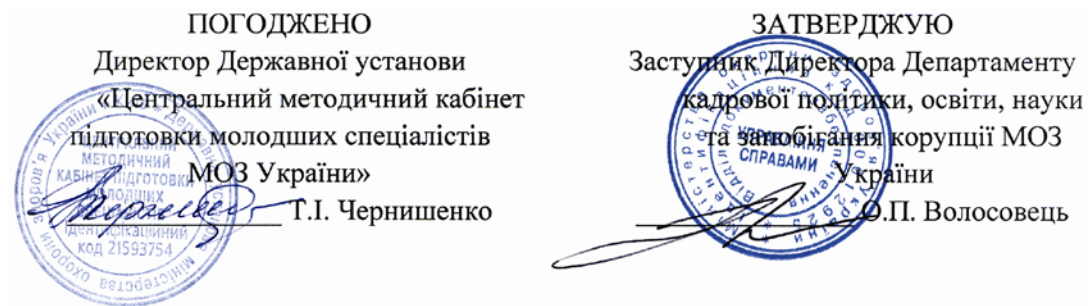

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа “Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів” МОЗ України

ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЯ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 “Лікувальна справа”

Київ
2011

ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЯ

Укладач

С.А. Колодій — кандидат медичних наук, викладач вищої категорії Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії хірургічних дисциплін (протокол № 9 від 06 квітня 2011 р.) та методичної ради Вінницького медичного коледжу (протокол № 8 від 12 квітня 2011 р.).

Програму розглянуто та рекомендовано до затвердження опорною цикловою комісією дисциплін хірургічного профілю на спільному засіданні 04 жовтня 2011 р., протокол № 1.

Рецензенти:

В.І. Пеньковий — канд. мед. наук, доцент кафедри оториноларингології Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова;

С.О. Приходський — завідувач відділенням оториноларингології Вінницької обласної клінічної лікарні ім. М.І. Пирогова.

© МОЗ України, 2011

© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Вивчення предмета “Оториноларингологія” має велике значення у підготовці фахівців зі спеціальності “Лікувальна справа”.

Знання основних питань догляду за пацієнтами з хворобами вуха, горла та носа стосується не тільки медичного персоналу, який працює в ЛОР-закладах, а й медичних працівників будь-якої лікувальної установи, оскільки хвороби носа, горла та вуха є досить частою патологією людського організму.

У зв'язку з подальшим розвитком оториноларингології, що характеризується все ширшим застосуванням нових складних діагностичних методів дослідження та хірургічних втручань, значно підвищуються вимоги до роботи фельдшерів. Фельдшер, перебуваючи поруч із пацієнтом, слідкує за всіма змінами в перебігу захворювання, виконує необхідні маніпуляції і надає долікарську допомогу.

На навчальній практиці студенти повинні отримати чітке уявлення про предмет, що вивчається, засвоїти необхідні маніпуляції під час обстеження хворих, знати специфічний медичний інструментарій та обладнання, правила підготовки його до роботи; навчитися виконувати за призначенням лікаря необхідні маніпуляції, оволодіти практичними навичками надання першої медичної допомоги, умінням догляду за ЛОР-хворими, профілактичними заходами, дотримуватися медичної етики та деонтології.

У розрізі навчальної дисципліни студенти вивчають патологічні стани ЛОР-органів, їх причини та симптоми, оволодівають сучасними методами діагностики і лікування, ознайомлюються з роботою в операційній, перев'язочній ЛОР-відділення.

Характер навчання має бути проблемним, що досягається вирішенням реальних ситуаційних завдань.

Навчальну програму з дисципліни “Оториноларингологія” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

На вивчення дисципліни відводиться 54 год, з них 8 — на лекції, 22 — на навчальну практику та 24 — на самостійну роботу.

Ця програма передбачає такі цілі:

- максимальну орієнтацію на формування базових професійних знань, умінь, навичок, необхідних для діяльності фельдшера;
- надання медичної допомоги пацієнту в конкретній клінічній ситуації.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- анатомію, фізіологію ЛОР-органів;
- патологічні стани при захворюваннях вуха, горла, носа і приносних пазух; їх причини, симптоми, методи лікування та догляду;
- роль фельдшера в лікувально-діагностичному процесі, відповідальність за своєчасність та правильність виконання медичних маніпуляцій;
- значення догляду за хворими як лікувального фактора;
- правила дотримання медичної етики та деонтології;
- основи техніки безпеки та техніку безпеки в оториноларингології.

Студенти повинні вміти:

- виконувати найпоширеніші маніпуляції;
- надавати першу долікарську допомогу;
- підготувати необхідні інструменти, виконувати правила стерилізації інструментарію, дотримуючись принципів асептики та антисептики;
- проводити догляд за хворими у ЛОР-відділенні, поліклініці, вдома.

Студенти мають бути поінформовані про:

- досягнення медицини, що втілюються в практику охорони здоров'я;
- нові лікарські засоби і методи їх застосування;
- нові методи діагностики захворювань.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Вступ. Історичні аспекти оториноларингології. Анатомічний зв'язок і фізіологічна взаємозалежність ЛОР-органів. Роль фельдшера в процесі лікування хворих з ЛОР-патологією	2			2
2	Охорона праці в оториноларингології	2			2
3	Захворювання носа і приносних пазух	10	2	4	4
4	Захворювання глотки та ставоходу	12	2	6	4
5	Захворювання гортані та трахеї	14	2	4	8
6	Захворювання вуха	14	2	8	4
	Усього	54	8	22	24

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють зп темами циклові (предметні) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Охорона праці під час роботи з апаратурою та обладнанням у процесі обстеження і надання допомоги хворим з ЛОР-патологією.
2. Охорона праці під час роботи з колючими та ріжучими інструментами
3. Особливості профілактики інфекційних захворювань, у тому числі СНІДу, під час обстеження та лікування хворих з патологією ЛОР-органів.
4. Участь фельдшера в профілактиці та лікуванні хвороб ЛОР-органів, наданні невідкладної допомоги, догляді за хворими.
5. Робота фельдшера у ЛОР-кабінеті та стаціонарі.
6. Пухлини носа і приносних пазух. Клінічні прояви, діагностика та лікування.
7. Пухлини глотки. Клінічні прояви, діагностика та лікування.
8. Пухлини гортані та трахеї. Клінічні прояви, діагностика та лікування.
9. Інфекційні гранульоми верхніх дихальних шляхів. Клінічні прояви, діагностика та лікування.
10. Приглухуватість, глухота, слухопротезування. Принципи тимпанопластики.
11. Основи охорони праці та безпеки життєдіяльності під час роботи в оториноларингології.

ЗМІСТ

Тема 1. Вступ. Історичні аспекти оториноларингології. Анатомічний зв'язок і фізіологічна взаємозалежність ЛОР-органів. Роль фельдшера в процесі лікування хворих з ЛОР-патологією

САМОСТІЙНА РОБОТА

Вступ. Історичні аспекти оториноларингології. Анатомічний зв'язок і фізіологічна взаємозалежність ЛОР-органів. Клінічний зв'язок ЛОР-органів із системами організму. Організація ЛОР-допомоги на ФАПі, в поліклініці, в ЛОР-відділенні, перев'язочній, операційній. Тактика фельдшера.

Тема 2. Охорона праці в оториноларингології

САМОСТІЙНА РОБОТА

Охорона праці під час роботи з апаратурою та обладнанням у процесі обстеження і надання допомоги хворим з ЛОР-патологією.

Охорона праці та безпека життєдіяльності під час роботи з колючими та ріжучими інструментами.

Особливості профілактики інфекційних захворювань, у тому числі СНІДу, під час обстеження та лікування хворих з патологією ЛОР-органів.

Тема 3. Захворювання носа і приносних пазух

ЛЕКЦІЯ

Клінічна анатомія та фізіологія зовнішнього носа, порожнини носа, її зв'язок з приносними пазухами, глоткою, вухом, кон'юнктивальним мішком.

Дихальна, захисна, нюхова, рефлекторна функції носа. Функції приносних пазух. Бактеріологічне обстеження при хворобах носа. Рентгенологічне обстеження.

Методи обстеження пацієнтів із захворюваннями носа та приносних пазух.

Опіки, відмороження, травми, фурункул зовнішнього носа. Причини, клінічні симптоми, методи лікування, догляд за хворими. Гострий риніт, причини, клінічні симптоми, лікування, профілактика. Носова кровотеча. Причина, засоби припинення кровотечі, догляд за хворими.

Сторонні тіла. Видалення їх із порожнини носа. Гострі і хронічні захворювання приносних пазух. Причини, клінічні симптоми, методи обстеження та лікування. Профілактика. Догляд за хворими.

Риногенні (орбітальні) та внутрішньочерепні ускладнення.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Анатомія і фізіологія носа та приносних пазух (повторення). Правила користування лобним рефлектором. Визначення дихальної та нюхової функцій носа. Ознайомлення з методами передньої та задньої риноскопії.

Підготовка хворих до операції на носі, приносних пазухах. Підготовка медичного інструментарію та перев'язувального матеріалу. Післяопераційний догляд за хворими. Ознайомлення з пункцією верхньощелепної пазухи. Ознайомлення з методами видалення сторонніх тіл з порожнини носа.

Практичні навички:

- огляд зовнішнього носа;
- огляд присінка порожнини носа;
- пальпація носа і приносних ділянок;
- проведення дослідження дихальної функції;
- проведення дослідження нюхової функції за допомогою набору ароматних речовин;
- накручування вати на зонд та взяття мазка зі слизової оболонки носа;
- туалет носа;
- введення лікарських речовин у ніс: закапування крапель у ніс, змащування слизової оболонки носа, інсуфляція в ніс медикаментозних засобів;
- проведення передньої тампонади носа;
- накладання зігрівального компресу на ніс та ділянку верхньощелепної пазухи;
- накладання пращоподібної пов'язки на ніс.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Клінічні симптоми, що виникають при пухлинах носа та приносних пазух. Клінічний перебіг гранульом верхніх дихальних шляхів з переважним ураженням порожнини носа і приносних пазух.

Тема 4. Захворювання глотки та стравоходу

ЛЕКЦІЯ

Анатомічні межі глотки, її відділи. Характеристика функцій епітелію. Лімфоепітеліальне глоткове кільце. Функції глотки: дихальна, захисна, мовна, ковтання (смоктання). Функції глоткового кільця Пирогова. Методи обстеження при патологічних станах глотки.

Гіпертрофія носоглоткового мигдалика. Аденоїдит. Причини, симптоми, методи лікування, профілактика. Вплив аденоїдів на навколишні органи та розвиток дитячого організму. Ангіни, їхні види. Етіологія, симптоми, лікування, ускладнення, догляд за хворими, профілактика. Дифтерія зівя. Форми, відмінності між дифтерією та ангіною. Організаційні заходи в разі підозри на дифтерію. Хронічний тонзиліт. Причини, симптоми, методи лікування, профілактика. Гострий фарингіт. Причини, симптоми, лікування. Сторонні тіла глотки. Симптоми, методи видалення.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Анатомія та фізіологія глотки (повторення). Зовнішній огляд і пальпація шиї та лімфатичних вузлів. Огляд порожнини рота. Проведення середньої фарингоскопії.

Діагностика захворювань порожнини глотки при ангінах, паратонзилітах, хронічному тонзиліті, аденоїдитах, хронічних фарингітах та інфекційних захворюваннях, що супроводжуються ураженням піднебінних мигдаликів.

Аденотомія. Підготовка хворого до операції. Допомога під час аденотомії в дітей. Догляд за хворими після операції. Проведення бактеріологічного обстеження (взяття мазка на дифтерію). Організаційні

заходи в разі підозри на дифтерію. Тонзилектомія. Підготовка хворого до операції. Післяопераційний догляд.

Практичні навички:

- огляд порожнини рота;
- проведення середньої фарингоскопії;
- пальпація шиї та підщелепних лімфатичних вузлів;
- взяття мазка зі слизової оболонки глотки на дифтерію;
- змащування піднебінних мигдаликів і задньої стінки глотки;
- накладання зігрівального компресу на підщелепну ділянку, шию;
- приготування розчинів для полоскання глотки та інгаляцій.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Клінічні симптоми, що виникають при пухлинах глотки і стравоходу, можливі ускладнення і особливості перебігу. Клінічна симптоматика при інфекційних гранульомах верхніх дихальних шляхів з переважним ураженням глотки.

Тема 5. Захворювання гортані та трахеї

ЛЕКЦІЯ

Анатомічні межі гортані, її відділи. Функції епітелію. Функції гортані: дихальна, захисна, голосова. Методи дослідження гортані: пряма і непряма ларингоскопія.

Гострий ларингіт. Причини, симптоми, лікування, профілактика. набряк гортані, причини. Стеноз гортані, причини, ступені, клінічні симптоми, засоби терапевтичного лікування. Гортанна ангіна, причини, симптоми, лікування, профілактика. Гострий стенозувальний ларинготрахеобронхіт у дітей, причини, симптоми, лікування, профілактика. Дифтерія гортані. Сторонні тіла гортані, трахеї, бронхів.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Анатомія і фізіологія гортані (повторення). Ознайомлення з методами прямої та непрямої ларингоскопії.

Ознайомлення з методами видалення сторонніх тіл з гортані, трахеї, бронхів. Показання до трахеотомії. Підготовка трахеотомічного набору медичних інструментів. Догляд за хворими після трахеотомії. Методи введення лікарських засобів у гортань (змащування слизової оболонки гортані, вливання в гортань лікарських речовин, вдихання порошкоподібних речовин, пультверизація гортані, інгаляції).

Практичні навички:

- зовнішній огляд та пальпація шиї, лімфатичних вузлів;
- пальпація гортані;
- накладання зігрівального компресу на ділянку гортані;
- підготовка трахеостомічного набору медичних інструментів;
- туалет і заміна внутрішньої трахеостомічної трубки;

- перев'язування хворих після трахеотомії;
- введення лікарських засобів до гортані;
- введення носостравохідного зонда.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Клінічні симптоми, що виникають при пухлинах гортані і трахеї, можливі ускладнення і особливості перебігу. Клінічна симптоматика при інфекційних гранульомах верхніх дихальних шляхів з переважним ураженням гортані і трахеї.

Тема 6. Захворювання вуха

ЛЕКЦІЯ

Зовнішнє, середнє, внутрішнє вухо. Анатомічні межі. Зв'язок середнього вуха із соскоподібним відростком та носоглоткою. Слуховий апарат внутрішнього вуха. Звукопровідність, звукосприймання. Вестибулярний аналізатор, Функціональний зв'язок з мозочком.

Отоскопія. Методи дослідження слуху шепітною та розмовною мовами. Дослідження слуху за допомогою камертонів. Аудиометрія (суб'єктивна і об'єктивна). Дослідження вестибулярних функцій.

Травми вуха: механічні, термічні (відмороження та опіки), хімічні. Перша медична допомога. Фурункул. Причини, клінічні симптоми, лікування, догляд за хворими. Сірчана пробка. Особливості видалення. Отогематома. Причини, клінічні симптоми, лікування. Дифузний зовнішній отит. Причини, клінічні симптоми, лікування. Сторонні тіла вуха. Симптоми, допомога. Гостре та хронічне запалення середнього вуха. Причини, клінічні симптоми, лікування, догляд за хворими, профілактика. Особливості перебігу гострого середнього отиту в дітей грудного віку.

Отогенні внутрішньочерепні ускладнення: синус-тромбоз і отогенний сепсис, отогенний менінгіт, абсцес мозку та мозочка. Клінічна картина, лікування та профілактика. Догляд за хворими з внутрішньочерепними ускладненнями.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Анатомія і фізіологія вуха (повторення). Огляд і пальпація ділянки зовнішнього вуха. Пальпація вушної раковини, козелка, соскоподібного відростка.

Отоскопія. Дослідження слуху шепітною та розмовною мовами. Дослідження вестибулярних функцій (пальценосова та вказівна проби, проба Ромберга, проба витягнутих рук, обертова проба).

Підготовка хворих до операції на вусі. Догляд за хворими після операції. Ознайомлення з історіями хвороб хворих із внутрішньочерепними ускладненнями.

Методи видалення сторонніх тіл із зовнішнього вуха.

Методики лікування хворих (консервативне і хірургічне).

Ознайомлення з методом спинномозкової пункції.

Практичні навички:

- огляд та пальпація ділянки зовнішнього вуха;
- визначення стану лімфатичних вузлів, соскоподібного відростка;
- дослідження слуху шепітною та розмовною мовами;
- проведення вестибулярних проб;
- проведення туалету зовнішнього вуха (сухий та вологий способи);
- взяття мазка із зовнішнього слухового ходу;
- отоскопія;
- введення лікувальних засобів у зовнішній слуховий хід (закапування крапель, введення турунд, вдунання порошкоподібних ліків);
- накладання зігрівального компресу на ділянку вуха;
- накладання вушних пов'язок: великої та малої;
- видалення сірчаних пробок із зовнішнього слухового ходу методом вимивання;
- продування слухових труб за методом Політцера;
- пневмомасаж барабанної перетинки;
- підготовка хворого до спинномозкової пункції;
- набір інструментів для спинномозкової пункції;
- допомога лікареві під час проведення спинномозкової пункції;
- догляд за хворими після спинномозкової пункції.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Клінічні симптоми, що виникають при пухлинах вуха, можливі ускладнення і особливості перебігу. Кінічна симптоматика приглухуватості, глухоти. Показання та техніка слухопротезування. Принципи тимпаноластики.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Передня риноскопія за допомогою лобового рефлектора.
2. Накручування вати на зонд та взяття мазка зі слизової оболонки носа.
3. Закапування в ніс лікарських засобів, введення мазі.
4. Проведення передньої тампонади носа.
5. Накладання зігрівального компресу на верхньощелепну порожнину.
6. Накладання пращоподібної пов'язки на ніс.
7. Огляд порожнини ротоглотки.
8. Проведення фарингоскопії.
9. Взяття мазка зі слизової оболонки глотки на дифтерію.
10. Змащування піднебінних мигдаликів і задньої стінки глотки.
11. Пальпація шиї та підщелепних лімфатичних вузлів.
12. Приготування розчинів для полоскання глотки та інгаляцій.
13. Накладання зігрівального компресу на підщелепну ділянку.
14. Підготовка трахеостомічного набору медичних інструментів для операції.
15. Туалет і заміна внутрішньої трахеостомічної трубки.
16. Догляд за хворими після трахеотомії.
17. Введення лікарських засобів у гортань, проведення інгаляцій.
18. Накладання зігрівального компресу на ділянку гортані.
19. Введення носостравохідної трубки.
20. Огляд і пальпація ділянки зовнішнього вуха та козелка.
21. Проведення туалету зовнішнього слухового ходу.
22. Взяття мазка із зовнішнього слухового ходу.
23. Отоскопія.
24. Введення лікарських засобів у зовнішній слуховий хід.
25. Накладання зігрівального компресу на ділянку вуха.
26. Накладання вушних пов'язок: великої та малої.
27. Видалення сірчаних пробок із зовнішнього слухового ходу методом вимивання.
28. Продування слухових труб за методом Політцера.
29. Пневмомасаж барабанної перетинки.
30. Дослідження слуху шепітною та розмовною мовами.

ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Безпека життєдіяльності під час роботи з апаратурою та обладнанням у процесі обстеження і надання допомоги хворим з ЛОР-патологією.
2. Техніка безпеки під час роботи з колючими та ріжучими інструментами.
3. Особливості профілактики інфекційних захворювань, у тому числі СНІДу, під час обстеження та лікування хворих з патологією ЛОР-органів.
4. Участь фельдшера у профілактиці та лікуванні хвороб ЛОР-органів, наданні невідкладної допомоги, догляді за хворими.
5. Робота фельдшера у ЛОР-кабінеті та стаціонарі.
6. Анатомія та фізіологія носа і приноскових пазух.
7. Опіки, відмороження носа. Лікування та догляд.
8. Фурункул носа. Клінічні симптоми, методи лікування, догляд.
9. Гострі та хронічні риніти. Лікування, догляд, профілактика.
10. Носова кровотеча. Причини, засоби припинення кровотечі, догляд.
11. Види сторонніх тіл порожнини носа. Принципи їх видалення.
12. Причини гострих і хронічних захворювань приноскових пазух. Клінічні симптоми. Методи лікування та догляду.
13. Анатомія та фізіологія глотки.
14. Аденоїди. Аденоїдити. Клінічні симптоми, методи лікування та догляду за хворими, профілактика. Вплив аденоїдів на навколишні органи та розвиток дитячого організму.
15. Підготовка хворого до аденотомії. Допомога медичної сестри під час аденотомії у дітей. Догляд за хворими після операції.
16. Ангіни. Причини, класифікація, догляд. Ускладнення.
17. Дифтерія глотки. Ознаки дифтерійного нальоту. Взяття мазка на дифтерію.
18. Хронічний тонзиліт. Причини, методи лікування та догляду.
19. Підготовка хворого до тонзилектомії. Післяопераційний догляд.
20. Сторонні тіла глотки. Методи видалення.
21. Анатомія та фізіологія гортані і трахеї.
22. Гострий ларингіт. Клінічні симптоми, лікування, догляд.
23. Гострий стенозувальний ларинготрахеобронхіт у дітей. Особливості перебігу, методи лікування та догляду.
24. Дифтерія гортані. Організаційні заходи у разі підозри на дифтерію.
25. Стеноз гортані. Причини, ступені, клінічні симптоми, засоби терапевтичного лікування, догляд.
26. Трахеотомічний набір медичних інструментарів. Догляд за хворими після трахеотомії.
27. Методи видалення сторонніх тіл з гортані, трахеї, бронхів.
28. Анатомія та фізіологія вуха (зовнішнього, середнього та внутрішнього).
29. Механічні, термічні, хімічні травми зовнішнього вуха.
30. Фурункул зовнішнього вуха. Причини, клінічні симптоми, лікування, догляд.
31. Сірчана пробка. Особливості видалення.
32. Сторонні тіла зовнішнього вуха, їх різновиди, особливості видалення.
33. Гостре та хронічне захворювання середнього вуха. Причини, лікування, догляд.
34. Особливості отитів у дітей грудного віку.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Пальчун В.Т., Магомедов М.М., Лучихин Л.А. Оториноларингология. — “ГЭОТАР-Медиа”, 2008. — 642 с.

Богомільський М.Р., Чистяков В.Р. Детская оториноларингология. — “ГЭОТАР-Медиа”, 2007. — 576 с.

Касевич Н.М. Медсестринська етика і деонтологія: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 200 с.

Касевич Н.М., Шаповал К.І. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 248 с.

Мітін Ю.В. Основи хвороб вуха, горла, носа. — К.: Здоров'я, 2001. — 224 с.

Мітін Ю.В. Хвороби вуха, горла, носа: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 192 с.

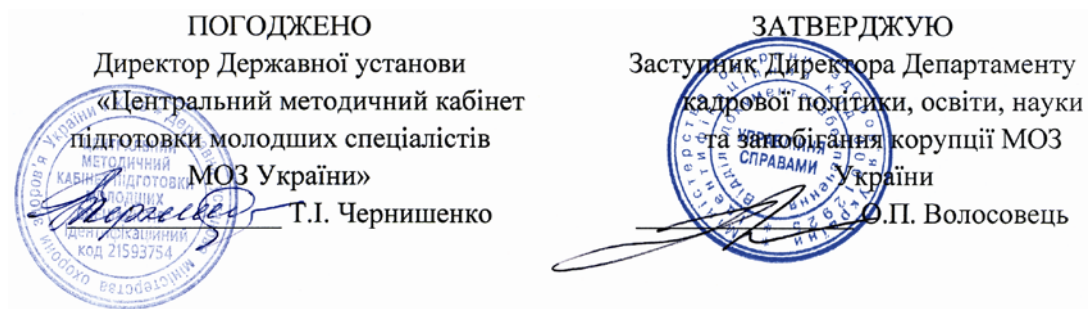
Оториноларингологія: підручник / Д.І. Заболотний, Ю.В. Мітін та ін. — К.: Медицина, 2010. — 472 с.

Тарасюк В.С., Кучанська Г.Б. Охорона праці і лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 488 с.

Яшан І.А. та ін. Медсестринство в оториноларингології. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 236 с.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа “Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів” МОЗ України

ОФТАЛЬМОЛОГІЯ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 “Лікувальна справа”

Київ
2011

ОФТАЛЬМОЛОГІЯ

Укладач

З.О. Яшан — викладач вищої категорії Вінницького базового медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії хірургічних дисциплін (протокол № 9 від 06 квітня 2011 р.) та методичної ради Вінницького медичного коледжу (протокол № 8 від 12 квітня 2011 р.).

Програму розглянуто і схвалено опорною цикловою комісією дисциплін хірургічного профілю Вінницького базового медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного на спільному засіданні 04 жовтня 2011 р., протокол № 1.

Рецензенти:

Й.Р. Салдан — професор, доктор медичних наук, завідувач кафедри очних хвороб Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова;

А.Г. Дугельний — завідувач міського центру мікрохірургії ока м. Вінниці.

© МОЗ України, 2011

© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з дисципліни “Офтальмологія” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

Мета програми — забезпечити майбутніх фельдшерів знаннями та вміннями, які їм необхідні для надання медичної доікарської допомоги, догляду за пацієнтами з хворобами та травмами очей, проведення диспансеризації населення та профілактики очного травматизму.

Навчальна програма дисципліни передбачає вивчення предмета послідовно за розділами та темами.

Під час вивчення всіх розділів необхідно наголошувати на:

- особливому значенні зору в життєдіяльності людини, завдяки чому людина отримує інформацію про навколишній світ;
- зв'язку хвороб ока із захворюваннями інших органів і систем, вплив на орган зору факторів зовнішнього середовища.

Навчальна програма лекцій передбачає надати знання з анатомо-фізіологічних особливостей органа зору, оптичної системи ока, зорових функцій та методів їх дослідження, ознайомити з видами клінічної рефракції, механізмом акомодатції, підбором окулярів, сучасними методами оперативного лікування.

Важливо звернути особливу увагу на хвороби очей соціального значення: туберкульозне ураження ока, інфекційні кон'юнктивіти, ураження органа зору при загальних захворюваннях організму (цукровий діабет, гіпертонічна хвороба тощо).

Програма передбачає вивчення очних хвороб та станів ока, що потребують надання невідкладної медичної допомоги: ураження переднього відділу очного яблука, іридоцикліт, травми органа зору тощо. Значну увагу приділено глаукомі, яка є однією з основних причин сліпоти, та очному травматизму.

Необхідно звернути особливу увагу на можливе ураження органа зору на фоні гіпертонічної хвороби, захворювань нирок, цукрового діабету, грипу, вживання алкоголю, наркотиків та куріння.

Під час занять студенти ознайомлюються з роботою офтальмологічного кабінету поліклініки й стаціонару, з методами обстеження органів зору та визначають функції органів зору. Під керівництвом викладача студенти виконують окремі маніпуляції: промивання кон'юнктивального мішка, закапування крапель в очі, закладання мазі за повіки, накладання пов'язок на очі, видалення з кон'юнктиви та рогівки сторонніх тіл, вимірювання внутрішньоочного тиску, ознайомлюються з технікою промивання слізних шляхів.

Для оптимізації навчального процесу слід використовувати різні методи самостійної роботи, наочні та технічні засоби, вміння працювати за комп'ютером тощо.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- анатомо-фізіологічні особливості органа зору;
- зорові функції та методи їхнього дослідження;
- види клінічної рефракції, клінічні ознаки прогресуючої міопії та методи її профілактики;

- принципи й методи лікування хворих на очні хвороби; лікарські засоби, які найчастіше застосовуються в офтальмології;
- основні клінічні форми захворювань очної ямки, рухового та сльозового апарата, повік і методи лікування хворих; епідеміологію, етіологію, клінічну картину, лікування й профілактику захворювань кон'юнктиви; загальні ознаки, види кератиту, долікарську допомогу при цьому; особливості природженої катаракти, розвиток набутої катаракти, методи лікування хворих; основні симптоми глаукоми, клінічну картину гострого нападу глаукоми та надання долікарської допомоги; види ушкоджень органа зору, діагностику та надання першої допомоги.

Студенти повинні вміти:

- збирати анамнез; установлювати діагноз найпоширеніших захворювань та ушкоджень ока й надавати долікарську допомогу хворим;
- досліджувати зорові функції: гостроту зору, межі поля зору, кольоровідчуття, темнову адаптацію й характер зору;
- проводити зовнішній огляд органа зору; вимірювати внутрішньоочний тиск;
- підбирати прості окуляри і виписувати рецепти на них;
- проводити місцеве лікування; промивати кон'юнктивальну порожнину, закапувати очні краплі, закладати за повіки мазі, накладати пов'язки;
- видаляти з кон'юнктиви повік та очного яблука сторонні тіла;
- проводити санітарно-епідемічні заходи в разі виявлення інфекційних хвороб ока.

Студенти мають бути поінформовані про:

- організацію офтальмологічної служби в Україні;
- диспансеризацію населення та роль медичного персоналу в її проведенні;
- медичні аспекти екології;
- поняття про медичну етику та деонтологію;
- значення формування гігієнічної культури та санітарної освіти населення в подоланні захворювань очей;
- сучасні методи діагностики та лікування очних хвороб.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Історія розвитку офтальмології. Організація офтальмологічної допомоги в Україні. Анатомічна будова органа зору та зв'язок його з організмом у цілому	4			4
2	Охорона праці в офтальмології	2			2
3	Функції органа зору. Оптична система ока	4			4
4	Методи дослідження зорових функцій. Уявлення про рефракцію та акомодацию	8	2	4	2
5	Основні принципи та методи лікування хворих на очні хвороби. Хвороби рухового апарата ока	4		2	2
6	Хвороби захисного апарата ока (повік і сльозових органів). Хвороби кон'юнктиви. Трахома	4	2	2	-
7	Хвороби рогівки та склери. Хвороби судинної оболонки	6	2	4	
8	Хвороби кришталика. Глаукома	6	2	4	
9	Хвороби склистого тіла	2			2
10	Хвороби сітківки та зорового нерва	6		2	4
11	Травми органа зору	8		4	4
	Усього	54	8	22	24

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами циклові (предметні) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Історія розвитку офтальмології.
2. Організація офтальмологічної допомоги в Україні.
3. Анатомічна будова органа зору: очне яблуко, його оболонки, вміст очного яблука, придатки ока; зв'язок ока з організмом у цілому.
4. Охорона праці під час роботи з апаратурою та обладнанням в очній практиці.
5. Охорона праці під час роботи з ріжучими та колючими інструментами.
6. Особливості профілактики інфекційних захворювань, у тому числі СНІДу, при очних хворобах.
7. Визначення гостроти зору, периферичного зору, бінокулярного зору.
8. Визначення клінічної рефракції, методика підбирання окулярів.
9. Профілактика аномалій рефракції.
10. Виписування рецептів на окуляри.
11. Виписування рецептів на міотичні та мідріатичні препарати.
12. Визначення кута косоокості за методом Гіршберга.
13. Гемофтальм. Причини, ознаки, тактика медичного працівника.
14. Помутніння склистого тіла. Причини, ознаки, лікування.
15. Судинні захворювання сітківки: зміни очного дна при гіпертонічний хворобі, цукровому діабеті.
16. Тромбоз та емболія центральної вени та артерії сітківки.
17. Відшарування сітківки.
18. Дегенерація сітківки.
19. Запалення та атрофія зорового нерва.
20. Механічні ушкодження ока — контузії.
21. Поранення ока: проникні та непроникні. Ознаки, перша допомога.
22. Опіки ока: види, клінічні прояви, невідкладна медична допомога.

ЗМІСТ

Тема 1. Історія розвитку офтальмології. Організація офтальмологічної допомоги в Україні. Анатомічна будова органа зору та зв'язок його з організмом у цілому

САМОСТІЙНА РОБОТА

Історія розвитку офтальмології. Організація офтальмологічної допомоги в Україні. Анатомічна будова органа зору: очне яблуко, його оболонки, вміст очного яблука, придатки ока; зв'язок ока з організмом у цілому.

Тема 2. Охорона праці в офтальмології

САМОСТІЙНА РОБОТА

Охорона праці під час роботи з апаратурою та обладнанням в очній практиці. Охорона праці під час роботи з різучими та колючими інструментами. Особливості профілактики інфекційних захворювань, у тому числі СНІДу, при очних хворобах.

Тема 3. Функції органа зору. Оптична система ока

САМОСТІЙНА РОБОТА

Визначення гостроти зору. Визначення периферичного зору. Визначення біокулярного зору. Клінічна рефракція: визначення, методика підбирання окулярів, користуючись набором оптичних скелець. Підбирання окулярів при пресбіопії. Профілактика аномалій рефракції. Ознайомлення з рефрактометром.

Тема 4. Методи дослідження зорових функцій. Уявлення про рефракцію та акомодацию

ЛЕКЦІЯ

Визначення гостроти зору за таблицями Головіна—Сивцева, Орлової, Шевальова. Визначення кольору сприйняття, поля зору.

Фізична та клінічна рефракція. Види клінічної рефракції: еметропія, міопія (короткозорість), гіперметропія (далекозорість), астигматизм. Прогресуюча короткозорість, її ускладнення, сучасні методи лікування та профілактики. Визначення рефракції суб'єктивним методом. Корекція аномалій рефракції. Діоптрія. Оптичні скельця, їх властивості та призначення. Підбирання простих окулярів, виписування рецептів. Контактна та хірургічна корекція аметропії. Акомодация та її порушення (спазм і параліч акомодациі, “старечий зір”), об'єм та довжину акомодациі. Догляд за окулярами, контактними лінзами.

Оперативне лікування аметропій. Виписування рецептів при пресбіопії.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Ознайомлення з набором оптичних лінз. Визначення виду клінічної рефракції суб'єктивним методом.

Підбирання окулярів у разі міопії, гіперметропії, пресбіопії. Завдання з виписування рецептів на окуляри. Визначення резерву акомодациї. Догляд за окулярами, контактними лінзами. Виписування рецептів на окуляри.

Дослідження зорових функцій та характеру зору за допомогою кольоротесту.

Практичні навички:

- визначення гостроти зору за таблицями Головіна—Сивцева та Орлової;
- визначення меж поля зору за допомогою периметра та контрольним методом;
- визначення кольоровідчуття за таблицями Рабкіна;
- дослідження характеру зору за допомогою кольоротесту;
- визначення виду рефракції суб'єктивним методом;
- підбирання окулярів;
- вимірювання відстані між центрами зіниць;
- виписування рецептів на окуляри;

САМОСТІЙНА РОБОТА

Виписування рецептів на окуляри.

Тема 5. Основні принципи та методи лікування хворих на очні хвороби. Хвороби рухового апарата ока

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Методи загального лікування. Основні лікарські засоби, які застосовують при захворюваннях очей.

Опанування методами місцевого лікування: промивання кон'юнктивального мішка, закапування крапель в очі, закладання мазей за повіки. Фізіотерапевтичні методи лікування: електрофорез, УВЧ, ультразвук, лазер-терапія, масаж, теплові процедури (солюкс, очні грілки, парафінові та озокеритові аплікації). Ознайомлення з технікою ретробульбарних, субтенозових і субкон'юнктивальних ін'єкцій та перивазальних новокаїнових блокад.

Співдружжя та паралітична косоокість. Діагностика, лікування, профілактика. Догляд за хворими. Огляд хворих з патологією м'язового апарата ока та орбіти. Ознайомлення з апаратурою для лікування амбліопії та косоокості. Визначення кута косоокості.

Практичні навички:

- закапування крапель в очі;
- закладання мазей за повіки;
- промивання кон'юнктивального мішка;
- накладання моно- й біокулярних пов'язок на очі;
- масаж повік;
- застосування теплових процедур;
- виписування рецептів на основні лікарські засоби;
- визначення видів косоокості;

- визначення кута косоокості за методом Гіршберга;
- визначення особливостей зору (монокулярний, бінокулярний, одночасний) за допомогою чотириточкового кольоротесту.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Виписування рецептів на міотичні та мідріатичні препарати.
2. Визначення кута косоокості за методом Гіршберга.

Тема 6. Хвороби захисного апарата ока (повік і слезових органів). Хвороби кон'юнктиви. Трахома

ЛЕКЦІЯ

Анатомо-фізіологічні особливості повік, слезових органів. Запальний і незапальний набряк повік, крововилив: етіологія, ознаки, догляд за хворими. Види блефаритів (простий, лусочковий і виразковий блефарит), етіологія, клінічні прояви, профілактика, лікування, догляд за хворими. Ячмінь: клінічні прояви, лікування, профілактика, догляд. Халазіон: клінічні ознаки, лікувальні процедури, догляд, Блефароспазм, лагофтальм, птоз. Догляд за хворими із виворотом та заворотом повік.

Хвороби слезової залози, слезових шляхів: діагностика, клінічні ознаки, лікування, профілактика, догляд за хворими. Види дакриоциститів, діагностика, клінічна картина й лікування. Гостре запалення слезової залози: етіологія, клінічні симптоми, лікування, догляд за хворими. Новоутворення повік і слезових органів.

Анатомо-фізіологічні особливості кон'юнктиви. Види кон'юнктивітів. Гострий бактеріальний кон'юнктивіт: стафілококовий, пневмококовий, дифтерійний, вірусний, гонобленорея новонароджених. Діагностика, симптоматика, лікування, догляд за хворими, епідеміологія.

Профілактика гонобленореї новонароджених. Особливості перебігу, лікування, догляд за хворими з вірусними кон'юнктивітами.

Алергійний кон'юнктивіт (скрофульозний, медикаментозний, весняний): симптоми, лікування, догляд за хворими.

Хронічні кон'юнктивіти: роль професійних факторів і загальних хвороб у їх виникненні, клінічні ознаки, лікування, профілактика.

Трахома: етіологія, епідеміологія, особливості клінічного перебігу, ускладнення, наслідки. Диференційна діагностика з фолікулярним кон'юнктивітом. Лікування, профілактика.

Сучасні методи лікування (препарати).

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих із запаленням повік і слезового мішка: положення повік, забарвлення шкіри, наявність набряків, ріст вій, болючість ділянки слезової залози та слезового мішка.

Показ хворих на блефарит, ячмінь, халазіон, дакриоцистит. Ознайомлення з методикою каналцевої та носослезової (коларголової) проби Веста. Виконання лікувальних процедур під наглядом викладача в разі цих захворювань.

Огляд хворих з ураженнями кон'юнктиви. Виконання лікувальних процедур при цих хворобах. Огляд хворих з наслідками трахоми.

Ознайомлення з медичним інструментарієм для видалення трахоматозних зерен.

Практичні навички:

- зовнішній огляд повік і слезових органів;
- проведення канальцевої та носослезової (коларголової) проби Веста;
- ознайомлення з технікою промивання й зондування носослезових шляхів;
- закладання мазей за повіки;
- оброблення краю повік лікарськими засобами;
- масаж повік;
- огляд повік в умовах фокального освітлення;
- огляд кон'юнктиви в умовах фокального освітлення;
- вивертання верхньої повіки;
- взяття мазків з кон'юнктиви;
- промивання кон'юнктивального мішка;
- оброблення кон'юнктиви в новонароджених.

Тема 7. Хвороби рогівки та склери. Хвороби судинної оболонки

ЛЕКЦІЯ

Анатомо-фізіологічні особливості рогівки та склери.

Види кератитів. Загальна симптоматика кератитів. Екзогенний кератит, етіологія, зв'язок із загальними захворюваннями організму, клінічні ознаки, лікування, догляд за хворими.

Поверхневий кератит: скрофульозний, герпетичний та повзуча виразка рогівки. Етіологія, клінічні особливості перебігу, ускладнення, наслідки. Глибокий кератит (туберкульозний, сифілітичний), клінічна картина, ускладнення, наслідки. Медикаментозне та хірургічне лікування рубців рогівки (кератопластика).

Анатомо-фізіологічні особливості судинної оболонки. Загальна симптоматика запальних захворювань переднього відрізка судинного тракту ока, тісний зв'язок хвороб судинної оболонки із загальними хворобами організму (вірусні інфекції, токсоплазмоз, бруцельоз, ревматизм, сифіліс, туберкульоз, СНІД). Гострий ірит, іридоцикліт: клінічні ознаки, наслідки, лікування, заходи щодо профілактики ускладнень (вторинна глаукома). Невідкладна медична допомога, догляд за хворими.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих. Виявлення дефектів рогівки за допомогою флюоресцеїнової проби або фурациліну. Відмінність кон'юнктивальної ін'єкції судин від перикорнеальної. Ознайомлення та вивчення медичного інструментарію для видалення поверхневих сторонніх тіл рогівки. Знайомство з роботою щілинної лампи.

Огляд хворих на ірит та іридоцикліт. Акцентування уваги на неприпустимість утворення спайок між райдужкою і кристаликом (загроза вторинної глаукоми). Невідкладна допомога, лікування, догляд за хворими. Акцентування уваги на необхідності розширити зіницю у хворих на гострий іридоцикліт (за умови гіпотонації ока).

Практичні навички:

- обстеження рогівки методом зовнішнього огляду;
- проведення флюоресцеїнової проби;
- визначення чутливості рогівки;
- проведення місцевих лікувальних процедур (закапування крапель в очі, закладання мазей за повіки);
- ознайомлення з технікою перивазальної новокаїнової блокади;
- обстеження райдужки методом зовнішнього огляду та фокального освітлення (колір райдужки, форма та розмір зіниці, реакція на світло, наявність спайок з кристалком);
- визначення тонусу очного яблука пальпаторним методом;
- визначення циліарної болючості ока;
- накладання пов'язки на очі.

Тема 8. Хвороби кришталика. Глаукома

ЛЕКЦІЯ

Анатомо-фізіологічні особливості кришталика. Вивихи та підвивихи кришталика. Катаракти: природжені та набуті. Форми природженої катаракти та методи її лікування. Ознаки старечої катаракти, стадії її розвитку. Лікування хворих, профілактика.

Досягнення сучасної офтальмології в оперативному лікуванні катаракти. Догляд за хворими до операції і після неї. Афакія. Лікарські засоби для профілактики розвитку катаракти. Помутніння склистого тіла запального і дегенеративного характеру. Клінічні ознаки, лікування та профілактика.

Дренажна система ока, гідродинаміку внутрішньоочної рідини та внутрішньоочний тиск. Етіологія глаукоми. Глаукома як одна з причин сліпоти.

Природжена глаукома: її ознаки, лікування.

Вторинна глаукома, зв'язок з основними захворюваннями організму.

Класифікація первинної глаукоми: за формою (закритокутова, відкритокутова, змішана); за стадією (I, II, III, IV); за станом внутрішньоочного тиску (a, b, c); за динамікою зорових функцій (стабілізована, нестабілізована). Підозра на глаукому. Гострий напад глаукоми.

Диференційна діагностика гострого нападу глаукоми й гострого іридоцикліту. Тактика фельдшера при гострому нападі глаукоми. Лікування, диспансеризація хворих на глаукому, роль профілактичних оглядів у ранній діагностиці глаукоми. Ознайомлення студентів з безконтактною тонометрією, методикою Гольдманата, індикатором внутрішньоочного тиску.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Огляд хворих із природженими й набутими катарактами. Методи дослідження кришталика (зовнішній огляд, за допомогою фокального освітлення, у прохідному світлі) та склистого тіла. Визначення стадії катаракти. Підготовка хворого до операції і догляд за ним у післяопераційний період.

Сучасні методи хірургічного лікування. Штучний кришталик.

Огляд хворих на глаукому. Визначення зорових функцій ока (гострота та поле зору), огляд переднього відділу ока (глибина передньої камери,

структура райдужки, оцінювання зіничного краю райдужки). Визначення внутрішньоочного тиску пальпаторно та за допомогою тонометра Маклакова. Закапування препаратів, що знижують внутрішньоочний тиск. Акцентування уваги на небезпеці закапування мідріатичних засобів та введення атропіну хворим на глаукому. Знайомство з новими препаратами та методиками лікування. Хірургічне лікування.

Практичні навички:

- зовнішній огляд кришталика (за допомогою фокального освітлення);
- огляд кришталика та склистого тіла в прохідному світлі;
- огляд хворих за допомогою щілинної лампи;
- підготовка хворого до операції;
- догляд за хворим після операції;
- підбирання окулярів при афакії;
- виписування рецептів на основні лікарські засоби, що використовуються при катаракті;
- визначення гостроти зору;
- визначення поля зору;
- вимірювання внутрішньоочного тиску методом пальпації;
- вимірювання внутрішньоочного тиску за допомогою тонометра;
- виконання лікувальних процедур (закапування крапель в очі);
- надання невідкладної допомоги під час гострого нападу глаукоми;
- виписування рецептів на препарати, які знижують внутрішньоочний тиск.

Тема 9. Хвороби склистого тіла

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Гемофтальм: причини, ознаки, тактика медичного працівника.
2. Помутніння склистого тіла: причини, ознаки, лікування.

Тема 10. Хвороби сітківки та зорового нерва

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ хворих з ураженням сітківки та зорового нерва. Демонстрація таблиць, малюнків із змінами очного дна (відшарування сітківки, дегенерація сітківки, неврит, застійний диск, атрофія зорового нерва). Зв'язок патології сітківки і зорового нерва із загальними захворюваннями організму.

Практичні навички:

- визначення гостроти зору;
- визначення поля зору;
- визначення темпової адаптації;
- дослідження кольоровідчуття за таблицями Рабкіна;
- визначення темпової адаптації орієнтовним методом.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Судинні захворювання сітківки: зміни очного дна при гіпертонічний

- хворобі, цукровому діабеті.
2. Тромбоз та емболія центральної вени та артерії сітківки. Відшарування сітківки. Дегенерація сітківки.
 3. Запалення та атрофія зорового нерва.

Тема 11. Травми органа зору

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Надання невідкладної допомоги в разі поверхневих ушкоджень переднього відділу ока. Діагностика проникного поранення ока. Надання першої допомоги при проникних пораненнях ока. Профілактика розвитку вторинної інфекції. Тактика фельдшера при опікових ураженнях органа зору.

Практичні навички:

- видалення стороннього тіла з кон'юнктиви очного яблука й повік;
- видалення поверхневого стороннього тіла з рогівки;
- промивання кон'юнктивального мішка при хімічних опіках ока;
- надання невідкладної медичної допомоги при травмах ока;
- накладання монокулярної та біокулярної пов'язок;
- транспортування хворого з проникним пораненням ока.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Механічні ушкодження ока — контузії. Поранення ока: проникні та непроникні. Ознаки, перша допомога.
2. Опіки ока: види, клінічні симптоми, невідкладна медична допомога.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Визначення гостроти зору за таблицями Головіна—Сивцева, Орлової.
2. Орієнтовна перевірка зору новонароджених.
3. Визначення меж поля зору за допомогою периметра та орієнтовним методом.
4. Визначення кольоровідчуття за таблицями Рабкіна.
5. Суб'єктивний метод визначення рефракції; підбирання простих окулярів.
6. Виписування рецептів на окуляри.
7. Вимірювання внутрішньоочного тиску пальпаторним методом.
8. Вимірювання внутрішньоочного тиску за допомогою тонометра Маклакова.
9. Вивертання повік та огляд кон'юнктиви при захворюваннях переднього відділу ока та травмах ока.
10. Взяття мазка з кон'юнктиви.
11. Промивання кон'юнктивального мішка.
12. Закапування крапель в очі.
13. Закладання мазей за повіки.
14. Накладання пов'язок на очі.
15. Видалення стороннього тіла з кон'юнктиви й рогівки.
16. Проведення проби з коларголом.

ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДЛЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Будова зорового аналізатора.
2. Анатомія очного яблука.
3. Анатомо-фізіологічні особливості захисного апарата ока (орбіти, повік).
4. Анатомо-фізіологічні особливості рухового й слъозового апарата ока.
5. Центральний зір. Гострота зору. Кольоровідчуття. Методи дослідження.
6. Периферійний зір. Поле зору. Світловідчуття. Методи дослідження.
7. Види клінічної рефракції, методи корекції аметропії.
8. Акомодація, її зміни.
9. Види косоокості, лікування.
10. Симптоматика гострих запальних захворювань орбіти і невідкладна медична допомога при них.
11. Основні клінічні ознаки новоутворень орбіти.
12. Клінічні ознаки ячменя, лікування.
13. Форми та клінічні ознаки блефариту.
14. Дакріоцистит новонароджених, особливості лікування.
15. Загальні ознаки різних видів гострого бактеріального кон'юнктивіту.
16. Клінічні особливості різних видів бактеріального кон'юнктивіту.
17. Лікування хворих на гострий бактеріальний кон'юнктивіт, профілактичні заходи.
18. Профілактика гонобленореї новонароджених.
19. Клінічні ознаки вірусного кон'юнктивіту, лікування, профілактика.
20. Алергійний кон'юнктивіт, його види, лікування.
21. Загальні ознаки різних видів кератиту.
22. Лікування хворих на поверхневий травматичний кератит.
23. Симптоматика гострого іридоцикліту та невідкладна допомога при ньому.
24. Природжена катаракта, лікування.
25. Клінічний перебіг старечої катаракти.
26. Лікування хворих із старечою катарактою.
27. Природжена глаукома, її ознаки, лікування.
28. Основні ознаки первинної глаукоми.
29. Відмітні клінічні ознаки відкритокутової та закритокутової глаукоми.
30. Причини й клінічні ознаки гострого нападу глаукоми.
31. Невідкладна медична допомога під час гострого нападу глаукоми.
32. Лікування хворих і профілактика ускладнень глаукоми.
33. Симптоми проникного поранення очного яблука.
34. Перша медична допомога при травмах очного яблука.
35. Симптоми контузії ока, перша медична допомога.
36. Невідкладна медична допомога при опіках очей.
37. Клінічні ознаки електроофтальмії, лікування.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Безпека життєдіяльності / Є.П. Желіба, Н.В. Завіруха, В.В. Зацарний. — К.: Каравелла, 2005. — 205 с.

Жабосєдов Г.Д., Кіреєв В.В. Практикум з очних хвороб. — К.: Здоров'я, 2002. — 62 с.

Жабосєдов Г.Д., Сергієнко М.М. Очні хвороби. — К.: Здоров'я, 2003. — 184 с.

Касевич Н.М. Медсестринська етика і деонтологія: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 200 с.

Касевич Н.М., Шаповал К.І. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 248 с.

Корконіжко О.М. Медсестринство в офтальмології. — К.: Медицина, 2008. — 200 с.

Новицький І.Я. Очні хвороби: підручник. — К.: Здоров'я, 2000. — 184 с.

Татасюк В.С., Кучанська Г.Б. Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 488 с.

Додаткова

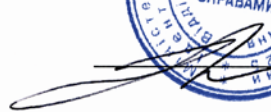
Терапевтическая офтальмология / Под ред. М.Л. Краснова, Г.Д. Жабосєдова, А.О. Ватченко. — К.: Здоров'я, 2003. — 132 с.

Терапевтическая офтальмология: учеб. пособие / Под ред. М.Л. Краснова, Н.Б. Шульпиной. — М.: Медицина, 2006. — 402 с.

Шаповалова И.Н. Справочник по глазным болезням. — Ростов н/Д.: Феникс, 2000. — 315 с.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа “Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів” МОЗ України

<p>ПОГОДЖЕНО</p> <p>Директор Державної установи «Центральний методичний кабінет підготовки молодших спеціалістів МОЗ України»</p> <p> Т.І. Чернишенко</p> 	<p>ЗАТВЕРДЖУЮ</p> <p>Заступник Директора Департаменту кадрової політики, освіти, науки та запобігання корупції МОЗ України</p> <p> О.П. Волосовець</p>
--	---

НЕВРОЛОГІЯ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 “Лікувальна справа”

Київ
2011

НЕВРОЛОГІЯ

Укладачі:

О.Ю. Толстограєва — викладач вищої категорії Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного;

Ю.С. Лясова — викладач I категорії Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії педіатрії Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного 07 квітня 2011 р., протокол № 8.

Програму розглянуто і схвалено опорною цикловою комісією дисциплін терапевтичного профілю та інфекційних хвороб на спільному засіданні 31 жовтня 2011 р., протокол № 1.

Рецензенти:

С.П. Московко — доктор мед. наук, професор, завідувач кафедри нервових хвороб Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова;

С.І. Барчук — завідувач неврологічного відділення Вінницької центральної районної лікарні, лікар-невролог вищої категорії.

© МОЗ України, 2011
© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму з дисципліни “Неврологія” складено для спеціальності 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) і освітньо-професійної програми (ОПП) затвердженої МОН України та МОЗ України в 2011 р. і навчальних планів 2011 р.

У зв'язку з реорганізацією системи охорони здоров'я в Україні гостро постає питання про якісно нову підготовку фельдшерів, які повинні мати високу фундаментальну освіту

Вивчення нервових хвороб має важливе значення для майбутніх фельдшерів, які покликані чітко і з високою професійною майстерністю виконувати великий обсяг лікувально-діагностичних заходів, а також забезпечувати ретельний догляд за хворими, проводити реабілітаційні заходи, спрямовані на відновлення втрачених функцій.

Мета програми — на основі теоретичних знань механізмів розвитку неврологічних хвороб, клінічних проявів і перебігу захворювання, профілактики і лікування пацієнтів — навчити майбутнього фельдшера ефективно оцінювати стан пацієнта та встановлювати діагноз.

Саме тому молодші медичні працівники повинні мати глибше уявлення про етіологію не лише широко розповсюджених нервових захворювань (цереброваскулярна патологія, хвороби периферичної нервової системи та ін.), а й багатьох інших хвороб нервової системи, бути ознайомлені із сучасними методами діагностики, лікування, догляду за хворими та основними напрямками профілактики неврологічної патології.

Навчальна програма передбачає поглиблення та вдосконалення практичних умінь та навичок із невідкладних станів, набутих у процесі вивчення неврології. Навчальна дисципліна має на меті сформувати в студентів вміння і навички самостійно приймати рішення при загрозованих для життя пацієнта станах в умовах діяльності ФАПУ, у відділеннях швидкої та невідкладної медичної допомоги, за непередбачених обставин, вивчити основи охорони праці, техніки безпеки, пожежної безпеки молодшого медпрацівника установ неврологічного профілю.

При вивченні студентами нервових хвороб викладач повинен використовувати міжпредметні зв'язки з інфекційними хворобами, терапією, хірургією, акушерством, генетикою, педіатрією, спираючись на базові предмети — анатомію, фізіологію, фармакологію тощо.

При вивченні дисципліни “Неврологія” значна увага приділяється самостійній роботі студентів із пацієнтами в лікувально-профілактичних закладах, опрацюванню додаткової літератури в бібліотеках та вдома, практичному тренінгу і вдосконаленню професійних умінь у тренажерних кабінетах.

Сучасні вимоги до рівня освіти фельдшера передбачають культуру мислення, уявлення про роль наукового пізнання, знання основ психології, етики, деонтології, володіння комунікативними навичками.

Знання та вміння студенти засвоюють із позицій ролі та завдань фельдшера в лікувально-діагностичному процесі.

На вивчення дисципліни відводиться — 81 год, з них 12 — лекції, 40 — навчальна практика під керівництвом викладача, 29 — самостійна робота студента.

Засвоєння тем контролюється на навчальній практиці відповідно до конкретних цілей. Рекомендується застосовувати такі способи діагностики

рівня підготовки студентів: комп'ютерні тести, аналіз та оцінювання результатів досліджень, вирішення ситуаційних завдань, контроль практичних навичок тощо.

Предметна (циклова) комісія має право вносити зміни до навчальної програми (15 %) залежно від організаційних і технічних можливостей, напрямів наукових досліджень, екологічних особливостей регіону, але при цьому не відступати від вимог кінцевих цілей ОКХ і ОПП за фахом підготовки і навчальним планом.

Після вивчення дисципліни ***студенти повинні знати:***

- основні положення функціональної анатомії та патології нервової системи;
- етіологію, клініку, профілактику найпоширеніших нервових хвороб;
- особливості лікування неврологічних хворих.

Студенти повинні вміти:

- обстежувати неврологічних хворих;
- визначати основну неврологічну симптоматику;
- надавати невідкладну долікарську допомогу неврологічним хворим;
- забезпечувати транспортування та догляд за хворими;
- виявляти динамічні зміни в неврологічному статусі;
- проводити психопрофілактичну роботу з родичами хворих.

Студенти мають бути поінформовані про:

- нові нормативні документи МОЗ України щодо неврологічних захворювань;
- новітні досягнення в обстеженні неврологічних хворих;
- новітні досягнення в неврологічній галузі;
- використання найсучасніших фармакологічних препаратів;
- використання сучасних фітопрепаратів;
- використання сучасних методів нетрадиційної терапії.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Вступ. Функціональна анатомія та патологія нервової системи. Загальна симптоматика нервових хвороб	8	2	4	2
2	Основні принципи обстеження, лікування неврологічних хворих та догляд за ними	8		4	4
3	Хвороби периферичної нервової системи	7	1	4	2
4	Інфекційні захворювання нервової системи	6	2	4	
5	Порушення мозкового кровообігу	10	2	4	4
6	Об'ємні процеси ЦНС	4		2	2
7	Травми ЦНС	6		2	4
8	Спадкові хвороби нервової системи. Хромосомні синдроми	6	1	4	1
9	Хвороби нервової системи новонароджених	8		4	4
10	Хвороби вегетативної нервової системи	6		2	4
11	Інтоксикації нервової системи	4		2	2
12	Основи охорони праці у лікувально-профілактичному закладі неврологічного профілю	2	2		
13	Невідкладні стани в неврології	6	2	4	
	Усього	81	12	40	29

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Основні принципи лікування неврологічних хворих.
2. Синдром підвищення внутрішньочерепного тиску.
3. Гангліоніт — етіологія, клініка, лікування.
4. Ішемічні транзиторні атаки — етіологія, клініка, лікування.
5. Невідкладна медична допомога при гострих порушеннях мозкового кровообігу.
6. Клініка пухлин спинного мозку.
7. Лікування спинномозкових травм.
8. Міопатії — клініка, лікування, прогноз.
9. Дитячий церебральний параліч: етіологія, клініка, лікування.
10. Сучасні погляди на проблему мігрені.
11. Неврологічні прояви ботулізму, лікування, прогноз.

ЗМІСТ

Тема 1. Вступ. Функціональна анатомія та патологія нервової системи. Загальна симптоматика нервових хвороб

ЛЕКЦІЯ

Роль нервової системи в життєдіяльності організму.

Функціональна анатомія та патологія центральної нервової системи: стовбуру мозку, мозочка, стріапалідарної системи, спинного мозку, мозкових оболон; ураження вищих кіркових функцій (апраксія, агнозія, афазія).

Топічна діагностика ураження пірамідних та екстрапірамідних шляхів.

Центральний та периферичний параліч.

Функціональна анатомія та патологія вегетативної нервової системи: надсегментарного та сегментарного відділів.

Функціональна анатомія та патологія черепномозкових та спинномозкових нервів.

Види чутливості та її порушення.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Ознайомлення із структурою і порядком роботи неврологічного відділення, кабінету. Особливості ведення документації неврологічного стаціонара. Спілкування з пацієнтом згідно з правилами етики та медичної деонтології.

Рішення ситуаційних задач, тестове опитування, самостійна робота із підручниками, анотаціями на лікарські препарати.

Практичні навички:

- догляд за тяжкохворими:
 - укладання пацієнта в ліжку;
 - перестилання білизни тяжкохворим;
 - догляд за шкірою;
 - гігієна порожнини рота та дихальних шляхів;
 - запобігання та лікування пролежнів;
 - профілактика контрактур;
 - профілактика та лікування флебітів і тромбофлебітів;
 - накладання зігрівального компресу;
 - особливості годування тяжкохворих;
 - постановка гірчичників;
 - постановка очисної клізми;
- визначення неврологічного статусу;
- оцінка загального стану пацієнта;
- виконання призначень лікаря.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Синдром підвищення внутрішньочерепного тиску: етіологія, клінічні прояви.

Тема 2. Основні принципи обстеження, лікування неврологічних хворих та догляд за ними

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження неврологічних хворих: оцінювання загального стану пацієнта, збирання анамнезу та визначення неврологічного статусу.

Показ додаткових методів обстеження неврологічних пацієнтів та участь студентів у їх проведенні: дослідження спинномозкової рідини, нейрофізіологічні методи: ЕЕГ, реоенцефалографія, електроміографія, термографія; ультразвукові методи: ехоенцефалографія, доплерографія; нейрорентгенологічні: краніографія, спондилографія; нейровізуалізаційні: церебральна ангіографія, рентгено-комп'ютерна томографія, магнітно-резонансна томографія, контрастні нейрорентгенологічні методи: пневмоенцефалографія, вентрикулографія, церебральна ангіографія, мієлографія.

Лікування неврологічних пацієнтів: медикаментозна (етіопатогенетична терапія, симптоматична терапія), хірургічне втручання, фізіотерапевтичне лікування, психотерапія, реабілітація (дієтотерапія, кінезотерапія, фітотерапія, кліматолікування, вітамінотерапія), нетрадиційні методи лікування в неврології.

Вирішення ситуаційних проб, тестове опитування, самостійна робота з підручниками, анотаціями на лікарські препарати.

Практичні навички:

- догляд за тяжкохворими:
 - укладання пацієнта в ліжку;
 - перестилання білизни тяжкохворим;
 - догляд за шкірою;
 - гігієна порожнини рота та дихальних шляхів;
 - запобігання та лікування пролежнів;
 - запобігання контрактурам;
 - запобігання та лікування флебітів і тромбофлебітів;
 - накладання зігрівального компресу;
 - особливості годування тяжкохворих;
 - постановка гірчичників;
 - постановка очисної клізми;
- визначення неврологічного статусу;
- підготовка хворого до рентгенографії попереково-крижового відділу хребта;
- підготовка ліжка зі щитом;
- оцінка загального стану пацієнта;
- виконання призначень лікаря.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Основні принципи лікування неврологічних хворих.

Тема 3. Хвороби периферичної нервової системи

ЛЕКЦІЯ

Етіологія захворювань периферичної нервової системи.

Мононевропатії: неврит лицьового нерва; невралгія трійчастого нерва

(центрального та периферичного генезу), невротії ліктьового, променевого, серединного, велико- та малогомілкових нервів.

Поліневрити (поліневротії), радикуліти, радикулопатії, гангліоліти, плексити.

Неврологічні ускладнення остеохондрозу хребта: поперекові рефлекторні синдроми; поперекові компресійні синдроми.

Лікування хвороб периферичної нервової системи.

Догляд за пацієнтами з хворобами периферичної нервової системи.

Невідкладна допомога при невралгії трійчастого нерва. Допомога при дифузійній полінейропатії.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнтів з хворобами периферичної нервової системи. Вивчення рентгенограм, комп'ютерних томограм та інших додаткових методів за темою.

Складання плану лікування пацієнтів за темою.

Невідкладна допомога пацієнтам з хворобами периферичної нервової системи: біль при остеохондрозі хребта з корінцевим синдромом, при невралгії трійчастого нерва.

Удосконалення практичних навичок: профілактика пролежнів і лікування пацієнтів із ними, застійних явищ у легенях. Проведення катетеризації сечового міхура, сифонної клізми. Реабілітаційні заходи.

Особливості введення анальгіну, пірабутолу, диклофенаку та інших препаратів. Можливі побічні дії.

Правила підготовки пацієнта до рентгенографії хребта. Особливості догляду за пацієнтами з руховими розладами (плегії, парези). Підготовка хворого до скелетного витягнення. Допомога лікарю при проведенні блокад.

Вирішення ситуаційних проблем, тестове опитування, самостійна робота з підручниками, анотаціями на лікарські препарати.

Практичні навички:

- догляд за тяжкохворими;
- визначення неврологічного статусу;
- підготовка хворого до рентгенографії попереково-крижового відділу хребта;
- визначення менінгеальних симптомів;
- підготовка та допомога лікарю під час проведення новокаїнових блокад;
- підготовка ліжка зі щитом;
- підготовка хворого до скелетного витягнення;
- оцінювання загального стану пацієнта;
- надання долікарської допомоги при гострому больовому синдромі.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Гангліоніт: етіологія, клінічні прояви, лікування.

Тема 4. Інфекційні захворювання нервової системи

ЛЕКЦІЯ

Загальна характеристика інфекційних уражень нервової системи. Етіологія, патогенез. Клінічні етапи розвитку інфекційних хвороб. Симптоми, синдроми, ускладнення, діагностика, принципи лікування.

Менінгіти: гнійні, серозні. Церебральний арахноїдит. Енцефаліти: первинні, вторинні (пара- і постінфекційні). Мієліт. Поліомієліт.

Ураження нервової системи при сифілісі: ранній нейросифіліс, пізній нейросифіліс.

Ураження нервової системи при синдромі набутого імунodefіциту.

Догляд за пацієнтами. Профілактика інфекційних уражень нервової системи.

Особливості встановлення контакту з пацієнтами, їхніми родичами та близькими.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Оцінювання загального стану та неврологічного статусу пацієнта з інфекційними хворобами нервової системи.

Показ пацієнтів із інфекційними хворобами ЦНС. Аналіз карт стаціонарних хворих за темою. Складання плану лікування пацієнтів.

Удосконалення технічних навичок: профілактика пролежнів і лікування пацієнтів із ними. Проведення катетеризації сечового міхура, сифонної клізми. Використання грілки при розладах температурної чутливості.

Визначення менінгеальних симптомів.

Підготовка пацієнтів та інструментарію до спинномозкової пункції, допомога лікарю під час її проведення.

Особливості введення антибіотиків, можливі побічні дії. Застосування специфічної терапії.

Рішення ситуаційних задач, тестове опитування, самостійна робота із підручниками, анотаціями на лікарські препарати.

Практичні навички:

- догляд за тяжкохворими;
- визначення неврологічного статусу;
- підготовка хворого та інструментів для проведення спинномозкової пункції;
- визначення менінгеальних симптомів;
- оцінювання загального стану пацієнта;
- надання долікарської допомоги при:
 - судомному нападі;
 - гострому больовому синдромі;
 - при блюванні;
 - гіпертермічному синдромі.

Тема 5. Порушення мозкового кровообігу

ЛЕКЦІЯ

Загальна характеристика порушень мозкового кровообігу (ПМК). Їх місце серед іншої патології.

Етіологія, фактори ризику, що спричиняють ПМК. Класифікація ПМК. Клінічні прояви, ускладнення, методи діагностики, лікування. Догляд за пацієнтами.

Гострі порушення мозкового кровопостачання: церебральні гіпертонічні кризи; минулі порушення; інсульти: геморагічні, ішемічні.

Наслідки перенесеного інсульту.

Повільно-прогресуючі порушення кровопостачання мозку: дисциркуляторна енцефалопатія.

Невідкладна допомога при інсультах. Відновлювальне лікування. Особливості догляду за пацієнтами в коматозному стані, в гострому періоді, періоді реабілітації.

Роль фельдшера, сім'ї в профілактиці порушень мозкового кровообігу.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ пацієнтів із ПМК. Аналіз карт стаціонарних хворих.

Оцінювання загального стану пацієнта, визначення неврологічного статусу у пацієнтів за темою.

Робота в реанімаційному відділенні. Участь у наданні невідкладної медичної допомоги при гострих порушеннях мозкового кровообігу.

Робота в судинному відділенні. Особливості догляду під час коматозного стану.

Складання плану лікування пацієнтів із ПМК: диференційоване та недиференційоване лікування, знання особливостей введення медикаментів, які частіше використовуються для невідкладної допомоги та лікування (еуфілін, кавінтон, пірацетам, актовегін, енцефобол, лазикс, антикоагулянти, гемостатики).

Особливості годування пацієнтів із порушенням ковтання.

Особливості догляду за пацієнтами похилого віку.

Рішення ситуаційних задач, тестове опитування, самостійна робота з підручниками, анотаціями на лікарські препарати.

Практичні навички:

- догляд за тяжкохворими;
- визначення неврологічного статусу;
- підготовка хворого та інструментів для проведення спинномозкової пункції;
- оцінювання загального стану пацієнта;
- надання долікарської допомоги при інсультах;
- невідкладна медична допомога при судомному нападі;
- невідкладна медична допомога при гіпертонічному кризі;
- невідкладна медична допомога при блюванні.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Ішемічні транзиторні атаки: етіологія, клініка, лікування.
2. Невідкладна медична допомога при гострих порушеннях мозкового кровообігу.

Тема 6. Об'ємні процеси ЦНС

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ пацієнтів із патологією за темою. Аналіз карт стаціонарних хворих.

Визначення неврологічного статусу в пацієнтів за темою заняття.

Складання плану лікування, обстеження та догляду за пацієнтами із об'ємними процесами ЦНС.

Робота в нейрохірургічному відділенні. Проведення перев'язок, виконання призначень лікаря.

Вивчення додаткових методів обстеження. Догляд за хворим, лікування.

Реабілітаційні заходи.

Вирішення ситуаційних проблем, тестове опитування, самостійна робота з підручниками, анотаціями на лікарські препарати.

Практичні навички:

- догляд за післяопераційними хворими;
- догляд за тяжкохворими;
- визначення неврологічного статусу;
- підготовка хворого та інструментів для проведення спинномозкової пункції;
- визначення менінгеальних симптомів;
- оцінювання загального стану пацієнта;
- надання невідкладної допомоги при:
 - судомному нападі;
 - гострому больовому синдромі;
 - гіпертензивному синдромі.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Клініка пухлин спинного мозку.

Тема 7. Травми ЦНС

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ пацієнтів із черепно мозковими та спинномозковими травмами. Аналіз карт стаціонарних хворих за темою.

Робота в нейрохірургічному відділенні. Визначення неврологічного статусу в пацієнтів із травмами ЦНС.

Вивчення додаткових методів обстеження.

Надання невідкладної допомоги пацієнтам із травмою центральної нервової системи.

Огляд пацієнтів із залишковими явищами травм ЦНС.

Особливості догляду за лежачими хворими. Особливості транспортування хворих із травмами ЦНС.

Реабілітаційні заходи.

Вирішення ситуаційних проблем, тестове опитування, самостійна робота із підручниками, анотаціями на лікарські препарати.

Практичні навички:

- догляд за тяжкохворими;
- оцінювання загального стану пацієнта;
- визначення неврологічного статусу;
- підготовка ліжка зі щитом;
- надання долікарської допомоги при черепно мозковій травмі;

- надання долікарської допомоги при спинномозковій травмі;
- транспортування пацієнтів із черепномозковою травмою;
- транспортування пацієнтів із спинномозковою травмою.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Лікування спинномозкових травм.

Тема 8. Спадкові хвороби нервової системи. Хромосомні синдроми

ЛЕКЦІЯ

Етіологія, клінічні прояви, лікування спадкових хвороб нервової системи. Нервово-м'язові хвороби: первинні м'язові дистрофії (міопатії); вторинні м'язові дистрофії, міастенія, міотонія; пароксизмальна міоплегія. Хвороби з переважним ураженням мозочкової системи (спадкові атаксії). Хвороби з переважним ураженням екстрапірамідної системи. Хромосомні синдроми. Основні клінічні симптоми. Лікування та догляд за пацієнтами.

Розсіяний склероз. Гострий розсіяний енцефаломієліт. Сирингомієлія. Бічний аміотрофічний склероз. Міастенія.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ пацієнтів за темою заняття, визначення неврологічного статусу, оцінювання потреб та встановлення проблеми пацієнта.

Планування дій фельдшера для здійснення обстеження, лікування та догляду за пацієнтом. Впровадження плану в дію, оцінювання роботи.

Удосконалення технічних навичок: профілактика пролежнів і застійних явищ у легенях, лікування пацієнтів з ними. Проведення катетеризації сечового міхура, сифонної клізми. Допомога хворому при порушенні ковтання, при больовому синдромі. Реабілітаційні заходи.

Виконання лікарських призначень, ведення документації.

Вирішення ситуаційних проблем, тестове опитування, самостійна робота з підручниками, анотаціями на лікарські препарати.

Практичні навички:

- догляд за тяжкохворими;
- визначення неврологічного статусу;
- виконання призначень лікаря;
- надання долікарської допомоги при міастенічному кризі, при порушенні ковтання, больовому синдромі.

Самостійна робота

Міопатії: клінічні прояви, лікування, прогноз.

Тема 9. Хвороби нервової системи новонароджених

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ пацієнтів за темою заняття.

Складання плану лікування, обстеження та догляду за

новонародженими із хворобами нервової системи. Впровадження плану в дію, оцінювання роботи.

Надання невідкладної допомоги новонародженим із травмами ЦНС.

Удосконалення практичних навичок: профілактика пролежнів і застійних явищ у легенях, лікування пацієнтів. Проведення катетеризації сечового міхура, сифонної клізми.

Удосконалення практичних, інтелектуальних та міжособистих навичок. Уміння спілкуватися з рідними пацієнта. Виконання лікарських призначень, ведення документації.

Вирішення ситуаційних проблем, тестове опитування, самостійна робота із підручниками, анотаціями на лікарські препарати.

Практичні навички:

- догляд за тяжкохворими;
- визначення неврологічного статусу;
- оцінювання загального стану пацієнта.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Дитячий церебральний параліч: етіологія, клінічні прояви, лікування.

Тема 10. Хвороби вегетативної нервової системи

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ пацієнтів із хворобами автономної нервової системи.

Оцінювання загального стану пацієнта та його неврологічного статусу за темою. Аналіз карт стаціонарних хворих із патологією автономної нервової системи.

Складання плану обстеження, лікування та догляду за пацієнтами.

Особливості догляду за пацієнтами із гіпоталамічним синдромом.

Визначення особливої ролі психотерапії у лікуванні вегето-судинної дистонії.

Виконання призначень лікаря.

Вирішення ситуаційних проблем, тестове опитування, самостійна робота з підручниками, анотаціями на лікарські препарати.

Практичні навички:

- догляд за тяжкохворими;
- визначення вихідного вегетативного статусу;
- надання долікарської допомоги при:
 - гіпоталамічному кризі;
 - нападі мігрені (головного болю);
 - гострому больовому синдромі;
 - гіпертензивному синдромі;
 - набряку Квінке.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Сучасні погляди на проблему мігрені.

Тема 11. Інтоксикації нервової системи

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ пацієнтів із токсичним ураженням нервової системи, аналіз карт стаціонарних хворих.

Оцінювання загального стану пацієнта та його неврологічного статусу за темою. Складання плану лікування пацієнтів.

Невідкладна допомога при інтоксикаціях нервової системи різного генезу.

Особливості клінічних проявів та невідкладна медична допомога при ботулізмі.

Вирішення ситуаційних проблем, тестове опитування, самостійна робота з підручниками, анотаціями на лікарські препарати.

Практичні навички:

- догляд за тяжкохворими;
- визначення неврологічного статусу;
- надання невідкладної медичної допомоги при інтоксикаціях різного генезу;
- невідкладна медична допомога при ботулізмі.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Неврологічні прояви ботулізму, лікування, прогноз.

Тема 12. Основи охорони праці в лікувально-профілактичному закладі неврологічного профілю

ЛЕКЦІЯ

Правові та організаційні питання охорони праці молодшого медичного працівника установ неврологічного профілю, основні положення Закону України про “Охорону праці”.

Соціальний захист потерпілих на виробництві.

Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці.

Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.

Основи техніки безпеки.

Пожежна безпека.

Тема 13. Невідкладні стани в неврології

ЛЕКЦІЯ

Характеристика основних невідкладних станів в неврології: напад судом, гострий больовий синдром, мігренозний біль, гіпертонічний синдром, гіпертермія, гостре порушення мозкового кровообігу, гостре порушення свідомості (сопор, кома) або наростаюче пригнічення свідомості; нудота, блювання без полегшення, осередкові неврологічні симптоми: паралічі, парези, порушення чутливості, мовлення, ковтання — клініка, невідкладна медична допомога.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Визначення неврологічного статусу пацієнтів. Аналіз карт стаціонарних пацієнтів із невідкладними станами. Ознайомлення з роботою реанімаційного відділення неврологічного профілю. Участь у проведенні невідкладних заходів.

Виконання лікарських призначень. Підготовка апаратури та інструментів. Ведення документації.

Практичні навички:

- догляд за тяжкохворими;
- визначення неврологічного статусу;
- надання долікарської допомоги при:
 - черепномозковій травмі;
 - гострому порушенні мозкового кровообігу;
 - спинномозковій травмі;
 - гіпоталамічному кризі;
 - нападі мігрені (головного болю);
 - судомному нападі;
 - гострому больовому синдромі;
 - гіпертензивному синдромі;
 - істеричному нападі.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Догляд за тяжкохворими:
 - укладання пацієнта в ліжку;
 - перестилання білизни тяжкохворим;
 - догляд за шкірою;
 - гігієна порожнини рота та дихальних шляхів;
 - запобігання та лікування пролежнів;
 - запобігання контрактурам;
 - запобігання та лікування флебітів і тромбофлебітів;
 - накладання зігрівального компресу;
 - особливості годування тяжкохворих;
 - постановка очисної клізми.
2. Визначення неврологічного статусу.
3. Підготовка хворого до рентгенографії попереково-крижового відділу хребта.
4. Підготовка хворого та інструментів для проведення спинномозкової пункції.
5. Визначення менінгеальних симптомів.
6. Підготовка та допомога лікарю під час проведення новокаїнових блокад.
7. Підготовка ліжка зі щитом.
8. Підготовка хворого до скелетного витягнення.
9. Оцінювання загального стану пацієнта.
10. Транспортування хворих із черепно- та спинномозковою травмами.
11. Надання долікарської допомоги при:
 - черепномозковій травмі;
 - інсульті;
 - спинномозковій травмі;
 - гіпоталамічному кризі;
 - нападі мігрені (головного болю);
 - судомному нападі;
 - гострому больовому синдромі;
 - гіпертензивному синдромі;
 - гіпертермічному синдромі;
 - істеричному нападі.

ПИТАННЯ ДО СЕМЕСТРОВОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Роль неврології в системі охорони здоров'я. Принципи організації неврологічної допомоги.
2. Функціональна анатомія та патологія нервової системи.
3. Бульбарний і псевдобульбарний параліч: основні симптоми; догляд за пацієнтами.
4. Методика обстеження неврологічних хворих.
5. Додаткові методи обстеження в неврології.
6. Основні принципи лікування неврологічних хворих та догляду за ними.
7. Основні методи лікування неврологічних хворих. Психотерапію.
8. Неврит, невралгія, невропатія. Загальні принципи лікування та догляду за пацієнтами з ураженням периферичної нервової системи.
9. Невралгія трійчастого нерва: етіологія, основні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
10. Мононеврит лицьового нерва: основні причини, клінічні прояви, лікування, догляд за пацієнтами.
11. Мононеврити нервів верхньої і нижньої кінцівок: основні причини, симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
12. Остеохондроз хребта. Вертеброгенний попереково-крижовий радикуліт: основні симптоми, лікування.
13. Методи витягання хребта при остеохондрозі.
14. Шийний остеохондроз: клінічні симптоми, основні принципи лікування, догляд за пацієнтами.
15. Гангліоніт (оперізувальний лишай): етіологія, клінічні прояви, лікування.
16. Поліневрит (первинний і вторинний), поліневропатія: основні клінічні симптоми, лікування.
17. Первинний менінгококовий менінгіт: етіологія, епідеміологія. Менінгеальний симптомокомплекс. Зміни в цереброспінальній рідині. Лікування, догляд за пацієнтами.
18. Вторинний гнійний менінгіт: основні причини, клінічні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
19. Вторинний серозний менінгіт (туберкульозний і сифілітичний): основні симптоми, лікування.
20. Роль молодших медичних працівників у профілактиці сифілісу, туберкульозу, СНІДу.
21. Арахноїдит: етіологія, клінічні симптоми, лікування.
22. Епідемічний (летаргійний) енцефаліт, гостра і хронічна форми (паркінсонізм): етіологія, основні симптоми, лікування.
23. Кліщовий (весняно-літній) енцефаліт: епідеміологія, основні симптоми, лікування, профілактика.
24. Грипозний енцефаліт: основні симптоми, лікування, профілактика.
25. Ревматичний енцефаліт: клінічні форми. Мала хорея, основні симптоми. Лікування і догляд за пацієнтами.
26. Мієліт: основні причини, клініка. Ускладнення та запобігання їм; лікування і догляд за пацієнтами.
27. Поліомієліт: етіологія, основні клінічні періоди, лікування, профілактика, терміни вакцинації.
28. Розсіяний склероз: етіологія, патогенез, основні симптоми; лікування, догляд за пацієнтами.
29. Основні причини порушень мозкового кровообігу: патогенез,

- класифікація.
30. Геморагічний інсульт: етіологія, патогенез, основні клінічні форми. Ознаки, невідкладна медична допомога.
 31. Субарахноїдальний крововилив: етіологія, патогенез, основні симптоми. Зміни цереброспінальної рідини. Лікування та догляд за пацієнтами.
 32. Ішемічний інсульт: етіологія, патогенез, клінічні прояви, принципи диференційованого лікування, догляд за пацієнтами.
 33. Емболія судин мозку: патогенез, основні клінічні симптоми залежно від рівня емболії, лікування, догляд за пацієнтами.
 34. Пухлини головного мозку: загально мозкові і вогнищеві симптоми, додаткові методи діагностики, зміни в цереброспінальній рідині, лікування і догляд за пацієнтами.
 35. Пухлини спинного мозку: внутрішньомозкові (інтрамедулярні) і позамозкові (екстрамедулярні): основні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
 36. Закриті черепномозкові травми: струс, забій, здавлення головного мозку. Основні симптоми.
 37. Невідкладна допомога при травмах головного мозку. Догляд за пацієнтами. Ускладнення та їх лікування.
 38. Переломи черепа. Перелом склепіння та основи черепа, основні клінічні симптоми, догляд за пацієнтами.
 39. Травми спинного мозку: класифікація, патогенез, основні клінічні симптоми, ускладнення.
 40. Правила транспортування. Лікування і догляд за пацієнтами з травмами спинного мозку.
 41. Транспортування пацієнтів з переломами хребта.
 42. Первинна прогресуюча м'язова дистрофія (міопатія): етіологія, патогенез, основні симптоми, лікування, догляд за пацієнтами.
 43. Сирингомієлія: етіологія, патогенез, клінічні форми, особливості лікування.
 44. Міастенія та бічний аміотрофічний склероз: етіологія, патогенез, клінічні прояви, основні принципи лікування і догляду за пацієнтами.
 45. Спадкові хвороби обміну та системні дегенерації: види, основні симптоми, лікування.
 46. Хвороби нервової системи новонароджених: гіпоксія плода, внутрішньочерепна пологова травма, акушерський параліч.
 47. Дитячий церебральний параліч: патогенез, діагностика. Лікування.
 48. Хвороби автономної нервової системи: вібраційна хвороба, мігрень, ангіоневротичний набряк (набряк Квінке). Основні клінічні симптоми, лікування.
 49. Вегето-судинна дистонія: форми, етіологія, клінічні прояви.
 50. Невідкладна медична допомога при симпатикоадреналовому, парасимпатичному (вагоінсулярному) кризовому стані.
 51. Основи охорони праці в неврології.

ПИТАННЯ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Функціональна анатомія та патологія нервової системи.
2. Загальна симптоматика нервових хвороб.
3. Основні принципи обстеження неврологічних хворих.
4. Основні принципи лікування неврологічних хворих.
5. Неврити лицьового, променевого, ліктьового, серединного, велико- та малогомілкових нервів.
6. Невралгія трійчастого нерва: етіологія, клінічні прояви, лікування.
7. Неврологічні прояви остеохондрозу хребта.
8. Менінгіти: класифікація, етіологія, клінічні прояви, лікування.
9. Енцефаліти: класифікація, етіологія, клінічні прояви, лікування.
10. Поліомієліт: етіологія, клінічні прояви, лікування, профілактика.
11. Мієліт: етіологія, клінічні прояви, лікування.
12. Геморагічний інсульт: етіологія, клінічні прояви, лікування.
13. Ішемічні інсульти, транзиторні ішемічні атаки: етіологія, клінічні прояви, лікування.
14. Субарахноїдальний крововилив: етіологія, клінічні прояви, лікування.
15. Об'ємні процеси ЦНС: етіологія, клінічні прояви, лікування.
16. Травми ЦНС: етіологія, клінічні прояви, лікування.
17. Хвороби нервової системи новонароджених: етіологія, клінічні прояви, лікування.
18. Хвороби вегетативної нервової системи: етіологія, клінічні прояви, лікування.
19. Інтоксикації нервової системи: етіологія, клінічні прояви, лікування.
20. Основи охорони праці в лікувально-профілактичних установах неврологічного профілю.
21. Невідкладні стани в неврології: клінічні прояви, невідкладна медична допомога.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Грицай Н.М., Литвиненко Н.В., Фисун Ю.О. Неврологічні захворювання у практиці сімейного лікаря. — Полтава, 2002.

Желібо Є.П., Заверуха Н.М., Зацарний В.В. Безпека життєдіяльності: Навч. посіб. / За ред. Є.П. Желібо. — 4-е вид. — К.: Каравела, 2005. — 344 с.

Кареліна Т.І., Касевич Н.М. Медсестринство в неврології: Підручник. — К.: Медицина, 2010.

Медсестринство в неврології: Посібник з практичних навичок / За ред. С.І. Шкробот. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2003.

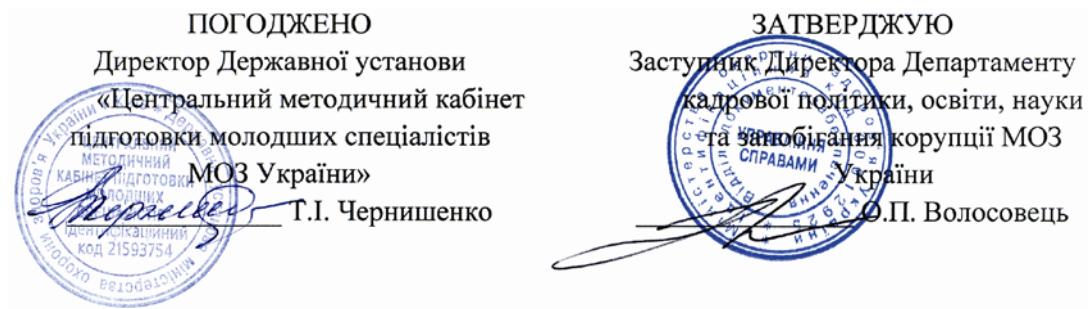
Додаткова

Смулевич А.Б. Неврология в общемедицинской практике. — М.: Русский врач, 2001.

Триумфов А.В. Топическая диагностика заболеваний нервной системы. — М.: МЕДпресс-информ, 2004.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа «Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів» МОЗ України

ПСИХІАТРІЯ ТА НАРКОЛОГІЯ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 «Лікувальна справа»

Київ
2011

ПСИХІАТРІЯ ТА НАРКОЛОГІЯ

Укладачі:

О.Ю. Толстограєва — викладач вищої категорії Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного;

Ю.С. Іясова — викладач першої категорії Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії педіатрії Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного 07 квітня 2011 р., протокол № 8.

Програму розглянуто і схвалено опорною цикловою комісією дисциплін терапевтичного профілю та інфекційних хвороб на спільному засіданні 31 жовтня 2011 р., протокол № 1.

Рецензенти:

Н.Г. Пшук — доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри медичної психології та психіатрії Вінницького державного медичного університету ім. М.І. Пирогова, лікар-психіатр вищої категорії;

Л.В. Маринюк — завідувач відділенням Вінницької обласної психоневрологічної лікарні ім. акад. Ющенка, лікар-психіатр вищої категорії.

© МОЗ України, 2011
© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з дисципліни “Психіатрія та наркологія” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

У зв'язку з реорганізацією системи охорони здоров'я в Україні гостро постає питання про якісно нову підготовку фельдшерів. Як найближчий помічник лікаря в його повсякденній роботі, фельдшер повинен мати глибоку фундаментальну освіту.

Навчальна програма “Психіатрія та наркологія” передбачає підготовку фельдшерів, яка ефективно поєднує теоретичні знання по психіатрії з поглибленими та вдосконаленими практичними вміннями та навичками з невідкладних станів, набутих у процесі вивчення психіатрії та наркології. Навчальна дисципліна має на меті сформувати у студентів вміння і навички самостійно приймати рішення при загрозливих станах для життя пацієнта в умовах діяльності ФАПу, у відділеннях швидкої та невідкладної медичної допомоги, при непередбачених обставинах, вивчити основи охорони праці, техніки безпеки, пожежної безпеки молодшого медпрацівника установ психіатричного профілю.

Мета програми — на основі теоретичних знань механізмів розвитку психічних хвороб, клінічних проявів і перебігу захворювання, профілактики і лікування пацієнтів навчити майбутнього фельдшера ефективно оцінювати стан пацієнта, визначати його проблеми та встановлювати діагноз.

У вивченні психічних хвороб значна увага приділяється самостійній роботі студентів із пацієнтами в лікувально-профілактичних закладах, опрацюванню додаткової літератури в бібліотеках та вдома, практичному тренінгу і вдосконаленню професійних вмінь у тренажерних кабінетах. Викладання предмета повинно проводитися з урахуванням кваліфікаційної характеристики у тісному зв'язку з раніше вивченими дисциплінами та дисциплінами, що паралельно вивчаються.

Сучасні вимоги до рівня освіти фельдшера передбачають культуру мислення, уявлення про роль наукового пізнання, знання основ психології, етики, деонтології, володіння комунікативними навичками.

На вивчення дисципліни відводиться загальний обсяг 54 год, з них 6 — лекції, 20 — навчальна практика під керівництвом викладача, 28 — самостійна робота.

Засвоєння тем контролюється на навчальній практиці відповідно до конкретних цілей. На підсумкових заняттях рекомендується застосовувати такі засоби діагностики рівня підготовки студентів: комп'ютерні тести, аналіз та оцінювання результатів досліджень, вирішення ситуаційних завдань, контроль практичних навичок тощо.

Предметна (циклова) комісія має право вносити зміни до навчальної програми (15 %) залежно від організаційних і технічних можливостей, напрямів наукових досліджень, екологічних особливостей регіону, але відповідно до вимог кінцевих цілей ОКХ і ОПП за фахом підготовки і навчальним планом.

Після вивчення дисципліни *студенти повинні знати:*

- основні положення загальної психопатології.
- етіологію, клінічні прояви, профілактику найпоширеніших психічних

- хвороб;
- особливості лікування психічнохворих та догляд за ними;
 - законодавчі і нормативні документи, що стосуються системи охорони здоров'я, обережні і безпечні технологічні прийоми виконання процедур та маніпуляцій, заходи щодо запобігання стресам і поліпшення умов праці.

Студенти повинні вміти:

- обстежувати психічнохворих;
- виявляти основну психіатричну симптоматику;
- надавати невідкладну долікарську допомогу психічнохворим;
- забезпечувати транспортування та догляд за хворими;
- виявляти динамічні зміни в психічній діяльності, поведінці хворих;
- проводити психопрофілактичну роботу з родичами хворих.

Студенти мають бути поінформовані про:

- чинні нормативні документи МОЗ України щодо психічних захворювань;
- новітні досягнення в обстеженні психічнохворих;
- новітні досягнення в психіатрії;
- використання найсучасніших фармакологічних препаратів;
- використання сучасних фітопрепаратів;
- використання сучасних методів нетрадиційної терапії.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Вступ. Загальна психопатологія. Основні принципи обстеження, лікування психічнохворих та догляд за ними	6	1	3	2
2	Розлади психіки при інфекційних та соматичних захворюваннях. Порушення психіки під час клімаксу	3		1	2
3	Шизофренія. Біполярний афективний розлад	7	1	2	4
4	Алкоголізм	9	1	4	4
5	Наркоманія. Тютюнопаління	9	1	4	4
6	Психози снільного та преснільного віку	3		1	2
7	Епілепсія	6		2	4
8	Розумова відсталість	3		1	2
9	Психогенні хвороби. Психопатії	6		2	4
10	Охорона праці у лікувально-профілактичному закладі психіатричного профілю	2	2		
	Усього	54	6	20	28

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Сучасні методи лікування в психіатрії.
2. Інфекційний делірій: етіологія, клініка, лікування.
3. Сучасні погляди на діагностику та лікування біполярного афективного розладу.
4. Алкоголізм як соціальна проблема.
5. Тютюнопаління, сучасні проблеми молоді.
6. Хвороба Альцгеймера, хвороба Піка.
7. Невідкладні стани при епілепсії.
8. Синдром Дауна: психічні розлади.
9. Істерія, клініка, особливості перебігу.

ЗМІСТ

Тема 1. Вступ. Загальна психопатологія. Основні принципи обстеження, лікування психічнохворих та догляд за ними

ЛЕКЦІЯ

Поняття про психіатрію як медичну науку. Основні етапи розвитку психіатрії. Поняття про непсихотичні та психотичні порушення психічної діяльності. Первинна і вторинна профілактика психічних захворювань.

Основи медичної психології, етики та деонтології.

Розлади сфер психічної діяльності: сфери сприймання, мислення, свідомості, емоцій, пам'яті, рухово-вольової сфери.

Особливості психіатричного стаціонара.

Режими в психіатричних стаціонарах.

Основні методи лікування психічнохворих.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Структура і порядок роботи психіатричного відділення. Надання психіатричної допомоги в добровільному та недобровільному порядку, дії фельдшера в разі відмови пацієнта від надання допомоги.

Основні принципи і методи обстеження психічнохворих. Показ хворих із різною психічною патологією. Оцінювання загального стану пацієнта, психічного статусу. Нагляд і спостереження за поведінкою психічнохворих, правильний запис їх у журналі спостереження. Особливості догляду та нагляду за психічнохворими; тактика фельдшера у разі відмови хворих від їжі, психомоторному збудженні, галюцинаторно-маячному синдромі. Участь у годуванні хворих через зонд.

Диспансерне спостереження за психічнохворими та ведення документації (журнал нагляду, оформлення документації для проведення експертизи).

Основні принципи реабілітації психічнохворих.

Рішення ситуаційних задач. Тестовий контроль за темою. Самостійна робота із роздатковим матеріалом, підручниками, анотаціями до лікарських препаратів.

Практичні навички:

- оцінювання загального стану пацієнта;
- збирання анамнезу;
- методи фіксації пацієнта в ліжку у випадку психомоторного збудження;
- правила транспортування збуджених хворих;
- особливості годування пацієнтів із порушенням психіки;
- техніка штучного годування пацієнтів у разі відмови від їжі;
- невідкладна медична допомога при галюцинаторно-маячному синдромі;
- невідкладна медична допомога хворим із психомоторним збудженням;
- допомога хворим при депресії та при високому суїцидальному ризику;
- допомога пацієнтові з високим ризиком насилля, спрямованого на себе або на своє оточення.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Сучасні методи лікування в психіатрії.

Тема 2. Розлади психіки при інфекційних та соматичних захворюваннях. Порушення психіки під час клімаксу

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Аналіз карт стаціонарних хворих за темою.

Огляд пацієнтів з порушеннями психіки під час клімаксу.

Показ хворих з неврозоподібною і психопатичною симптоматикою (іпохондричною та неврозоподібною симптоматикою, тривожно-іпохондричним станом, паранойяльними ідеями, психопатичними формами поведінки) в інфекційних і соматичних лікарнях.

Нав'язливі стани. Фобії (страхи). Післяпологові психози та психотичні стани в період лактації. Диференційна діагностика з шизофренією.

Тривожно-депресивні стани, неврозоподібні симптоми, афективні коливання під час клімаксу.

Складання плану обстеження, лікування та догляду за пацієнтами за темою.

Виконання призначень лікаря.

Вирішення ситуаційних проблем. Тестовий контроль за темою. Самостійна робота з роздатковим матеріалом, підручниками, анотаціями до лікарських препаратів.

Практичні навички:

- оцінювання загального стану пацієнта;
- методи фіксації пацієнта;
- правила транспортування збуджених хворих;
- надання допомоги пацієнтам із психомоторним збудженням;
- допомога хворим при депресії та при високому суїцидальному ризику;
- допомога пацієнтові з високим ризиком насилля, спрямованого на себе або на своє оточення;
- допомога пацієнтам із галюцинаторно-маячним синдромом;
- допомога пацієнтам із тривожно-фобічними розладами.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Інфекційний делірій: етіологія, клініка, лікування.

Тема 3. Шизофренія. Біполярний афективний розлад

ЛЕКЦІЯ

Стисла історія розвитку вчення про шизофренію. Етіологія і патогенез. Основні клінічні синдроми. Основні клінічні форми і типи перебігу шизофренії. Особливості клініки хвороби в підлітковому й похилому віці. Поняття про дефект психіки і наслідки хвороби. Види ремісій. Особливості догляду і нагляду при різних формах шизофренії. Види лікування хворих на шизофренію: психофармакотерапія, шоківі методи (інсулінокоматозне, електроконвульсивне), психотерапія. Соціально-реадаптаційні заходи щодо хворих на шизофренію. Прогноз.

Біполярний афективний розлад. Етіологія. Типи перебігу. Депресивний стан, маніакальний стан, симптоми. Особливості догляду і нагляду за хворими. Лікування хворих із біполярним афективним розладом. Прогноз.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Аналіз карт стаціонарних пацієнтів за темою.

Показ хворих із різними формами та типами перебігу шизофренії. Ознайомлення з дефектами психіки і наслідками хвороби.

Тактика фельдшера при психомоторному збудженні, агресії, суїцидальних намірах з боку пацієнта, відмові від їжі.

Показ хворих на біполярний афективний розлад. Правила ведення щоденника нагляду.

Ведення документації. Виконання призначень лікаря. Форми трудотерапії.

Особливості догляду за пацієнтами. Бесіди з пацієнтами для виявлення симптомів порушення психіки.

Вирішення ситуаційних проблем. Тестовий контроль за темою. Самостійна робота із роздатковим матеріалом, підручниками, анотаціями до лікарських препаратів.

Практичні навички:

- оцінювання загального стану пацієнта;
- методи фіксації пацієнта;
- правила транспортування збуджених хворих;
- особливості годування пацієнтів із порушенням психіки;
- техніка штучного годування пацієнтів у разі відмови від їжі;
- методика лікування інсуліном (під наглядом лікаря);
- надання долікарської фельдшерської допомоги пацієнтам із психомоторним збудженням;
- допомога хворим при депресії та при високому суїцидальному ризику;
- допомога пацієнту з високим ризиком насилля, спрямованого на себе або на своє оточення;
- допомога пацієнтам із галюцинаторно-маячним синдромом;
- допомога пацієнтам із тривожно-фобічними розладами.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Сучасні погляди на лікування біполярного афективного розладу.

Тема 4. Алкоголізм

ЛЕКЦІЯ

Алкоголізм — визначення, сучасні погляди на етіологію захворювання. Клінічні критерії, характеристика наркоманічної та енцефалопатичної стадій.

Клініка та перебіг психічних ускладнень алкоголізму: дипсоманій, алкогольного делірію, інших алкогольних психозів.

Характеристика соматичних, неврологічних, ендокринних та інших ускладнень алкоголізму.

Сучасні методи лікування алкоголізму: умовно-рефлекторна терапія,

метод сенсibiliзації, психотерапія.

Невідкладна медична допомога при білій лихоманці, алкогольній абстиненції, гострому отруєнні алкоголем.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Аналіз карт стаціонарних пацієнтів за темою.

Показ хворих із різними стадіями алкоголізму. Збирання анамнезу хворих на алкоголізм.

Показ пацієнтів із алкогольним делірієм, з абстинентним синдромом.

Принципи та методи лікування алкоголізму та алкогольних психозів.

Долікарська допомога при алкогольному делірії, абстинентному синдромі. Невідкладна медична допомога при гострих алкогольних отруєннях.

Зняття психомоторного збудження, синдромів порушеної свідомості.

Особливості догляду та нагляду за пацієнтами. Виконання призначень лікаря.

Вирішення ситуаційних проблем. Тестовий контроль за темою. Самостійна робота із роздатковим матеріалом, підручниками, анотаціями до лікарських препаратів.

Практичні навички:

- оцінювання загального стану пацієнта;
- збирання анамнезу хворих на алкоголізм;
- методи фіксації пацієнта;
- правила транспортування збуджених хворих;
- визначення алкогольного сп'яніння;
- надання долікарської допомоги при гострій алкогольній інтоксикації;
- невідкладна медична допомога при алкогольному делірії;
- визначення та зняття абстинентного синдрому;
- санітарно-освітня робота серед молоді з проблеми алкоголізму.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Алкоголізм як сучасна проблема.

Тема 5. Наркоманія. Тютюнопаління

ЛЕКЦІЯ

Визначення понять “наркоманія”, “токсикоманія”, “полінаркоманія”, “ускладнена наркоманія”. Класифікація наркотичних речовин. Етіологія наркоманії, токсикоманії.

Форми наркоманій — опійна наркоманія, барбітуроманія, гашишизм, полінаркоманії: клініка, ознаки наркотичного сп'яніння, абстинентного синдрому.

Сучасні методи лікування наркоманії.

Облік, зберігання, використання, знешкодження ампул з-під використаних наркотичних речовин, медичних шприців для ін'єкцій.

Робота фельдшера-нарколога з педагогічними колективами шкіл, ПТУ, вищих і середніх навчальних закладів із метою профілактики наркоманії.

Тютюнопаління. Хворобливі розлади, що виникають в організмі під

дією нікотину. Вплив нікотину на психіку та внутрішні органи. Характеристика абстинентного нікотиноманічного синдрому.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ хворих із наркоманією.

Аналіз карт стаціонарних пацієнтів.

Зняття потягу до токсичних речовин. Психотерапія і деонтологія. Трудотерапія.

Роль фельдшера-нарколога як помічника лікаря-нарколога при проведенні психотерапевтичного процесу.

Зняття психомоторного збудження, синдромів порушеної свідомості.

Невідкладна медична допомога при наркотичному отруєнні, наркотичній абстиненції.

Диференціально-діагностичні критерії. Особливості догляду та нагляду за пацієнтами.

Робота у наркологічному стаціонарі, реанімаційному відділенні наркологічного диспансеру.

Виконання призначень лікаря.

Вирішення ситуаційних проблем. Тестовий контроль за темою. Самостійна робота із роздатковим матеріалом, підручниками, анотаціями до лікарських препаратів.

Практичні навички:

- оцінювання загального стану пацієнта;
- збирання анамнезу хворих на алкоголізм та наркоманію;
- методи фіксації пацієнта;
- визначення наркотичного сп'яніння;
- надання долікарської допомоги при гострій наркотичній інтоксикації;
- визначення абстинентного синдрому при морфінізмі, барбітуроманії, гашишизмі;
- санітарно-освітня робота серед молоді з проблем наркоманії, тютюнопаління.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Тютюнопаління, сучасні проблеми молоді.

Тема 6. Психози сенильного та пресенильного віку

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Аналіз карт стаціонарних пацієнтів за темою.

Показ хворих із різними стадіями церебрального атеросклерозу, гіпертонічною хворобою (післяінсультні стани).

Обстеження, аналіз клінічної картини та лікування пацієнтів із психозами сенильного та пресенильного віку.

Показ хворих із пресенильною депресією і параноїдом. Ознайомлення з особливостями догляду за хворими з депресією і маячною ідеєю переслідування. Ознайомлення з деменцією пресенильного і сенильного віку.

Диференціально-діагностичні критерії.

Виконання призначень лікаря.

Вирішення ситуаційних проблем. Тестовий контроль за темою. Самостійна робота із роздатковим матеріалом, підручниками, анотаціями до лікарських препаратів.

Практичні навички:

- оцінювання загального стану пацієнта;
- збирання анамнезу сенільних та пресенільних хворих;
- методи фіксації пацієнта в ліжку у випадку психомоторного збудження;
- правила транспортування збуджених хворих;
- особливості годування пацієнтів із порушенням психіки;
- техніка штучного годування пацієнтів у разі відмови від їжі;
- надання допомоги пацієнтам із психомоторним збудженням;
- допомога хворим при депресії та при високому суїцидальному ризику;
- допомога пацієнтові з високим ризиком насилля, спрямованого на себе або на своє оточення;
- допомога пацієнтам із галюцинаторно-маячним синдромом;
- допомога пацієнтам із тривожно-фобічними розладами.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Хвороба Альцгеймера.
2. Хвороба Піка.

Тема 7. Епілепсія

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Аналіз карт стаціонарних пацієнтів за темою.

Збирання анамнезу хворих на епілепсію. Критерії хворобливих станів (розлади свідомості, епілептичні напади, зміни особистості). Показ пацієнтів, що хворіють на епілепсію на початкових етапах хвороби, з вираженими змінами особистості та еквівалентами судомних нападів (в анамнезі).

Складання плану обстеження та лікування пацієнтів за темою.

Виконання призначень лікаря.

Тактика фельдшера і особливості догляду за хворими під час епілептичного нападу, епілептичного статусу та після них (при розладах свідомості, амбулаторних автоматизмах, дисфоріях).

Вирішення ситуаційних проблем. Тестовий контроль за темою. Самостійна робота із роздатковим матеріалом, підручниками, анотаціями до лікарських препаратів.

Практичні навички:

- оцінювання загального стану пацієнта;
- методи фіксації пацієнта в ліжку у випадку психомоторного збудження;
- правила транспортування збуджених хворих;
- надання невідкладної медичної допомоги при епілептичному нападі, епілептичному статусі;
- допомога пацієнтам із галюцинаторно-маячним синдромом.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Невідкладні стани при епілепсії.

Тема 8. Розумова відсталість

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Аналіз карт стаціонарних пацієнтів за темою.

Складання плану обстеження та лікування пацієнтів за темою.

Виконання призначень лікаря.

Показ хворих із розумовою відсталістю. Особливості спілкування з родичами та близькими. Роль фельдшера у проведенні заходів соціальної та побутової адаптації олігофренів, проведенні експертизи.

Робота у спеціалізованих центрах для дітей з особливими потребами.

Вирішення ситуаційних проблем. Тестовий контроль за темою. Самостійна робота із роздатковим матеріалом, підручниками, анотаціями до лікарських препаратів.

Практичні навички:

- оцінювання загального стану пацієнта;
- методи фіксації пацієнта в ліжку у випадку психомоторного збудження;
- правила транспортування збуджених хворих;
- надання невідкладної медичної допомоги при епілептичному нападі, епілептичному статусі;
- допомога пацієнтам із галюцинаторно-маячним синдромом.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Синдром Дауна: психічні розлади.

Тема 9. Психогенні хвороби. Психопатії

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ пацієнтів із різними невротичними розладами. Оцінювання загального стану, визначення потреб і проблем пацієнта. Побудова взаємовідносин фельдшера і хворих із тривожно-фобічними розладами.

Аналіз карт стаціонарних хворих. Основні принципи та особливості догляду і лікування. Дотримання медичним персоналом правил медичної етики і деонтології. Проведення диференційної діагностики між істеричним та епілептичним нападами.

Складання плану обстеження, лікування та догляду за пацієнтами за темою.

Виконання призначень лікаря.

Вирішення ситуаційних проблем. Тестовий контроль за темою. Самостійна робота із роздатковим матеріалом, підручниками, анотаціями до лікарських препаратів.

Практичні навички:

- оцінювання загального стану пацієнта;
- збирання анамнезу хворих на неврози;
- надання допомоги пацієнтам із психомоторним збудженням;
- допомога хворим при депресії та при високому суїцидальному ризику;

— невідкладна медична допомога при істеричному нападі.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Істерія: клінічна картина, особливості перебігу.

Тема 10. Охорона праці в лікувально-профілактичному закладі психіатричного профілю

ЛЕКЦІЯ

Правові та організаційні питання охорони праці молодшого медичного працівника психіатричного відділення, основні положення Закону України про “Охорону праці”.

Соціальний захист потерпілих на виробництві.

Громадський контроль за додержанням законодавства про охорону праці.

Основи фізіології, гігієни праці та виробничої санітарії.

Основи техніки безпеки.

Пожежна безпека.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Оцінювання загального стану пацієнта.
2. Методи фіксації пацієнта.
3. Правила транспортування збуджених хворих.
4. Надання невідкладної допомоги при епілептичному нападі, епілептичному статусі.
5. Особливості годування пацієнтів із порушенням психіки.
6. Техніка штучного годування пацієнтів у разі відмови від їжі.
7. Методика лікування інсуліном (під наглядом лікаря).
8. Визначення алкогольного сп'яніння.
9. Надання долікарської допомоги при гострій алкогольній інтоксикації.
10. Визначення та зняття алкогольного абстинентного синдрому.
11. Визначення наркотичного сп'яніння.
12. Санітарно-освітня робота серед молоді з проблеми алкоголізму.
13. Санітарно-освітня робота серед молоді з проблеми наркоманії.
14. Надання долікарської допомоги при гострій наркотичній інтоксикації.
15. Визначення абстинентного синдрому при морфінізмі, барбітуроманії, гашишизмі.
16. Надання долікарської медичної допомоги при гострих отруєннях наркотиками та іншими токсикоманічними речовинами.
17. Зняття абстинентного синдрому при наркоманіях.
18. Надання медичної допомоги пацієнтам із психомоторним збудженням.
19. Допомога хворим при депресії та при високому суїцидальному ризику.
20. Допомога пацієнтові з високим ризиком насилля, спрямованого на себе або на своє оточення.
21. Допомога пацієнтам із галюцинаторно-маячним синдромом.
22. Допомога пацієнтам із тривожно-фобічними розладами.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СЕМЕСТРОВОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Принципи догляду, спостереження та лікування психічнохворих.
2. Психотерапія як один із основних методів лікування психічнохворих.
3. Розлади свідомості, сприймання, пам'яті, мислення у психічнохворих.
4. Психопатологія емоцій, уваги та рухово-вольової сфери.
5. Психічні розлади при соматичних неінфекційних та інфекційних хворобах, інтоксикаціях: причини, симптоми. Порушення психіки при СНІДі, нейросифілісі.
6. Проблеми пацієнтів, хворих на шизофренію. Етіологія, патогенез, основні клінічні форми, принципи лікування. Характеристика дефектів особистості.
7. Проблеми пацієнтів із біполярним афективним розладом. Етіологія, основні клінічні симптоми маніакальної та депресивної фаз, принципи лікування і нагляду за хворими.
8. Порушення інтелекту (природжені — олігофренії, набуті — деменції). Етіологія, види, основні симптоми, лікування і нагляд за хворими.
9. Епілепсія. Етіологія, патогенез, основні прояви: великий судомний напад, безсудомні напади, дисфорії, присмерковий стан свідомості. Особливості нагляду, прогноз.
10. Невідкладна медична допомога при великому судомному нападі та епілептичному статусі.
11. Розлади психіки на фоні судинної патології мозку: атеросклерозу судин головного мозку, гіпертонічної хвороби.
12. Стареча деменція: етіологія, патогенез, клінічні прояви. Догляд та нагляд за пацієнтами з деменцією.
13. Пресенільні деменції (хвороба Піка, Альцгеймера): етіологія, патогенез, клініка, лікування. Прогноз.
14. Неврози: патофізіологічні механізми виникнення, їх види, клінічна характеристика. Особливості лікування та нагляду. Диспансеризація.
15. Реактивні психози: механізм виникнення, клінічні форми. Особливості догляду та нагляду. Експертиза. Прогноз.
16. Психопатії: основні критерії, роль сімейного виховання у виникненні психопатій. Клінічні типи, особливості лікування. Профілактика.
17. Розлади особистості та поведінки. Акцентуації особистості.
18. Клінічні прояви алкоголізму та алкогольних психозів.
19. Терапія алкогольних психозів. Прогноз.
20. Клінічні прояви наркоманій та токсикоманій. Етапи лікування. Прогноз.
21. Тютюнопаління. Клініка абстинентного синдрому. Профілактика та диспансеризація пацієнтів з токсикоманіями.
22. Охорона праці в установах психіатричного профілю.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Загальна психопатологія. Розлади сфер психічної діяльності.
2. Основні принципи обстеження психічнохворих.
3. Основні принципи лікування психічнохворих.
4. Основні принципи догляду та нагляду за психічнохворими.
5. Розлади психіки при інфекційних та соматичних захворюваннях: етіологія, клініка, лікування.
6. Розлади психіки під час клімаксу: етіологія, клініка, лікування.
7. Шизофренія: етіологія, форми, типи перебігу, клініка, лікування.
8. Біполярний афективний розлад: етіологія, клініка, лікування.
9. Алкоголізм: етіологія, клініка, лікування.
10. Особливості клініки алкогольних психозів, невідкладна допомога.
11. Наркоманія: етіологія, клініка, лікування, невідкладна допомога при отруєнні наркотичними препаратами.
12. Тютюнопаління: етіологія, клініка, лікування.
13. Психози сеньйного та пресеньйного віку: етіологія, клініка, лікування.
14. Епілепсія: етіологія, клініка, лікування.
15. Особливості безсудомних проявів епілепсії.
16. Розумова відсталість: етіологія, клініка, лікування.
17. Психогенні захворювання: етіологія, клініка, лікування.
18. Диференційна діагностика епілептичного та істеричного нападів.
19. Психопатії: етіологія, клініка, психологічна корекція.
20. Охорона праці в установах психіатричного профілю.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Медсестринство в психіатрії / За ред. О.С. Чабана. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2001.

Психіатрія / За ред. О.К. Напрєєнка. — К.: Здоров'я, 2001.

Психіатрія / За ред. В.К. Гаєнко, чл.-кор. АМН України проф. В.С. Битенського, 2009.

Додаткова

Безпека життєдіяльності / Е.П. Желібо, Н.М. Заверуха. — К.: Каравела, 2005.

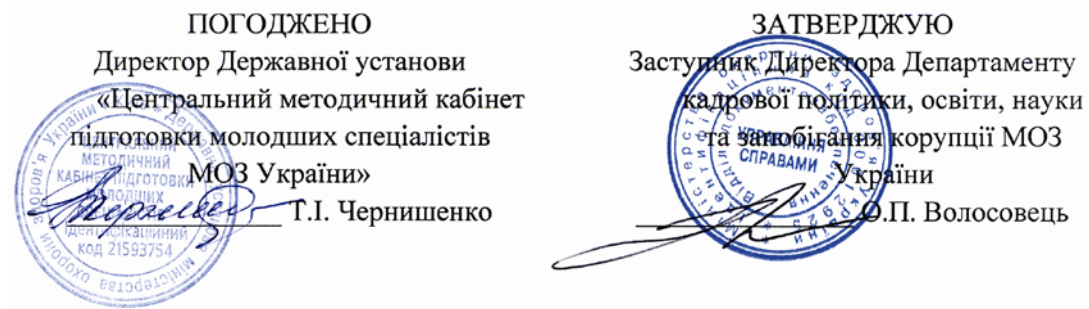
Віннічук С.М. Судинні захворювання нервової системи. — К.: Наук. думка, 1999.

Дуднікова І.І. Безпека життєдіяльності: навч. посіб. / І.І. Дуднікова; Європейський ун-т. — 2-ге вид., доп. — К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2006. — 268 с.

Минко А.И., Линский И.В. Наркология. — М.: Эксмо, 2004.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа «Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів» МОЗ України

МЕДИЧНА ТА СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 «Лікувальна справа»

Київ
2011

МЕДИЧНА ТА СОЦІАЛЬНА РЕАБІЛІТАЦІЯ

Укладач

В.Г. Тишківська — викладач вищої категорії Вінницького державного медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії терапії Вінницького державного медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного 01 червня 2011 р., протокол № 10.

Програму розглянуто і схвалено на спільному засіданні опорною цикловою комісією дисциплін терапевтичного профілю та інфекційних хвороб Івано-Франківського медичного коледжу 31 жовтня 2011 р., протокол № 1.

Рецензенти:

Ю.М. Мостовий — професор, завідувач кафедри пропедевтики внутрішньої медицини Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова;

В.Г. Сивак — начальник фізіотерапевтичної клініки, провідний фізіотерапевт Військово-медичного клінічного центру Центрального регіону, полковник медичної служби.

© МОЗ України, 2011
© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з дисципліни “Медична та соціальна реабілітація” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

“Медична та соціальна реабілітація” включає державні, соціально-економічні, психологічні, професійні, педагогічні та інші заходи, спрямовані на запобігання захворюванням, які призводять до тимчасової і стійкої втрати працездатності, та повернення хворих і інвалідів до суспільнокорисної праці. Ефективність їх значною мірою визначається узгодженістю усіх ланок реабілітаційного процесу — установ, які беруть участь у реалізації відповідних заходів.

Одним з розділів реабілітації є фізіотерапія — науково-медична галузь знань про сутність фізіологічної та лікувальної дії фізичних чинників на здоровий і хворий організм та способи їх застосування з лікувально-профілактичною метою.

Фізіотерапія в нашій країні стала важливим елементом державної системи спеціалізованої медичної допомоги населенню, до якої залучені лікарі й середні медичні працівники різного клінічного профілю.

Проблеми фізіотерапії й курортології входять до загальнодержавного плану наукових досліджень.

У реабілітаційних відділеннях зосереджено різну електронну лікувальну апаратуру, експлуатація якої потребує від молодших медичних працівників знань, дотримання певних правил охорони праці, техніки безпеки під час проведення фізіотерапевтичних процедур.

Оскільки предметом вивчення фізіотерапії є використання фізичних чинників при різних захворюваннях, молодші медичні працівники як кваліфіковані фахівці повинні добре знати основні клінічні дисципліни (терапію, хірургію, гінекологію, дитячі хвороби та ін.), фундаментальні (анатомію, фізіологію тощо), основні дисципліни середньої школи (фізику, хімію, біологію). Численні й різноманітні преформовані фізичні чинники об'єднано в групи за характерними видами і формами використовуваної енергії (за темами):

1-а група. Постійний гальванічний струм низької напруги.

2-а група. Імпульсні струми низької частоти і низької напруги.

3-я група. Змінні струми високої частоти, високої напруги (дарсонвалізація, ультратон-терапія, індуктотермія).

4-а група. Дія електричними полями ультрависокої частоти (ЕП УВЧ).

5-а група. Дія електромагнітними полями надвисокої частоти (НВЧ-терапія, ДМХ- і СМХ-терапія).

6-а група. Магнітні поля (постійне магнітне поле). Магнітотерапія, змінне (ЗМП), низькочастотне магнітне поле.

7-а група. Електромагнітні коливання світлового діапазону.

8-а група. Механічні коливання середовища.

9-а група. Інгаляційна терапія. Аерозольтерапія. Аероіонотерапія.

10-а група. Атмосферний тиск.

Під час теоретичних занять слід звернути увагу на фізичну характеристику лікувального чинника, механізм його дії, сучасну фізіотерапію, показання, протипоказання до застосування фізіотерапевтичних методів.

Вивчаючи тему “Електролікування”, особливу увагу слід звернути на засвоєння студентами правильного накладення і фіксації електродів, конденсаторних пластин, випромінювачів, техніки вмикання кожного апарата в електричну мережу і вимикання його, здійснення дозованої дії. Студенти повинні бути ознайомлені з окремими методиками проведення процедур електролікування, які застосовують найчастіше: гальванізацією, електрофорезом, діадинамотерапією, терапією синусоїдально-модульованими струмами, електросном, дарсонвалізацією, індуктотермією, ультратон-терапією, УВЧ-терапією, мікрохвильовою терапією. Ознайомлюючись із лікуванням ультразвуком, слід приділити велику увагу фізичній характеристиці, ультразвуковим коливанням, будові й експлуатації сучасних ультразвукових апаратів. Потрібно знати заходи щодо охорони праці.

У процесі вивчення світлолікування слід насамперед ознайомити студентів із оптичним спектром, фізіологічними діями різних частин сонячного спектра. Студенти на практичних заняттях повинні освоїти методику й техніку визначення біологічної дози опромінювання за схемами, знати формулу перерахунку часу в разі опромінювання з різної відстані.

Вивчаючи водолікування, потрібно звернути увагу на водолікувальні процедури, які не потребують спеціальних установок: вологі вкатування, обливання, ванночки для рук і ніг. Під час ознайомлення студентів з теплолікуванням звернути увагу на доступність і велику ефективність при різних захворюваннях застосування лікувальної грязі, озокериту, парафіну, піску, глини.

Вивчаючи фізіопрофілактику, потрібно звернути увагу на методики загартовування сонячними, повітряними ваннами, водними процедурами, проведення групового опромінювання ультрафіолетовими променями (УФП) з профілактичною метою у фотаріях; опромінювання ультрафіолетовими променями з метою загартовування і профілактики рахіту, в разі гіповітамінозу дітей у “Будинках немовляти”, дитячих будинках, спецінтернатах.

Під час вивчення ЛФК та основ лікувального масажу слід звернути особливу увагу на методики і завдання ЛФК при захворюваннях нервової системи, серцево-судинної, дихальної систем, при захворюваннях і травмах опорно-рухового апарату.

Студенти повинні знати види лікувального масажу, основні прийоми класичного масажу за методикою Вербова, ознайомитися з додатковими прийомами масажу, особливостями масажу на різних ділянках тіла.

Вивчаючи основи реабілітації, студенти повинні бути ознайомлені з:

- етапами реабілітації;
- основними принципами реабілітації;
- видами реабілітації;
- завданнями медичної та соціальної реабілітації;
- значенням фізіотерапії, ЛФК і масажу в реабілітації хворих.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- загальні принципи організації медичної та соціальної реабілітації;
- завдання лікувально-профілактичних закладів, що здійснюють медико-соціальну реабілітацію хворих та інвалідів;
- зміст, завдання індивідуальної програми реабілітації;
- фізіотерапевтичну апаратуру, передбачену навчальною програмою;
- методики проведення фізіотерапевтичних процедур, передбачених навчальною програмою;

- обладнання реабілітаційного відділення (кабінету);
- заходи щодо охорони праці в галузі, правила техніки безпеки під час роботи в реабілітаційному кабінеті (відділенні);
- причини електротравм у фізкабінеті;
- ознаки ураження електричним струмом;
- вимоги до гідрофільних прокладок, електродів;
- основні та спеціальні методики електричних процедур;
- спеціальні та загальні методики світлолікувальних процедур;
- послідовність вмикання та вимикання фізіотерапевтичних апаратів;
- методики розміщення електродів;
- обов'язки медичної сестри водолікарні під час відпускання водолікувальних процедур;
- класифікацію водолікувальних процедур;
- методики відпускання: лікувальних ванн, душу (Шарко, циркулярного, висхідного), укутування, обливання й обтирання;
- обладнання та основні правила роботи душевої кафедри;
- основні види масажу, прийоми масажу;
- основні форми й засоби ЛФК;
- правила складання комплексів ЛФК;
- принципи реабілітації пацієнтів терапевтичного профілю;
- принципи реабілітації пацієнтів хірургічного, неврологічного профілів;
- принципи реабілітації в педіатрії та геріатрії.

Студенти повинні вміти:

- надати допомогу в разі електротравми у фізкабінеті;
- накласти електроди під час проведення електропроцедур при різних захворюваннях;
- дозувати величину струму при гальванізації й електрофорезі за густиною струму й площею меншого електрода;
- розрахувати витрату лікарської речовини для електрофорезу;
- обробити електроди перед дарсонвалізацією і після неї;
- провести дарсонвалізацію, УВЧ-терапію;
- дозувати УВЧ-терапію;
- правильно наносити контактне середовище під час проведення процедур із застосуванням ультразвуку;
- обробляти випромінювач після процедури;
- визначати справність, наявність ультразвукових коливань у випромінювачі;
- правильно фіксувати біодозиметр під час визначення біодози;
- визначати біодози при ультрафіолетовому опромінюванні;
- визначати біодозу для дітей;
- проводити загальне й місцеве опромінювання ультрафіолетовими променями дорослим і дітям;
- надавати першу допомогу в разі ускладнень під час лікування електричним струмом і УФП, при анафілактичному шоку;
- обробити ванни, застосувати методику проведення загальнолікувальної ванни;
- застосувати методику проведення лікувальної ванни (гірчичної, скипидарної та хвойної);
- провести теплолікувальні процедури;

- скласти комплекси ранкової гігієнічної гімнастики (РГГ) і комплекси ЛФК при різних захворюваннях;
- провести комплекси ЛФК при різних захворюваннях і комплекси РГГ;
- провести антропометричні вимірювання й функціональні проби;
- визначити руховий режим при призначенні ЛФК і реабілітації хворих;
- організувати місця для проведення занять ЛФК;
- дозувати фізіотерапевтичні процедури;
- правильно увімкнути і вимкнути фізіотерапевтичні апарати під час проведення процедур;
- складати комплекс реабілітаційних заходів на всіх етапах реабілітації у пацієнтів з різними захворюваннями;
- проводити санітарно-освітню роботу в реабілітаційному відділенні.

Студенти мають бути поінформовані про:

- значення фізіотерапевтичних процедур у профілактиці захворювань;
- перевагу фізіотерапевтичних процедур перед іншими видами фармакологічного лікування;
- принципи організації фізіотерапевтичної допомоги в лікувально-профілактичних закладах;
- принципи організації роботи реабілітаційного відділення, кабінету;
- відповідальність фельдшера на ФАПі під час виконання фізіотерапевтичних процедур;
- спостереження за хворими під час проведення фізіотерапевтичних процедур;
- заходи щодо охорони праці під час роботи у фізкабінеті;
- особливості лікування струмами НВЧ (мікрохвильової терапії), електричним полем УВЧ;
- залежність ефекту процедур від реактивності організму;
- десенсибілізувальну дію фізіотерапевтичних процедур;
- перетворення різних видів енергії в організмі людини під дією фізіотерапевтичних процедур;
- зняття парабіозу фізичними й курортними чинниками;
- курорти України, зокрема АР Крим, країн СНД;
- роль ЛФК і масажу в лікуванні хворих;
- основні завдання медичного контролю;
- реабілітацію, міжнародну співпрацю в галузі реабілітації;
- стан проблеми реабілітації.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Вступ. Організація медико-соціальної реабілітації, основи реабілітації	1	1	—	—
2	Охорона праці у відділеннях реабілітації	2	—	2	—
3	Електролікування				
3.1	Постійний гальванічний струм. Гальванізація. Лікарський електрофорез	3	1	2	—
3.2	Імпульсні струми низької частоти, низької напруги	8	2	4	2
3.3	Електричний струм високої напруги і частоти. Електричне і магнітне поля	8	2	4	2
4	Лікування ультразвуком. Інгаляційна терапія. Аерозольтерапія	4	—	2	2
5	Світлолікування. Фізіопрофілактика	10	2	4	4
6	Теплолікування. Водолікування. Грязелікування. Санаторно-курортне лікування	10	2	4	4
7	Лікувальна фізкультура (ЛФК)	4			2
7.1	Основи ЛФК. Форми і засоби ЛФК. Основи медичного контролю	—	2	—	—
7.2	Організація роботи кабінету ЛФК, вимоги до кабінету, режими руху	3	—	1	2
7.3	Спеціальні методики ЛФК, особливості ЛФК при різних захворюваннях та після травм	5	—	1	4
8	Масаж. Види масажу. Вплив масажу на органи і системи. Значення масажу в реабілітації хворих	10	2	2	6
9	Реабілітація				
9.1	Визначення поняття “реабілітація”. Етапи реабілітації. Обсяг і значення реабілітації для окремої особистості та суспільства	2	2	—	—
9.2	Основні принципи реабілітації. Стан проблеми реабілітації. Міжнародні зусилля, спрямовані на вирішення проблеми реабілітації (ООН, ВООЗ та інші спеціальні організації)	1	1	—	—
9.3	Види реабілітації. Види активаційної терапії. Реабілітація пацієнтів з різними захворюваннями	10	2	4	4
	Усього	81	19	30	32

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Електростимуляція м'язів — види, техніка та методики, показання, протипоказання.
2. Магнітотерапія — постійне та змінне магнітне поле: механізм дії, техніка, методика процедур, показання, протипоказання.
3. Лікування ультразвуком — механізм дії, дозування, техніка, методика процедур, показання, протипоказання.
4. Аерозольотерапія — аерозолі та електроаерозолі, аеройонотерапія.
5. Лазеротерапія — принцип дії, застосування лазерного випромінювання при різних захворюваннях, техніка безпеки.
6. Фізіопрофілактика, її види, значення для загартовування та оздоровлення населення.
7. Санаторно-курортне лікування, курорти України.
8. Кліматотерапія — види, діючі чинники.
9. Види реабілітації, види активаційної терапії.
10. Реабілітація пацієнтів із різними захворюваннями.
11. Основи медичного контролю.
12. Організація роботи кабінету ЛФК. Рухові режими.
13. Спеціальні методики ЛФК під час проведення реабілітації пацієнтів з різними захворюваннями та після травм.
14. Види і засоби масажу. Правила масажу і техніка. Гігієнічні основи масажу, показання, протипоказання.

ЗМІСТ

Тема 1. Вступ. Організація медико-соціальної реабілітації, основи реабілітації

ЛЕКЦІЯ

Реабілітація, визначення, основні її принципи, завдання. Загальна характеристика фізичних чинників, що їх використовують для лікування, реабілітації та профілактики. Розділи фізіотерапії. Розвиток фізіотерапії. Фізіотерапія як складова лікувального комплексу.

Сучасні уявлення про механізми дії фізичних чинників (методів лікування).

Роль вітчизняних учених у теоретичному обґрунтуванні та розробленні фізичних методів лікування (А.Є. Щербак, П.Г. Мезерницький, С.А. Бруштейн, А.І. Абрикосов, С.Б. Вермель, А.Ф. Парфьонов, А.Р. Киричинський, М.Я. Ясиновський, А.Н. Обросов та ін.).

Роль молодших медичних працівників у проведенні фізіотерапевтичних процедур у різних умовах: у лікарнях, поліклініках, санаторіях, профілакторіях, фотаріях, ФАПх, вдома у хворого. Відповідальність медичних працівників за створення високої культури обслуговування хворих: дотримання санітарно-гігієнічних умов і лікувально-охоронного режиму в місцях проведення процедур. Обов'язок молодшого медичного персоналу знати й дотримуватися правил техніки безпеки під час роботи у фізіотерапевтичних відділеннях і кабінетах.

Тема 2. Охорона праці у відділеннях реабілітації

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Організація фізіотерапевтичної допомоги в лікувально-профілактичних закладах (у ФАПі, дільничній лікарні, районній лікарні, поліклініці, санаторіях, удома у хворого).

Організація роботи у відділеннях відновного лікування.

Обладнання фізіотерапевтичного відділення (кабінету). Охорона праці, техніка безпеки у фізкабінеті. Обов'язки молодших медичних працівників фізкабінету. Вимоги до фізіотерапевтичної апаратури. Документація фізкабінету. Заходи щодо охорони праці у фізкабінеті.

Причини електротравм у фізкабінеті. Перша допомога в разі електротравми.

Вивчення інструкцій з техніки безпеки під час роботи з апаратурою електро- і світлолікувальних кабінетів, ознайомлення з обов'язками медичного персоналу, правилами поведінки хворих під час проведення процедури.

Практичні навички:

- підготовка кабінету до роботи;
- перевірка справності апаратури, наявності всього необхідного для проведення процедур;
- ознайомлення хворих з правилами поведінки під час процедури;
- підготовка документації кабінету.

Тема 3. Електролікування

3.1. Постійний гальванічний струм. Гальванізація. Лікарський електрофорез

ЛЕКЦІЯ

Характеристика гальванічного струму. Апарати для гальванізації, принцип будови апаратів. Додаткові пристрої, необхідні для гальванізації: струмонесучі проводи, затискачі, електроди — види електродів для гальванізації, вимоги до електродів. Гідрофільні прокладки — вимоги до прокладок, фіксація прокладок і електродів. Методики накладання електродів під час гальванізації. Ускладнення під час гальванізації, причини їх. Дозування величини струму під час гальванізації. Фізіологічна і лікувальна дія гальванічного струму. Показання і протипоказання до лікувального застосування гальванізації. Поєднання гальванізації з іншими видами лікування.

Лікарський електрофорез. Визначення методу. Теоретичне обґрунтування його застосування. Методика оброблення прокладок (прокладки індиферентні, марковані) для різних лікарських речовин. “Буферні розчини”. Таблиці полярності. Роль полярності електродів. Лікарський електрофорез як електрофармакологічний комплекс і значення в ньому гальванічного струму та його дозування. Особливості й переваги електрофорезу різних лікарських речовин.

Фізіологічна та лікувальна дія лікарського електрофорезу. Показання та протипоказання до застосування лікарського електрофорезу, поєднання його з іншими видами лікування.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Апарати для гальванізації АГН-32, АПП-33, “Поток-Г”. Вимоги до гідрофільних прокладок. Оброблення прокладок. Види електродів для гальванізації, вимоги до електродів, фіксація електродів (бинти, бинти еластичні, бинти гумові, мішечки з піском). Методики розміщення електродів. Дозування величини струму під час гальванізації, розрахунок величини струму під час гальванізації за його густиною та площею меншого електрода.

Ускладнення під час проведення гальванізації: сухість шкіри, лущення шкіри, тріщини шкіри, висипка на шкірі під прокладками з електродами, опіки шкіри. Причини ускладнень, допомога в разі ускладнень.

Вимоги до прокладок для електрофорезу (індиферентні, марковані, “+”, “-”, літерне маркування). Методика кип’ятіння гідрофільних прокладок для різних лікарських речовин. “Буферні розчини”, спеціальні методики гальванізації й електрофорезу: гальванізація та електрофорез хребта, гальванічний комір, гальванічний комір за методом Щербака, загальна гальванізація та електрофорез за методом Вермеля, чотирикамерна гальванічна ванна. Особливості проведення гальванізації й електрофорезу в дітей, голови і обличчя в дорослих. Розрахунок лікарської речовини для електрофорезу.

Практичні навички:

- підготовка гідрофільних прокладок для гальванізації та електрофорезу;
- підготовка електродів для електрофорезу;
- правильне накладання електродів поздовжньою, поперечною,

- поперечно-діагональною методиками; фіксування електродів;
- уміння перевірити справність гальванічного апарата, увімкнути і вимкнути його;
- розрахування сили струму під час гальванізації;
- визначення витрати лікарської речовини;
- виписування фізіотерапевтичного рецепту;
- проведення гальванізації та електрофорезу під керівництвом викладача.

3.2. Імпульсні струми низької частоти, низької напруги

ЛЕКЦІЯ

Характеристика імпульсних струмів. Види імпульсних струмів. Фізіологічна дія імпульсних струмів залежно від виду струму.

Електросон. Визначення методу. Фізична характеристика струму, який використовується для електросну. Техніка проведення процедур. Механізм фізіологічної та лікувальної дії електросну. Показання і протипоказання.

Електродіагностика та електростимуляція м'язів. Види струму, що використовуються за цим методом. Апарати для електродіагностики й електростимуляції (УЗИ-1, АСМ-3, “Стимул-1”, “Тонус-1” та ін.). Види електростимуляції. Техніка та методики електростимуляції. Показання і протипоказання.

Діадинамотерапія. Фізична характеристика діадинамічних струмів. Фізіологічна дія, лікувальна дія діадинамічних струмів. Апарати для лікування діадинамічними струмами — “СНИМ-1”, “Диадинамик”, “Биопульсар”, “Тонус-1”, “Стимул-1” та ін. Методика діадинамотерапії. Показання і протипоказання.

Синусоїдальні модульовані струми. Фізична характеристика. Фізіологічна дія. Апарати “Амплипульс-3”, “Амплипульс-3Т”, “Амплипульс-4”, “Амплипульс-5”. Техніка й методика процедур. Показання і протипоказання для ампліпульстерапії

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Апарати для електростимуляції. Гідрофільні прокладки для електростимуляції, вимоги до прокладок. Електроди для електростимуляції (види), види електростимуляції, методики електростимуляції.

Електросон. Апарати для електросну: ЭС-2, ЭС-3, ЭС-4Т. Особливості будови електродів для електросну, вимоги до гідрофільних прокладок для електросну. Методика проведення електросну. Вимоги до кабінету електросну.

Діадинамічні струми. Апарати для лікування діадинамічними струмами “СНИМ-1”, “Диадинамик”, “Биопульсар”, “Модуль-717”, “Тонус-Г” та ін. Вимоги до гідрофільних прокладок, електродів для ДД-терапії. Фіксація електродів. Методики накладення електродів. Дозування величини струму при ДД-терапії.

Синусоїдальні модульовані струми (СМС). Апарати для СМС (ампліпульстерапії): “Амплипульс-3”, “Амплипульс-3Т”, “Амплипульс-4”, “Амплипульс-5”. Вимоги до гідрофільних прокладок і електродів, методика проведення СМС (ампліпульстерапії). Дозування.

Практичні навички:

- підготовка, оброблення прокладок для проведення електродіагностики,

- електростимуляції, електросну, діадинамотерапії, СМС (ампліпульстерапії);
- уміння правильно розміщувати гідрофільні прокладки, електроди під час проведення процедур із застосуванням імпульсних струмів низької частоти;
 - уміння дозувати електричний імпульсний струм низької частоти під час проведення процедур;
 - уміння підготувати і налагодити електроди для проведення процедур діадинамотерапії та ампліпульстерапії;
 - лікування діадинамічними і синусоїдальними модульованими струмами в разі захворювання суглобів, хребта, кінцівок;
 - уміння підготувати електрод-маску для проведення електросну;
 - уміння точно дозувати процедури і доглядати хворих;
 - ведення обліку та оформлення проведених процедур.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Електростимуляція м'язів — види, техніка та методики, показання, протипоказання.

3.3. Електричний струм високої напруги і частоти. Електричне і магнітне поля

ЛЕКЦІЯ

Дарсонвалізація. Характеристика струму. Визначення методу. Апарати для місцевої дарсонвалізації. Апарати “Искра-1”, “Искра-2”. Особливості будови електродів. Фізіологічна і лікувальна дія струмів д'Арсонваля. Техніка безпеки під час проведення дарсонвалізації. Сумісність з іншими лікувальними методами. Показання та протипоказання для дарсонвалізації.

Ультратонтерапія. Діючий чинник ультратонтерапії. Біологічна і терапевтична дія ультратонтерапії. Апарати для проведення ультратонтерапії. Електроди. Показання і протипоказання до ультратонтерапії.

Індуктотермія. Визначення методу. Апарати ДКВ-1, ДКВ-2, ИКВ-4, індуктори для проведення індуктотермії, індуктор з налаштованим контуром, що приєднується до апаратів УВЧ портативних. Фізіологічна та лікувальна дія. Показання і протипоказання. Сумісність із іншими фізичними методами. Електричне поле ультрависокої частоти (ЕП УВЧ).

Лікувальний чинник у методі лікування УВЧ. Апарати портативні, апарати стаціонарні, конденсаторні пластини, їхня форма, розмір. Методики розміщення електродів. Повітряний зазор, його розміри і значення. Дозування. Техніка безпеки під час проведення УВЧ. Проведення УВЧ: показання і протипоказання.

Імпульсне електричне поле УВЧ. Особливості його дії. Апарати УВЧ “Импульс-2”, “Импульс-3”. Показання і протипоказання до імпульсного УВЧ.

Мікрохвильова терапія (НВЧ-терапія). Лікувальний чинник НВЧ-терапії. Апарати для сантиметрової терапії: “Луч-2”, “Луч-3”, “Луч-58”, “Луч-58М”; для дециметрової терапії: “Ромашка”, “Волна-2”. Випромінювачі з повітряним і керамічним наповненням і порожнинні. Фізіологічна та лікувальна дія дециметрової й сантиметрової терапії. Техніка безпеки під час роботи з апаратами мікрохвильової терапії. Основні правила експлуатації апаратів. Показання і протипоказання. Сумісність з іншими видами фізіотерапії.

Франклінізація. Визначення методу. Фізіологічна дія. Апарати. Фізична характеристика. Основні правила і техніка безпеки під час експлуатації апаратів. Методика загальної і місцевої франклінізації. Показання й протипоказання.

Магнітотерапія. Метод лікування ПМП і ЗМП. Апарати: постійного магнітного поля, змінного магнітного поля — “Полюс-1”, “Полюс-101”, “Магнетайзер”, “Ронефор”. Фізіологічна і лікувальна дія магнітного поля. Техніка проведення процедур. Показання та протипоказання до магнітотерапії. Ознайомлення з новими методами фізіотерапії: магнітно-резонансна терапія, киснево-синглетна терапія, мезодієнцезальна модуляція.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Робота в кабінеті лікування електричним струмом і полями високої частоти.

Оволодіння технікою роботи з апаратурою, методикою дарсонвалізації, ультратонтерапії, електричного УВЧ-поля, особливості мікрохвильової терапії.

Вивчення правил роботи з апаратами магнітотерапії, франклінізації.

Особливість техніки безпеки під час роботи з апаратами ультрависокочастотної терапії.

Дарсонвалізація. Апарати: “Искра-1”, “Искра-2”. Особливості будови електродів, оброблення електродів перед процедурою і після неї. Оброблення електродів після порожнинних процедур. Методики проведення дарсонвалізації: контактна, контактна порожнинна, дистанційна. Дозування при дарсонвалізації. Окремі методики дарсонвалізації (ділянки коміра та ін.).

Індуктотермія. Апарати: “ДКВ-1”, “ДКВ-2”, “ИКВ-4”. Електроіндуктори, види індукторів. Техніка безпеки під час проведення індуктотермії. Техніка і методика проведення індуктотермії, повітряний зазор і його значення. Дозування повітряного зазору. Сумісність індуктотермії з іншими процедурами.

Електричне поле ультрависокої частоти (ЕП УВЧ). Апарати портативні й стаціонарні. Заходи охорони праці медичних працівників під час роботи з ЕП УВЧ, екранізуючі кабінети. Конденсаторні пластини. Методики розміщення, значення величини повітряного зазору, налаштування в резонанс. Техніка й методика проведення УВЧ, особливості проведення УВЧ дітям. Дозування УВЧ. Техніка проведення процедур в разі наявності гіпсових, мазевих і вологих пов'язок. Проведення УВЧ з налаштованим контуром, ЭВТ-1, до апаратів УВЧ-4, УВЧ-62, УВЧ-66, УВЧ-30.

Імпульсне УВЧ, апарати: “Импульс-2”, “Импульс-3”, УВЧ-И-1.

Окремі методики УВЧ.

Мікрохвильова терапія. Апарати СМХ-терапії: “Луч-58”, “Луч-2”, “Луч-3”; ДМХ-терапії: “Ромашка”, “Волна-2”. Випромінювачі до апаратів. Методики проведення мікрохвильової терапії (дистанційна, контактна, контактна порожнинна). Оброблення електродів. Дозування мікрохвильової терапії.

Франклінізація. Апарати. Основні правила й техніка безпеки під час проведення процедур. Методика загальної і місцевої франклінізації.

Магнітотерапія. Апарати. Техніка та методика проведення магнітотерапії.

Практичні навички:

— вміння підготувати і налаштувати електроди для проведення:

- місцевої дарсонвалізації ділянки коміра;
- індуктотерапії нирок, хребта, кінцівок;
- електричного УВЧ-поля на лице, суглоби, грудну клітку, а також дітям (контроль за наявністю ЕП);
- мікрохвильової терапії надвисокої частоти на попереk, суглоби, кінцівки.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Магнітотерапія — постійне та змінне магнітні поля: механізм дії, техніка, методика процедур, показання, протипоказання.

Тема 4. Лікування ультразвуком. Інгаляційна терапія. Аерозольотерапія

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Апарати: стаціонарні — УТС-1, УТС -1М, портативні — УТП -1, УТП-3, ЛОР-3, УЗТ 101, 102, 103, 104 (нові апарати — сучасні: “Тошиба” — Японія; “Радмир” — Україна, “Филипс” — Німеччина, “Модисон” — Хорватія).

Перевірка роботи двома способами, контактні середовища, роль контактного середовища, методика проведення ультразвукової терапії, контактна (рухова, нерухова), провідна. Дозування ультразвукової терапії. Заходи з охорони праці, техніка безпеки. Фонофорез: техніка і методика проведення. Застосування ультразвуку для діагностики захворювань.

Ознайомлення з обладнанням кабінету аерозольотерапії, апаратурою, лікарськими засобами. Послідовність роботи на інгаляторах. Дотримання техніки безпеки під час роботи з апаратурою.

Проведення процедури на самому собі або на хворих.

Інгаляційна терапія. Аерозолі та електроаерозолі. Аеройонотерапія. Аерононізація: прилади для штучної йонізації повітря, дозування. Генератори аерозолей та електроаерозолей. Дозування. Апарати інгаляційної терапії. Техніка і методика проведення процедури. Роль молодших медичних працівників під час проведення інгаляцій.

Ознайомлення з приладами для штучної йонізації повітря, з генераторами аерозолей і електроаерозолей. Проведення процедур.

Самостійна робота на апаратах під керівництвом лікаря, викладача.

Практичні навички:

- вміння перевірити наявність ультразвуку, що виробляється випромінювачем;
- вміння підготувати місце озвучування;
- проведення УЗ-процедури на кінцівки, попереk, суглоби, при гінекологічних захворюваннях;
- оволодіння послідовністю вмикання і вимикання апаратів ультразвукової терапії;
- готування лікувальної суміші;
- налагодження інгаляційного апарата;
- вміння проводити інгаляцію носа, горла.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Лікування ультразвуком — механізм дії, дозування, техніка, методика процедур, показання, протипоказання.
2. Аерозольотерапія — аерозолі й електроаерозолі, аеройнотерапія.

Тема 5. Світлолікування. Фізіопрофілактика

ЛЕКЦІЯ

Фізичні основи світлолікування. Оптична галузь електромагнітних хвиль. Сонячний спектр. Інфрачервоне, видиме й ультрафіолетове випромінювання. Характеристика ДУФ- і КУФ-випромінювання. Теплова і фотохімічна їх дія. Основні закони випромінювання. Калоричні та люмінесцентні джерела світла. Поглинання променистої енергії.

Біологічна дія оптичної області окремих частин інфрачервоного, видимого та ультрафіолетового, у тому числі ДУФ- і КУФ-випромінювання. Теплова та ультрафіолетова еритеми.

Штучні джерела світла. Опромінювач інфрачервоного випромінювання (ЛИК-5), опромінювач видимого випромінювання “Соллюкс” — стаціонарний, портативний, настільний. Світлотеплова ванна: загальна й місцева. Лампа Мініна. Будова й правила експлуатації опромінювачів. Техніка безпеки під час роботи з ними. Показання і протипоказання до застосування інфрачервоних і видимих променів.

Опромінювачі ультрафіолетового випромінювання. Опромінювачі з джерелом інтегрального УФ-випромінювання, опромінювач пересувний еритемний, опромінювач пересувний бактерицидний, опромінювач для локального впливу на слизову оболонку, селективні джерела УФП-випромінювання, дугові бактерицидні й люмінесцентні еритемні лампи. Методи дезінфекції повітря в приміщеннях і предметів. Профілактичне використання УФ-випромінювання. Фотарії.

Загальне УФО (за схемами), місцеве опромінювання, варіанти місцевого опромінювання. Ускладнення, що виникають у разі недотримання правил техніки безпеки під час роботи з УФ-променями. Показання та протипоказання для УФО.

Методики УФО при різних захворюваннях (окремі методики): на бронхіальну астму, пневмонію, бронхіт, радикуліт, суглобів, при пораненнях, травмах, бешисі. Профілактика інфекційних захворювань, рахіту.

Лазерна терапія, принцип дії. Застосування лазерного випромінювання при різних захворюваннях. Заходи з техніки безпеки під час роботи з лазерним випромінюванням.

Фізіопрофілактика. Загальне поняття про фізіопрофілактику в загальній системі реабілітації. Основні засоби фізіопрофілактики — природно преформовані, фізичні чинники. Їх значення для загартовування і оздоровлення населення.

Фізіопрофілакторії, їх облаштування і обладнання.

Фотарії. Типи фотаріїв, їх облаштування, обладнання. Механізм дії УФ-променів. Значення УФО для профілактики захворювань дорослих і дітей. Методика і техніка проведення групових УФО. Показання і протипоказання до УФО.

Особливості організації фізіотерапевтичних майданчиків для дітей різного віку.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Світлолікування. Ознайомлення з апаратами світлолікування: апаратами інфрачервоних променів, видимих променів, УФ-променів (лампа “ЛИК-5”, лампи “Соллюкс”), світлотепловими ваннами, лампою Мініна, штучними джерелами УФО (інтегрального випромінювання, опромінювачів пересувних еритемних бактерицидних). Техніка безпеки під час роботи з УФ-променями та лазерним випромінюванням. Техніка й методика визначення біодози за допомогою дозиметра Горбачова. Особливості визначення біодози для дітей. Загальне опромінювання з профілактичною метою у фотаріях. Вимоги до фотарію. Методики загального, індивідуального опромінювання за схемами. Варіанти місцевого опромінювання. Опромінювання носа і глотки в дітей. Вмикання і вимикання опромінювача. Проведення біодози одне одному або хворим. Правила техніки безпеки в разі опромінювання УФ-променями. Профілактика ускладнень.

Фізіопротекція. Обладнання й обладнання фізіотерапевтичного майданчика. Техніка проведення повітряних і сонячних ванн.

Фотарій та його обладнання. Техніка проведення групових загальних ультрафіолетових опромінювань дорослих і дітей.

Практичні навички:

- визначення еритемної дози опромінювання;
- проведення місцевих процедур лікування УФ-випромінюванням при бронхіті, попереково-крижовому радікуліті, бешісі, захворюваннях суглобів, носової частини горла;
- налагодження апаратури для проведення загального УФО;
- виконання процедур за допомогою соллюкс-лампи, лампи Мініна та інфрачервоного випромінювача, а також загальної або місцевої електросвітлової ванни.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Лазеротерапія — принцип дії, застосування лазерного випромінювання при різних захворюваннях, техніка безпеки.
2. Фізіопротекція, її види, значення для загартування та оздоровлення населення.

Тема 6. Теплолікування. Водолікування. Грязелікування. Санаторно-курортне лікування

ЛЕКЦІЯ

Теплолікування. Лікування парафіном, озокеритом, грязелікування. Лікування піском, глиною, нафталаном.

Водолікування. Ознайомлення з класифікацією водних процедур, що застосовуються з лікувальною та профілактичною метою: обливання, обтирання, укутування; з класифікацією душів: за тиском, температурним чинником, формою струменя. Ознайомлення з класифікацією ванн: за тривалістю, складом, температурним чинником. Фізіологічна дія води. Температурна, механічна і хімічна дія води. Особливості проведення газових ванн.

Грязелікування. Класифікація грязей за умовами утворення. Склад лікувальних грязей. Механізм дії грязей. Зберігання і регенерація грязей.

Показання і протипоказання до грязелікування.

Класифікація теплових лікувальних процедур. Лікування парафіном, озокеритом, піском, глиною. Механізм дії. Показання і протипоказання.

Курортне лікування. Сучасне поняття про курорт. Вивчення курортних чинників. Використання курортних чинників. Нові лікувальні методики та їх впровадження в курортну практику. Механізм дії курортних чинників. Курорти України, зокрема АР Крим, СНД. Кліматичні, бальнеологічні, грязьові курорти. Курорти місцевого значення. Дитячі курорти та їх особливості. Принцип відбору хворих на курортне лікування.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Практичні заняття (проводяться там, де є водо- та теплолікувальні заклади).

Водолікування. Ознайомлення з оснащенням водо-, теплолікувальних відділень, методикою приготування різних типів ванн, технікою безпеки під час проведення лікувальних процедур.

Вимоги до водолікарні. Обов'язки молодших медичних працівників під час проведення водолікувальних процедур. Гігієнічне оброблення ванни. Методика відпускання хвойної, скипидарної, гірчичної ванн, душу Шарко, висхідного промежинного душу, циркулярного. Методика обливання, обтирання, укутування.

Грязелікування. Ознайомлення з технікою грязелікувальних процедур, особливостями приготування грязьових (піхвових, ректальних) тампонів та їх застосуванням. Зберігання і регенерація грязі.

Методики грязьових аплікацій (місцеві й загальні). Дозування грязелікувальних процедур (температура, тривалість за часом, кількість процедур на курс лікування).

Методика гальвоногрязелікування і гідрогальванізації. Техніка безпеки під час проведення лікувальних процедур.

Лікування парафіном, озокеритом. Методика нагрівання парафіну й озокериту. Методика лікування парафіном, озокеритом (кюветно-аплікаційна, серветково-аплікаційна, нашарування, метод ванночок з парафіну й озокериту, парафіново-масляна суміш за методикою Лепського, тампони піхвові). Дозування процедур.

Глинолікування. Методика нагрівання глини. Техніка й методика процедур із застосуванням глини. Дозування.

Лікування піском. Попереднє оброблення піску. Техніка і методика процедур із застосуванням піску. Дозування процедур. Освоєння всіх процедур під керівництвом викладача.

Санаторно-курортне лікування. Сучасне поняття про курорт. Вивчення курортних чинників. Використання курортних чинників. Нові лікувальні методики та їх впровадження в курортну практику. Механізм дії курортних чинників. Курорти України, зокрема АР Крим, СНД. Кліматичні, бальнеологічні, грязьові курорти. Курорти місцевого значення. Дитячі курорти та їх особливості. Принцип відбору хворих на курортне лікування.

Практичні навички:

- уміння гігієнічно обробити ванну;
- уміння підготувати місцеві та загальні ванни (повітряну або кисневу, ароматичну, хлоридно-натрієву або з морської солі, йодобромну, скипидарну);

- уміння підготувати парафін або озокерит до проведення процедури аплікаційним методом;
- уміння виконати процедуру на хребті, суглобах, грудній клітці, кінцівках.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Санаторно-курортне лікування, курорти України.
2. Кліматотерапія — види, діючі чинники.

Тема 7. Лікувальна фізкультура (ЛФК)

7.1. Основи ЛФК. Форми і засоби ЛФК. Основи медичного контролю

ЛЕКЦІЯ

Зміст методу ЛФК. Основи фізіологічного і терапевтичного впливу вправ на організм хворого. Норми і засоби ЛФК. Окремі методики ЛФК при захворюваннях серцево-судинної системи, захворюваннях і травмах нервової системи, опорно-рухового апарату, травної системи, органів жіночої статеві сфери, при захворюваннях у людей літнього віку, у разі порушення обміну речовин.

Особливості ЛФК у дитячому віці.

Значення ЛФК і фізичних чинників для реабілітації хворих. Показання і протипоказання до призначення різних форм ЛФК.

Основні розділи та організація медичного контролю, функціональні обов'язки молодшого медичного персоналу:

1. організація медичного контролю в спортивних групах, лікувально-фізкультурних диспансерах, стаціонарах і поліклініках, під час тренувань;
2. медико-санітарні, спортивні змагання, заходи профілактики травматизму на заняттях фізичною культурою і спортом;
3. санітарно-освітня робота, пропаганда фізкультури і спорту. Санітарно-гігієнічне обстеження місць проведення занять із фізичної культури.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Основи медичного контролю.

7.2. Організація роботи кабінету ЛФК, вимоги до кабінету, режими руху

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Організація місця (палата, кабінет, зал, майданчик на відкритому повітрі тощо) для проведення занять з ЛФК, масажу.

Демонстрація обладнання та інвентарю кабінету ЛФК і масажу, можливості їх використання.

Вимоги до кабінету ЛФК, обладнання, документації кабінету. Режими рухів під час виконання ЛФК і реабілітації хворих. Основні антропометричні обстеження:

- вимірювання маси тіла і зросту;
- вимірювання окружності грудної клітки;
- визначення життєвої місткості легенів (спірометрія);
- ручна динамометрія;
- визначення життєвого індексу, зросто-вагового індексу — індексу Кетль;
- заповнення індивідуальної картки хворого, який займається ЛФК, облік хворих (згідно з журналом або щоденником кабінету ЛФК і масажу), облік праці масажиста чи методиста ЛФК.

Практичні навички:

- організація місця для проведення занять з ЛФК і масажу;
- заповнення журналу (щоденника) обліку хворих;
- заповнення індивідуальної картки хворого, який займається ЛФК.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Організація роботи кабінету ЛФК. Рухові режими.

7.3. Спеціальні методики ЛФК, особливості ЛФК при різних захворюваннях та після травм

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Складання комплексів ранкової гігієнічної гімнастики (РГГ) для студентів.

Складання комплексів ЛФК і призначення фізіотерапевтичних процедур при різних захворюваннях: серцево-судинної, дихальної, травної, нервової систем тощо для реабілітації хворих.

Складання й креслення фізіологічної кривої для призначення комплексів ЛФК.

Складання комплексів коригувальної гімнастики в разі порушення постави, при сколіозі, плоскостопості, клишоногості в дітей для формування склепіння стопи.

Проведення різних комплексів ЛФК з урахуванням режиму рухів під керівництвом викладача або інструктора з лікувальної фізкультури.

Практичні навички:

- проведення комплексу вправ ЛФК за завданням викладача при гіпертонічній хворобі, бронхіальній астмі, сколіозі та порушеннях постави, плоскостопості, травмах кінцівок, гастроентероптозі, поперековому радикуліті, гінекологічних захворюваннях, вагітності і в післяпологовий період;
- проведення орієнтовного комплексу РГГ для хворих.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Спеціальні методики ЛФК під час проведення реабілітації пацієнтів з різними захворюваннями та після травм.

Тема 8. Масаж. Види масажу. Вплив масажу на органи і системи. Значення масажу в реабілітації хворих

ЛЕКЦІЯ

Види і засоби масажу.

Анатомо-фізіологічні особливості масажу.

Гігієнічні основи масажу.

Правила масажу і техніка. Показання, протипоказання.

Загальна методика і техніка лікувального масажу.

Основні та допоміжні прийоми погладжування, розтирання, розминання і вібрації.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Техніка основних прийомів масажу за методикою Вербова: погладжування, розтирання, розминання, вібрація. Додаткові прийоми масажу. Загальний масаж. Техніка масажу окремих частин тіла (голови, шиї, обличчя, грудей, живота, верхніх і нижніх кінцівок). Підготовка хворого до масажу. Підготовка масажиста. Навчання прийомам масажу один одного.

Практичні навички:

- підготовка місця для проведення масажу;
- виконання основних і допоміжних прийомів масажу;
- масаж хребта, поперекової ділянки хребта, кінцівок, суглобів, ділянки коміра.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Види і засоби масажу. Правила масажу і техніка.
2. Гігієнічні основи масажу, показання, протипоказання.

Тема 9. Реабілітація

9.1. Визначення поняття “реабілітація”. Етапи реабілітації. Обсяг і значення реабілітації для окремої особистості та суспільства

ЛЕКЦІЯ

Визначення поняття “реабілітація”. Курт Вінтер: “Реабілітація — це цілеспрямована діяльність колективу в медичному, педагогічному, соціальному та економічному аспектах з метою збереження, відновлення й підвищення здатності людини брати активну участь у суспільному житті”.

Етапи реабілітації: а) повне одужання; б) часткове одужання; в) компенсація при обмеженому вилікуванні або відсутності вилікування; г) заміщення (ортопедичне чи хірургічне) за відсутності вилікування.

Відновлення адаптації до повсякденного і фахового життя. Лікування вихованням і функціональне лікування (стимулювання волі до діяльності). Трудотерапія. Залучення до трудового процесу. Диспансерне обслуговування реабілітованих.

Обсяг і значення реабілітації для окремої особистості й суспільства.

Аспекти в сфері реабілітації.

9.2. Основні принципи реабілітації. Стан проблем реабілітації.

Міжнародні зусилля, спрямовані на вирішення проблеми реабілітації (ООН, ВООЗ та інші спеціальні організації)

ЛЕКЦІЯ

Міжнародні зусилля, спрямовані на вирішення проблеми реабілітації хворих:

- Організація Об'єднаних Націй (ООН);
- Всесвітня організація охорони здоров'я (ВООЗ);
- інші спеціальні організації ООН:
 - міжнародна організація праці;
 - ЮНЕСКО;
 - ЮНІСЕФ.

Міжнародна співпраця у сфері реабілітації. Стан проблеми реабілітації.

9.3. Види реабілітації. Види активаційної терапії. Реабілітація пацієнтів з різними захворюваннями

ЛЕКЦІЯ

Види реабілітації (педагогічна, медична, соціальна, фахова). Комплексна реабілітація. Аспекти медичної реабілітації. Значення й можливості активаційної терапії (особливо трудотерапії).

Підготовка медичного персоналу для роботи в системі реабілітації. Необхідні реабілітаційні заклади:

- можливості лікарні загального профілю;
- необхідність у закладах спеціалізованого й високоспеціалізованого лікування. Ступенева (етапна) програма реабілітації. Етапи. Організація центрів медичної реабілітації.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Складання комплексу реабілітаційних заходів у пацієнтів терапевтичного профілю: при інфаркті міокарда, гіпертонічній хворобі, ІХС, пневмонії, бронхіальній астмі, гастриті, виразковій хворобі шлунка та дванадцятипалої кишки, цукровому діабеті, гломеруло-, пієлонефриті.

Визначення комплексу реабілітаційних заходів до та після операцій на органах грудної та черевної порожнини.

Складання комплексу реабілітаційних заходів при захворюваннях і травмах периферичної нервової системи, інсульті, парезах і паралічах, попереково-крижовому радикуліті.

Визначення комплексу реабілітаційних заходів при травмах грудної клітки, таза, кінцівок, а також при дефектах постави, сколіозі, плоскостопості.

Особливості проведення комплексів реабілітації в педіатрії та геріатрії.

Практичні навички:

- визначення етапів медико-соціальної реабілітації та складання комплексу заходів у пацієнтів терапевтичного, хірургічного, травматологічного, неврологічного профілів, у дітей і пацієнтів літнього віку;
- оформлення медичної документації.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Види реабілітації, види активаційної терапії.
2. Реабілітація пацієнтів з різними захворюваннями.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Ознайомити хворих з правилами поведінки під час проведення фізіотерапевтичних процедур.
2. Виписати фізіотерапевтичний рецепт.
3. Знати ознаки ураження електричним струмом, вміти надати першу допомогу.
4. Провести поздовжню гальванізацію хребта, гальванізацію та електрофорез за методикою Вермеля, ділянки коміра (за методикою Щербака), слизової оболонки носа (за методиками Кассіля і Гращенкова).
5. Провести електрофорез і гальванізацію суглобів, грудної клітки, органів.
6. Підготувати прокладки та правильно розмістити й закріпити електроди для електросну.
7. Провести дарсонвалізацію за різними методиками (контактною, дистанційною). Провести дозування процедури.
8. Провести дарсонвалізацію обличчя, ділянки коміра. Оброблення електродів перед процедурою і після неї.
9. УВЧ-терапія при риніті, захворюваннях придаткових пазух носа (гайморит, синусит), грудної клітки (бронхіт). Дози УВЧ-терапії.
10. Провести індуктотермію на ділянку нирок, на нижні кінцівки.
11. Перевірити наявності ультразвукових коливань у випромінювачі.
12. Провести ультразвукову терапію при попереково-крижовому радикуліті, артрозі колінного суглоба, п'ятковій шпорі.
13. Визначити біодозу.
14. Вмикати опромінювач УФ-променів, робочий режим опромінювача.
15. Підготувати опромінювач УФ-променів для загального опромінювання за схемами й опромінювання з профілактичною метою.
16. Провести місцеве опромінювання УФ-променями — варіанти.
17. Провести опромінювання інфрачервоними променями лампою “ЛИК-5” при попереково-крижовому радикуліті.
18. Провести процедуру світлотепловою ванною при міозиті грудної клітки.
19. Провести процедуру лампою “Соллюкс” на кінцівці.
20. Здійснити гігієнічне оброблення ванни.
21. Приготувати ванни: а) хвойну; б) гірчичну — дитині; в) скипидарну.
22. Провести парафінолікування за різними методиками (нашаровування, кюветно-аплікаційною, серветково-аплікаційною, методика ванночок на стопи і кисті).
23. Вимірювати масу тіла, зріст, окружність грудної клітки.
24. Провести спірометрію, динамометрію (ручну і станову).
25. Складати комплекси РГГ для студентів і хворих.
26. Демонструвати основні та додаткові прийоми масажу.
27. Проводити масаж хребта, попереково-крижової ділянки і кінцівок.
28. Оформляти індивідуальну картку реабілітації пацієнта для проведення медико-соціальної реабілітації.
29. Визначати етапи медико-соціальної реабілітації пацієнта.
30. Складати комплекс реабілітаційних заходів залежно від профілю, перебігу, періоду захворювання чи травми.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ

1. Вимоги до кабінету фізіотерапії.
2. Техніка безпеки під час роботи у фізкабінеті.
3. Обов'язки медичної сестри фізкабінету.
4. Види струмів, які застосовуються для електролікування.
5. Вид струму, що їх використовують для електрофорезу й гальванізації.
6. Апарати для гальванізації, вимоги до гідрофільних прокладок і електродів для гальванізації.
7. Методики проведення гальванізації.
8. Розрахунок величини струму під час проведення гальванізації.
9. Що необхідно враховувати під час проведення електрофорезу?
10. Розрахунок витрати лікарської речовини під час проведення електрофорезу.
11. Види гідрофільних прокладок.
12. Ускладнення, що виникають під час гальванізації та електрофорезу, причини ускладнень, допомога.
13. Показання і протипоказання до гальванізації і електрофорезу.
14. Особливості проведення гальванізації та електрофорезу в дітей.
15. Правило полярності при електрофорезі.
16. Характеристика імпульсних струмів низької частоти, низької напруги. Види імпульсних струмів.
17. Вид імпульсного струму, що застосовується для електросну. Фізіологічна дія його на організм.
18. Особливості будови електродів для електросну. Методика проведення електросну.
19. Вимоги до кабінету електросну.
20. Показання і протипоказання до електросну.
21. Електродіагностика та електростимуляція. Апарати для електростимуляції.
22. Види електродів, що застосовуються для електростимуляції. Ділянки розміщення електродів для електростимуляції.
23. Методика проведення електростимуляції.
24. Діадинамічні струми, характеристика струмів та їх модуляцій.
25. Види електродів, що застосовуються для діадинамотерапії, апарати для ДД-терапії.
26. Методика проведення діадинамотерапії, дозування величини струму.
27. Показання і протипоказання до проведення ДД-терапії.
28. Фізіологічна й лікувальна дія діадинамічних струмів.
29. Синусоїдні імпульсні струми, їх особливості.
30. Апарати для ампліпульстерапії, електроди, методики розміщення електродів.
31. Методика проведення ампліпульстерапії, дозування.
32. Апарати для франклінізації. Техніка і методика проведення процедури.
33. Механізм дії індуктотермії.
34. Техніка безпеки при індуктотермії.
35. Методики проведення індуктотермії індуктором-диском та індуктором-кабелем.
36. Дозування при індуктотермії, дози, особливості проведення індуктотермії дітям.

37. Показання і протипоказання до індуктотермії.
38. Механізм дії струмів д'Арсонваля. Характеристика струмів.
39. Апарати для дарсонвалізації, особливості будови електродів для дарсонвалізації. Оброблення електродів.
40. Метод лікування ультратонтерапія. Характеристика струмів.
41. Методики проведення дарсонвалізації, дозування.
42. Показання і протипоказання до проведення дарсонвалізації.
43. Лікувальний чинник у методі УВЧ-терапії. Апарати УВЧ — портативні і стаціонарні. Конденсаторні пластини.
44. Фізіологічна і лікувальна дія УВЧ-терапії.
45. Повітряний зазор, його значення, дотримання повітряного зазору у випадку лікування дітей.
46. Дози УВЧ-терапії.
47. Особливості проведення УВЧ дітям.
48. Показання і протипоказання до проведення УВЧ.
49. Апарати мікрохвильової терапії.
50. Заходи охорони праці під час роботи з апаратами мікрохвильової терапії.
51. Методики проведення мікрохвильової терапії, дозування.
52. Показання і протипоказання до мікрохвильової терапії.
53. Фізична характеристика ультразвуку, механізм терапевтичної дії.
54. Апарати стаціонарні і портативні, випромінювачі-вібратори.
55. Методики визначення наявності ультразвукових коливань у випромінювачі.
56. Методики проведення ультразвукової терапії, дозування.
57. Лікарський електрофонофорез.
58. Показання і протипоказання для проведення ультразвукової терапії.
59. Інгаляційна терапія. Аерозольтерапія, лікарські суміші, що застосовуються для інгаляцій.
60. Світлолікування. Оптичне випромінювання.
61. Фізіологічна дія інфрачервоного, видимого та ультрафіолетового випромінювання.
62. Біологічна доза, її визначення.
63. Схеми загального ультрафіолетового опромінювання.
64. Ускладнення, що виникають при УФ опромінюванні, причини їх.
65. Варіанти місцевого опромінювання.
66. Класифікація водолікувальних процедур.
67. Класифікація ванн за складом, температурою, тривалістю.
68. Класифікація душів за тиском, температурою, формою струменя.
69. Класифікація лікувальних грязей.
70. Зберігання, регенерація, нагрівання лікувальних грязей.
71. Механізм дії парафіно- та озокеритолікування.
72. Методики лікування глиною, піском.
73. Методики парафіно- та озокеритолікування.
74. Визначення курорту, санаторію. їх класифікація.
75. Принципи лікування на курортах, показання і протипоказання.
76. Форми й засоби лікувальної фізкультури.
77. Основні завдання медичного контролю.
78. Основні антропометричні виміри і функціональні проби.
79. Показання, протипоказання, фактори ризику при призначенні ЛФК.
80. Особливості ЛФК при травмах опорно-рухового апарату.
81. Дихальні вправи, їх роль при захворюванні органів дихання.

82. Коригувальні вправи при сколіозі.
83. Масаж. Види масажу. Класифікація прийомів класичного масажу за методикою Вербова.
84. Дія масажу на органи й системи.
85. Особливості масажу на різних частинах тіла.
86. Визначення поняття “реабілітація”.
87. Організація, управління системою медичної та соціальної реабілітації в Україні.
88. Основна мета реабілітації в медицині.
89. Види реабілітації
90. Етапи реабілітації.
91. Роль активаційної терапії у відновленні здоров'я.
92. Комплекси реабілітаційних заходів при різних захворюваннях.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Реабілітаційні заходи при інфаркті міокарда.
2. Реабілітаційні заходи при гіпертонічній хворобі.
3. Реабілітаційні заходи при бронхіальній астмі.
4. Реабілітаційні заходи при захворюваннях травного тракту.
5. Реабілітаційні заходи при інсульті.
6. Реабілітаційні заходи при захворюваннях периферичної нервової системи.
7. Реабілітаційні заходи при остеохондрозі хребта.
8. Реабілітаційні заходи при захворюваннях суглобів і травмах опорно-рухового апарату.
9. Реабілітаційні заходи при плоскостопості та сколіозі.
10. Реабілітаційні заходи при захворюваннях органів жіночої статеві сфери.
11. Реабілітаційні заходи при захворюваннях людей літнього віку.
12. Реабілітаційні заходи при порушенні обміну речовин.
13. Особливості ЛФК у дитячому віці.
14. Особливості ЛФК під час підготовки пацієнтів до операцій та в післяопераційний період.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Панасюк Є.М., Федорів Я.М., Модилевський В.М., Фільчикова З.І. Фізіотерапія. — К.: Здоров'я, 1995.

Порада А.М., Порада О.В. Медико-соціальна реабілітація і медичний контроль: підручник. — К.: ВСВ “Медицина”, 2011. — 296 с.

Степашико М.В., Сухостат Л.В. Масаж і лікувальна фізкультура в медицині: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 352 с.

Яковенко Н.П., Самойленко В.Б. Фізіотерапія: підручник. — К.: ВСВ “Медицина”, 2011. — 256 с.

Додаткова

Боголюбов В.М. Физиотерапия. — М.: Медицина, 1997.

Готовцев П.И., Субботин А.Д., Селиванов В.П. Лечебная физкультура и массаж. — М.: Медицина, 1987.

Епифанов В.А. Лечебная и физическая культура: справочник. — М.: Медицина, 1987.

Клячкин А.М., Виноградова М.Н. Физиотерапия. — М.: Медицина, 1995.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа “Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів” МОЗ України

СІМЕЙНА МЕДИЦИНА

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 “Лікувальна справа”

Київ
2011

СІМЕЙНА МЕДИЦИНА

Укладач

Т.В. Бобровська — викладач-методист, викладач вищої категорії Вінницького базового медичного коледжу ім. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії терапії Вінницького базового медичного коледжу ім. Д.К. Заболотного 01 червня 2011 р., протокол № 10.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні опорної циклової комісії дисциплін терапевтичного профілю та інфекційних хвороб на спільному засіданні 31 жовтня 2011 р., протокол № 1.

Рецензенти:

Ю.М. Мостовий — професор, завідувач кафедри пропедевтики внутрішньої медицини Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова.

А.В. Кобірніченко — канд. мед. наук, завідувач відділення Військово-медичного клінічного центру Центрального регіону.

© МОЗ України, 2011
© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма з дисципліни “Сімейна медицина” для студентів спеціальності 5.12010101 “Лікувальна справа” вищих медичних навчальних закладів України I—III рівнів акредитації складена відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України та МОЗ України в 2011 р. і навчальних планів.

Навчальним планом для вивчення дисципліни “Сімейна медицина” передбачено 54 год, з них лекцій — 9, навчальної практики під керівництвом викладача — 26, самостійної позааудиторної роботи — 19 год.

Сімейна медицина — це найефективніша форма надання первинної медико-санітарної допомоги населенню України.

Дисципліна “Сімейна медицина” — інтегруюча, яка охоплює певні розділи інших суміжних дисциплін: “Внутрішня медицина”, “Педіатрія”, “Хірургія”, “Інфектологія” та інші.

Теми лекцій розкривають загальні принципи організації роботи на дільниці, функціональні обов’язки фельдшера на амбулаторному прийомі та вдома. Матеріал подано посиндромно. Особливу увагу звернено на вікові аспекти найпоширеніших захворювань, методи обстеження пацієнта, диспансеризацію, профілактику, пропаганду здорового способу життя, формування та зміцнення здоров’я населення.

Практичні заняття передбачають проведення обстеження пацієнтів різного віку, виявлення скарг пацієнтів, здійснення догляду та опіки над ними, проведення диспансерного спостереження, реабілітаційних заходів, профілактичної та протиепідемічної роботи на дільниці.

Самостійна позааудиторна робота студентів спрямована на самостійний пошук тематичної літератури, самостійне вивчення фрагментів навчальної програми, виконання індивідуальних завдань викладача.

Предметна (циклова) комісія має право вносити зміни до навчальної програми (15 %) залежно від організаційних і технічних можливостей, напрямів наукових досліджень, екологічних особливостей регіону, але відповідно до кінцевих цілей ОКХ і ОПП за фахом підготовки та навчальним планом.

Після вивчення дисципліни *студенти повинні знати:*

- загальні принципи організації роботи фельдшера на дільниці;
- нормативні документи, які регламентують роботу відділення (амбулаторії) сімейної медицини;
- етіологію, чинники ризику, класифікацію, клінічні ознаки, стандарти лабораторних та інструментальних досліджень, принципи лікування нозологічних форм, які найчастіше трапляються в загальній практиці в межах фельдшерської компетенції;
- вікові аспекти захворювань;
- ознаки критичних станів та методику надання невідкладної медичної допомоги;
- основи медичної етики та деонтології;
- основи асептики та антисептики;
- фармакологічну дію найпоширеніших медичних препаратів, методику введення та можливі ускладнення;
- основні принципи диспансеризації, реабілітації та профілактики найпоширеніших у практиці сімейної медицини захворювань.

Студенти повинні вміти:

- проводити клінічне обстеження пацієнта при найпоширеніших захворюваннях;
- встановлювати діагноз;
- надавати невідкладну медичну допомогу в разі критичних станів;
- володіти прийомами реанімації;
- проводити профілактичну та протиепідемічну роботу на дільниці;
- брати активну участь у проведенні диспансеризації та реабілітаційних заходів при найпоширеніших захворюваннях;
- пропагувати медичні та санітарно-гігієнічні знання серед населення дільниці;
- вести передбачену медичну документацію.

Студенти мають бути поінформовані про:

- основні демографічні показники населення України;
- вікову структуру захворюваності, хворобливості, смертності;
- групи ризику дітей, у яких можуть виникнути поствакцинальні реакції та ускладнення;
- ефективність диспансерного обслуговування.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Теми	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Вступ. Впровадження сімейної медицини в Україні. Загальні принципи організації роботи фельдшера на дільниці. Профілактична робота на дільниці сімейної медицини	6	2	—	4
2	Роль фельдшера в охороні дитинства. Протиепідемічна робота, участь фельдшера в її проведенні	10	2	4	4
3	Діагностично-лікувальна робота на дільниці, участь фельдшера в її проведенні. Гострі хірургічні захворювання органів травлення в практиці сімейної медицини	14	2	8	4
4	Проблеми надання довготривалої медичної допомоги населенню. Гіпертензивний синдром. Суглобовий синдром у практиці сімейної медицини	14	2	8	4
5	Синдром гіпер- і гіпоглікемії. Синдром зоба, гіпер- і гіпотиреозу в практиці сімейної медицини	10	1	6	3
	Усього	54	9	26	19

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Основні напрями діяльності сімейних медиків: профілактична робота, діагностично-лікувальна, протиепідемічна, санітарно-освітня та соціально-психологічна.
2. Основні проблеми сімейної медицини на сучасному етапі.
3. Участь фельдшера у проведенні профілактичної роботи на дільниці сімейної медицини.
4. Організація допологового патронажу вагітних.
5. Участь фельдшера в проведенні диспансерного спостереження.
6. Здоровий спосіб життя.
7. Профілактика нестачі йоду серед населення.

ЗМІСТ

Тема 1. Вступ. Впровадження сімейної медицини в Україні. Загальні принципи організації роботи фельдшера на дільниці. Профілактична робота на дільниці сімейної медицини

ЛЕКЦІЯ

Концепція сімейної медицини. Основні принципи функціонування сімейної медицини. Реформування первинної медико-санітарної допомоги (ПМСД) за принципами сімейної медицини. Система підготовки кадрів для первинної ланки охорони здоров'я в Україні. Основні напрями діяльності сімейних медиків: профілактична робота, діагностично-лікувальна, протиепідемічна, санітарно-освітня та соціально-психологічна. Основні проблеми сімейної медицини на сучасному етапі.

Чинні нормативні документи МОЗ України щодо концепції сімейної медицини. Положення про амбулаторію (відділення) сімейних лікарів. Функціональні обов'язки фельдшера на робочому місці. Організація роботи на амбулаторному прийомі із сімейним лікарем. Консультації, орієнтовані на пацієнта, участь фельдшера в їх проведенні. Медична документація.

Денний стаціонар, організація роботи та його профілі. Ведення домашніх стаціонарів, форми та профілі. Види відвідувань удома. Сумка сімейного лікаря для відвідувань удома. Комунікація між фельдшером, пацієнтом та членами родини. Медична етика та деонтологія в роботі фельдшера. Моральна та правова відповідальність фельдшера. Види професійних порушень, їх вплив на пацієнта. Посадові злочини фельдшера та запобігання їм. Соціально-психологічна допомога населенню дільниці, участь фельдшера в її проведенні.

Первинна та вторинна профілактика. Диспансеризація — основа профілактики. Участь фельдшера в проведенні диспансеризації населення дільниці. Роль загальної диспансеризації в ранньому виявленні онкопатології та туберкульозу. Участь фельдшера у формуванні здорового способу життя, профілактиці захворювань.

Санітарно-освітня робота фельдшера. Гігієнічне виховання дітей і підлітків. Статеве виховання підлітків, підготовка їх до статевого життя. Профілактика ВІЛ-інфекції, СНІДу. Актуальність проблем профілактики паління, наркоманії, токсикоманії та алкоголізму серед населення. Медико-соціальні аспекти планування сім'ї. Роль сім'ї в соціально-економічному розвитку суспільства, поліпшенні демографічних процесів у країні. Проблеми зміцнення сім'ї, санологія. Сім'я та здоров'я. Роль сімейних медиків у формуванні здоров'я сім'ї та її членів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Основні напрями діяльності сімейних медиків: профілактична робота, діагностично-лікувальна. Протиепідемічна, санітарно-освітня та соціально-психологічна.

Основні проблеми сімейної медицини на сучасному етапі.

Роль фельдшера в проведенні профілактичної роботи на дільниці сімейної медицини.

Тема 2. Роль фельдшера в охороні дитинства. Протиепідемічна

робота, участь фельдшера в її проведенні

ЛЕКЦІЯ

Організація допологового патронажу вагітних на дільниці сімейної медицини. Первинний патронаж новонародженого, патронажні візити до немовлят. Пропаганда грудного вигодовування. Організація спостереження за дітьми з груп ризику. Роль фельдшера в профілактиці рахіту, гіпотрофії в дітей раннього віку.

Роль фельдшера в профілактиці інфекційних захворювань у дітей. Календар профілактичних щеплень в Україні. Післявакцинальні реакції та ускладнення.

Загальні принципи протиепідемічної роботи, роль фельдшера в її проведенні.

Основні клінічні симптоми і синдроми інфекційних захворювань у практиці сімейної медицини.

Лихоманка: визначення, причини, класифікація. Інфекційні захворювання — основна причина лихоманки. Вікові аспекти проблем пацієнта при лихоманці. Лихоманка в новонародженого, немовляти. Гіпертермічний синдром, фебрильні судоми, участь фельдшера в їх запобіганні. Лабораторне та інструментальне дослідження пацієнта, участь фельдшера в їх проведенні. Невідкладна долікарська медична допомога на догоспітальному етапі при гіпертермічному синдромі, фебрильних судомах.

Біль у горлі. Основні причини: ангіна, хронічний тонзиліт, гострий і хронічний фарингіт, дитячі інфекції (дифтерія, скарлатина). Обстеження пацієнта на догоспітальному етапі, спостереження, участь фельдшера в їх проведенні. Схема повідомлення та протиепідемічні заходи при дифтерії, скарлатині. Особливості роботи з контактними. Правила виписування пацієнта в колектив. Роль імунопрофілактики дифтерії на дільниці.

Висипка. Основні причини: дитячі екзантематозні інфекції, кір, скарлатина, вітряна віспа, краснуха. Епідеміологія. Клінічна картина. Основні протиепідемічні заходи в колективі. Особливості догляду за пацієнтом у домашніх умовах. Правила виписування пацієнта в колектив.

Шлунково-кишкові розлади. Основні причини: дизентерія, сальмонельоз. Особливо небезпечні інфекції: холера. Клінічна картина. Протиепідемічні заходи в осередку інфекції. Схема повідомлення. Особливості обстеження контактних. Функціональні обов'язки фельдшера в осередку особливо небезпечної інфекції. Чинні накази МОЗ України.

Вірусні гепатити: визначення, основні причини вірусних гепатитів А і В. Епідеміологія. Клінічна картина. Диспансерне спостереження за реконвалесцентами. Протиепідемічні заходи в осередку інфекції. Спостереження за контактними. Роль фельдшера в ранній діагностиці, профілактиці вірусних гепатитів на дільниці.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Відповідальність сімейних медиків за здоров'я немовлят, дітей раннього віку. Проведення патронажних візитів до новонароджених, немовлят. Оцінювання стану здоров'я. Рекомендації щодо гігієнічного виховання, вигодовування немовлят. Пропаганда грудного вигодовування. Складання меню залежно від виду вигодовування, віку. Організація профілактичних щеплень. Групи ризику дітей, у яких можуть виникнути післявакцинальні реакції та

ускладнення.

Участь фельдшера в профілактиці рахіту, гіпотрофій у дітей раннього віку. Антенатальна та постнатальна, неспецифічна і специфічна профілактика рахіту.

Практичні навички:

- проведення патронажних візитів до немовлят;
- проведення антропометрії дітей різного віку;
- оцінювання фізичного та психомоторного розвитку дитини;
- складання меню немовляті залежно від віку, вигодовування;
- проведення антенатальної та постнатальної профілактики рахіту;
- участь фельдшера в організації та проведенні профілактичних щеплень.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Організація допологового патронажу вагітних

Тема 3. Діагностично-лікувальна робота на дільниці, участь фельдшера в її проведенні. Гострі хірургічні захворювання органів травлення в практиці сімейної медицини

ЛЕКЦІЯ

Синдром бронхіальної обструкції: бронхіальна астма. Клінічна картина нападу бронхіальної астми, невідкладна допомога.

Больовий синдром у лівій половині грудної клітки: причини. Ішемічна хвороба серця: клінічна картина стенокардії, інфаркту міокарда, діагностика, невідкладна допомога в разі виникнення нападу стенокардії та інфаркту міокарда. Роль фельдшера в профілактиці ІХС.

Синдром порушення серцевого ритму: класифікація аритмії, клінічні ознаки миготливої аритмії, екстрасистолії, пароксизмальної тахікардії, блокад. Діагностика та надання невідкладної допомоги.

Синдром недостатності кровообігу: гострої судинної, гострої серцевої, хронічної недостатності кровообігу. Участь фельдшера в наданні невідкладної допомоги та профілактиці ХНК.

Гострі хірургічні захворювання органів травлення в практиці сімейної медицини. Синдром гострого живота: гострий апендицит, гострий холецистит, гострий панкреатит. Синдром непрохідності кишківника. Синдром шлунково-кишкових кровотеч, роль фельдшера в їх профілактиці.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Робота фельдшера на амбулаторному прийомі із сімейним лікарем, у денному стаціонарі і в домашніх умовах. Підготовка кабінету до амбулаторного прийому. Проведення суб'єктивного та об'єктивного обстеження пацієнта. Ведення медичної документації.

Підготовка пацієнта до лабораторних досліджень крові, сечі.

Підготовка пацієнта до основних інструментальних методів дослідження (рентгенологічних, ендоскопічних, ультразвукових тощо). Методика ЕКГ, спірометрії. Значення цих методів у діагностиці захворювань внутрішніх органів.

Організація та ведення домашнього стаціонару для пацієнта з

конкретним захворюванням. Виконання лікувальних призначень сімейного лікаря. Навчання членів родини навичкам догляду за пацієнтом у домашніх умовах та контролю за станом його здоров'я.

Участь фельдшера в проведенні диспансеризації, реабілітаційних заходів при конкретному захворюванні.

Відпрацювання методики надання невідкладної медичної допомоги при:

- нападі бронхіальної астми;
- астматичному статусі;
- стенокардії;
- інфаркті міокарда;
- нападі серцевої астми;
- зупинці кровообігу;
- непритомності;
- судинному колапсі.

Практичні навички:

- проведення обстеження пацієнта при найпоширеніших у практиці сімейного лікаря захворюваннях;
- установлення діагнозів;
- дослідження пульсу, вимірювання артеріального тиску;
- підготовка пацієнта до лабораторних досліджень;
- підготовка пацієнта та асистування сімейному лікареві під час обстежень та лікувальних процедур;
- проведення електрокардіографії, спірометрії;
- виконання найпростіших фізіотерапевтичних процедур;
- володіння методикою проведення реанімації;
- виконання ін'єкцій;
- допомога сімейному лікареві в проведенні диспансеризації, реабілітаційних заходів, профілактики при конкретному захворюванні;
- навчання пацієнта, його оточуючих само- та взаємодогляду;
- надання невідкладної медичної допомоги при критичних станах в амбулаторних умовах;
- заповнення, ведення затвердженої медичної документації.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження пацієнта із синдромом гострого живота: перфорація виразки шлунка або дванадцятипалої кишки, гострий холецистит, гострий панкреатит, гостра кишкова непрохідність, гострий апендицит. Підготовка пацієнта і взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень.

Опрацювання методики надання невідкладної медичної допомоги при гострому животі. Роль фельдшера в профілактиці жовчнокам'яної хвороби, хронічного панкреатиту, виразкової хвороби шлунка та дванадцятипалої кишки.

Синдром шлунково-кишкових кровотеч: найчастіші причини, інструментально-лабораторна діагностика. Роль фельдшера в профілактиці шлунково-кишкових кровотеч.

Практичні навички:

- підготовка пацієнта і взяття біологічного матеріалу для лабораторних

- досліджень;
- підготовка пацієнта до рентгенологічних, ультразвукових, ендоскопічних досліджень;
- визначення групи крові і резус-фактора;
- надання невідкладної медичної допомоги при гострому животі, шлунково-кишковій кровотечі;
- виконання всіх видів маніпуляцій.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Участь фельдшера в проведенні диспансерного спостереження.

Тема 4. Проблеми надання довготривалої медичної допомоги населенню. Гіпертензивний синдром. Суглобовий синдром у практиці сімейної медицини

ЛЕКЦІЯ

Хронічні захворювання. Актуальність проблеми "хронізації" патології у підлітків і пацієнтів молодого віку. Роль санології та валеології в профілактиці захворювань, формуванні здорового способу життя серед населення.

Гіпертензивний синдром. Актуальність проблеми. Завдання сімейних медиків щодо раннього виявлення артеріальної гіпертензії. Чинники ризику. Класифікація. Граничні показники артеріального тиску. Симптоматичні артеріальні гіпертензії. Гіпертонічна хвороба. Вікові аспекти. Артеріальна гіпертензія в підлітків, вагітних, геріатричних пацієнтів. Методи активного виявлення артеріальної гіпертензії. Ускладнення артеріальної гіпертензії (кризи, інфаркт міокарда, інсульт, недостатність кровообігу). Неускладнені та ускладнені кризи, стандарт надання допомоги. Участь фельдшера в профілактиці артеріальних гіпертензій. Етапи реабілітації, участь фельдшера в її проведенні. Диспансерне спостереження. Періодичність спостереження за пацієнтом на дільниці. Особливості догляду в домашніх умовах.

Суглобовий синдром. Визначення. Найчастіші причини: ревматоїдний артрит, ревматична хвороба, деформівний остеоартроз, захворювання крові (гемофілія). Етіологія захворювань суглобів. Методи обстеження пацієнта, участь фельдшера в їх проведенні.

Ревматоїдний артрит. Чинники ризику. Особливості перебігу в пацієнтів різного віку. Ювенільний ревматоїдний артрит у дітей. Сучасні аспекти лікування. Санаторно-курортне лікування. Етапи реабілітації. Диспансерне спостереження. Участь фельдшера в профілактиці.

Ревматична хвороба. Причини виникнення. Чинники ризику. Класифікація. Клінічні синдроми. Вікові аспекти. Перелік додаткових методів обстеження. Комплексний підхід до терапії. Диспансерний нагляд. Показання до консультації ревматолога, госпіталізації. Первинна та вторинна профілактика, участь фельдшера в її проведенні. Прогноз захворювання.

Деформівний остеоартроз. Чинники ризику. Вікові аспекти. Методи обстеження пацієнта. Реабілітаційні заходи. Участь фельдшера в диспансеризації та профілактиці.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Особливості спостереження за пацієнтами різного віку з артеріальною

гіпертензією в амбулаторних умовах. Робота на амбулаторному прийомі із сімейним лікарем і в денному стаціонарі.

Проведення суб'єктивного та об'єктивного обстеження пацієнта з конкретним захворюванням. Встановлення діагнозу. Оформлення пацієнтові направлень на діагностичні дослідження. Підготовка пацієнта і взяття крові з вени для лабораторних досліджень (біохімічних, імунологічних тощо). Підготовка пацієнта до рентгенологічних, ультразвукових досліджень. Проведення запису ЕКГ.

Допомога сімейному лікареві в організації та веденні домашнього стаціонару в разі гіпертонічної хвороби. Виконання діагностичних і лікувальних призначень сімейного лікаря. Контроль за станом пацієнта в процесі лікування. Проведення моніторингу ЕКГ і артеріального тиску. Догляд за пацієнтом у домашніх умовах.

Опрацювання методики надання невідкладної долікарської медичної допомоги при:

- гіпертензивному кризі;
- еклампсії.

Участь фельдшера в проведенні диспансерного спостереження за пацієнтом з конкретним захворюванням. Рекомендації щодо режиму, лікувальної дієти, раціонального працевлаштування, немедикаментозного лікування гіпертонічної хвороби.

Практичні навички:

- вимірювання артеріального тиску, дослідження пульсу;
- підготовка пацієнта та взяття крові на біохімічне дослідження;
- проведення записів електрокардіограми, моніторингу ЕКГ, артеріального тиску в домашніх умовах;
- виконання ін'єкцій;
- надання невідкладної долікарської медичної допомоги при гіпертензивному кризі, еклампсії;
- проведення реабілітаційних заходів, диспансеризації при конкретному захворюванні;
- заповнення, ведення медичної документації.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Проведення обстеження пацієнта із суглобовим синдромом.

Підготовка пацієнта і взяття крові з вени для біохімічного, імунологічного досліджень. Проведення запису ЕКГ. Встановлення діагнозу. Участь фельдшера в медикаментозному лікуванні пацієнта. Складання комплексу ЛФК, участь фельдшера в його проведенні. Навчання членів родини навичкам догляду за пацієнтом у домашніх умовах, контролю за станом його здоров'я.

Диспансеризація, участь фельдшера в її проведенні. Реабілітація на амбулаторному етапі спостереження. Значення санаторно-курортного лікування. Роль фельдшера в первинній і вторинній профілактиці захворювань опорно-рухової системи.

Практичні навички:

- проведення обстеження пацієнта при захворюваннях опорно-рухового апарату;
- встановлення діагнозів;

- підготовка пацієнта та взяття крові для лабораторних досліджень;
- підготовка пацієнта до проведення рентгенологічного дослідження, артроскопії, артроцентезу, біопсії синовіальної оболонки;
- проведення запису електрокардіограми;
- розведення та введення антибіотиків;
- виконання ін'єкцій;
- проведення реабілітаційних заходів, диспансеризації на амбулаторному етапі спостереження;
- заповнення, ведення медичної документації.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Здоровий спосіб життя.

Тема 5. Синдром гіпер- і гіпоглікемії. Синдром зоба, гіпер- і гіпотиреозу в практиці сімейної медицини

ЛЕКЦІЯ

Найчастіша ендокринна патологія в практиці сімейної медицини. Актуальність проблеми. Структура захворюваності ендокринної системи на сучасному етапі.

Синдром гіперглікемії: основні причини. Класифікація захворювань, які супроводжуються гіперглікемією.

Синдром гіпоглікемії: основні причини. Клінічна картина.

Інсулінозалежний цукровий діабет (ІЗЦД, або I тип), інсулінонезалежний цукровий діабет (ІНЗЦД, або II тип). Методи активного виявлення. Вікові аспекти. Методи обстеження пацієнта, участь фельдшера в їх проведенні. Гострі та хронічні ускладнення цукрового діабету. Невідкладна медична допомога при комі (гіперглікемічній, гіпоглікемічній). Етапи реабілітації при цукровому діабеті. Участь фельдшера в диспансерному спостереженні за пацієнтом. Соціальна адаптація пацієнта з цукровим діабетом. Профілактика, участь фельдшера в її проведенні.

Синдром зоба, гіпер- і гіпотиреозу. Основні причини виникнення. Класифікація нозологій, які супроводжуються гіпер- і гіпотиреозом. Дифузний тиреотоксичний зоб. Ендемічний зоб. Йододефіцитний стан. Методи активного виявлення. Реабілітація. Диспансеризація. Роль фельдшера в проведенні йодної профілактики ендемічного зобу.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Робота на амбулаторному прийомі із сімейним лікарем і в денному стаціонарі. Обстеження пацієнта з цукровим діабетом. Суб'єктивне та об'єктивне обстеження пацієнта. Підготовка пацієнта до лабораторних та інструментальних досліджень. Виконання діагностичних призначень сімейного лікаря: визначення рівня глікемії за допомогою тест-смужки, електронного глюкометра. Визначення глікемічного профілю. Тест на толерантність до глюкози. Виявлення глюкозурії експрес-методом. Глюкозуричний профіль.

Виконання призначень лікаря щодо медикаментозного лікування. Навчання пацієнта самоконтролю рівня глюкози за допомогою індивідуального глюкометра, тест-смужки. Навчання пацієнта введенню

препаратів інсуліну.

Надання невідкладної медичної допомоги при гіперглікемічній і гіпоглікемічній комі. Участь фельдшера в проведенні диспансеризації, реабілітаційних заходів, профілактики. Лікувальна дієта. Фітотерапія. Ведення медичної документації.

Практичні навички:

- проведення обстеження пацієнта при цукровому діабеті;
- підготовка пацієнтів та взяття крові та сечі для лабораторних досліджень;
- підготовка пацієнтів до ультразвукових досліджень;
- виконання ін'єкцій;
- надання невідкладної долікарської медичної допомоги при гіперглікемічній і гіпоглікемічній комі.
- проведення реабілітаційних заходів, диспансеризації на амбулаторному етапі спостереження;
- заповнення, ведення медичної документації.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Робота на амбулаторному прийомі із сімейним лікарем і в денному стаціонарі. Обстеження пацієнта із захворюваннями щитоподібної залози. Синдром зоба, гіпер- і гіпотиреозу: причини, епідеміологія. Суб'єктивне та об'єктивне обстеження пацієнтів. Підготовка пацієнтів до лабораторних та інструментальних досліджень (УЗД, пункція щитоподібної залози). Виконання діагностичних призначень сімейного лікаря: визначення рівня тиреоїдних гормонів у крові.

Дієтичне та медикаментозне лікування пацієнта, участь фельдшера. Профілактика захворювань щитоподібної залози. Диспансеризація.

Практичні навички:

- проведення обстеження пацієнта при захворюваннях щитоподібної залози;
- підготовка пацієнтів та взяття крові на тиреоїдині гормони;
- підготовка пацієнтів до ультразвукового дослідження та пункції щитоподібної залози;
- проведення реабілітаційних заходів, диспансеризації на амбулаторному етапі спостереження;
- проведення бесід, лекцій, виготовлення санбюлетнів з теми “Захворювання щитоподібної залози”.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Профілактика нестачі йоду серед населення.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Проведення антропометрії дитячого та дорослого населення, оцінювання фізичного розвитку за отриманими даними.
2. Вимірювання температури тіла, графічне зображення її.
3. Підрахування частоти дихальних рухів.
4. Дослідження пульсу, реєстрування його.
5. Вимірювання артеріального тиску, реєстрування його.
6. Визначення добового діурезу.
7. Підготовка пацієнта до взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень.
8. Визначення рівня глікемії експрес-методами, електронним глюкометром.
9. Проведення тесту на толерантність до глюкози.
10. Підготовка пацієнта до взяття сечі на загальний аналіз, за методами Зимницького, Нечипоренка та ін.
11. Виявлення глюкозурії експрес-методами.
12. Підготовка пацієнта до взяття калу на приховану кров.
13. Підготовка пацієнта до взяття мазків із мигдаликів, слизової оболонки носа на бактеріологічне дослідження.
14. Підготовка пацієнта до взяття мокротиння для бактеріологічного та загального клінічного дослідження.
15. Проведення алергійних проб.
16. Підготовка пацієнта до рентгенологічного, ендоскопічного та інших інструментальних досліджень.
17. Проведення електрокардіографії.
18. Проведення спірометрії.
19. Проведення штучної вентиляції легень та непрямого масажу серця.
20. Проведення катетеризації сечового міхура м'яким катетером.
21. Допомога сімейному лікареві в організації та веденні домашнього стаціонару.
22. Розведення антибіотиків.
23. Виконання ін'єкцій.
24. Виконання найпростіших фізіотерапевтичних процедур (накладання зігрівальних компресів, гірчичників, проведення інгаляції тощо).
25. Проведення диспансерного спостереження за пацієнтом при конкретному захворюванні.
26. Визначення статистичних показників “ефективності диспансеризації”, “якості диспансеризації”.
27. Проведення самостійний патронаж, візит до вагітної, немовляти, пацієнта літнього віку.
28. Заповнення та ведення медичної документації.
29. Планування та проведення імунізації дитячого, дорослого населення.
30. Укомплектування наборів медикаментів, сумки сімейного лікаря для надання невідкладної медичної допомоги вдома.
31. Надання невідкладної долікарської медичної допомоги при:
 - непритомності;
 - анафілактичному шоку;
 - судинному колапсі;
 - гіпертермічному синдромі;
 - фебрильних судомах;
 - легеневій кровотечі;

- шлунковій кровотечі;
- кишковій кровотечі;
- нападі бронхіальної астми;
- астматичному статусі;
- серцевій астмі;
- інфаркті міокарда;
- нападі стенокардії;
- набряку легень;
- еклампсії;
- зупинці серця;
- зупинці дихання;
- гіпертензивному кризі;
- гострому животі;
- гіпо- і гіперглікемічній комі.

32. Проводити протиепідемічні заходи при інфекційних захворюваннях.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ

1. Основні принципи функціонування сімейної медицини. Концепція сімейної медицини.
2. Основні напрями діяльності сімейних медиків. Чинні нормативні документи.
3. Основні показники роботи на дільниці сімейної медицини.
4. Денний стаціонар. Домашній стаціонар. Патронажні візити, участь у них фельдшера.
5. Комунікація між фельдшером, пацієнтом, членами його родини.
6. Медична етика та деонтологія в роботі фельдшера. Деонтологічні аспекти спілкування з пацієнтами літнього віку.
7. Види професійних порушень, їх вплив на пацієнта. Моральна та правова відповідальність фельдшера.
8. Сумка сімейного лікаря для надання невідкладної медичної допомоги вдома.
9. Функціональні обов'язки фельдшера на амбулаторному прийомі і вдома. Медична документація фельдшера.
10. Диспансеризація населення дільниці сімейної медицини. Види. Участь фельдшера в її проведенні.
11. Організація профілактичної роботи з немовлятами, пацієнтами літнього віку, вагітними.
12. Рациональне харчування дорослої людини. Лікувальні дієти.
13. Профілактика рахіту, гіпотрофії на дільниці сімейної медицини.
14. Профілактика онкопатології, туберкульозу, участь фельдшера в її проведенні.
15. Протиепідемічна робота на дільниці, участь фельдшера в її проведенні.
16. Організація, проведення імунізації населення дільниці сімейної медицини.
17. Функціональні обов'язки фельдшера в осередку особливо небезпечних інфекцій.
18. Обструктивний бронхіт.
19. Позагоспітальна пневмонія.
20. Туберкульоз легень. Класифікація.
21. Серцева астма. набряк легень. Надання допомоги.
22. Задишка. Визначення, види задишки, основні причини. Захворювання, які супроводжуються задишкою.
23. Бронхіальна астма.
24. Біль у грудній клітці. Причини виникнення. Нозології, які супроводжуються болем у грудній клітці.
25. Стенокардія. Інфаркт міокарда. Скарги пацієнта. Невідкладна терапія, участь фельдшера в її проведенні. Лікувальна дієта. Реабілітаційні заходи.
26. Значення загальної диспансеризації в ранньому виявленні ІХС. Участь фельдшера в проведенні заходів первинної та вторинної профілактики.
27. Біль у животі. Основні причини. Характер болю, локалізація, іррадіація, зв'язок із вживанням їжі. Нозології, які супроводжуються болем у животі.
28. Гострий живіт. Класифікація нозологій.

29. Виразкова хвороба шлунка та дванадцятипалої кишки.
30. Профілактика хронічного холециститу, хронічного панкреатиту.
31. Тактика фельдшера у вирішенні проблем пацієнта з болем у животі в домашніх умовах.
32. Невідкладна долікарська медична допомога при гострому животі на догоспітальному етапі.
33. Шлункові та кишкові кровотечі. Визначення, найчастіші причини, невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
34. Суглобовий синдром. Основні причини. Патологічні стани, які супроводжуються болем у суглобах і спині.
35. Ревматична хвороба. Вікові аспекти. Профілактика.
36. Ревматоїдний артрит. Вікові аспекти.
37. Деформівний остеоартроз. Вікові аспекти. Методи обстеження пацієнта, участь фельдшера в їх проведенні.
38. Долікарський підхід до вирішення проблем пацієнта з болем у суглобах та спині.
39. Артеріальна гіпертензія. Визначення. Актуальність проблеми.
40. Гіпертонічна хвороба. Чинники ризику. Класифікація. Вікові аспекти. Артеріальна гіпертензія у підлітків, вагітних та геріатричних пацієнтів.
41. Методи активного виявлення артеріальної гіпертензії.
42. Ускладнення артеріальної гіпертензії (кризи, інфаркт міокарда, інсульт, недостатність кровообігу), участь фельдшера в їх профілактиці. Невідкладна допомога.
43. Етапи реабілітації при артеріальній гіпертензії, участь фельдшера в її проведенні. Диспансерний нагляд. Періодичність спостереження за пацієнтом на дільниці. Особливості догляду в домашніх умовах. Немедикаментозна терапія артеріальної гіпертензії.
44. Роль фельдшера в профілактиці артеріальної гіпертензії.
45. Гіперглікемія. Визначення. Основні причини. Чинники ризику.
46. Класифікація захворювань, які супроводжуються гіперглікемією.
47. Епідеміологія цукрового діабету. Методи активного виявлення. Вікові аспекти. Методи обстеження пацієнта, участь фельдшера в їх проведенні.
48. Гострі та хронічні ускладнення цукрового діабету.
49. Невідкладна медична допомога при діабетичній та гіпоглікемічній комі.
50. Реабілітація при цукровому діабеті. Дієтотерапія. Участь фельдшера в диспансерному спостереженні за пацієнтом.
51. Соціальна адаптація пацієнта з цукровим діабетом. Профілактика, участь фельдшера в її проведенні.
52. Гіпер- або гіпотиреоз. Визначення. Основні причини виникнення. Класифікація нозологій, які супроводжуються гіпер- та гіпотиреозом.
53. Лихоманка. Визначення. Основні причини. Класифікація лихоманки за висотою температури, тривалістю, характером температурної кривої.
54. Інфекційні захворювання — основна причина лихоманки. Вікові аспекти проблем пацієнта при лихоманці.
55. Лихоманка в новонародженого, немовляти.
56. Гіпертермічний синдром, фебрильні судоми. Участь фельдшера у профілактиці.
57. Методи лабораторних та інструментальних досліджень пацієнта з лихоманкою, участь фельдшера в їх проведенні.

58. Тактика фельдшера у вирішенні проблем пацієнта з лихоманкою.
59. Невідкладна долікарська медична допомога при гіпертермічному синдромі, фебрильних судомах.
60. Біль у горлі. Найчастіші причини.
61. Гострий тонзиліт. Хронічний тонзиліт. Профілактика.
62. Дифтерія. Епідеміологія. Основні причини виникнення. Чинники ризику. Вікові аспекти проблем пацієнта. Обстеження пацієнта, участь фельдшера у його проведенні.
63. Схема повідомлення та протиепідемічні заходи при дифтерії. Особливості роботи з контактними. Правила виписування в колектив.
64. Особливості догляду за пацієнтом з гострим тонзилітом в домашніх умовах.
65. Роль імунізації в профілактиці дифтерії на дільниці сімейної медицини. Чинні накази МОЗ України.
66. Висипка. Дитячі екзантематозні інфекції. Кір. Скарлатина. Вітряна віспа. Краснуха. Епідеміологія. Основні причини виникнення.
67. Роль профілактичних щеплень у профілактиці кору, краснухи на дільниці сімейної медицини. Шлунково-кишкові розлади. Епідеміологія.
68. Кишкові інфекції. Дизентерія. Сальмонельоз.
69. Особливо небезпечні інфекції. Холера. Основні причини виникнення. Вікові аспекти проблем пацієнта при кишкових інфекціях. Протиепідемічні заходи в осередку інфекції. Схема повідомлення. Особливості обстеження контактних.
70. Функціональні обов'язки фельдшера в осередку особливо небезпечної інфекції. Чинні накази МОЗ України.
71. Гепатит. Епідеміологія. Основні причини вірусного гепатиту А і В. Актуальність проблеми. Вікові аспекти. Диспансерне спостереження за реконвалесцентами. Протиепідемічні заходи в осередку інфекції. Спостереження за контактними.
72. Роль фельдшера в ранній діагностиці та профілактиці вірусного гепатиту на дільниці сімейної медицини.
73. Санітарно-освітня робота, участь фельдшера в її проведенні на дільниці сімейної медицини.
74. Медико-соціальні аспекти планування сім'ї.
75. Роль сім'ї у формуванні здорового способу життя.

ЛІТЕРАТУРА

Бондаренко А.Д. Навчальний посібник з внутрішньої медицини. — К.: Медицина, 2010 р.

Енциклопедія “Сімейна медицина”: У 5 т. /О.Ю. Барнеш, В. Беш, Р.Г. Голик та ін., за ред. В.Г. Передерія, Є.Х. Заремби. — К.: Здоров'я, 2008. — 736 с.

Казьмин В.Д. Справочник домашнего врача. — М.: Астрель, 2000.

Мостовий Ю.М. Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів. — Вінниця: Нова книга, 2011.

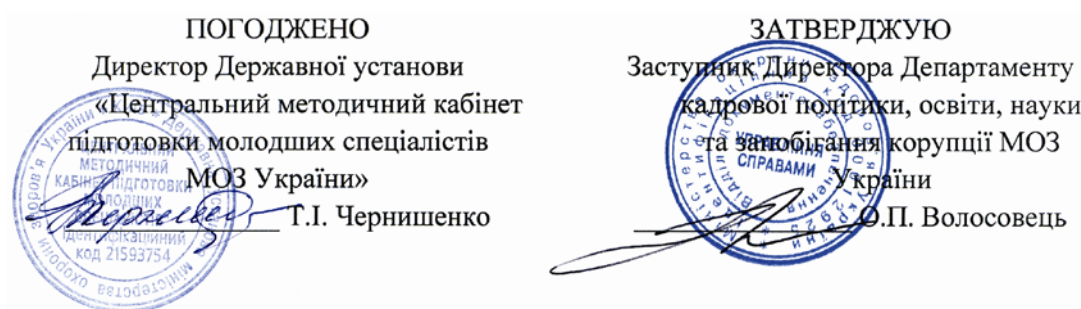
Організаційні основи сімейної медицини: У 3 кн. / О.М. Гиріна, П.В. Грішило, Т.Г. Лязькова та ін.; за ред. В.Ф. Москаленка. — К.: Медицина, 2007. — 392 с.

Середюк Н.М., Вакалюк І.П. Внутрішня медицина: Терапія: Підручник. — К.: Медицина, 2010. — 688 с.

Сімейна медицина: У 3 кн. — Кн. 1: Організаційні основи сімейної медицини / За ред. В.Ф. Москаленка, О.М. Гиріної. — К.: Медицина, 2007. — 386 с.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа “Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів” МОЗ України

ОНКОЛОГІЯ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 “Лікувальна справа”

Київ
2011

ОНКОЛОГІЯ

Укладач

Л.А. Новицька — викладач-методист, викладач вищої категорії Вінницького базового медичного коледжу ім. Д.К. Заболотного, відмінник освіти України.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії хірургічних дисциплін (протокол № 9 від 06 квітня 2011 р.) та методичної ради Вінницького медичного коледжу 12 квітня 2011 р., протокол № 8.

Програму розглянуто і схвалено опорною цикловою комісією дисциплін хірургічного профілю на спільному засіданні 4 жовтня 2011 р., протокол № 1

Рецензенти:

Б.О. Болюх — доктор мед. наук, професор, завідувач кафедри онкології Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова;

П.Я. Одарченко — заслужений лікар України, головний лікар Вінницького обласного клінічного онкологічного диспансеру.

© МОЗ України, 2011
© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Онкологічна захворюваність і смертність населення від злоякісних новоутворень прогресуючи зростає. Злоякісні новоутворення займають третє місце в світі в структурі смертності населення після серцево-судинних захворювань і травм. У зв'язку з цим особливе значення має удосконалення системи освіти студентів медичних коледжів. Це здійснюється шляхом виділення онкології в окремий предмет для вивчення студентами, що навчаються за спеціальністю “Лікувальна справа”.

Навчальну програму з дисципліни “Онкологія” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

Діяльність фельдшера передбачає самостійну роботу на першій ланці надання допомоги населенню, особливо в сільській місцевості, навчальна програма акцентує увагу на ролі фельдшера у своєчасному виявленні онкологічних захворювань як у дорослих так і у дітей, у проведенні диспансеризації хворих з передраковими захворюваннями та онкологічних хворих, наданні психологічної підтримки онкологічним хворим та їх рідним. Таким чином, для студентів, які навчаються за спеціальністю “Лікувальна справа”, ця дисципліна вкрай необхідна і важлива.

Програма охоплює вивчення питань загальної та спеціальної онкології на лекціях і навчальній практиці, а також під час самостійного вивчення матеріалу з окремих нозологій або їх повторення на суміжних клінічних дисциплінах. Для самостійного вивчення також відведені питання з охорони праці в онкології.

Програма передбачає надання в повному обсязі відповідних теоретичних знань, які дали б можливість виявляти ранні ознаки злоякісних пухлин, особливо зовнішньої локалізації, вміти грамотно зорієнтувати пацієнта на подальше лікування.

Заплановано проведення навчальної практики під керівництвом викладача, на якій студенти повинні ознайомитися з елементами діагностики пухлин, набути практичні навички, необхідні для успішної майбутньої самостійної діяльності.

Наприкінці вивчення дисципліни “Онкологія” передбачено проведення диференційного заліку, орієнтовні питання до якого наведено в програмі.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- структуру онкологічної допомоги в Україні;
- класифікації пухлин;
- фактори, що індукують канцерогенез;
- основні ознаки доброякісних та злоякісних пухлин;
- передпухлинні стани;
- загальні принципи діагностики пухлин;
- діагностику та клінічні симптоми злоякісних пухлин різної локалізації;
- основи охорони праці в галузі онкології.

Студенти повинні вміти:

- обстежувати хворих з онкологічними захворюваннями та передраковими станами;

- виявляти ранні ознаки злоякісних пухлин;
- проводити диспансеризацію пацієнтів з передраковими станами та онкозахворюваннями;
- оформлювати різні форми звітності при онкозахворюваннях;
- застосовувати медичну етику та деонтологію щодо онкохворих та їх родичів;
- підготувати до операції онкохворого та здійснювати догляд за ним у післяопераційний період.

Студенти мають бути поінформовані про:

- особливості різних методів лікування злоякісних пухлин;
- епідеміологію злоякісних пухлин;
- біологічні особливості пухлинних клітин в організмі;
- паранеоплазію.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
	Розділ 1. Загальна онкологія				
1	Організація онкологічної допомоги в Україні	2			2
2	Поняття про пухлини та пухлинний процес	6	2	4	
3	Передпухлинні стани	2			2
4	Охорона праці в онкології	2			2
5	Загальні принципи діагностики та лікування пухлин	4	2	2	
	Розділ 2. Спеціальна онкологія				
6	Пухлини шиї та органів грудної клітки	4			4
7	Пухлини голови	4	2	2	
8	Пухлини травної системи: стравоходу, шлунка, кишок	6	2	4	
9	Пухлини травної системи: печінки та підшлункової залози	4			4
10	Пухлини статевих органів	4			4
11	Пухлини сечової системи	6	2	4	
12	Злоякісні пухлини шкіри. Лімфома Ходжкіна	10		4	6
	Усього	54	10	20	24

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами циклові (предметні) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Структура онкологічної допомоги в Україні.
2. Епідеміологія злоякісних пухлин.
3. Диспансеризація: етапи, клінічні групи для диспансерного спостереження.
4. Основні форми звітності на первинній ланці надання медичних послуг та онкологічними лікувальними установами.
5. Передпухлинні стани.
6. Поняття про паранеоплазію.
7. Рак щитоподібної залози. Фактори ризику, клінічні прояви, діагностика, додаткові методи обстеження.
8. Мастопатія. Клінічні прояви, особливості діагностики, принципи лікування.
9. Рак молочної залози. Клінічні прояви, особливості діагностики.
10. Хвороба Педжета. Клінічні прояви, особливості діагностики.
11. Самообстеження молочних залоз.
12. Рак легень: первинний та метастатичний. Сприятливі фактори виникнення, основні клінічні ознаки, методи діагностики та особливості лікування.
13. Роль фельдшера у діагностиці пухлин зовнішньої локалізації.
14. Рак печінки: первинний та метастатичний. Клінічні прояви, діагностика, тактика фельдшера.
15. Рак підшлункової залози. Основні клінічні прояви, тактика фельдшера. Лікування та прогноз.
16. Роль фельдшера у виявленні ранніх ознак злоякісних пухлин органів черевної порожнини.
17. Рак передміхурової залози. Клінічні ознаки, особливості метастазування, діагностика, принципи лікування.
18. Передракові захворювання статевого члена: папіломатоз, лейкоплакія, еритроплакія. Клінічні прояви, діагностика, профілактика.
19. Рак статевого члена. Причини, клінічні форми, особливості перебігу, діагностика, профілактика.
20. Тактика фельдшера у разі виявлення пухлин зовнішньої локалізації.
21. Рак яєчників: первинний та метастатичний. Клінічні прояви, діагностика.
22. Міома матки. Клінічні ознаки, діагностика, тактика фельдшера.
23. Рак тіла матки. Клінічні ознаки, діагностика, тактика фельдшера.
24. Поняття про облігатні передраки: пігментна ксеродерма, хвороба Боуена. Діагностика та лікування.
25. Поняття про факультативні передраки шкіри: кератоз старих людей, шкірний ріг. Діагностика та лікування.
26. Базаліома шкіри. Особливості перебігу та лікування.
27. Рак шкіри. Сприятливі фактори виникнення, клінічні прояви, методи діагностики та лікування, тактика фельдшера.
28. Меланома шкіри. Сприятливі фактори виникнення, клінічні прояви, методи діагностики та лікування, тактика фельдшера.
29. Лімфома Ходжкіна. Основні клінічні прояви, особливості лікування.

ЗМІСТ

Розділ 1. Загальна онкологія

Тема 1. Організація онкологічної допомоги в Україні

САМОСТІЙНА РОБОТА

Організація онкологічної допомоги в Україні. Структура онкологічної служби. Статистика та епідеміологія злоякісних пухлин.

Диспансеризація: етапи, клінічні групи для диспансерного спостереження.

Основні форми звітності на первинній ланці надання медичних послуг та онкологічними лікувальними установами.

Тема 2. Поняття про пухлини та пухлинний процес

ЛЕКЦІЯ

Поняття про онкологію як науку, що вивчає пухлини.

Пухлини: визначення, біологічні особливості пухлинних клітин в організмі (автономність, анаплазія, інвазійний ріст, метастазування).

Фактори, що індукують канцерогенез (хімічні канцерогенні речовини, радіація, роль ендокринних порушень, пухлинні віруси), роль фельдшера.

Класифікація пухлин (клінічна, морфологічна, гістогенетична, за системою TNM).

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Знайомство з роботою онкологічного диспансеру. Формування клінічних груп для диспансерного спостереження. Допомога в проведенні диспансеризації населення. Знайомство з основними формами звітності.

Практичні навички:

- формування клінічних груп для диспансерного спостереження;
- допомога в проведенні диспансеризації населення;
- заповнення основних форм звітності.

Тема 3. Передпухлинні стани

САМОСТІЙНА РОБОТА

Передпухлинні стани (облігатний передрак та факультативний передрак). Поняття про паранеоплазію.

Тема 4. Охорона праці в онкології

САМОСТІЙНА РОБОТА

Види інструктажів з охорони праці та дотримання правил з охорони праці. Особливості охорони праці в онкології.

Проведення інфекційної безпеки та інфекційний контроль.

Індивідуальні засоби захисту під час проведення променевої терапії онкологічним хворим.

Тема 5. Загальні принципи діагностики та лікування пухлин

ЛЕКЦІЯ

Загальні принципи діагностики пухлин (пребластоматозний передрак, доклінічний передрак, перші клінічні прояви). Первинна діагностика (анамнез, об'єктивне обстеження). Поглиблена діагностика (лабораторні дослідження, рентгенологічні обстеження, УЗД, ендоскопія, біопсія, цитологічні та гістологічні дослідження тощо).

Ступінь ризику виникнення злоякісних пухлин. Виявлення, лікування та диспансеризація хворих з високим ступенем ризику виникнення онкологічних захворювань.

Поняття про медичну етику та деонтологію.

Профілактика злоякісних пухлин (індустріальний шлях, гігієнічний шлях, клінічний шлях профілактики). Роль фельдшера.

Загальні методи лікування: хірургічний, променевий, медикаментозний, комбінований.

Хірургічне лікування — операції радикальні та паліативні, загальні принципи підготовки до операції, особливості післяопераційного догляду.

Променева терапія — зовнішнє, внутрішньопорожнинне, внутрішньотканинне та внутрішньопухлинне опромінення. Променеві реакції: місцеві та загальні, запобігання їм та лікування.

Медикаментозна терапія — хіміотерапія, гормонотерапія, імунотерапія та симптоматичне лікування. Хіміотерапія — особливості введення хіміопрепаратів, побічна дія та допомога при ній. Гормонотерапія — поєднання з іншими методами. Побічна дія гормонотерапії та допомога при ній. Імунотерапія — поєднання з іншими методами. Симптоматичне лікування.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Схема обстеження хворих з онкологічними захворюваннями та передраковими станами. Проведення первинної діагностики та знайомство з поглибленою діагностикою.

Знайомство з різними методами лікування онкологічних хворих.

Здійснення догляду за онкологічними хворими.

Вивчення інструктажів з техніки безпеки. Проведення інфекційної безпеки та інфекційний контроль. Ознайомлення із індивідуальними засобами захисту під час проведення променевої терапії онкологічним хворим.

Практичні навички:

- вміти обстежити онкологічних хворих та хворих з передраковими станами;
- вміти пропальпувати лімфатичні вузли;
- вміти провести первинну діагностику онкологічного хворого;
- здійснити догляд за онкологічним хворим;
- дотримуватися техніки безпеки.

Розділ 2. Спеціальна онкологія

Тема 6. Пухлини ший та органів грудної клітки

САМОСТІЙНА РОБОТА

Рак щитоподібної залози. Передракові захворювання, фактори ризику, клінічні ознаки, діагностика, додаткові методи обстеження.

Пухлини молочної залози: мастопатії, рак, хвороба Педжета. Клінічні прояви, особливості діагностики. Самообстеження молочних залоз.

Рак легень: первинний та метастатичний. Сприятливі фактори виникнення, основні клінічні ознаки, методи діагностики та особливості лікування.

Роль фельдшера у діагностиці пухлин зовнішньої локалізації.

Тема 7. Пухлини голови

ЛЕКЦІЯ

Пухлини головного мозку: первинні та метастатичні. Клінічна картина (загальні симптоми та вогнищеві), діагностика пухлин головного мозку.

Ретинобластома, основні прояви, діагностика.

Рак нижньої губи: ендофітний та екзофітний рак. Фактори ризику для його розвитку, клінічні прояви, діагностика. Роль фельдшера в первинній діагностиці раку нижньої губи.

Рак слизової оболонки ротової порожнини. Клінічні прояви, принципи лікування.

Рак язика. Клінічні прояви, діагностика, принципи лікування.

Роль фельдшера у діагностиці пухлин зовнішньої локалізації.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Участь в обстеженні та догляді за тематичними хворими. Догляд за хворими з трахеостомою. Підготовка хворих до оперативних втручань. Проведення маніпуляцій тематичним хворим.

Практичні навички:

- вміти провести обстеження тематичного хворого;
- вміти доглядати за тематичним хворим;
- підготувати тематичного хворого до операції.

Тема 8. Пухлини травної системи: стравоходу, шлунка, кишок

ЛЕКЦІЯ

Рак стравоходу. Сприятливі фактори виникнення, клінічний перебіг, діагностика, методи лікування.

Рак шлунка. Сприятливі фактори виникнення, клінічні ознаки, діагностика, метастазування, методи лікування.

Рак кишок. Клінічні ознаки, ускладнення, діагностика.

Рак прямої кишки. Клінічна картина, діагностика, тактика фельдшера, принципи лікування.

Роль фельдшера у виявленні ранніх ознак злоякісних пухлин органів черевної порожнини.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Участь в обстеженні та догляді за тематичними хворими. Догляд за хворими з гастростоמוю та сигмостоמוю. Участь у підготовці хворих до оперативних втручань. Проведення маніпуляцій тематичним хворим.

Практичні навички:

- вміти провести обстеження тематичного хворого;
- проведення догляду за тематичним хворим;
- догляд за хворими з гастростоמוю та сигмостоמוю;
- підготувати тематичного хворого до операції.

Тема 9. Пухлини травної системи: печінки та підшлункової залози

САМОСТІЙНА РОБОТА

Рак печінки: первинний та метастатичний. Клінічні прояви, діагностика, тактика фельдшера.

Рак підшлункової залози. Основні клінічні прояви, тактика фельдшера. Лікування та прогноз.

Роль фельдшера у виявленні ранніх ознак злоякісних пухлин органів черевної порожнини.

Тема 10. Пухлини статевих органів

САМОСТІЙНА РОБОТА

Рак передміхурової залози. Клінічні ознаки, особливості метастазування, діагностика, принципи лікування.

Пухлини статевого члена. Передракові захворювання: папіломатоз, лейкоплакія, еритроплакія. Клінічні прояви, діагностика, профілактика.

Рак статевого члена. Причини, клінічні форми (сосочкова, виразкова та вузлувата), особливості перебігу, діагностика, профілактика.

Тактика фельдшера у виявленні пухлин зовнішньої локалізації.

Рак яєчників: первинний та метастатичний. Клінічні прояви, діагностика.

Пухлини матки: міома та рак тіла матки. Клінічні ознаки, діагностика, тактика фельдшера.

Тема 11. Пухлини сечової системи

ЛЕКЦІЯ

Рак нирок. Основні клінічні ознаки, методи діагностики та лікування.

Пухлина Вільмса. Основні клінічні прояви, діагностика та лікування.

Пухлини сечового міхура: папіломи та рак. Етіологічні фактори, клінічні прояви, діагностика, лікування, профілактика.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження та догляді за тематичними хворими. Догляд за хворими з цистостоמוю. Підготовка хворих до оперативних втручань. Проведення маніпуляцій тематичним хворим.

Практичні навички:

- уміти провести обстеження тематичного хворого;
- проведення догляду за тематичним хворим;
- догляд за хворими з цистостоמוю;
- підготувати тематичного хворого до операції.

Тема 12. Злоякісні пухлини шкіри. Лімфома Ходжкіна

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження хворих із зовнішньою локалізацією пухлин.
Обстеження та догляд за тематичними хворими.
Підготовка хворих до оперативних втручань.
Проведення маніпуляцій тематичним хворим.

Практичні навички:

- діагностувати пухлини шкіри;
- вміти провести первинне обстеження тематичного хворого;
- проведення догляду за тематичним хворим.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Поняття про облігатні передраки: пігментна ксеродерма, хвороба Боуена. Поняття про факультативні передраки шкіри: кератоз старих людей, шкірний ріг. Діагностика та лікування.

Базаліома шкіри. Особливості перебігу та лікування.

Рак шкіри. Сприятливі фактори виникнення, клінічні прояви, методи діагностики та лікування, тактика фельдшера.

Меланома шкіри. Сприятливі фактори виникнення, клінічні прояви, методи діагностики та лікування, тактика фельдшера.

Лімфома Ходжкіна. Основні клінічні прояви, особливості лікування.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Здійснити первинну діагностику пацієнта з підозрою на пухлинний процес.
2. Провести пальпацію лімфатичних вузлів.
3. Здійснити догляд за хворим з трахеостомою.
4. Здійснити догляд за хворим з гастростомою, сигмостомою, епіцистостомою.
5. Здійснити догляд за хворим із сигмостомою.
6. Здійснити догляд за хворим з епіцистостомою.
7. Здійснити обстеження хворого з пухлиною зовнішньої локалізації.
8. Здійснити обстеження хворого з пухлиною щитоподібної залози.
9. Здійснити обстеження хворого з пухлиною молочної залози.
10. Продемонструвати самообстеження молочних залоз.
11. Заповнити документацію на хворого, в якого вперше діагностовано онкопатологію.
12. Взяти хворого з онкопатологією на диспансерний облік.
13. Заспокоїти хворого, якому сповістили про діагностовану в нього злоякісну пухлину.
14. Застосування правил етики та деонтології.
15. Підготувати онкохворого до планової операції на органі черевної порожнини.
16. Здійснити догляд за хворим після операції на органі черевної порожнини.
17. Здійснити догляд за хворою після мастектомії.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ

1. Біологічні особливості пухлинних клітин в організмі.
2. Фактори, що індукують канцерогенез.
3. Класифікація пухлин.
4. Загальні принципи діагностики пухлин — первинна та поглиблена діагностика.
5. Ступінь ризику виникнення злоякісних пухлин.
6. Поняття про медичну етику та деонтологію.
7. Профілактика злоякісних пухлин.
8. Хірургічне лікування злоякісних пухлин, загальні принципи підготовки до операції, особливості післяопераційного догляду.
9. Променева терапія, особливості застосування; променеві реакції, запобігання їх та лікування.
10. Хіміотерапія — особливості введення препаратів, побічна дія та допомога при ній.
11. Гормонотерапія — побічна дія гормонотерапії, допомога при ній.
12. Симптоматичне лікування.
13. Пухлини головного мозку: первинні та метастатичні. Клінічна картина (загальні симптоми та вогнищеві), діагностика пухлин головного мозку.
14. Ретинобластома, основні прояви, діагностика.
15. Рак нижньої губи: ендофітний та екзофітний. Фактори ризику для його розвитку, клінічні прояви, діагностика. Роль фельдшера в первинній діагностиці раку нижньої губи.
16. Рак язика. Клінічна картина, діагностика, принципи лікування.
17. Рак слизової оболонки ротової порожнини. Клінічні прояви, принципи лікування.
18. Передракові захворювання щитоподібної залози. Фактори ризику, клінічні прояви, діагностика, додаткові методи обстеження.
19. Рак стравоходу. Сприятливі фактори виникнення, клінічний перебіг, діагностика, методи лікування.
20. Рак шлунка. Сприятливі фактори виникнення, клінічні ознаки, діагностика, метастазування, методи лікування.
21. Рак кишок. Клінічні ознаки, ускладнення, їх діагностика.
22. Рак прямої кишки. Клінічний перебіг, діагностика, тактика фельдшера, принципи лікування.
23. Рак нирки. Основні клінічні ознаки, методи діагностики та лікування.
24. Пухлина Вільмса. Основні клінічні прояви, діагностика та лікування.
25. Пухлини сечового міхура: папіломи та рак. Етіологічні фактори, клінічні прояви, діагностика, лікування, профілактика.
26. Меланома шкіри. Сприятливі фактори виникнення, клінічні прояви, методи діагностики та лікування, тактика фельдшера.
27. Лімфома Ходжкіна. Основні клінічні прояви, особливості лікування.
28. Рак легень: первинний та метастатичний. Сприятливі фактори виникнення, основні клінічні ознаки, методи діагностики та особливості лікування.
29. Особливості догляду за хворими з трахеостомами, гастростомами, сигмостомами, епіцистостомами.

ЛІТЕРАТУРА

- Медсестринство в онкології: підручник / за ред. Л.М. Ковальчука. — К.: Медицина, 2011. — 512 с.*
- Севідов В.В., Касевич Н.М. Онкологія: підручник. — К.: Медицина, 2011. — 216 с.*
- Касевич Н.М. Медсестринська етика і деонтологія: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 200 с.*
- Скачко Б.Г. Рак. Профілактика. Лікування. Реабілітація (Серія “Шлях до здоров’я”). — К.: Медицина, 2006. — 160 с.*
- Касевич Н.М., Шаповал К.І. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 248 с.*
- Онкологія / В.П. Баштан, А.Л. Одабаш’ян, П.В. Шелешка. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2003.*
- Онкологія / Б.Т. Белінський, Ю.М. Стернюк, Я.В. Шпарик. — К.: Здоров’я, 2001.*
- Зарянская В.Г. Онкология для медицинских колледжей. — Ростов-на-Дону: Феникс, 2006.*
- Довідник з онкології / За ред. проф. С.О. Шалімова. — К.: Здоров’я, 2000.*
- Дрижак В.І., Домбрович М.І. Медсестринство в онкології. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2001.*

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа «Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів» МОЗ України

<p>ПОГОДЖЕНО</p> <p>Директор Державної установи «Центральний методичний кабінет підготовки молодших спеціалістів МОЗ України»</p> <p> Т.І. Чернишенко</p> 	<p>ЗАТВЕРДЖУЮ</p> <p>Заступник Директора Департаменту кадрової політики, освіти, науки та запобігання корупції МОЗ України</p> <p> О.П. Волосовець</p>
--	---

ГЕРОНТОЛОГІЯ, ГЕРІАТРІЯ ТА ПАЛІАТИВНА МЕДИЦИНА

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 «Лікувальна справа»

Київ
2011

ГЕРОНТОЛОГІЯ, ГЕРІАТРІЯ ТА ПАЛІАТИВНА МЕДИЦИНА

Укладачі:

І.Ю. Андрієвський — канд. мед. наук, викладач-методист, викладач вищої категорії, директор Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного, заслужений лікар України;

Г.Б. Кучанська — викладач вищої категорії Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні предметної (циклової) методичної комісії терапевтичних дисциплін Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного (01 червня 2011 р., протокол № 10).

Програму розглянуто і схвалено опорною цикловою комісією терапії Івано-Франківського медичного коледжу (31 жовтня 2011 р., протокол № 1).

Рецензенти:

А.Ф. Гуменюк — канд. мед. наук, доцент кафедри внутрішньої медицини медичного факультету № 2 Вінницького національного медичного університету імені М.І. Пирогова;

В.М. Буряк — лікар вищої категорії, завідувач геріатричного відділення Вінницької міської клінічної лікарні № 3.

© МОЗ України, 2011
© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

В Україні, як і в багатьох країнах світу, спостерігається швидкий темп старіння населення, збільшується частка людей пенсійного віку. Це стало державною проблемою, для вирішення якої потрібен комплексний підхід. Перед медициною та освітою постало завдання підготовки спеціалістів, які добре володіють знаннями про особливості психології людей літнього та старечого віку, фізіологічні вікові зміни в організмі, що старіє, перебіг у них захворювань різних органів і систем, надання невідкладної допомоги в разі виникнення ускладнень, методи профілактики цих захворювань, основні принципи фармакотерапії, вміння залучати самого пацієнта та його родину в процес одужання, навчання пацієнта літнього віку та його родини елементам догляду в домашніх умовах, у тому числі за тяжкохворими безнадійними пацієнтами.

Паліативна допомога в сучасному розумінні розглядається як комплексна система заходів медичного, соціального, духовного та психологічного характеру, спрямованих на всебічну підтримку хворого у випадку, коли хвороба не піддається лікуванню. Її метою передусім є полегшення фізичного стану хворого — подолання болю й усунення інших негативних проявів хвороби (лікування симптомів), підтримка його духовного та емоційного стану, а також сприяння підвищенню якості життя хворого та його оточення. Серед проблем, що постають в Україні у зв'язку зі створенням і впровадженням системи паліативної допомоги, ключове місце посідають проблеми світоглядно-ціннісного та духовного характеру, які стосуються осмислення паліативної допомоги як такої, її місця та ролі в сучасній медицині та в суспільстві в цілому, змісту та конкретних форм організації паліативної допомоги, а також ставлення суспільства до невиліковних вмираючих хворих. Паліативна допомога може знайти своє смислове та функціональне завершення лише за умови поєднання медичних, духовних, соціальних і психологічних заходів, коли кожна окрема складова допомоги буде розглядатися як передумова та засіб здійснення інших, а всі вони разом будуть слугувати зменшенню страждань хворого, поліпшенню його тілесного та душевного стану та сприяти духовно осмисленому та гідному завершенню людиною свого земного шляху. Зокрема мають бути створені можливості та умови співпраці священників чи інших осіб, які надають хворому духовну допомогу, з медичним персоналом, соціальними працівниками та іншими особами, що безпосередньо опікуються хворим. Така співпраця повинна мати взаємно узгоджений, установлений і регламентований характер, передбачати обізнаність медичного персоналу, соціальних працівників та інших осіб, які надають допомогу хворому, зі змістом духовної опіки та її заходами.

Навчальну програму з дисципліни “Геронтологія, геріатрія та паліативна медицина” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

За навчальним планом на вивчення дисципліни “Геронтологія, геріатрія та паліативна медицина” виділено 54 год, з яких лекцій — 10, практичних занять — 20, самостійної позааудиторної роботи студентів — 24.

Мета дисципліни — вивчити особливості перебігу захворювань, догляду пацієнтів літнього та старечого віку, особливості паліативної допомоги за такою послідовністю:

1. Вікові фізіологічні зміни в органах і системах у пацієнтів літнього та старечого віку.

2. Визначення захворювань. Етіологія.

3. Класифікація за клінічними проявами, перебігом, стадіями, активністю патологічного процесу, ускладненнями та ін.

4. Особливості клінічної картини, діагностики захворювань у пацієнтів літнього та старечого віку.

5. Надання невідкладної допомоги в разі виникнення гострих станів згідно з протоколами (наказ МОЗ України від 17.01.2005 р. № 24 “Про затвердження протоколів надання медичної допомоги за спеціальністю “Медицина невідкладних станів”).

6. Лікування, профілактика хвороб і хронічних ускладнень у людей літнього віку.

7. Особливості догляду при різних захворюваннях у пацієнтів літнього та старечого віку, в тому числі за безнадійно хворими.

“Геронтологія, геріатрія та паліативна медицина” як навчальна дисципліна ґрунтується на вивченні студентами таких дисциплін: “Анатомія людини”, “Фізіологія”, “Мікробіологія”, “Фармакологія та медична рецептура”, “Догляд за хворими” та “Медична маніпуляційна техніка”, “Основи загальної та медичної психології”, “Основи екології та профілактичної медицини”; інтегрується з такими дисциплінами: “Внутрішня медицина”, “Хірургія”, “Інфектологія”, “Онкологія”, “Дерматологія та венерологія”, “Отоларингологія”, “Неврологія”, “Психіатрія та наркологія”, “Охорона праці в геріатричних закладах” тощо.

Види навчальних занять:

- лекції;
- навчальна практика під керівництвом викладача;
- підсумкове заняття;
- самостійна позааудиторна (індивідуальна) робота студентів.

Теми *лекцій* розкривають основи геронтології та геріатрії, етіологію, класифікацію, особливості клінічної картини, діагностики, розвиток ускладнень (гострих, хронічних), лікування, профілактику, особливості догляду та опіки над пацієнтами.

На *навчальній практиці* студенти працюють під керівництвом викладача. Їм надаються комплекти роздаткового матеріалу, який забезпечує мотивацію, пізнавальний та професійний інтерес. Проводять обстеження тематичних пацієнтів (суб’єктивне, об’єктивне), роблять висновки, ознайомлюються з медичною карткою пацієнта. Розв’язують ситуаційні завдання, що сприяє розвитку клінічного мислення, удосконалюють практичні навички з догляду за пацієнтами літнього та старечого віку.

Самостійна позааудиторна робота студентів спрямована на самостійний пошук тематичної літератури, самостійне вивчення окремих тем навчальної програми, виконання індивідуальних завдань викладача. Засвоєння тем контролюється на практичних заняттях. Для визначення рівня підготовки студентів застосовуються комп’ютерне тестування, розв’язування ситуаційних завдань, ділові ігри, контроль виконання практичних навичок відповідно до алгоритму тощо.

Предметна (циклова) комісія має право вносити зміни до навчальної програми обсягом до 15 % залежно від організаційних і технічних можливостей, різних науково-дослідницьких напрямів, екологічних особливостей регіону, але відповідно до кінцевих цілей освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) і освітньо-професійної програми

(ОПП) за фахом підготовки та навчальними планами.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- основи геронтології та геріатрії, значення паліативної медицини;
- вікові анатомо-фізіологічні зміни, що відбуваються в органах і системах у осіб літнього і старечого віку;
- особливості клінічних проявів захворювань і гострих станів у літньому та старечому віці;
- правила обстеження (суб'єктивного, об'єктивного), підготовки до різних видів обстежень пацієнтів літнього та старечого віку;
- чинні накази МОЗ України й інструктивні листи.

Студенти повинні вміти:

- забезпечувати лікувально-охоронний, санітарно-протиепідемічний режим у структурних підрозділах лікувально-профілактичних і соціальних закладах із надання геріатричної допомоги особам літнього та старечого віку;
- проводити обстеження (суб'єктивне, об'єктивне) пацієнтів літнього та старечого віку;
- передбачати можливий розвиток ускладнень та вміти надавати невідкладну допомогу;
- проводити підготовку пацієнтів до різних методів дослідження (рентгенологічного, ендоскопічного, УЗД, томографії та ін.);
- збирати біологічний матеріал для лабораторних досліджень;
- здійснювати спостереження, моніторингу стану окремих органів і систем;
- здійснювати догляд, опіку над пацієнтами літнього та старечого віку та безнадійно хворими;
- вести медичну документацію;
- надавати долікарську та невідкладну допомогу при гострих станах згідно з протоколами (наказ МОЗ України від 17.01.2005 р. № 24 “Про затвердження протоколів надання медичної допомоги за спеціальністю “Медицина невідкладних станів”);
- проводити санітарно-освітню роботу серед населення з питань профілактичної медицини, пропаганди здорового способу життя, спрямованих на подовження життя та профілактику розвитку захворювань.

Студенти мають бути поінформовані про:

- структуру захворювань населення України в літнього та старечому віці;
- сучасні теорії старіння;
- принципи ООН щодо людей літнього віку;
- організацію геріатричної служби в Україні;
- теорії довголіття, роль медичних працівників у їх реалізації;
- особливості перебігу хвороб у літньому та старечому віці;
- застосування лікарських засобів у пацієнтів літнього та старечого віку, особливості їх фармакодинаміки, геропротекторів;
- правила техніки безпеки під час роботи в геріатричних закладах.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Основи геронтології та геріатрії. Основні завдання геріатричної допомоги в Україні. Особливості догляду за пацієнтами літнього віку, які перебувають на ліжковому режимі, та безнадійно хворими, роль фельдшера в його здійсненні	8	2	2	4
2	Особливості перебігу захворювань системи органів кровообігу в осіб літнього та старечого віку	10	2	4	4
3	Особливості перебігу захворювань органів дихання і травлення у пацієнтів літнього та старечого віку	8	2	4	2
4	Особливості перебігу захворювань нирок і сечових шляхів та системи крові у пацієнтів літнього та старечого віку	8	2	2	4
5	Особливості перебігу захворювань ендокринної системи та опорно-рухового апарату у пацієнтів літнього та старечого віку	10	2	4	4
6	Особливості перебігу захворювань нервової системи, розладів психіки, порушення органів зору, слуху, шкіри у пацієнтів літнього та старечого віку	8		4	4
7	Охорона праці в геріатричних закладах	2			2
	Усього	54	10	20	24

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами циклові методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Основи геронтології та геріатрії. Основні завдання геріатричної допомоги в Україні. Особливості догляду за пацієнтами літнього віку, які перебувають на ліжковому режимі, та безнадійно хворими, роль фельдшера в його здійсненні	4
2	Особливості перебігу захворювань системи органів кровообігу в осіб літнього та старечого віку	4
3	Особливості перебігу захворювань органів дихання і травлення у пацієнтів літнього та старечого віку	2
4	Особливості перебігу захворювань нирок, сечових шляхів і системи крові у пацієнтів літнього та старечого віку	4
5	Особливості перебігу захворювань ендокринної системи та опорно-рухового апарату в пацієнтів літнього та старечого віку	4
6	Особливості перебігу захворювань нервової системи, розладів психіки, порушень органів зору, слуху, шкіри у пацієнтів літнього та старечого віку	4
7	Основи охорони праці. Охорона праці в геріатричних закладах	2
	Усього	24

ЗМІСТ

Тема 1. Основи геронтології та геріатрії. Основні завдання геріатричної допомоги в Україні. Особливості догляду за пацієнтами літнього віку, які перебувають на ліжковому режимі, та безнадійно хворими, роль фельдшера в його здійсненні

ЛЕКЦІЯ

Розвиток геронтології як науки, її завдання. Внесок С. Боткіна, Л. Дворецького, Л. Лазебніка, І. Мечнікова, зокрема українських учених — М. Амосова, О. Богомольця, М. Стражеска, В. Образцова, В. Фролькіса, Д. Чеботарьова — в розвиток геронтології. Теорії довголіття. Основні розділи геронтології — біологія старіння, геріатрія, соціальна геронтологія тощо. Біологія старіння. Види старіння (природне, або фізіологічне), сповільнене (ретардоване), патологічне (прискорене), передчасне (прогерія). Старість як закономірний заключний період вікового розвитку людини. Уявлення про взаємозв'язок між процесами руйнування (старіння) та стабілізації (вітаукту) в старіючому організмі. Видова та індивідуальна тривалість життя людини. Класифікація ВООЗ вікових періодів життя людини. Механізми старіння. Чинники ризику передчасного старіння. Критерії передчасного старіння. Календарний і біологічний вік людини, їх показники для визначення швидкості старіння. Профілактика прискореного старіння.

Соціальна геронтологія. Принципи ООН щодо людей літнього віку. Реалізація Резолюції Генеральної Асамблеї ООН щодо розроблення державних стратегій розвитку системи геріатричної допомоги населенню, програм ВООЗ “Здоров’я для усіх у XXI столітті”, “Здоров’я літніх людей”, “Домашня опіка”, Міжгалузевої комплексної програми “Здоров’я нації” тощо.

Геріатрія як самостійна клінічна наука, її завдання. Поняття “старість” і хвороби літнього віку: уявлення про старість як загальнобіологічний процес, хвороби в старості, їх клінічні прояви (поліморбідність, атиповість, домінування хронічних процесів, зв’язок із зміною погоди та кліматичних чинників, порушенням харчування, тривалим вживанням ліків), перебіг тощо.

Паліативна допомога — комплексна система заходів медичного, соціального, духовного та психологічного характеру, спрямованих на всебічну підтримку хворого у випадку, коли хвороба не піддається лікуванню. Має на меті передусім полегшення фізичного стану хворого — подолання болю та усунення інших негативних проявів хвороби (лікування симптомів), підтримку його духовного та емоційного стану, а також намагається сприяти поліпшенню умов життя хворого та його оточення.

Форми організації геріатричної та паліативної допомоги пацієнтам літнього та старечого віку: позалікарняна (домашній стаціонар, його переваги, залучення працівників соціальної опіки, медичних сестер Товариства Червоного Хреста, працівників медико-соціальних агенцій, волонтерів тощо); спеціалізовані геріатричні заклади: денний стаціонар при поліклініці, лікарні; геріатричний кабінет; геріатричні клініки, геріатричні палати та відділення догляду, хоспіс для безнадійно хворих, будинки-інтернати геріатричного типу тощо, їх оснащення засобами догляду.

Особливості догляду за пацієнтами літнього та старечого віку, безнадійно хворими: знання психологічних основ спілкування медичного працівника з пацієнтом, поняття емоційної та соціальної самотності, методики

опитування, обстеження, створення безпечного лікарняного середовища, критеріїв підвищення якості життя пацієнта. Участь фельдшера у медикаментозному лікуванні геріатричного пацієнта: мінімізація дозування та кількості ліків (профілактика побічних, токсичних реакцій), використання адаптогенів, сходиноквої терапії тощо.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Геріатричний кабінет поліклініки, геріатричне відділення, будинок-інтернат геріатричного типу. Хоспіс — структура, функціональні підрозділи, обладнання. Вимоги пожежної безпеки до територій, будівель, приміщень у лікувально-профілактичних закладах. Особливості роботи медичного працівника з догляду за пацієнтами літнього та старечого віку, які перебувають на ліжковому режимі, та безнадійно хворими, роль фельдшера в його здійсненні. Інструктажі з питань охорони праці, їх значення для безпечного лікарняного середовища. Відпрацювання методики збирання скарг, анамнезу, проведення об'єктивного обстеження пацієнтів, визначення стану здоров'я за отриманими показниками. Організація домашнього стаціонару.

Особливості спілкування фельдшера з пацієнтами літнього, старечого віку та особами, що їх оточують. Ведення медичної документації.

Практичні навички:

- збирання скарг, анамнезу в пацієнтів літнього та старечого віку за адаптованою схемою;
- організація домашнього стаціонару та геріатричного догляду за пацієнтами літнього та старечого віку;
- догляд за пацієнтами, які перебувають на ліжковому режимі, за безнадійно хворими (допомога пацієнту в здійсненні особистої гігієни, харчуванні, профілактика пролежнів тощо) ;
- володіння правилами прийому пацієнтів у геріатричному кабінеті поліклініки;
- заповнення паспортної частини амбулаторної картки пацієнта, медичної картки стаціонарного хворого, журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Розвиток геронтології як науки, її завдання. Внесок відомих вчених, зокрема українських, у розвиток геронтології.
2. Основні розділи геронтології.
3. Теорії довголіття.
4. Види старіння (природне, або фізіологічне), сповільнене (ретардоване), патологічне (прискорене), передчасне (прогерія).
5. Видова та індивідуальна тривалість життя людини. Класифікація ВООЗ вікових періодів життя людини.
6. Механізми старіння. Чинники ризику передчасного старіння. Критерії передчасного старіння.
7. Календарний і біологічний вік людини, їх показники для визначення швидкості старіння. Профілактика прискореного старіння.
8. Соціальна геронтологія. Принципи ООН щодо людей літнього віку.
9. Чинні нормативні документи щодо державної стратегії розвитку системи геріатричної допомоги населенню.

10. Геріатрія як самостійна клінічна наука, її завдання.
11. Паліативна допомога. Форми організації геріатричної та паліативної допомоги пацієнтам літнього та старечого віку.
12. Вимоги пожежної безпеки до територій, будівель, приміщень у лікувально-профілактичних закладах.
13. Інструктажі з питань охорони праці, їх значення для безпечного лікарняного середовища.
14. Особливості догляду за пацієнтами літнього та старечого віку, безнадійно хворими.

Тема 2. Особливості перебігу захворювань системи органів кровообігу в осіб літнього та старечого віку

ЛЕКЦІЯ

Вікові фізіологічні зміни серцево-судинної системи. Артеріальна гіпертензія (первинна, або есенціальна, і вторинна, або симптоматична) в літньому та старечому віці. Особливості перебігу, діагностики, лікування (принципи гіпотензивної терапії). Участь фельдшера в добовому моніторингу артеріального тиску (АТ). Профілактика ускладнень. Підходи до зниження АТ при кризах: гіпертонічному (неускладненому та ускладненому енцефало-, кардіопатією), гіпоангіотензивному. Аритмії. Визначення, етіологія, класифікація. Класифікація протиаритмічних засобів.

Атеросклероз, чинники ризику, профілактика. Ішемічна хвороба серця, недостатність кровообігу в літньому та старечому віці. Визначення, класифікація. Особливості перебігу, нападу стенокардії (еквіваленти нападу), інфаркту міокарда, хронічної недостатності кровообігу. Діагностика, лікування. Участь фельдшера в холтерівському моніторингу, ЕКГ з навантаженням, УЗД серця тощо. Медикаментозне лікування ІХС, недостатності кровообігу та супутньої патології в літньому та старечому віці. Особливості догляду та надання долікарської та невідкладної медичної допомоги пацієнтам літнього та старечого віку з гіпертензивним кризом, при раптовій смерті, за підозри на інфаркт міокарда, у разі погіршення серцевої діяльності, при гострому коронарному синдромі, гострому набряку легень/серцевій астмі, кардіогенному шоку. Профілактика ускладнень.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження пацієнтів з атеросклерозом, артеріальною гіпертензією, ішемічною хворобою серця, недостатністю кровообігу, аритміями. Підготовка пацієнтів до лабораторних досліджень крові та інструментальних методів обстеження (холтерівського моніторингу, добового моніторингу АТ, ЕКГ із навантаженням, УЗД серця, рентгенографії органів грудної клітки тощо). Заходи безпеки під час експлуатації електроприладів. Пожежна безпека. Догляд за пацієнтами в умовах домашнього стаціонару/лікарні. Навчання пацієнта та осіб, яку його оточують, спостереженню за основними функціональними показниками організму, само- та взаємодогляду. Організація домашнього стаціонару.

Гострі кардіологічні стани: кризи при артеріальній гіпертензії, серцева астма, набряк легень, напад стенокардії, інфаркт міокарда, ортостатичний колапс, раптова зупинка серця, аритмії. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика, надання долікарської медичної допомоги вдома,

невідкладної медичної допомоги в лікарні. Профілактика ускладнень. Виконання призначень лікаря.

Практичні навички:

- обстеження пацієнтів літнього та старечого віку із захворюваннями серцево-судинної системи;
- підготовка пацієнтів до загального клінічного та біохімічного аналізів крові;
- підготовка пацієнта до проби з фізичним навантаженням при ішемічній хворобі серця;
- асистування лікареві під час інструментальних обстежень геріатричного пацієнта (рентгенографії, УЗД серця, холтеровського моніторингу тощо);
- спостереження за основними функціональними показниками організму, зокрема добове моніторування АТ;
- виконання всіх видів маніпуляцій, передбачених для фаху “Лікувальна справа”;
- організація домашнього стаціонару, навчання пацієнта та його оточення спостереженню за основними функціональними показниками організму, раціональному харчуванню, само- та взаємодогляду;
- догляд за пацієнтами з набряками;
- надання долікарської медичної допомоги вдома;
- надання невідкладної медичної допомоги в лікарні;
- ведення медичної документації.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Вікові фізіологічні зміни серцево-судинної системи.
2. Артеріальна гіпертензія (первинна, або есенціальна, і вторинна, або симптоматична) в літньому та старечому віці. Особливості перебігу, діагностики, лікування (принципи гіпотензивної терапії).
3. Ускладнення артеріальної гіпертензії у літньому та старечому віці. Профілактика ускладнень.
4. Підходи до зниження АТ при кризах: гіпертонічному (неускладненому та ускладненому енцефало-, кардіопатією), гіпоангіотензивному.
5. Аритмії. Визначення, етіологія, класифікація. Класифікація протиаритмічних засобів.
6. Атеросклероз, чинники ризику, профілактика у пацієнтів літнього та старечого віку.
7. Ішемічна хвороба серця в літньому та старечому віці. Визначення, класифікація. Особливості перебігу, нападу стенокардії (еквіваленти нападу), інфаркту міокарда.
8. Недостатність кровообігу в літньому та старечому віці. Визначення, класифікація. Особливості перебігу хронічної недостатності кровообігу. Діагностика, лікування.
9. Медикаментозне лікування ішемічної хвороби серця, недостатності кровообігу та супутньої патології в літньому та старечому віці.
10. Особливості догляду та надання долікарської та невідкладної допомоги пацієнтам літнього та старечого віку з гіпертензивним кризом, гострим набряком легень/серцевою астмою. Профілактика ускладнень.
11. Особливості догляду та надання долікарської та невідкладної медичної

допомоги пацієнтам літнього та старечого віку при раптовій смерті, за підозри на інфаркт міокарда, при кардіогенному шоку. Профілактика ускладнень.

12. Заходи безпеки під час експлуатації електроприладів. Пожежна безпека.

Тема 3. Особливості перебігу захворювань органів дихання і травлення у пацієнтів літнього та старечого віку

ЛЕКЦІЯ

Вікові фізіологічні зміни, особливості захворювань органів дихання, їх перебіг в осіб літнього та старечого віку: бронхіт (гострий, хронічний), пневмонія, хронічні обструктивні захворювання легень (ХОЗЛ), рак легень. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, ускладнення, діагностика. Підходи до лікування: переваги лікування вдома, показання до госпіталізації, значення догляду. Участь фельдшера в медикаментозному лікуванні. Поняття про сходинкову антибактеріальну терапію, систему інгаляційної доставки препаратів у легені. Профілактика.

Вікові фізіологічні зміни та особливості захворювань органів травлення в осіб літнього та старечого віку: гастрит (гострий, хронічний типу А, В, С), рак шлунка, виразкова (“застаріла”, “пізня”, “стареча”), дивертикулярна, рефлюксогастроєзофагальна, жовчнокам’яна хвороби, ішемічна хвороба кишок (гостра та хронічна мезентеріальна ішемія), токсичний (медикаментозний) гепатит, цироз печінки. Визначення, етіологія, класифікація. Роль *Helicobacter pylori*, нераціонального харчування, надмірного вживання алкоголю, тривалого вживання ліків, супутньої патології у виникненні хвороб. Обстеження, діагностика, участь фельдшера у медикаментозному лікуванні, догляді. Роль фельдшера у профілактиці розвитку захворювань органів травлення, ускладнень.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження пацієнтів літнього та старечого віку із захворюваннями органів дихання: бронхітом, пневмонією, ХОЗЛ, раком легень. Підготовка пацієнтів до лабораторних (харкотиння на загальний клінічний аналіз, атипіві клітини, бактеріологічне дослідження, антибіотикограму) та інструментальних (рентгенографії, фібробронхоскопії, пікфлоуметрії, спірометрії тощо) методів обстеження. Догляд за пацієнтами в умовах домашнього стаціонару/лікарні: участь фельдшера в лікуванні, догляді, навчанні пацієнта та його оточення само- та взаємодогляду, користуванню небулайзером, дозованим інгалятором, спейсером, дихальної гімнастики (статичної, динамічної). Надання долікарської та невідкладної медичної допомоги при задишці, ядусі, легеневій кровотечі.

Обстеження пацієнтів літнього та старечого віку з гастритом, раком шлунка, виразковою, рефлюксогастроєзофагальною, дивертикулярною, жовчнокам’яною хворобами, ішемічною хворобою кишок, гепатитом, цирозом печінки. Підготовка та взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень, підготовка пацієнтів до інструментальних досліджень, особливості здійснення геріатричного догляду залежно від умов перебування пацієнта, виконання призначень лікаря. Надання долікарської та невідкладної медичної допомоги в разі шлунково-кишкової кровотечі, перфорації виразки та дивертикула, гострого живота, кровотечі із розширених вен стравоходу,

блювання, закрєпів. Профілактика зневоднення.

Практичні навички:

- обстеження пацієнтів літнього та старечого віку із захворюваннями органів дихання та травлення;
- підготовка пацієнта до загального та бактеріологічного дослідження харкотиння, газового складу крові, плевральної пункції тощо, заходи індивідуальної безпеки;
- асистування лікарєві під час інструментальних обстежень геріатричного пацієнта (фібробронхоскопії, рентгенографії, пікфлоуметрії, спірометрії тощо);
- спостереження за основними функціональними показниками організму, зокрема моніторування пікової швидкості видиху;
- виконання призначень лікаря;
- виконання всіх видів маніпуляцій;
- організація домашнього стаціонару: навчання пацієнта та його оточення спостереженню за основними функціональними показниками організму, дихальній гімнастиці (статичній, динамічній), само- та взаємодогляду, користуванню небулайзером, спейсером, інгалятором тощо;
- надання долікарської допомоги вдома та невідкладної медичної допомоги в лікарні при задишці, ядусі, легеневій кровотечі;
- підготовка пацієнта до проведення діагностичних процедур та взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень (уреазного тесту, шлункового та дуоденального вмісту, калу на приховану кров тощо);
- асистування лікарєві під час інструментальних обстежень геріатричного пацієнта (рентгенографії, ФГДС із біопсією, колоноскопії, УЗД органів черевної порожнини, інтрагастральної рН-метрії тощо);
- процедура встановлення зв'язку захворювання з умовами праці;
- організація домашнього стаціонару: навчання пацієнта та його оточення спостереженню за основними функціональними показниками організму, раціональному харчуванню, само- та взаємодогляду при нудоті та блюванні, закрєпах, нетриманні калу, стомах;
- надання долікарської допомоги вдома та невідкладної в лікарні при кровотечі з органів травлення, пенетрації, перфорації, блюванні тощо;
- ведення медичної документації.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Вікові фізіологічні зміни органів дихання.
2. Особливості бронхіту (гострого, хронічного), перебіг у похилому та старечому віці.
3. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, ускладнення, діагностика. Підходи до лікування, значення догляду. Профілактика.
4. Особливості перебігу пневмонії в літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, ускладнення, діагностика. Підходи до лікування, значення догляду. Профілактика.
5. Особливості перебігу хронічних обструктивних захворювань легень у похилому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, ускладнення, діагностика. Підходи до лікування,

- значення догляду. Профілактика.
6. Особливості перебігу раку легень у літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, ускладнення, діагностика. Підходи до лікування, значення догляду. Профілактика.
 7. Вікові фізіологічні зміни органів травлення.
 8. Особливості гастритів в осіб літнього та старечого віку. Визначення, етіологія, класифікація. Діагностика, лікування, догляд. Профілактика ускладнень.
 9. Особливості виразкової хвороби в літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація. Діагностика, лікування, догляд. Профілактика ускладнень.
 10. Особливості раку шлунка в літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація. Діагностика, лікування, догляд. Профілактика ускладнень.
 11. Особливості дивертикулярної, рефлюксгастроезофагальної хвороби в літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація. Діагностика, лікування, догляд. Профілактика ускладнень.
 12. Особливості жовчнокам'яної хвороби в літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, діагностика, лікування, догляд. Профілактика ускладнень.
 13. Особливості ішемічної хвороби кишок у літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація. Діагностика, лікування, догляд. Профілактика ускладнень.
 14. Особливості токсичного (медикаментозного) гепатиту, цирозу печінки в літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація. Діагностика, лікування, догляд. Профілактика ускладнень.
 15. Процедура встановлення зв'язку захворювання з умовами праці.

Тема 4. Особливості перебігу захворювань нирок і сечових шляхів та системи крові у пацієнтів літнього та старечого віку

ЛЕКЦІЯ

Вікові фізіологічні зміни, особливості захворювань нирок і сечових шляхів, їх перебіг у літньому та старечому віці. Запальні захворювання нирок (гломерулонефрит, пієлонефрит). Пієлонефрит, гломерулонефрит (гострий, хронічний), діабетична та медикаментозна нефропатія, нефротичний синдром. Урологічні захворювання у пацієнтів літнього та старечого віку (аденома, рак передміхурової залози). Визначення, етіологія, класифікація, діагностика лікування (фітотерапія як засіб тривалого лікування захворювань), профілактика. Значення рефлюкс-нефропатії, постійного сечового катетера для розвитку старечого пієлонефриту та інфекцій сечових шляхів. Хронічна ниркова недостатність у пацієнтів літнього віку.

Вікові фізіологічні зміни, особливості захворювань системи крові, їх перебіг у літньому та старечому віці. Анемії (залізо-, В₁₂-дефіцитні, гіпо- та апластична). Гемобластози. Мієлоїдні та лімфоїдні пухлини. Геморагічний синдром. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика, участь фельдшера у лікуванні та догляді, профілактиці.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження пацієнтів із захворюваннями нирок і сечових шляхів.

Підготовка пацієнтів до лабораторних досліджень (загального аналізу сечі, за методами Нечипоренка та Зимницького, бактеріологічного тощо), участь в інструментальних обстеженнях (оглядовій урорентгенографії, УЗД нирок і передміхурової залози з визначенням залишкової сечі в міхурі, взяттям біоптату тощо). Організація домашнього стаціонару: навчання пацієнта та його оточення спостереженню за основними функціональними показниками організму (добовим діурезом, водним балансом, АТ тощо), само- та взаємодогляду в разі нетримання та затримки сечі.

Обстеження пацієнтів із захворюваннями системи крові (анеміями, мієлоїдними та лімфоїдними пухлинами, геморагічним синдромом). Підготовка пацієнтів до лабораторних та інструментальних обстежень, асистування лікарю під час стерильної пункції тощо. Догляд за пацієнтами, навчання їх та оточення само- та взаємодогляду.

Практичні навички:

- обстеження пацієнтів літнього та старечого віку із захворюваннями нирок і сечових шляхів та системи крові;
- підготовка пацієнтів до дослідження крові (загального клінічного та біохімічного досліджень, простатоспецифічного антигену сироватки), сечі (загального, за методами Нечипоренка, Зимницького та ін.);
- асистування лікарю під час інструментальних обстежень (стерильної пункції, оглядової урорентгенографії, УЗД нирок і передміхурової залози з визначенням залишкової сечі в міхурі та взяття біоптату тощо);
- виконання призначень лікаря;
- виконання всіх видів маніпуляцій;
- організація домашнього стаціонару: навчання пацієнта та його оточення спостереженню за основними функціональними показниками організму (добовим діурезом, водним балансом, артеріальним тиском тощо), само- та взаємодогляду в разі нетримання та затримки сечі, раціональному харчуванню, профілактиці пролежнів;
- ведення медичної документації.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Вікові фізіологічні зміни нирок і сечових шляхів.
2. Особливості гломерулонефриту, пієлонефриту, їх перебіг у пацієнтів літнього та старечого віку. Визначення, етіологія, класифікація, діагностика, лікування, профілактика.
3. Діабетична та медикаментозна нефропатія, нефротичний синдром у пацієнтів літнього та старечого віку. Визначення, етіологія, діагностика, лікування, догляд, профілактика.
4. Урологічні захворювання у пацієнтів літнього та старечого віку (аденома, рак передміхурової залози). Визначення, етіологія, класифікація, діагностика, лікування, догляд, профілактика.
5. Хронічна ниркова недостатність у пацієнтів літнього віку. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика, лікування та догляд, профілактика.
6. Вікові фізіологічні зміни системи крові.
7. Особливості анемії (залізо-, В₁₂-дефіцитних, гіпо- та апластичної), їх перебіг у пацієнтів літнього та старечого віку. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика, лікування та догляд, профілактика.

8. Гемобластози. Міелоїдні та лімфоїдні пухлини. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика, лікування та догляд, профілактика.
9. Геморагічний синдром. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика, лікування та догляд, профілактика.

Тема 5. Особливості перебігу захворювань ендокринної системи та опорно-рухового апарату у пацієнтів літнього та старечого віку

ЛЕКЦІЯ

Вікові фізіологічні зміни, особливості захворювань ендокринної системи, їх перебіг у літньому та старечому віці. Хвороби щитоподібної залози (гіпертиреоз, гіпотиреоз), цукровий діабет 2 типу: визначення, етіологія, класифікація, чинники ризику. Клінічна картина, ускладнення, діагностика, участь фельдшера у лікуванні та догляді, профілактиці. Основні ознаки та невідкладна допомога при комах (гіперглікемічній, гіпоглікемічній, гіперосмолярній, гіперлактатцидемічній). Профілактика розвитку ускладнень (гострих і хронічних).

Фізіологічні зміни репродуктивної системи. Клімактеричний період у жінок і чоловіків. Роль фельдшера у профілактиці патологічної пременопаузи.

Вікові фізіологічні зміни, особливості захворювань опорно-рухового апарату, їхній перебіг у літньому та старечому віці: остеохондроз, остеопороз, остеоартроз. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика (ультразвукова та рентгенологічна денситометрія, виявлення маркерів кісткового метаболізму), ускладнення, участь фельдшера у лікуванні та догляді, профілактиці.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження пацієнтів із захворюваннями ендокринної системи (цукровим діабетом 2 типу, тиреотоксикозом, гіпотиреозом), з остеохондрозом, остеопорозом та остеоартрозом. Підготовка пацієнтів до сучасних методів діагностики (глюкометром, ультразвукової та рентгенологічної денситометрії, виявлення маркерів кісткового метаболізму, артроскопії). Догляд за пацієнтами з діабетичною стопою, лежачими пацієнтами, нездатними до самообслуговування (перелом шийки стегнової кістки), схильних до падінь. Профілактика атонії кишок, пневмонії, пролежнів. Роль фельдшера в медичній і соціальній реабілітації геріатричних пацієнтів з такою патологією. Навчання пацієнтів та їх оточення правилам раціонального харчування, інсулінотерапії, самостійним ходьбі, стоянню, користуванню милицями, ходунками тощо. Профілактика патологічної пременопаузи, побутового травматизму.

Практичні навички:

- обстеження пацієнтів літнього та старечого віку із захворюваннями ендокринної системи, опорно-рухового апарату;
- підготовка пацієнтів до загального клінічного та біохімічного аналізів крові, глюкозотолерантного тесту, аналізу добової сечі на глюкозу, виявлення маркерів кісткового метаболізму;
- асистування лікареві під час інструментальних обстежень пацієнта (УЗД щитоподібної залози, внутрішніх органів, ультразвукової, рентгенологічної денситометрії);

- виконання призначень лікаря;
- виконання всіх видів маніпуляцій;
- організація домашнього стаціонару: навчання пацієнта та його оточення спостереженню за основними функціональними показниками організму, користуванню глюкометром, раціональному харчуванню, дозованому фізичному навантаженню, само- та взаємодогляду, зокрема при ангіопатіях, самостійним ходьбі, стоянню, користуванню милицями тощо;
- ведення медичної документації.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Вікові фізіологічні зміни ендокринної системи.
2. Особливості цукрового діабету типу 2 у пацієнтів літнього та старечого віку. Визначення, етіологія, класифікація, чинники ризику. Клінічна картина, ускладнення, діагностика, лікування та догляд, профілактика.
3. Хвороби щитоподібної залози (гіпертиреоз, гіпотиреоз). Визначення, етіологія, класифікація, чинники ризику. Клінічна картина, ускладнення, діагностика, лікування та догляд, профілактика.
4. Основні ознаки та невідкладна допомога при комах (гіперглікемічній, гіпоглікемічній, гіперосмолярній, гіперлактатцидемічній). Профілактика розвитку ускладнень (гострих і хронічних).
5. Фізіологічні зміни репродуктивної системи. Клімактеричний період у жінок і чоловіків.
6. Профілактика патологічної пременопаузи.
7. Вікові фізіологічні зміни опорно-рухового апарату.
8. Особливості остеохондрозу, перебіг його у пацієнтів літнього та старечого віку. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика, ускладнення, лікування та догляд, профілактика.
9. Особливості остеопорозу, перебіг його у пацієнтів літнього та старечого віку. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика, ускладнення, лікування та догляд, профілактика.
10. Особливості остеоартрозу, перебіг його у пацієнтів літнього та старечого віку. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика, ускладнення, лікування та догляд, профілактика.

Тема 6. Особливості перебігу захворювань нервової системи, розладів психіки, порушення органів зору, слуху, шкіри у пацієнтів літнього та старечого віку

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Правила експлуатації та охорони праці у психоневрологічних і психіатричних лікарнях (відділеннях). Обстеження пацієнтів літнього та старечого віку із захворюваннями нервової системи (судинними захворюваннями мозку, хворобою Паркінсона) та порушеннями психіки (психозами літнього віку, хворобою Альцгеймера), органів зору (старечим вивертанням і завертанням повік, атонією сльозових шляхів, катарактою, глаукомою), слуху (старечою приглухуватістю, порушеннями рівноваги), шкіри (старечою кератомою, шкірним рогом, базаліомою, меланомою, плоскоклітинним раком шкіри, гемангіомою). Визначення їх психоневрологічного стану, адекватності виконання лікарських призначень.

Обстеження та діагностика захворювань органів зору, слуху, шкіри.

Догляд за пацієнтами літнього та старечого віку із захворюваннями нервової системи, розладами психіки та порушеннями органів зору, слуху, шкіри. Роль фельдшера в медичній і соціальній реабілітації геріатричних пацієнтів з такою патологією.

Практичні навички:

- обстеження пацієнтів літнього та старечого віку із захворюваннями психоневрологічної сфери, органів зору, слуху, шкіри;
- визначення психоневрологічного стану пацієнта літнього та старечого віку, адекватності виконання ним лікувальних призначень;
- виконання призначень лікаря;
- виконання всіх видів маніпуляцій;
- вимірювання внутрішньоочного тиску;
- асистування лікарю при аудіометрії;
- догляд за шкірою у пацієнтів, які тривалий час перебувають на ліжковому режимі.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Правила експлуатації та охорони праці у психоневрологічних та психіатричних лікарнях (відділеннях).
2. Особливості перебігу захворювань нервової системи у пацієнтів літнього та старечого віку (судинних захворювань мозку, хвороби Паркінсона).
3. Порушення психіки у пацієнтів літнього та старечого віку (психози літнього віку, хвороба Альцгеймера).
4. Особливості перебігу захворювань органів зору (старече вивертання та завертання повік, атонія слезових шляхів, катаракта, глаукома). Діагностика. Лікування. Догляд. Медична і соціальна реабілітація геріатричних пацієнтів з такою патологією.
5. Особливості перебігу захворювань органу слуху (стареча приглухуватість, порушення рівноваги). Діагностика. Лікування. Догляд. Медична і соціальна реабілітація геріатричних пацієнтів з такою патологією.
6. Особливості перебігу захворювань шкіри (стареча кератома, шкірний ріг, базаліома, меланома, плоскоклітинний рак шкіри, гемангіома). Визначення їх психоневрологічного стану, адекватності виконання лікарських призначень.

Тема 7. Основи охорони праці. Охорона праці в геріатричних закладах

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Вимоги пожежної безпеки до територій, будівель, приміщень у лікувально-профілактичних закладах геріатричного типу.
2. Інструктажі з питань охорони праці, їх значення для безпечного лікарняного середовища.
3. Заходи безпеки під час експлуатації електроприладів. Пожежна безпека.
4. Правила експлуатації та охорони праці у психоневрологічних і психіатричних лікарнях (відділеннях).

5. Процедура встановлення зв'язку захворювання з умовами праці.
6. Використання індивідуальних засобів захисту медичного працівника в геріатричних закладах.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Розвиток геронтології як науки, її завдання. Внесок відомих вчених, зокрема українських, у розвиток геронтології.
2. Основні розділи геронтології.
3. Теорії довголіття. Види старіння (природне, або фізіологічне), сповільнене (ретардоване), патологічне (прискорене), передчасне (прогерія).
4. Видова та індивідуальна тривалість життя людини. Класифікація ВООЗ вікових періодів життя людини.
5. Механізми старіння. Чинники ризику передчасного старіння. Критерії передчасного старіння.
6. Календарний і біологічний вік людини, їх показники для визначення швидкості старіння. Профілактика прискореного старіння.
7. Соціальна геронтологія. Принципи ООН щодо людей літнього віку.
8. Нормативні документи щодо розроблення державних стратегій розвитку системи геріатричної допомоги населенню.
9. Геріатрія як самостійна клінічна наука, її завдання.
10. Паліативна допомога. Форми організації геріатричної та паліативної допомоги пацієнтам літнього та старечого віку.
11. Вимоги пожежної безпеки до територій, будівель, приміщень у лікувально-профілактичних закладах.
12. Інструктажі з питань охорони праці, їх значення для безпечного лікарняного середовища.
13. Особливості догляду за пацієнтами літнього та старечого віку, безнадійно хворими.
14. Вікові фізіологічні зміни серцево-судинної системи.
15. Артеріальна гіпертензія (первинна, або есенціальна, і вторинна, або симптоматична) в літньому та старечому віці. Особливості перебігу, діагностики, лікування (принципи гіпотензивної терапії).
16. Ускладнення артеріальних гіпертензій у літньому та старечому віці. Профілактика ускладнень. Підходи до зниження АТ при кризах: гіпертонічному (неускладненому та ускладненому енцефало-, кардіопатією), гіпоангіотензивному.
17. Аритмії. Визначення, етіологія, класифікація.
18. Класифікація протиаритмічних засобів.
19. Атеросклероз, чинники ризику, профілактика у пацієнтів літнього та старечого віку.
20. Ішемічна хвороба серця в літньому та старечому віці. Визначення, класифікація.
21. Особливості перебігу, нападу стенокардії (еквіваленти нападу), інфаркту міокарда.
22. Недостатність кровообігу в літньому та старечому віці. Визначення, класифікація. Особливості перебігу хронічної недостатності кровообігу. Діагностика, лікування.
23. Медикаментозне лікування ішемічної хвороби серця, недостатності кровообігу та супутньої патології в літньому та старечому віці.
24. Особливості догляду і надання долікарської та невідкладної допомоги пацієнтам літнього та старечого віку з гіпертензивним кризом, гострим набряком легень/серцевою астмою. Профілактика ускладнень.
25. Особливості догляду та надання долікарської та невідкладної допомоги

- пацієнтам літнього та старечого віку при раптовій смерті, за підозри на інфаркт міокарда, кардіогенному шоку. Профілактика ускладнень.
26. Заходи безпеки під час експлуатації електроприладів. Пожежна безпека.
 27. Вікові фізіологічні зміни органів дихання.
 28. Особливості бронхіту (гострого, хронічного), перебіг у літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, ускладнення, діагностика. Підходи до лікування, значення догляду. Профілактика.
 29. Особливості перебігу пневмонії в літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, ускладнення, діагностика. Підходи до лікування, значення догляду. Профілактика.
 30. Особливості перебігу хронічних обструктивних захворювань легень у літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, ускладнення, діагностика. Підходи до лікування, значення догляду. Профілактика.
 31. Особливості перебігу раку легень у літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, ускладнення, діагностика. Підходи до лікування, значення догляду. Профілактика.
 32. Вікові фізіологічні зміни органів травлення.
 33. Особливості гастритів у літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація. Діагностика, лікування, догляд. Профілактика ускладнень.
 34. Особливості виразкової хвороби в літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація. Діагностика, лікування, догляд. Профілактика ускладнень.
 35. Особливості раку шлунка в літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація. Діагностика, лікування, догляд. Профілактика ускладнень.
 36. Особливості дивертикулярної, рефлюксогастроезофагальної хвороби в літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація. Діагностика, лікування, догляд. Профілактика ускладнень.
 37. Особливості жовчнокам'яної хвороби в літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, діагностика, лікування, догляд. Профілактика ускладнень.
 38. Особливості ішемічної хвороби кишок у літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація. Діагностика, лікування, догляд. Профілактика ускладнень.
 39. Особливості токсичного (медикаментозного) гепатиту, цирозу печінки в літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація. Діагностика, лікування, догляд. Профілактика ускладнень.
 40. Процедура встановлення зв'язку захворювання з умовами праці.
 41. Вікові фізіологічні зміни нирок і сечових шляхів.
 42. Особливості гломерулонефриту, пієлонефриту їх перебіг у літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, діагностика лікування, профілактика.
 43. Діабетична та медикаментозна нефропатія, нефротичний синдром у пацієнтів літнього та старечого віку. Визначення, етіологія, діагностика лікування, догляд, профілактика.
 44. Урологічні захворювання у пацієнтів літнього та старечого віку (аденома, рак передміхурової залози). Визначення, етіологія, класифікація, діагностика лікування, догляд, профілактика.
 45. Хронічна ниркова недостатність у пацієнтів літнього віку. Визначення,

- етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика, лікування та догляд, профілактика.
46. Вікові фізіологічні зміни системи крові.
 47. Особливості анемії (залізо, В₁₂-дефіцитної, гіпо- та апластичної), її перебіг у літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика, лікування та догляд, профілактика.
 48. Гемобластози. Міелоїдні та лімфоїдні пухлини. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика, лікування та догляд, профілактика.
 49. Геморагічний синдром. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика, лікування та догляд, профілактика.
 50. Вікові фізіологічні зміни ендокринної системи.
 51. Особливості цукрового діабету типу 2 в літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, чинники ризику. Клінічна картина, ускладнення, діагностика, лікування та догляд, профілактика.
 52. Хвороби щитоподібної залози (гіпертиреоз, гіпотиреоз). Визначення, етіологія, класифікація, чинники ризику. Клінічна картина, ускладнення, діагностика, лікування та догляд, профілактика.
 53. Основні ознаки та невідкладна допомога при комі (гіперглікемічній, гіпоглікемічній, гіперосмолярній, гіперлактатцидемічній). Профілактика розвитку ускладнень (гострих і хронічних).
 54. Фізіологічні зміни репродуктивної системи. Клімактеричний період у жінок і чоловіків. Профілактика патологічної пременопаузи.
 55. Вікові фізіологічні зміни опорно-рухового апарату.
 56. Особливості остеохондрозу, перебіг у літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика, ускладнення, лікування та догляд, профілактика.
 57. Особливості остеопорозу, перебіг у літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика, ускладнення, лікування та догляд, профілактика.
 58. Особливості остеоартрозу, перебіг у літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика, ускладнення, лікування та догляд, профілактика.
 59. Правила експлуатації та охорони праці у психоневрологічних і психіатричних лікарнях (відділеннях).
 60. Особливості перебігу захворювань нервової системи у пацієнтів літнього та старечого віку (судинних захворювань мозку, хвороби Паркінсона).
 61. Порушення психіки у пацієнтів літнього та старечого віку (психози літнього віку, хвороба Альцгеймера).
 62. Особливості перебігу захворювань органів зору (старече вивертання та завертання повік, атонія слезових шляхів, катаракта, глаукома). Діагностика. Лікування. Догляд. Медична і соціальна реабілітація геріатричних пацієнтів з такою патологією.
 63. Особливості перебігу захворювань органу слуху (стареча приглухуватість, порушення рівноваги). Діагностика. Лікування. Догляд. Медична і соціальна реабілітація геріатричних пацієнтів з такою патологією.
 64. Особливості перебігу захворювань шкіри (стареча кератома, шкірний ріг, базаліома, меланома, плоскоклітинний рак шкіри, гемангіома). Визначення їх психоневрологічного стану, адекватності лікувальних

призначень.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Проводити обстеження (суб'єктивне, об'єктивне) пацієнтів літнього та старечого віку при різних захворюваннях органів і систем.
2. Вимірювати артеріальний тиск і проводити його моніторування. Оцінювати отримані показники.
3. Підраховувати частоту дихання та серцевих скорочень. Оцінювати отримані показники.
4. Організувати домашній стаціонар, здійснювати спостереження та моніторування стану геріатричного пацієнта вдома.
5. Організувати та забезпечувати правильне вживання ліків геріатричним пацієнтом.
6. Готувати пацієнта до взяття біологічного матеріалу для лабораторних досліджень.
7. Готувати пацієнта до функціональних та інструментальних методів обстеження (рентгенологічних, комп'ютерної томографії, ендоскопічних, УЗД, ЕКГ з навантаженням тощо). Дотримуватися правил електробезпеки.
8. Володіти навичками виконання всіх видів маніпуляцій, передбачених для фаху "Лікувальна справа". Володіти знаннями щодо процедури встановлення зв'язку захворювання з умовами праці.
9. Створювати безпечне лікарняне середовище для пацієнтів літнього віку.
10. Оволодіти правилами користування глюкометром, небулайзером, пікфлоуметром, дозованим інгалятором.
11. Скласти добовий раціон дієтичного харчування.
12. Доглядати за пацієнтами, які довго перебувають на ліжковому режимі.
13. Проводити профілактику пролежнів.
14. Надавати долікарську та невідкладну медичну допомогу при кризах (гіпертонічному, гіпоангіотензивному), ортостатичному колапсі, нападі стенокардії, інфаркті міокарда, аритмії, раптовій зупинці серця, набряку легень, серцевій астмі, задишці, ядусі, кровотечах із легень та органів травлення тощо.
15. Забезпечувати лікувально-охоронний і санітарно-протиепідемічний режим в лікувально-профілактичних закладах, закладах колективної форми надання геріатричної допомоги людям літнього віку.
16. Заповнювати медичну документацію, журнал реєстрації інструктажів з охорони праці.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Геронтологія як наука, її завдання, розділи.
2. Біологія старіння: визначення, види (природне, або фізіологічне), сповільнене (ретардоване), патологічне (прискорене), передчасне (прогерія) у дітей і дорослих, механізми старіння.
3. Поняття “старість” і “старіння”, “вітаукта”.
4. Класифікація ВООЗ вікових періодів життя людини. Механізми старіння.
5. Чинники ризику передчасного старіння, його критерії. Календарний і біологічний вік людини, їх показники для визначення швидкості старіння. Профілактика прискореного старіння.
6. Соціальна геронтологія. Принципи ООН щодо людей літнього віку.
7. Організація геріатричної допомоги в Україні. Лікувально-профілактичні заклади геріатричного типу.
8. Геріатрія. Визначення. Організація геріатричної допомоги в Україні.
9. Особливості перебігу хвороб у старечому віці.
10. Метаболізм ліків та особливості фармакотерапії в організмі, що старіє.
11. Геропротекторні засоби, їх застосування.
12. Суб’єктивне обстеження пацієнтів похилого та старечого віку. Особливості спілкування медичного персоналу і пацієнтів літнього та старечого віку.
13. Методика об’єктивного обстеження геріатричного пацієнта з урахуванням вікових фізіологічних змін.
14. Особливості організації геріатричного догляду за пацієнтами літнього та старечого віку, які довго перебувають на ліжковому режимі, та безнадійно хворими.
15. Вікові зміни серцево-судинної системи та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
16. Артеріальна гіпертензія в літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика, лікування. Значення добового моніторингу артеріального тиску.
17. Кризи при артеріальній гіпертензії (гіпертензивний, гіпоангіотензивний). Перша долікарська та невідкладна медична допомога.
18. Симптоматична артеріальна гіпертензія. Класифікація. Участь фельдшера у медикаментозному лікуванні. Принципи гіпотензивної терапії.
19. Атеросклероз, ішемічна хвороба серця в літньому та старечому віці. Особливості клінічних проявів стенокардії (клінічні еквіваленти нападу), інфаркту міокарда при супутній патології в літньому та старечому віці (артеріальна гіпертензія, цукровий діабет тощо). Діагностика, надання допомоги на догоспітальному етапі.
20. Хронічна недостатність кровообігу в пацієнтів літнього та старечого віку. Обстеження та діагностика. Участь у лікуванні. Профілактика.
21. Аритмії в літньому та старечому віці (миготлива, екстрасистолія, блокади тощо). Визначення, етіологія, класифікація. Перша долікарська та невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі. Участь фельдшера у медикаментозному лікуванні. Класифікація антиаритмічних засобів.

22. Ускладнення у пацієнтів із патологією серцево-судинної системи, пов'язані з тривалим вживанням ліків (серцевих глікозидів, інгібіторів АПФ, сечогінних, вазодилаторів, антагоністів кальцію тощо) та супутньою патологією.
23. Вікові зміни органів дихання та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
24. Пневмонія, бронхіт, ХОЗЛ. Визначення, етіологія, класифікація. Діагностика. Переваги лікування вдома (домашні стаціонари), показання до госпіталізації.
25. Рак легень у літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, ранні ознаки, клінічна картина. Діагностика, лікування, профілактика. Значення паліативної допомоги.
26. Ускладнення у пацієнтів літнього віку з патологією органів дихання, пов'язані з тривалим вживанням ліків (антибіотиків, сульфаніламідів тощо) та супутньою патологією.
27. Вікові зміни системи травлення та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
28. Гастрит (гострий та хронічний типу А, В, С), рак шлунка. Особливості клінічних проявів, перебігу в літньому та старечому віці. Участь фельдшера в медикаментозному лікуванні, значення паліативного лікування. Профілактика.
29. Виразкова хвороба ("застаріла", "стара", "стареча"). Особливості клінічних проявів, перебігу в літньому та старечому віці. Обстеження пацієнтів, участь у лікуванні. Профілактика.
30. Рефлюксогастроєзофагальна хвороба. Особливості клінічних проявів, перебігу в літньому та старечому віці. Обстеження пацієнтів, участь у лікуванні. Профілактика.
31. Ішемічна хвороба кишок. Особливості клінічних проявів, перебігу в літньому та старечому віці. Обстеження пацієнтів, участь у лікуванні. Профілактика.
32. Жовчнокам'яна хвороба, токсичний гепатит (медикаментозний), цироз. Особливості клінічних проявів, перебіг. Діагностика. Лікування, профілактика.
33. Дивертикулярна хвороба кишок у літньому та старечому віці. Особливості клінічних проявів, перебігу в літньому та старечому віці. Обстеження пацієнтів, участь у лікуванні. Профілактика.
34. Закрепи в літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, клінічні прояви. Лікування.
35. Нетримання калу (енкопрез, інконтиненція). Причини. Лікування, особливості догляду у пацієнтів літнього та старечого віку.
36. Вікові особливості нирок і сечових шляхів та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
37. Особливості перебігу старечого хронічного пієлонефриту.
38. Особливості гострого пієлонефриту. Значення рефлюкс-нефропатії. Основні принципи лікування.
39. Гломерулонефрит у літньому та старечому віці, діабетична нефропатія.
40. Нефротичний синдром. Визначення, етіологія, класифікація. Клінічна картина, діагностика. Сучасні підходи до лікування та профілактики.
41. Уявлення про інфекцію сечових шляхів (ІСШ). Визначення, етіологія, класифікація. Діагностика, догляд. Участь фельдшера в медикаментозному лікуванні. Фітотерапія як засіб тривалого лікування.
42. Доброякісна гіперплазія, рак передміхурової залози в старечому віці.

- Прояви. Лікування, профілактика.
43. Нетримання та затримка сечі. Причини, клінічні прояви. Сучасні підходи до лікування. Значення догляду.
 44. Вікові зміни системи крові, виникнення захворювань на тлі інволютивних змін.
 45. Етіологія, клінічні прояви, діагностика анемії в літньому віці (залізодефіцитна анемія, В₁₂-фолієво-дефіцитна, гіпо- та апластична анемії). Лікування, профілактика.
 46. Гемобластози. Міелоїдні та лімфоїдні пухлини в літньому та старечому віці. Діагностика, лікування, профілактика.
 47. Особливості геморагічного синдрому в літньому та старечому віці.
 48. Вікові зміни ендокринної системи та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
 49. Цукровий діабет типу 2 в літньому та старечому віці. Визначення, етіологія, класифікація, чинники ризику. Діагностика. Підготовка пацієнтів до лабораторних та інструментальних досліджень, догляд при діабетичних мікро- і макроангіопатіях. Принципи лікування, участь фельдшера в медикаментозному лікуванні, дієтотерапії.
 50. Ускладнення цукрового діабету типу 2: розвиток, перебіг, особливості надання допомоги при гіперглікемічній, гіпоглікемічній комі.
 51. Уявлення про гіперосмолярну, гіперлактатцидемічну кому в літньому та старечому віці.
 52. Хвороби щитоподібної залози. Етіологія, клінічні прояви, діагностика, лікування, профілактика.
 53. Вікові зміни нервової системи та психіки і формування захворювань на тлі інволютивних змін.
 54. Судинні захворювання головного мозку (гострі, хронічні) у пацієнтів літнього та старечого віку. Особливості перебігу та догляду.
 55. Хвороба Паркінсона. Визначення, етіологія, класифікація, клінічна картина, діагностика, лікування, догляд, профілактика.
 56. Розлади психіки (психози, хвороба Альцгеймера) у пацієнтів літнього та старечого віку. Особливості перебігу та догляду.
 57. Порушення сну. Причини. Догляд.
 58. Депресії в літньому та старечому віці. Причини. Догляд.
 59. Вікові зміни опорно-рухового апарату та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
 60. Остеопороз, остеоартроз. Чинники ризику. Класифікація, клінічні прояви, перебіг, прогноз, діагностика. Підходи до лікування, догляд за пацієнтами із переломом шийки стегнової кістки. Профілактика.
 61. Клінічні прояви, перебіг, прогноз старечої катаракти, глаукоми. Підходи до лікування. Профілактика.
 62. Ускладнення у пацієнтів з патологією опорно-рухового апарату, пов'язані з тривалим вживанням ліків і супутньою патологією.
 63. Вікові зміни органа зору та виникнення захворювань на тлі інволютивних змін.
 64. Клінічні прояви при старечому вивертанні, завертанні повіки, атонії слізозових шляхів. Підходи до лікування. Профілактика.
 65. Вікові зміни органу слуху та формування захворювань на тлі інволютивних змін.
 66. Клінічні прояви та діагностика при віковій приглухуватості, вестибулярних порушеннях в старості. Профілактика падінь.
 67. Вікові зміни шкіри та формування захворювань на тлі інволютивних

змін.

68. Доброякісні (папілома, стареча кератома, шкірний ріг, гемангіома) та злоякісні (базаліома, меланома тощо) пухлини шкіри в літньому та старечому віці. Клінічна картина, лікування, профілактика.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Дворецкий Л.И., Лазебник Л.Б. Справочник по диагностике и лечению заболеваний у пожилых. — М.: Новая волна Оникс, 2000. — 543 с.

Міжнародний благодійний фонд Карітас України. Лікування пролежнів. Поради для пацієнтів та опікунів: пер. із англ. — Львів: Підприємство Львів Стрім, 2002. — 32 с.

Тарасюк В.С., Кучанська Г.Б. Медсестринство в геронтології і гериатрії: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 624 с.

Усіченко І.Г., Царенко А.В., Місяк С.А. Основи догляду в домашніх умовах: навч. посіб. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 378 с.

Шатило В.Й., Яворський П.В. Паліативна медицина: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 200с.

Шегедин М.Б., Джулай Л.І., Смачило І.С. Медсестринство в геронтогії та гериатрії. — К.: Медицина, 2008. — 23 с.

Щуліпенко І.М. Загальний та спеціальний догляд за хворими з основами валеології: навч. посіб. — К.: Кий, 1998. — 384 с.

Додаткова

Березовська І. Ішемічна хвороба серця. Причини, діагностика, профілактика, лікування: навч. посіб. — Львів: Б. в., 2004. — 20 с.

Білінський Б.Т., Стернова Ю.М., Шпарин Я.В. Онкологія: підручник. — К.: Здоров'я, 2004. — С. 427—429, 453—460.

Воложин А.И., Оганов В.С. Остеопороз: учеб. пособие. — М.: Практическая медицина, 2005. — 232 с.

Демченко О.К. Медсестринство в терапії: навч. посіб. — К.: Здоров'я, 2002. — 336 с.

Драчева З.Н., Блейхер В.М., Крук И.В. Нервные и психические болезни: учеб. пособие. — К.: Вища шк., 1986. — С. 121—136, 319—333.

Коркушко О.В., Шатило В.Б., Ярошенко Ю.Т. Передчасне старіння. Бібліотечка практикуючого лікаря. — К.: ТОВ ДСГ Лтд, 2003. — 53 с.

Корнонішко О.М. Медсестринство в офтальмології: навч. посіб. — К.: Здоров'я, 2003. — С. 67—89.

Кузнецов В.В. Морфологические изменения мозга у больных пожилого возраста, перенесших ишемический инсульт // Проблемы старения и долголетия. — 2004. — № 4. — С. 517—524.

Мостовий Ю.М. Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів: довідник-посіб. — Вінниця: ДП ДКФ, 2006. — 480 с.

Середюк Н.М. Внутрішня медицина. Терапія: підручник. — К.: Медицина, 2006. — 686 с.

Тарасюк В.С., Кучанська Г.Б. Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 488 с.

Товариство Червоного Хреста. Науково-інформаційний центр Адаптація. Міжнародна організація Жіноча Громада // Довідник патронажної медичної сестри. — К., 2005. — С. 10—57.

Фещенко Ю.І. Негоспітальна пневмонія у дорослих. Методичні рекомендації. — К.: Б. в., 2003. — 34 с.

Ярош О.А. Нервові хвороби: підручник. — К.: Вища шк., 1993. — С. 210—242, 459—460.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа «Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів» МОЗ України

<p>ПОГОДЖЕНО</p> <p>Директор Державної установи «Центральний методичний кабінет підготовки молодших спеціалістів МОЗ України»</p> <p> Т.І. Чернишенко</p> 	<p>ЗАТВЕРДЖУЮ</p> <p>Заступник Директора Департаменту кадрової політики, освіти, науки та запобігання корупції МОЗ України</p> <p> О.П. Волосовець</p>
--	---

РЕПРОДУКТИВНЕ ЗДОРОВ'Я ТА ПЛАНУВАННЯ СІМ'Ї

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 «Лікувальна справа»

Київ
2011

РЕПРОДУКТИВНЕ ЗДОРОВ'Я ТА ПЛАНУВАННЯ СІМ'Ї

Укладачі:

І.В. Вороніч — викладач вищої категорії, викладач акушерства та гінекології Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного;

О.С. Лепетенко — викладач вищої категорії, викладач акушерства та гінекології Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії акушерства та гінекології Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного 30 серпня 2011 р., протокол № 1.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні опорної циклової комісії з акушерства та гінекології Кримського вищого навчального закладу “Кримський медичний коледж” 13 жовтня 2011 р., протокол № 3.

Рецензенти:

О.В. Булавенко — доцент, завідувач кафедри акушерства та гінекології № 2 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, доктор медичних наук;

А.Г. Фесун — головний лікар Вінницького клінічного пологового будинку № 2;

І.Б. Назарова — викладач-методист, викладач вищої категорії, голова опорної циклової комісії з акушерства Кримського вищого навчального закладу “Кримський медичний коледж”, заслужений працівник освіти АРК,

© МОЗ України, 2011

© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з дисципліни “Репродуктивне здоров’я та планування сім’ї” для вищих медичних навчальних закладів України І—ІІІ рівнів акредитації складено для спеціальності 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПШ, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р. та навчальних планів 2011 р. Навчальним планом для вивчення дисципліни передбачено 54 год, з них лекції — 9, навчальна практика під керівництвом викладача — 26, самостійна позааудиторна робота студентів — 19 год.

Репродуктивне здоров’я — це стан повного фізичного, психічного та соціального благополуччя. Воно забезпечує можливість задовільного та безпечного сексуального життя, здатність до відтворення.

Сучасний світ, його жорсткі вимоги до людини, численні обов’язки призвели до зниження народжуваності в усіх промисловорозвинутих країнах світу. В таких умовах молоді подружні пари можливості народження дитини співвідносять зі своїми потребами та можливостями життя.

Демографічна криза зумовлює посилення уваги до сім’ї як осередку відтворення населення та трудового потенціалу країни. Не менш важливе значення як для відтворення населення, так і для збереження життя та здоров’я нового покоління має стан репродуктивного здоров’я.

Охорона репродуктивного здоров’я розглядається як сукупність методів, прийомів і послуг, що впливають на репродуктивну функцію.

Вирішити проблему народження здорових, бажаних дітей, регулювати інтервали між вагітностями, вибирати час народження дитини та кількість дітей в сім’ї — це аспекти планування сім’ї.

Введення дисципліни “Репродуктивне здоров’я та планування сім’ї” в навчальних закладах має на меті підготувати фахівців, які могли б консультивати з питань підбору контрацептивів, правильного їх використання різними групами населення.

Теоретичні заняття бажано проводити у вигляді лекцій-бесід, що сприяє зацікавленості аудиторії до предмета.

При проведенні навчальної практики рекомендовано використовувати роботу в малих групах, яким пропонувати оформлення фліп-карт, розігрування клінічних ситуацій, проведення консультивання.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- переваги планування сім’ї;
- оцінку пацієнтів;
- групи контрацептивів;
- механізм дії;
- переваги, недоліки різних методів контрацепції.

Студенти повинні вміти:

- консультивати різні групи населення.

Студенти мають бути поінформовані про:

- основні принципи організації діяльності служби планування сім’ї в Україні;
- вітчизняні наукові дослідження щодо організації діяльності служби планування сім’ї в Україні;

- технології застосування того чи іншого методу контрацепції;
- нові лікарські засоби і методи їх застосування;
- наявність у регіоні закладів охорони здоров'я, в яких надаються послуги з питань планування сім'ї;
- стан захворюваності на гінекологічні хвороби в регіоні та країні;
- створення ефективної політики у формуванні та збереженні репродуктивного здоров'я, доступності послуг служби планування сім'ї для населення.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Репродуктивне здоров'я. Біологічні основи репродуктивної системи жінки та чоловіка. Переваги планування сім'ї. Консультування. Опитування пацієнта	10	2	4	4
2	Гормональні методи контрацепції	6	2	4	
3	Внутрішньоматкова контрацепція. Бар'єрні методи контрацепції та сперміциди	9	2	4	3
4	Контрацепція в підлітків, жінок, старших 35 років, та у жінок з медичними проблемами. Добровільна хірургічна стерилізація	8		4	4
5	Метод лактаційної аменореї. Післяродова та післяабортна контрацепція	6	2	4	
6	Природне планування сім'ї. Невідкладна контрацепція	8		4	4
7	Безплідний шлюб. Основи сексології	5	1	2	2
8	Охорона праці в галузі	2			2
	Усього	54	9	26	19

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють циклові методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Репродуктивне здоров'я. Біологічні основи репродуктивної системи жінки та чоловіка Переваги планування сім'ї. Консультування. Оцінка пацієнта	4
2	Внутрішньоматкова контрацепція. Бар'єрні методи контрацепції та сперміциди	3
3	Контрацепція в підлітків, у жінок старших 35 років та у жінок з медичними проблемами. Добровільна хірургічна стерилізація	4
4	Природне планування сім'ї. Невідкладна контрацепція	4
5	Безплідний шлюб. Основи сексології	2
6	Охорона праці в галузі	2
	Усього	19

ЗМІСТ

Тема 1. Репродуктивне здоров'я. Біологічні основи репродуктивної системи жінки та чоловіка. Переваги планування сім'ї. Консультування. Оцінювання пацієнта

ЛЕКЦІЯ

Ознайомити студентів з динамікою народжуваності, станом здоров'я вагітних, показниками материнської та перинатальної смертності, кількістю абортів, показниками гінекологічної захворюваності, статистикою шлюбів та розлучень.

Репродуктивне здоров'я нації. Демографічні показники: народжуваність, смертність, природний приріст населення. Медичні показники: материнська та перинатальна смертність, кількість захворювань, що передаються статевим шляхом; частота безпліддя: жіночого, чоловічого.

Організація, структура та завдання служби планування сім'ї.

Основні переваги планування сім'ї, законодавчі акти з планування сім'ї в Україні.

Консультування з питань планування сім'ї, його переваги. П'ять основних принципів консультування з питань планування сім'ї. Основні права пацієнта. Якість ефективного консультування. Основні етапи консультування. Опитування пацієнта.

Використання нормативно-правової бази для захисту особистості, види відповідальності.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження репродуктивної системи жінки та чоловіка: збір скарг, даних гінекологічного анамнезу та життя, об'єктивне обстеження органів і систем. Виявлення дійсних проблем пацієнта, оцінювання стану пацієнтів. Участь у проведенні основних та додаткових методів обстеження пацієнтів.

Консультування з питань планування сім'ї, його переваги. Модель "Довіра". Основні права пацієнта.

Основні етапи консультування. Опитування пацієнта:

- наявність вагітності в пацієнтки;
- медичні проблеми, які потребують обережності у використанні контрацептивів;
- виявлення проблем, які потребують подальшого обстеження.

Обговорення основних переваг планування сім'ї, вивчення законодавчих актів з питань планування сім'ї в Україні. Вивчення та відпрацювання навичок проведення консультування з планування сім'ї, вивчення права пацієнта.

Проводять опитування пацієнтів.

Практичні навички:

- збирання скарг, анамнезу хвороби, життя;
- трактування анамнестичних даних, загального стану, визначення проблем пацієнтів;
- відпрацювання навичок ефективного консультування (рольова гра);
- вміння провести консультування на трьох етапах;

- вміння провести оцінювання пацієнта;
- дотримання правил техніки медичної безпеки.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Біологічні основи репродуктивної системи жінки. Фізіологія оваріоменструального циклу. Жіночі статеві гормони.
2. Біологічні основи репродуктивної системи чоловіка. Сперматогенез.
3. Чинні законодавчі акти з планування сім'ї в Україні.

Тема 2. Гормональні методи контрацепції

ЛЕКЦІЯ

Основні типи гормональних контрацептивів. Основні характеристики та механізм дії комбінованих оральних контрацептивів (КОК), ефективність, переваги використання, побічні ефекти, неконтрацептивні властивості, застереження щодо використання.

Основні види чисто прогестинових контрацептивів (ЧПК). Порівняльна характеристика основних видів ЧПК.

Механізм дії, показання та протипоказання до використання ЧПК, ефективність, неконтрацептивні ефекти, застереження щодо використання.

Організація роботи — ключ до професійного росту та здоров'я.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження з метою застосування гормональної контрацепції. Вивчення основних видів та характеристик КОК та ЧПК, механізм їх дії.

Проведення консультування на всіх етапах по використанню гормональних контрацептивів. Виконання ролі консультанта та пацієнта. Відпрацювання методики введення Депо-Провера (ДМПА).

Практичні навички:

- збирання скарг, анамнезу життя, визначення проблем пацієнтки;
- проведення відбору пацієнтів для призначення КОК та ЧПК;
- проведення консультування по КОК та ЧПК;
- проведення консультування пацієнтів, які користуються гормональними контрацептивами;
- відпрацювання методики введення ДМПА.

Тема 3. Внутрішньоматкова контрацепція. Бар'єрні методи контрацепції та сперміциди

ЛЕКЦІЯ

Історія застосування внутрішньоматкової контрацепції. Види та механізми дії внутрішньоматкових контрацептивів. Ефективність та тривалість використання різних видів внутрішньоматкової контрацепції. Переваги та недоліки метода, показання для видалення внутрішньоматкової контрацепції. Різновиди бар'єрних методів контрацепції та сперміцидів. Механізм дії, ефективність. Переваги та недоліки бар'єрних методів контрацепції та сперміцидів. Показання до застосування. Зберігання та утилізація.

Здоровий спосіб життя та професійний розвиток.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Вивчення механізму дії внутрішньоматкової контрацепції, бар'єрних методів та сперміцидів. Види та ефективність внутрішньоматкової контрацепції.

Переваги та недоліки цих методів, можливі ускладнення.

Проведення консультування пацієнтів: початкове консультування; консультування при наступних відвідуваннях; консультування після використання внутрішньоматкової контрацепції; консультування по використанню бар'єрних методів та сперміцидів.

Практичні навички:

- збирання скарг, анамнезу життя, визначення проблем пацієнтки;
- консультування по підборі пацієнток, яким підходить внутрішньоматкова контрацепція;
- консультування пацієнтки після введення внутрішньоматкової контрацепції;
- консультування по використанню бар'єрних методів та сперміцидів;
- навчання пацієнта користуватися презервативом.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Захворювання, що передаються статевим шляхом. Вплив інфекції на репродуктивне здоров'я.

Тема 4. Контрацепція в підлітків, жінок, старших 35 років, та жінок з медичними проблемами. Добровільна хірургічна стерилізація

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Підстави для виділення підлітків та жінок, старших 35 років, в особливі групи.

Фізіологічні та психологічні особливості організму підлітків, соціальне значення контрацепції у них.

Методи контрацепції найбільш придатні для підлітків та жінок, старших 35 років.

Підхід ВОЗ до оцінки пацієнтів із медичними проблемами, який оснований на критеріях використання контрацептивів.

Вплив методів контрацепції на основні системи організму та окремі органи.

Добровільна хірургічна стерилізація. Методи стерилізації жінок (перев'язування труб, накладання кілець та ін.) та чоловіків (вазектомія). Переваги та недоліки. Показання та стани, які потребують засобів застереження. Побічні ефекти та їх лікування. Консультування.

Гігієна праці медичного персоналу.

Вивчення особливостей підліткового віку для використання контрацептивів. Вивчення видів контрацептивів, які можна рекомендувати підліткам.

Консультування з різних методів контрацепції, які вживані у жінок,

старших 35 років, здорових жінок та жінок з медичними проблемами.

Показання до використання методу стерилізації громадян.

Практичні навички:

- збирання скарг, анамнезу життя, визначення проблем пацієнтки;
- консультування підлітків із питань контрацепції;
- консультування жінок, старших 35 років та жінок з медичними проблемами;
- консультування жінок та чоловіків з питань використання різних методів добровільної хірургічної стерилізації.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Фактори, що негативно впливають на здоров'я жінки.
2. Захворювання молочної залози, захворювання шийки матки.

Тема 5. Метод лактаційної аменореї. Післяродова та післяабортна контрацепція

ЛЕКЦІЯ

Вплив грудного годування на фертильність. Метод лактаційної аменореї – переваги, ефективність. Правила грудного вигодовування при користуванні методом лактаційної аменореї.

Післяродова контрацепція — можливі методи контрацепції, їх ефективність, побічні дії, методика використання.

Післяабортна контрацепція — методи контрацепції, їх характеристика, механізм дії, переваги, недоліки. Контрацепція після ранніх та пізніх абортів.

Заходи безпеки медичними працівниками щодо зараження вірусними гепатитами В, С та ВІЛ-інфекціями.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Вивчення переваг і недоліків методу лактаційної аменореї, правил грудного вигодовування.

Методи контрацепції, які пропонуються жінкам після пологів та перенесених абортів.

Проведення консультування по методам контрацепції.

Практичні навички:

- проведення консультування з методу лактаційної аменореї;
- проведення консультування по підбору методів післяродової та післяабортної контрацепції;
- проведення консультування з методів природного планування сім'ї.

Тема 6. Природне планування сім'ї. Невідкладна контрацепція

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Регуляція оваріо-менструального циклу. Яєчниковий та матковий цикли. Поняття фертильності. Тест функціональної діагностики овуляції. Методи природного планування сім'ї, їх різновиди, механізм дії, ефективність,

переваги та недоліки кожного методу.

Показання до невідкладної контрацепції. Види невідкладної контрацепції (КОК, ЧПК, ВМК), їх характеристика. Способи застосування, ефективність, побічні дії, час початку та використання після незахищеного статевого акту.

Індивідуальні засоби захисту та інфекційний контроль.

Визначення естрогенної насиченості організму жінки. Визначення фертильного періоду протягом менструального циклу. Консультування з методів природного планування сім'ї.

Вивчення показань, способів застосування методів невідкладної контрацепції. Консультування з методів невідкладної контрацепції, розв'язування клінічних ситуацій.

Практичні навички:

- проведення консультування з методів невідкладної контрацепції;
- проведення консультування з методів природного планування сім'ї;
- визначення базальної температури тіла.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Фактори, що негативно впливають на здоров'я жінки. Аборт — медичний й соціальний аспекти. Профілактика непланової вагітності.
2. Визначення фертильної та нефертильної фази менструального циклу.
3. Безпечна статева поведінка.

Тема 7. Безплідний шлюб. Основи сексології

ЛЕКЦІЯ

Діагностика жіночого та чоловічого безпліддя. Класифікація, причини. Обстеження подружньої пари. Визначення овуляції у жінки. Обстеження чоловіка.

Діагностика імунологічно зумовленого безпліддя. Екстракорпоральне запліднення.

Методи лікування безпліддя. Профілактика безпліддя.

Основи сексології. Поняття про фізіологію статевого акту. Методи обстеження.

Моральне кредо медичного працівника та взаємини в медичному колективі.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Вивчення методів діагностики безпліддя та обстеження подружньої пари: збір скарг, даних анамнезу, об'єктивного обстеження органів і систем.

Підготовка пацієнта до взяття еякуляту, зберігання та відправлення еякулятів в лабораторію.

Підготовка пацієнтів до якісних і кількісних тестів на імунологічно зумовлене безпліддя: посткоїтального, пенетраційного, тесту контакту сперми та цервікального слизу; гормональної кольпоцитодіагностики.

Підготовка пацієнтів до інструментальних методів обстеження: УЗД,

лапароскопії тощо.

Практичні навички:

- збирання скарг, анамнезу життя, шкідливі звички, перенесені операції;
- визначення проблем пацієнтів;
- підготовка пацієнта до взяття еякуляту;
- підготовка до інструментальних методів обстеження;
- підготовка подружньої пари до тестів на імунологічно зумовлене безпліддя;
- доставка біологічного матеріалу в лабораторію;
- консультування, інформування та навчання подружньої пари з питань сексології;
- дотримання правил техніки медичної безпеки.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Фактори безплідного шлюбу. Профілактика жіночої та чоловічої неплідності.
2. Виявлення дійсних і супутніх проблем пацієнтів, оцінювання стану пацієнтів.

Тема 8. Охорона праці в галузі

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Охорона життя та здоров'я громадян у процесі їх трудової діяльності, під час виконання службових обов'язків.
2. Основні чинні законодавчі та нормативні документи, що стосуються охорони здоров'я.
3. Використання нормативно-правової бази для захисту особистості, види відповідальності. Гігієна праці медичного персоналу. Заходи безпеки медичних працівників щодо зараження вірусними гепатитами В, С та ВІЛ-інфекціями.
4. Індивідуальні засоби захисту та інфекційний контроль.
5. Моральне кредо медичного працівника та взаємини в медичному колективі.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Збирання скарг, анамнезу хвороби, життя.
2. Відпрацювання навичок ефективного консультування (рольова гра).
3. Проведення консультування на трьох етапах.
4. Проведення відбору пацієнтів для призначення КОК та ЧПК.
5. Проведення консультування по КОК та ЧПК.
6. Відпрацювання методики введення ДМПА.
7. Проведення консультування по підбору пацієток, яким підходить внутрішньоматкова контрацепція.
8. Проведення консультування пацієнтки після введення внутрішньоматкових засобів.
9. Проведення консультування по використанню бар'єрних методів та сперміцидів.
10. Консультування підлітків із питань контрацепції.
11. Консультування жінок, старших 35 років, та жінок з медичними проблемами.
12. Консультування жінок та чоловіків із питань добровільної хірургічної стерилізації.
13. Проведення консультування за методом лактаційної аменореї.
14. Проведення консультування по підборі методів післяродової та післяабортної контрацепції.
15. Проведення консультування з методів природного планування сім'ї.
16. Проведення консультування з методів невідкладної контрацепції.
17. Підготовка пацієнта для збирання на дослідження еякуляту.
18. Підготовка подружньої пари до тестів на імунологічно зумовлене безпліддя.
19. Доставка біологічного матеріалу до лабораторії.
20. Накривання стерильного столика для операції введення та видалення ВМК.
21. Взяття матеріалу для визначення ступеня чистоти піхви.
22. Взяття матеріалу із сечівника та каналу шийки матки для мікроскопічного дослідження (на наявність гонококів).

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Репродуктивне здоров'я. Біологічні основи репродуктивної системи жінки та чоловіка. Переваги планування сім'ї, консультування. Оцінювання пацієнтів.
2. Гормональні методи контрацепції, механізм дії, переваги, недоліки, побічна дія:
 - оральні контрацептиви, початок використання;
 - ін'єкційні контрацептиви;
 - імплантати;
 - гормональний пластир;
 - комбіновані вагінальні кільця.
3. Внутрішньоматкова контрацепція: типи, механізм дії, переваги (контрацептивні, неконтрацептивні), недоліки. Жінки, які можуть використовувати внутрішньоматкові засоби. Жінки, які не можуть використовувати внутрішньоматкові засоби.
4. Бар'єрні методи контрацепції:
 - чоловічі презервативи;
 - жіночі презервативи;
 - маткові ковпачки;
 - діафрагми.
5. Сперміциди, механізм дії, особливості вибору, переваги, особливості використання.
6. Контрацепція у підлітків, у жінок, старших 35 років, та жінок з медичними проблемами. Добровільна хірургічна стерилізація.
7. Метод лактаційної аменореї. Післяпологова контрацепція. Методи контрацепції для жінок, які вигодовують дітей грудним молоком та які не вигодовують дітей грудним молоком. Післяабортна контрацепція: методи контрацепції після неускладненого та ускладненого штучного та самовільного абортів.
8. Природне планування сім'ї, показання до застосування, попередження, ефективність методу.
9. Невідкладна контрацепція: типи, механізм дії, переваги, недоліки, показання до застосування.
10. Безплідний шлюб. Основи сексології.
11. Шляхи передачі ВІЛ/СНІД та методи їх профілактики.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Фактори, що впливають на репродуктивне здоров'я жінки.
2. Репродуктивне здоров'я та інфекції, які передаються статевим шляхом.
3. Добровільна хірургічна стерилізація, методи стерилізації, переваги, недоліки.
4. Консультування пацієнтів з порушенням фертильності. Профілактика безпліддя.
5. Профілактика раку молочної залози.
6. Основи охорони праці та охорона праці в галузі планування сім'ї та репродуктивного здоров'я.
7. Заходи безпеки медичних працівників щодо зараження вірусними гепатитами В, С.
8. Використання нормативно-правової бази для захисту особистості, види відповідальності, види інструктажів із техніки безпеки.
9. Гігієна праці медичного персоналу.
10. Індивідуальні засоби захисту та інфекційний контроль.
11. Моральне кредо лікаря та взаємини в медичному колективі.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Назарова І.Б., Посипкіна Н.М. Репродуктивне здоров'я та планування сім'ї. — К.: Медицина, 2007. — 224 с.

Репродуктивне здоров'я та планування сім'ї: підручник / І.Б. Назарова, Н.М. Посипкіна. — К.: Медицина, 2008.

Планування сім'ї / В.Б. Самойленко, А.І. Мох, Г.Г. Рой, В.В. Мисік. — К.: Здоров'я, 2007.

Додаткова

Касевич Н.М., Шаповал К.І. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник. — К.: Медицина, 2007.

Планування сім'ї: навч. посіб. / Н.Я. Жилка, І.Б. Вовк. — К., 2009.

Збірник критично-оцінених тем з питань контрацепції. Розроблено Центром науково-доказової медицини на базі кафедри акушерства, гінекології та репродуктології Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л. Шупика. — К., 2006.

Планування сім'ї для людей, що живуть, з ВІЛ: навч. посіб. / А.М. Кенней, Т.А. Александріна. — 2008.

Післяпологове та післяабортне “Планування сім'ї”: навч. посіб. / А.М. Кенней, Р.В. Барило. — 2007.

Профілактика передачі ВІЛ від матері до дитини. Діагностика, лікування та соціально-психологічна примітка людей, які живуть з ВІЛ / В.М. Запорожан, М.Л. Аряєв, Н.В. Котова. — 2010.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа “Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів” МОЗ України

ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА ПІДГОТОВКА ТА МЕДИЦИНА НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 “Лікувальна справа”

Київ
2011

ВІЙСЬКОВО-МЕДИЧНА ПІДГОТОВКА ТА МЕДИЦИНА НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Укладач:

А.М. Матвеев— викладач I категорії Вінницького медичного коледжу ім. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії хірургічних дисциплін (протокол від 06 квітня 2011 р. № 9) та методичної ради Вінницького медичного коледжу 12 квітня 2011 р., протокол № 8.

Програму розглянуто і схвалено опорною цикловою комісією дисциплін хірургічного профілю на спільному засіданні 04 жовтня 2011 р., протокол № 1.

Рецензенти:

В.С. Тарасюк — канд. мед. наук, професор кафедри медицини катастроф Вінницького національного медичного університету ім.М.І. Пирогова

І.О. Третяк — начальник відділення профпатології 740-го регіонального санітарно-епідеміологічного загону, заслужений лікар України

© МОЗ України, 2011
© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з дисципліни “Військово-медична підготовка та медицина надзвичайних ситуацій” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

Дисципліна “Військово-медична підготовка та медицина надзвичайних ситуацій” вивчається відповідно до Закону України “Про військовий обов’язок та військову службу”.

Актуальність вивчення цієї дисципліни зумовлена змінами, що відбулися внаслідок реорганізації і розбудови Збройних сил України, зміною поглядів на ведення бойових дій, застосування сучасних видів зброї, накопиченням досвіду роботи військово-медичної служби під час виникнення локальних воєнних конфліктів.

У локальних конфліктах, під час надзвичайних ситуацій у мирний та воєнний час важлива роль у своєчасному наданні медичної допомоги пораненим і хворим належить молодшому медичному персоналу.

Наскільки своєчасно, правильно й чітко буде надано першу медичну та долікарську (фельдшерську) допомогу, настільки кращими будуть шанси щодо збереження життя та успішного лікування поранених і хворих на подальших етапах медичної евакуації.

Усі питання військово-медичної підготовки та медицини надзвичайних ситуацій повинні вивчатися з урахуванням знань і практичних навичок, отриманих студентами з інших навчальних дисциплін, насамперед з анатомії та фізіології людини, хірургії, терапії, фармакології, гігієни, епідеміології та інфекційних хвороб.

Дисципліна “Військово-медична підготовка та медицина надзвичайних ситуацій” складається з лекцій, навчальної практики під керівництвом викладача і самостійної роботи студентів. На навчальній практиці особливу увагу необхідно приділяти питанням надання першої медичної допомоги пораненим та ураженим на полі бою та долікарської (фельдшерської) допомоги на медичному пункті батальйону (МПБ).

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- основні завдання медичної служби Збройних сил України у воєнний час;
- основи організації лікувально-евакуаційних заходів у військах;
- завдання та структуру організації Державної служби медицини катастроф;
- особливості та медико-тактичні характеристики різного виду аварій, стихійних лих;
- принципи лікувально-евакуаційного забезпечення населення в системі Державної служби медицини катастроф, особливості організації лікувально-евакуаційних заходів в осередках масового ураження;
- принципи надання медичної допомоги постраждалим унаслідок аварії на радіаційно небезпечних об’єктах, одиниці виміру радіоактивності та йонізуючого випромінювання (дозиметричний контроль), клінічну класифікацію променевої хвороби;
- типові синдроми отруєнь та обсяг першої допомоги при ураженні сильнодіючими отруйними речовинами, антидоти та їх використання.

Студенти повинні вміти:

- надавати першу медичну і долікарську (фельдшерську) допомогу пораненим і ураженим в умовах бойової обстановки;
- організовувати надання першої медичної та долікарської (фельдшерської) допомоги пораненим і ураженим;
- організовувати медичне забезпечення роти та батальйону в різних видах бойових дій;
- надавати першу медичну і долікарську допомогу в осередках надзвичайних ситуацій у мирний та воєнний час;
- користуватися засобами індивідуального і колективного захисту, а також засобами індивідуального медичного захисту;
- надавати першу медичну допомогу в разі отруєння сильнодіючими отруйними речовинами;
- працювати в складі бригад і загонів екстреної медичної допомоги в осередках масового ураження.

Студенти мають бути поінформовані про:

- умови діяльності медичної служби Збройних сил на випадок війни;
- екологічну обстановку на території України, регіону та можливі аварії й катастрофи;
- досвід роботи служби екстреної медичної допомоги під час ліквідації наслідків великомасштабних надзвичайних ситуацій різного походження.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Теми	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
	Частина I. Військово-медична підготовка				
	Розділ 1. Основи організації медичного забезпечення військ				
2	Основні завдання медичної служби Збройних сил України у воєнний час. Уражуюча дія сучасної зброї та санітарні втрати	2	2	—	—
2	Основи організації лікувально-евакуаційного забезпечення військ	2	2	—	—
3	Організація надання першої медичної допомоги пораненим на полі бою. Індивідуальні та групові засоби медичного захисту. Медичне оснащення санітара та санітарного інструктора роти	4	—	4	—
4	Організація надання долікарської (фельдшерської) допомоги пораненим і ураженим на медичному пункті батальйону (МПБ)	2	-	2	—
5	Медичне забезпечення механізованої роти і батальйону в оборонному та наступальному боях	2	2	—	—
	Розділ 2. Основи організації забезпечення медичним майном і технікою у воєнний час	4	—	2	2
	Розділ 3. Основи військово-польової хірургії				
6	Заходи першої медичної та долікарської (фельдшерської) допомоги при пораненнях та ураженнях	4	—	4	—
7	Травматичний шок. Синдром тривалого роздавлювання тканин. Термічні опіки. Обмороження	4	—	2	2
	Розділ 4. Основи військово-польової терапії				
8	Завдання та зміст ВПТ. Характеристика ядерної зброї. Радіаційні ураження	4	—	2	2
9	Особливості хімічної зброї. Характеристика осередку хімічного зараження. Ураження бойовими отруйними речовинами	4	—	2	2
	Розділ 5. Основи військової гігієни				
10	Основи організації санітарно-гігієнічних заходів у військах	2	—	—	2
11	Гігієна розташування та пересування військ, особливості гігієни військово-службовців спеціальних родів військ	2	—	—	2
12	Гігієна харчування особового складу військ	2	—	2	—
13	Гігієна польового водопостачання	2	—	—	2
	Розділ 6. Основи військової епідеміології				
14	Завдання та основи протиепідемічного захисту військ	2	—	—	2
15	Загальна характеристика протиепідемічних сил і засобів, протиепідемічний захист на	4	—	2	2

	етапах медичної евакуації. Санітарно-епідеміологічна розвідка				
16	Протиепідемічний захист військ в умовах застосування ворогом бактеріологічної зброї	2	—	—	2
	Частина II. Медицина надзвичайних ситуацій				
	Розділ 7. Завдання та основи організації медичного забезпечення населення у надзвичайних ситуаціях				
17	Організація захисту населення у надзвичайний період. Основи створення, структура та завдання Державної служби медицини катастроф	3	2	1	1
18	Організація екстреної медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях. Система лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях	3		1	1
	Розділ 8. Техногенні катастрофи				
19	Транспортні катастрофи, їх медико-тактична характеристика. Лікувально-евакуаційні заходи в осередку транспортних аварій і катастроф	4	—	2	2
20	Аварії на АЕС і радіаційно-небезпечних об'єктах, їх медико-тактична характеристика	5	—	3	2
21	Хіміко-технологічні катастрофи. Класифікація сильнодіючих отруйних речовин, симптоми отруєння. Основні лікувально-профілактичні заходи в осередку хімічного ураження	5	—	3	2
	Розділ 9. Стихійні лиха, їх класифікація та медико-тактичні особливості. Основи організації та проведення аварійно-рятувальних і невідкладних робіт, медична допомога в районах стихійних лих	3	1	—	2
	Розділ 10. Екстрена медична допомога при масових ураженнях в мирний та воєнний час. Основні принципи і способи захисту населення при масових ураженнях у надзвичайних ситуаціях природного та техногенного характеру	4	—	2	2
	Розділ 11. Організація санітарно-гігієнічних і протиепідемічних заходів у надзвичайних ситуаціях. Зміст та організація режимно-обмежувальних заходів в епідемічних осередках	6	—	6	
	Усього	81	9	40	32

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Основи організації забезпечення медичним майном і технікою у воєнний час.
2. Основи військово-польової хірургії.
3. Травматичний шок. Синдром тривалого роздавлювання тканин. Термічні опіки. Відмороження.
4. Основи військово-польової терапії.
5. Завдання та зміст ВПТ. Характеристика ядерної зброї. Радіаційні ураження.
6. Особливості хімічної зброї. Характеристика осередку хімічного зараження. Ураження бойовими отруйними речовинами.
7. Основи військової гігієни.
8. Гігієна розташування та пересування військ, особливості гігієни військовослужбовців спеціальних родів військ.
9. Гігієна польового водопостачання військ.
10. Завдання та основи протиепідемічного захисту військ.
11. Загальна характеристика протиепідемічних сил і засобів, протиепідемічний захист на етапах медичної евакуації. Санітарно-епідеміологічна розвідка.
12. Протиепідемічний захист військ в умовах застосування ворогом бактеріологічної зброї.
13. Організація захисту населення в надзвичайний період. Основи створення, структура та завдання Державної служби медицини катастроф.
14. Організація екстреної медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях. Система лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях.
15. Транспортні катастрофи, їх медико-тактична характеристика. Лікувально-евакуаційні заходи в осередку транспортних аварій і катастроф.
16. Аварії на АЕС і радіаційно-небезпечних об'єктах, їх медико-тактична характеристика.
17. Хіміко-технологічні катастрофи. Класифікація сильнодіючих отруйних речовин, симптоми отруєння. Основні лікувально-профілактичні заходи в осередку хімічного ураження.
18. Стихійні лиха, їх класифікація та медико-тактична характеристика. Основи організації та проведення аварійно-рятувальних та невідкладних робіт, медична допомога в районах стихійних лих.
19. Екстрена медична допомога при масових ураженнях у мирний і воєнний час. Основні принципи і способи захисту населення при масових ураженнях у надзвичайних ситуаціях природного та техногенного характеру.
20. Організація санітарно-гігієнічних і протиепідемічних заходів у надзвичайних ситуаціях. Зміст та організація режимно-обмежувальних заходів в епідемічних осередках.

ЗМІСТ

Частина I. Військо-медична підготовка

Розділ 1. Основи організації медичного забезпечення військ

Тема 1. Основні завдання медичної служби Збройних сил України у воєнний час. Уражуюча дія сучасної зброї та санітарних втрат

ЛЕКЦІЯ

Основні завдання медичної служби Збройних сил України у воєнний час, їх зміст і значення.

Організаційна структура медичної служби Збройних сил України.

Поняття про загальні втрати особового складу військ. Визначення і класифікація санітарних втрат, їхня характеристика. Величина санітарних втрат, фактори, які впливають на їх розміри. Сучасна структура санітарних втрат, її залежність від зброї, яку використовує ворог. Коротка характеристика сучасної зброї. Вплив величини і структури санітарних втрат на організацію медичного забезпечення військ.

Тема 2. Основи організації лікувально-евакуаційного забезпечення військ

ЛЕКЦІЯ

Лікувально-евакуаційне забезпечення військ.

Головні етапи розвитку системи лікувально-евакуаційного забезпечення. Сутність сучасної системи лікувально-евакуаційного забезпечення, її принципи.

Поняття про етап медичної евакуації, завдання, які він виконує, вимоги до розгортання та принципова схема його розгортання.

Види і обсяг медичної допомоги. Заходи щодо першої медичної та долікарської (фельдшерської) допомоги.

Поняття про медичне сортування поранених і хворих на етапах медичної евакуації.

Поняття про медичну евакуацію. Особливості організації і проведення лікувально-евакуаційних заходів при ліквідації наслідків застосування ворогом засобів масового ураження. Роль молодшого медичного персоналу в проведенні лікувально-евакуаційних заходів у військах.

Тема 3. Організація надання першої медичної допомоги пораненим на полі бою. Індивідуальні та групові засоби медичного захисту. Медичне оснащення санітара та санітарного інструктора роти

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Розшук поранених на полі бою. Способи наближення стрільців-санітарів та санітарного інструктора роти до поранених залежно від умов місцевості, погоди, часу доби та характеру бойової обстановки.

Надання першої медичної допомоги пораненим на полі бою. Роль самопомоги та взаємодопомоги в сучасному бою. Способи відтягування поранених і винесення їх з поля бою в укриття (гнізда поранених).

Позначення місць укриття та зосередження поранених.

Медико-тактична характеристика індивідуальних засобів медичного оснащення: аптечки індивідуальної, індивідуального протихімічного пакету, пакету перев'язувального індивідуального, засобу для знезараження води.

Медико-тактична характеристика сумки санітара, сумки медичної військової, лямки медичної носильної, лямки медичної спеціальної, шолома для поранених у голову, нош санітарних, нош іммобілізаційних вакуумних.

Медико-тактична характеристика групових засобів медичного захисту.

Практичні навички:

- наближення до поранених різними способами (короткою перебіжкою, перебіжкою в положенні пригнувшись, переповзанням рачкуючи, переповзанням по-пластунському та переповзанням на боці);
- гасіння палаючого обмундирування та запалювальних сумішей;
- відтягування поранених з поля бою в укриття на собі (на спині та на стегні);
- відтягування поранених в укриття за допомогою табельних засобів: на плащ-наметі;
- способи витягування поранених із бронетанкової техніки та інших місць їх перебування за допомогою лямки медичної спеціальної Ш-4;
- винесення поранених з поля бою одним санітаром на спині, на плечі, на руках перед собою;
- винесення поранених з поля бою одним санітаром за допомогою лямки медичної носильної (складеною кільцем і вісілкою);
- винесення поранених з поля бою двома санітарами: на руках, на плащ-наметі, за допомогою лямки медичної носильної, на санітарних та імпровізованих ношах;
- медико-тактична характеристика індивідуального медичного оснащення (АІ, ППІ, ІПП-8, ІПП-9, ІПП-10, таблетки для знезараження води);
- медико-тактична характеристика групового медичного оснащення (АВ, СС, СМВ);
- вміти користуватися:
 - шприц-тюбиком;
 - аптечкою індивідуальною (АІ-1);
 - ППІ;
 - ІПП-8, ІПП-9, ІПП-10;
 - таблетками для знезараження води;
 - аптечкою військовою (АВ);
 - трубкою дихальною (ТД-1);
 - сумкою санітара (СС);
 - сумкою медичною військовою (СМВ);
 - ношами санітарними;
 - ляшкою медичною носильною (Ш-1);
 - ляшкою медичною спеціальною (Ш-4);

Тема 4. Організація надання долікарської (фельдшерської) допомоги пораненим і ураженим на медичному пункті батальйону (МПБ)

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Завдання, склад і оснащення медичного пункту батальйону.

Обов'язки фельдшера батальйону — начальника медичного пункту батальйону.

Медико-тактична характеристика комплектів для надання долікарської (фельдшерської) медичної допомоги.

Практичні навички:

- накладання транспортної шини Дітерікса;
- накладання транспортних шин Крамера, фанерної і для підборіддя.
- проведення ШВЛ за допомогою апарату ДП-10.

Тема 5. Медичне забезпечення механізованої роти і батальйону в оборонному та наступальному боях

ЛЕКЦІЯ

Поняття про організаційну структуру Збройних сил України.

Військові підрозділи, частини, з'єднання та об'єднання Сухопутних військ ЗСУ.

Види загально-військового бою.

Умови діяльності медичної служби в оборонному бою.

Поняття про побудову оборони роти (ротний опорний пункт).

Організація роботи стрільців-санітарів взводів та санітарного інструктора роти з проведення заходів медичного забезпечення роти в оборонному бою. Призначення та організація роботи медичного поста роти (МПР).

Організаційна структура механізованого батальйону.

Поняття про побудову оборони механізованого батальйону.

Медичний пункт батальйону (МПБ): завдання, організаційна структура та оснащення. Організація роботи МПБ в оборонному бою. Організація евакуації поранених і хворих із рот та надання їм долікарської (фельдшерської) допомоги в МПБ.

Умови діяльності медичної служби в наступальному бою.

Поняття про бойовий порядок роти в наступальному бою.

Організація роботи стрільців-санітарів взводів та санітарного інструктора роти з проведення лікувально-евакуаційних заходів у ході наступального бою.

Організація медичного забезпечення механізованого батальйону в наступальному бою.

Поняття про бойовий порядок механізованого батальйону в наступі.

Розділ 2. Основи організації забезпечення медичним майном і технікою у воєнний час

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Поняття про комплект медичного майна.

Загальна медико-тактична характеристика комплектів медичного майна для оснащення медичного пункту батальйону.. Зберігання і оновлення медичного майна в комплектах.

Медико-тактична характеристика технічних засобів, рухомих медичних і санітарних установок, типового медичного устаткування, медичних наметів, які використовуються при розгортанні медичної роти механізованої бригади.

Практичні навички:

- користування:
 - комплектом фельдшерським (ПФ);
 - комплектом “Перев’язувальні засоби стерильні” (Б-1);
 - комплектом “Шини” (Б-2);
 - апаратом “Інгалятор кисневий портативний” (КІ-4);
 - апаратом “Апарат для штучної вентиляції легенів портативний ручний типу ДП-10”;
 - ношами санітарними;
 - лямками медичними носильними;
 - лямками медичними спеціальними (Ш-4);
 - шоломом для поранених у голову (ШП);
- техніка накладання транспортних шин:
 - Дітерікса;
 - Крамера;
 - фанерної;
 - підборідної з головною пов’язкою.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Організація забезпечення медичним майном підрозділів медичної роти механізованої бригади в польових умовах.

Основні завдання медичної служби щодо забезпечення військ медичним майном і технікою у воєнний час. Принципи медичного постачання Збройних сил України.

Норми постачання медичного майна в воєнний час. Класифікація медичного майна.

Розділ 3. Основи військово-польової хірургії

Тема 6. Заходи першої медичної та долікарської (фельдшерської) допомоги при пораненнях та ураженнях

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заходи першої медичної допомоги при пораненнях:

- витягування уражених з-під завалів, із сховищ, укриттів, води, бойової техніки;
- гасіння одягу, що горить чи тліє, запалювальних сумішей;
- уведення знеболювальних засобів з шприц-тюбика з індивідуальної аптечки;
- усунення асфіксії шляхом звільнення верхніх дихальних шляхів від слизу, крові, сторонніх тіл, надання відповідного положення тілу (у разі западання язика, блювання, значної носової кровотечі) і проведення штучної вентиляції легень (ШВЛ) способом рот до рота і рот до носа;
- тимчасове зупинення зовнішньої кровотечі;
- накладання асептичної пов’язки у разі відкритого пневмотораксу;

- іммобілізація ушкодженої кінцівки підручними засобами;
- надягання протигаза під час перебування на зараженій місцевості;
- введення антидотів;
- часткове санітарне оброблення;
- застосування антибіотиків, протиблювотних засобів з індивідуальної аптечки.

Заходи долікарської (фельдшерської) допомоги при пораненнях і ураженнях: способи усунення явищ асфіксії; контроль за правильністю і доцільністю накладання джгута; показання для накладання і виправлення неправильно накладених пов'язок; показання для повторного введення знеболювальних засобів, антидотів та антибіотиків; способи поліпшення транспортної іммобілізації; показання для введення серцево-судинних та інших лікувальних засобів; способи зігрівання поранених і хворих.

Практичні навички:

- тимчасова зупинка зовнішньої кровотечі:
 - накладанням тугої пов'язки;
 - притискуванням артерії пальцями до кісткового виступу;
 - максимальним згинанням кінцівки;
 - накладанням джгута-закрутки;
 - накладанням гумового джгута;
- накладання асептичної пов'язки при пораненнях кінцівок, живота, грудної клітки та інших ділянок тіла;
- накладання оклюзійної пов'язки при відкритому пневмотораксі;
- тимчасова іммобілізація кінцівок з використанням пов'язок і підручних засобів (імпровізованих шин);
- штучне дихання “з рота до рота”, “з рота до носа” та за допомогою дихальної трубки ТД-1;
- проведення закритого масажу серця;
- контроль за накладеним джгутом;
- киснева інгаляція за допомогою інгаляторів КІ-4;
- штучна вентиляція легенів за допомогою апарата ДП-10.

Тема 7. Травматичний шок. Синдром тривалого роздавлювання тканин. Термічні опіки. Обмороження

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Перша медична допомога пораненим у стані травматичного шоку. Зміст протишокових заходів у МПБ.

Клініка в різні періоди синдрому. Заходи першої медичної та долікарської (фельдшерської) допомоги.

Класифікація опіків за глибиною ураження. Патогенез і клініка опікової хвороби. Методи визначення площі опіків у польових умовах.

Візуальне визначення ступеня опіку. Визначення площі опіку за правилом дев'яток (Уоллеса) та правилом долоні (Глумова).

Заходи щодо першої медичної та долікарської (фельдшерської) допомоги при опіках.

Обмороження. Заходи першої медичної та долікарської (фельдшерської) допомоги при обмороженнях.

Практичні навички:

- визначення ступеня тяжкості травматичного шоку;
- заходи невідкладної допомоги при травматичному шоку;
- визначення площі опіків;
- введення знеболювальних препаратів;
- накладання асептичних пов'язок на опікову поверхню;
- вирішення завдань щодо надання долікарської (фельдшерської) допомоги при розвитку травматичного шоку, термічних опіках, синдрому тривалого здавлювання тканин, обмороженнях.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Причини і частота виникнення травматичного шоку в умовах сучасної війни.

Визначення, етіологія й патогенез синдрому тривалого здавлювання тканин.

Причини і частота термічних опіків у сучасній війні. Особливості опіків унаслідок дії ядерної зброї та запалювальних сумішей.

Розділ 4. Основи військово-польової терапії

Тема 8. Завдання та зміст ВПТ. Характеристика ядерної зброї. Радіаційні ураження

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Клінічна класифікація гострої променевої хвороби (ГПХ). Клінічна картина ГПХ 1, 2, 3 та 4 ступенів.

Рання діагностика ГПХ. Перша медична та долікарська (фельдшерська) допомога ураженим. Комбіновані радіаційні ураження. Особливості патогенезу й клініки. Медичне сортування потерпілих із радіаційними ураженнями. Діагностика. Обсяг допомоги на етапах медичної евакуації.

Практичні навички:

- надягання протигазу і ШР на пораненого у голову в осередку ураження;
- проведення дозиметричного контролю за рівнем опромінення особового складу;
- використання протирадіаційних засобів з АІ-1;
- проведення часткового санітарного оброблення;
- вирішення ситуаційних завдань.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Поняття про військово-польову терапію (ВПТ). Завдання та зміст ВПТ.

Характеристика ядерної зброї. Уражаючі фактори ядерної зброї. Характеристика можливих санітарних втрат. Стисла характеристика біологічної дії йонізуючого випромінювання. Основи патогенезу променевої хвороби

Тема 9. Особливості хімічної зброї. Характеристика осередку хімічного зараження. Ураження бойовими отруйними речовинами

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Клінічна картина уражень різними типами отруйних речовин. Надання першої медичної та долікарської (фельдшерської) допомоги ураженим.

Практичні навички:

- введення антидоту за допомогою шприц-тюбика;
- надягання протигазу і шолому для поранених у голову на пораненого в зараженій зоні;
- проведення часткового санітарного оброблення за допомогою ШП-8, ШП-9, ШП-10;
- киснева інгаляція за допомогою інгалятора КІ-4;
- вирішення ситуаційних завдань з діагностики уражень отруйними речовинами та надання першої медичної й долікарської (фельдшерської) допомоги ураженим.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Історія виникнення хімічної зброї. Класифікація бойових отруйних речовин.

Характеристика бойових отруйних речовин:

- нервово-паралітичної дії;
- шкірноаривної дії;
- загальноотруйної дії;
- задушливої дії;
- психотоміметичної дії.

Розділ 5. Основи військової гігієни

Тема 10. Основи організації санітарно-гігієнічних заходів у військах

САМОСТІЙНА РОБОТА

Особливості бойової обстановки та військової діяльності, що впливають на стан здоров'я особового складу військ. Загальні уявлення про розташування військ на бойових позиціях, умови життя, побуту та бойової діяльності військ. Поняття про санітарно-гігієнічні заходи, їх значення в збереженні здоров'я військовослужбовців і підтриманні боєздатності військ. Перелік санітарно-гігієнічних заходів, що проводяться силами військової медичної служби, організація їх виконання. Роль молодшого медичного персоналу в організації та проведенні санітарно-гігієнічних заходів у роті та батальйоні.

Тема 11. Гігієна розташування та пересування військ, особливості гігієни військовослужбовців спеціальних родів військ

САМОСТІЙНА РОБОТА

Санітарно-гігієнічні вимоги до території та населених пунктів, призначених для розташування особового складу.

Санітарно-гігієнічні вимоги до пересування військ пішки, автомобільним, залізничним і водним транспортом.

Гігієна праці військовослужбовців в авіаційних, бронетанкових і радіотехнічних частинах.

Тема 12. Гігієна харчування особового складу військ

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Основні принципи раціонального харчування. Правила зберігання і транспортування продовольства. Санітарно-гігієнічні вимоги до приготування їжі. Медичний контроль за харчуванням. Санітарний контроль за об'єктами харчування. Медичний контроль за станом здоров'я працівників об'єктів харчування. Особливості організації харчування в польових умовах. Польовий пункт харчування.

Практичні навички:

- взяття проби готової їжі для лабораторного обстеження і оформлення супроводжувальних документів;
- взяття матеріалів для виявлення збудників кишкових і тифо-паратифозних інфекцій.

Тема 13. Гігієна польового водопостачання

САМОСТІЙНА РОБОТА

Організація польового водопостачання: розвідка, добування та очищення води. Вимоги до якості води. Очищення та знезараження води в польових умовах.

Розділ 6. Основи військової епідеміології

Тема 14. Завдання та основи протиепідемічного захисту військ

САМОСТІЙНА РОБОТА

Головні причини виникнення та поширення епідемічних захворювань у військах під час війни.

Бактеріологічна зброя, можливості її використання в сучасній війні та підвищення небезпеки виникнення епідемічних захворювань у військах.

Протиепідемічний захист військ і його головне завдання. Система протиепідемічних заходів. Основні заходи протиепідемічного захисту військ. Протиепідемічний захист військ на етапах медичної евакуації.

Обов'язки молодшого медичного персоналу щодо контролю за санітарно-епідемічним станом військової частини та її підрозділів.

Тема 15. Загальна характеристика протиепідемічних сил і засобів, протиепідемічний захист на етапах медичної евакуації. Санітарно-епідеміологічна розвідка

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Особливості організації лікувально-евакуаційних заходів в умовах застосування ворогом бактеріологічної (біологічної) зброї.

Заходи щодо запобігання поширенню інфекційних захворювань у військах після застосування ворогом бактеріологічної зброї.

Санітарно-епідеміологічна розвідка.

Завдання санітарно-епідеміологічної розвідки, методи її проведення. Звіт і складання картки санепідрозвідника.

Практичні навички:

- санітарно-епідеміологічна розвідка населеного пункту;
- опитування населення;
- визначення санітарно-технічного стану житлового фонду і джерел водопостачання;
- звіт і складання картки санепідрозвідника.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Загальні відомості щодо структури й функцій санітарно-епідеміологічних закладів [санітарно-епідеміологічні лабораторії (СЕЛ) та загони (СЕЗ) гарнізону, оперативного командування, військовий польовий інфекційний госпіталь]. Завдання санітарно-контрольного пункту (СКП).

Суть протиепідемічного режиму роботи медичних підрозділів, частин і закладів, його складові частини.

Тема 16. Протиепідемічний захист військ в умовах застосування ворогом бактеріологічної зброї

САМОСТІЙНА РОБОТА

Загальні відомості про бактеріологічну (біологічну) зброю та її уражаючі чинники, специфічні особливості, можливі способи застосування, найімовірніші види збудників.

Заходи протиепідемічного захисту. Роль і місце медичної служби військової частини у виконанні завдань бактеріологічної розвідки. Загальні відомості про неспецифічну та специфічну індикацію бактеріологічної (біологічної) зброї.

Заходи щодо запобігання поширенню інфекційних захворювань у військах після застосування бактеріологічної зброї ворогом.

Особливості режимно-обмежувальних заходів в осередках зараження бактеріальними засобами.

Загальні відомості про завдання і зміст обсервації та карантину у військових частинах і закладах.

Частина II. Медицина надзвичайних ситуацій

Розділ 7. Завдання та основи організації медичного забезпечення населення у надзвичайних ситуаціях

Тема 17. Організація захисту населення в надзвичайний період. Основи створення, структура та завдання Державної служби медицини катастроф

ЛЕКЦІЯ

Завдання та організація Державної служби медицини катастроф (ДСМК). Заклади та формування ДСМК. Закон України “Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру”, його основні положення.

Основна мета та організаційні основи лікувально-евакуаційного забезпечення в системі Державної служби медицини катастроф. Суть системи лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайний період. Умови реалізації сучасної системи лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях (НС).

Робота бригад і загонів екстреної медичної допомоги, інших медичних формувань у районах масового ураження людей. Особливості роботи молодшого медичного персоналу в екстремальних умовах.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Організація лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях: способи розшуку, укладання, перенесення та доставляння потерпілих до транспорту.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Історія виникнення медицини надзвичайних ситуацій. Заклади державної служби медицини катастроф.

Тема 18. Організація екстреної медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях. Система лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Медичне сортування та медична евакуація.

Види медичної допомоги, основні вимоги до них та їх обсяг: перша медична допомога, долікарська допомога, перша лікарська допомога, кваліфікована медична допомога, спеціалізована медична допомога.

Особливості надання догоспітальних видів медичної допомоги дітям.

Практичні навички:

- правила укладання та перенесення потерпілих до евакуаційного транспорту;
- способи евакуації потерпілих;
- методи штучного дихання і непрямого масажу серця;
- профілактика травматичного шоку;
- тимчасове зупинення зовнішньої кровотечі;
- накладання асептичної пов'язки на рани та опікові поверхні;
- знерухомлення ушкодженої кінцівки підручними засобами;
- усунення явищ асфіксії (туалет ротової порожнини, носоглотки, за потреби — уведення повітропроводів, ШВЛ, інгаляція киснем);
- промивання шлунка за допомогою зонда в разі потрапляння отруйних речовин, застосування адсорбентів;
- часткове санітарне оброблення потерпілих.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Основна мета та організаційні основи лікувально-евакуаційного забезпечення в системі Державної служби медицини катастроф. Суть системи лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайний період. Умови реалізації сучасної системи лікувально-евакуаційного забезпечення населення в надзвичайних ситуаціях (НС).

Розділ 8. Техногенні катастрофи

Тема 19. Транспортні катастрофи, їх медико-тактична характеристика. Лікувально-евакуаційні заходи в осередку транспортних аварій і катастроф

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Лікувально-евакуаційне забезпечення та види медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях техногенного походження. Медичне забезпечення особового складу рятувальних загонів. Робота фельдшера в складі загонів і бригад екстреної медичної допомоги в районах транспортних катастроф.

Заходи першої медичної та долікарської допомоги в ході рятувальних робіт в разі травм, кровотеч, термічних опіків.

Особливості надання медичної допомоги в разі переохолодження, перегрівання та комбінованих уражень.

Практичні навички:

- порядок первинного огляду потерпілих у дорожньо-транспортних пригодах;
- первинне медичне оцінювання характеру ушкодження та тяжкості загального стану потерпілих;
- накладання пов'язок за різних видів ушкоджень;
- проведення іммобілізації ушкоджених кінцівок табельними засобами;
- контроль за правильністю та доцільністю накладання джгута;
- уведення засобів профілактики шоку, серцево-судинних та інших засобів за показаннями;
- уведення знеболювальних.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Лікувально-евакуаційне забезпечення та види медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях техногенного походження. Медичне забезпечення особового складу рятувальних загонів.

Тема 20. Аварії на АЕС і радіаційно-небезпечних об'єктах, їх медико-тактична характеристика

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Характеристика чинників радіаційної небезпеки на різних етапах радіаційної аварії. Основні шляхи та медичні наслідки їхнього впливу на людину.

Нормування радіаційної безпеки. Радіаційний контроль в умовах радіаційної аварії. Прилади дозиметричного контролю та правила роботи з ними.

Заходи та засоби захисту населення під час радіаційних аварій (колективні та індивідуальні).

Основні принципи надання медичної допомоги персоналу, який потерпів під час аварії на АЕС.

Практичні навички:

- використання індивідуальних засобів медичного захисту (AI-2) в період первинної реакції на опромінення;
- надягання протигазів, респіраторів та ватно-марлевих пов'язок на уражених;
- проведення заходів медичної евакуації до колективних засобів захисту (сховищ, протирадіаційних укриттів);
- проведення часткового спеціального оброблення уражених, дезактивації об'єктів навколишнього середовища;
- проведення медичного сортування при масових санітарних втратах;
- проведення заходів першої та долікарської медичної допомоги при комбінованих ураженнях;

САМОСТІЙНА РОБОТА

Характеристика чинників радіаційної небезпеки на різних етапах радіаційної аварії. Основні шляхи та медичні наслідки їхнього впливу на людину.

Тема 21. Хіміко-технологічні катастрофи. Класифікація сильнодіючих отруйних речовин, симптоми отруєння. Основні лікувально-профілактичні заходи в осередку хімічного ураження

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Основні принципи і методи лікування гострих отруєнь СДОР. Основні симптоми отруєнь, перша медична і долікарська допомога при отруєннях СДОР: аміаком, оксидом вуглецю, хлором, сірковуглецем тощо.

Заходи та засоби захисту (індивідуальні та колективні) при аваріях з викидом СДОР.

Робота фельдшера в складі бригад екстреної медичної допомоги в осередку хімічного ураження.

Техніка безпеки особового складу бригад екстреної допомоги під час ліквідації осередків хімічного ураження та їхніх наслідків.

Прилади хімічної розвідки та правила роботи з ними.

Практичні навички:

- правила застосування індивідуальних засобів захисту органів дихання і шкіри;
- проведення дегазації, часткового санітарного оброблення відкритих ділянок тіла та одягу за допомогою індивідуального протихімічного пакета;
- використання приладів хімічної розвідки й оцінювання хімічного забруднення осередка;

- визначення за ознаками і симптомами отруйних речовин, що можуть спричинити отруєння;
- надання медичної допомоги при отруєнні хлором, аміаком, сірководнем, чадним газом та іншими речовинами, введення антидотів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

- загальні принципи лікування гострих отруень;
- характеристика деяких СДОР, що спостерігаються найчастіше, симптоми отруєння;
- основні принципи надання догоспітальних видів медичної допомоги.

Розділ 9. Стихійні лиха, їх класифікація та медико-тактичні особливості. Основи організації та проведення аварійно-рятувальних і невідкладних робіт, медична допомога в районах стихійних лих

ЛЕКЦІЯ

Загальні причини виникнення і класифікація стихійних лих. Медико-тактична характеристика атмосферних, гідросферних та літосферних природних небезпек: можливий характер патологій, санітарно-гігієнічний та епідеміологічний стан територій, наявність лікувально-профілактичних заходів, шляхів евакуації.

Правила поведінки населення та заходи безпеки під час виконання робіт щодо ліквідації наслідків природних катастроф (землетруси, повені, урагани тощо). Основні заходи під час ліквідації наслідків природних катастроф.

Організація і проведення пошукових та аварійно-рятувальних робіт в осередку стихійного лиха. Медичне забезпечення та функціональні формування екстреної медичної допомоги при наданні медичної допомоги, евакуації та розосереджуванні населення.

Особливості роботи фельдшера в складі рятувальних бригад під час катастроф природного походження. Основні положення Єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні техногенні і природні ситуації.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Загальні причини виникнення і класифікація стихійних лих. Медико-тактична характеристика атмосферних, гідросферних та літосферних природних небезпек: можливий характер патологій, санітарно-гігієнічний та епідеміологічний стан територій, наявність лікувально-профілактичних заходів, шляхів евакуації.

Розділ 10. Екстрена медична допомога при масових ураженнях

в мирний та воєнний час. Основні принципи і способи захисту населення при масових ураженнях у надзвичайних ситуаціях природного та техногенного характеру

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Перша медична та долікарська допомога при кровотечах, переломах, пораненнях, та інших травмах.

Перша медична та долікарська допомога при забитті, контузіїх і синдромі тривалого роздавлювання. Перша медична та долікарська допомога при травматичному шоку.

Перша медична та долікарська допомога при опіках і обмороженнях.

Надання допомоги при електротравмі.

Перша медична та долікарська допомога при утопленні.

Основні принципи і способи захисту населення: колективні та індивідуальні.

Індивідуальні засоби захисту населення — засоби захисту органів дихання (протигази, респіратори, ватно-марлеві пов'язки) та засоби захисту шкіри.

Засоби індивідуального медичного захисту (аптечка індивідуальна, протихімічний та перев'язувальний пакети).

Практичні навички:

- надягання засобів захисту органів дихання на потерпілого;
- проведення непрямого масажу серця та штучної вентиляції легень;
- визначення виду кровотечі та застосування різних способів її зупинення;
- звільнення потерпілих від дії електричного струму, вогню та завалів;
- застосування медичних засобів аптечки індивідуальної відповідно до виду ураження;
- проведення роз'яснювальної роботи серед населення щодо дій у разі загрози чи виникнення надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру;
- надання першої медичної та долікарської допомоги потопаючим.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Основні принципи і способи захисту населення при масових ураженнях у надзвичайних ситуаціях природного та техногенного характеру.

Колективні засоби захисту — сховища, протирадіаційні укриття тощо.

Розділ 11. Організація санітарно-гігієнічних і протиепідемічних заходів у надзвичайних ситуаціях. Зміст та організація режимно-обмежувальних заходів в епідемічних осередках

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Санітарно-епідеміологічна розвідка, оцінювання епідемічної обстановки в осередку надзвичайної ситуації, медичне обстеження, виявлення інфекційних захворювань, локалізація і ліквідація осередків інфекції.

Організація харчування, водопостачання та комунального обслуговування населення в разі загрози або виникнення надзвичайної ситуації біологічного походження.

Організація екстреної профілактики та імунопрофілактики інфекцій серед населення в епідемічних осередках.

Санітарно-гігієнічні та протиепідемічні заходи в осередках катастроф: ізоляція хворих, медичне спостереження за контактними, дезінфекція, дезінсекція та дератизація тощо.

Практичні навички:

- проведення санітарно-епідеміологічної розвідки осередку бактеріологічного ураження та оцінювання її результатів;
- проведення відбору проб води для бактеріологічного та фізико-хімічного дослідження;
- проведення відбору проб продуктів харчування для дослідження;
- приготування дезінфекційних розчинів та проведення дезінфекції об'єктів навколишнього середовища;
- проведення заходів загальної та спеціальної екстреної профілактики населення.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Наближення до поранених на полі бою різними способами.
2. Відтягування поранених з поля бою.
3. Винесення поранених з поля бою одним санітаром за допомогою лямки медичної носильної.
4. Винесення поранених з поля бою двома санітарами на руках та за допомогою нош і лямки медичної носильної.
5. Зупинка артеріальної кровотечі методом пальцевого притискання артерії.
6. Припинення артеріальної кровотечі методом закручення вузла або палички.
7. Зупинка кровотечі максимальним згинанням кінцівки.
8. Припинення артеріальної кровотечі методом накладання гумового джгута.
9. Контроль за накладеним джгутом.
10. Припинення артеріальної кровотечі за допомогою поясного ремня.
11. Зупинка кровотечі накладанням стисної пов'язки.
12. Накладання першого закріплювального туру бинта.
13. Накладання останнього фіксувального туру бинта.
14. Накладання пов'язки на голову:
 - колової;
 - зворотної;
 - “чепець”;
 - хрестоподібної на потилицю;
 - на одне око (монокулярної);
 - на обидва ока (бінокулярної);
 - на одне вухо (“неаполітанська шапка”);
 - “вуздечка”;
 - виготовлення праці;
 - пращоподібної на ніс;
 - пращоподібної на підборіддя;
 - “шапка Гіппократа”.
15. Накладання пов'язок на кінцівки:
 - колової;
 - спіральної;
 - повзучої;
 - “лицарська рукавичка”;
 - зворотної на кисть;
 - хрестоподібної на променево-зап'ястковий та гомілково-стопний суглоби;
 - черепашачої;
 - колосоподібної на плечовий суглоб.
16. Накладання пов'язки на тулуб:
 - Дезо;
 - хрестоподібної на плечові суглоби;
 - на одну грудну залозу;
 - на обидві грудні залози;
 - Вельпо;
 - Накладання пов'язки за допомогою ППІ;
 - оклюзійної.
17. Накладання косинки медичної.

18. Імобілізація підручними засобами при переломі:
 - передпліччя і плеча;
 - кісток кисті;
 - стегна;
 - гомілки і стопи;
19. Накладання транспортної шини Крамера при переломі:
 - передпліччя;
 - плеча;
 - однієї з кісток гомілки;
 - двох кісток гомілки.
20. Накладання транспортної шини Дітерікса.
21. Проведення транспортної імобілізації при переломі ключиці.
22. Проведення транспортної імобілізації при ушкодженні кісток таза, хребта.
23. Проведення транспортної імобілізації при черепно-мозковій травмі.
24. Невідкладна допомога при травматичному шоку.
25. Візуальне визначення ступеня опіку.
26. Визначення площі опіку за правилом дев'яток.
27. Невідкладна допомога при опіках.
28. Невідкладна допомога при синдромі тривалого роздавлювання.
29. Невідкладна допомога при утопленні.
30. Невідкладна допомога при ураженні електричним струмом.
31. Проведення штучного дихання способами “з рота до рота” та “з рота до ніса”.
32. Проведення непрямого масажу серця.
33. Проведення ШВЛ за допомогою дихальної трубки.
34. Проведення ШВЛ за допомогою апарата ДП-10 на фантомі.
35. Надягання протигаза на потерпілого.
36. Подача кисню за допомогою інгаляторів КІ-3М, КІ-4.
37. Проведення ШВЛ у зараженій зоні за допомогою апарата ДП-10.
38. Застосування аптечки індивідуальної.
39. Проведення часткової спеціального оброблення за допомогою індивідуального протихімічного пакета.
40. Уведення антидоту за допомогою шприца-тюбика.
41. Прилади дозиметричного контролю і правила роботи з ними.
42. Прилади хімічної розвідки і правила роботи з ними.
43. Правила надягання захисного костюма.
44. Правила надягання протигаза.
45. Проведення медичного сортування потерпілих.
46. Надання допомоги при ураженні хлором.
47. Надання допомоги при ураженні аміаком.
48. Надання допомоги при ураженні чадним газом.
49. Проведення заходів загальної екстреної профілактики.
50. Проведення заходів спеціальної екстреної профілактики.
51. Заходи профілактики внутрішнього опромінення.
52. Проведення заходів йодної профілактики.
53. Відбір проб води для фізико-хімічного та бактеріологічного дослідження.
54. Відбір проб продуктів харчування для дослідження.
55. Проведення заходів деактивації.
56. Приготування дезінфекційних розчинів.
57. Проведення дезінфекції епідемічного осередку.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ

1. Способи наближення до поранених на полі бою.
2. Способи відтягування поранених і винесення їх з поля бою в укриття.
3. Способи тимчасової зупинки зовнішньої кровотечі на полі бою.
4. Способи накладання асептичної пов'язки при пораненнях кінцівок, живота, грудної клітки.
5. Способи накладання оклюзійної пов'язки при відкритому пневмотораксі.
6. Тимчасова іммобілізація кінцівок з використанням пов'язок і підручних засобів.
7. Способи штучної вентиляції легенів.
8. Завдання МПБ в оборонному і наступальному боях.
9. Особовий склад і оснащення МПБ.
10. Організація роботи МПБ в оборонному та наступальному боях.
11. Перелік заходів долікарської (фельдшерської) допомоги.
12. Контроль за накладеним джгутом.
13. Інгаляція кисню за допомогою інгаляторів КТ-3М, КІ-4.
14. Штучна вентиляція легенів за допомогою апарата ДП-10.
15. Транспортна іммобілізація за допомогою шини Дітеріхса.
16. Транспортна іммобілізація за допомогою шини Крамера.
17. Транспортна іммобілізація за допомогою фанерної шини.
18. Транспортна іммобілізація за допомогою підборідної праці з пов'язкою головною.
19. Патогенез травматичного шоку.
20. Клінічні ознаки шоку.
21. Зміст заходів першої медичної допомоги при травматичному шоку на полі бою.
22. Зміст протишокових заходів на МПБ.
23. Основні патогенетичні чинники синдрому тривалого роздавлювання тканин (СТРТ).
24. Зміст заходів першої медичної допомоги при СТРТ.
25. Зміст заходів долікарської (фельдшерської) допомоги при СТРТ.
26. Характеристика термічних опіків за глибиною ураження.
27. Польові методи визначення площі термічних опіків.
28. Патогенез опікової хвороби.
29. Особливості термічних опіків від запалювальних сумішей.
30. Перша медична допомога при термічних опіках.
31. Долікарська (фельдшерська) допомога при термічних опіках.
32. Механізм розвитку променевих уражень.
33. Види радіаційних уражень.
34. Клінічна характеристика гострої променевої хвороби.
35. Перша медична допомога при первинній променевої реакції.
36. Долікарська (фельдшерська) допомога при первинній променевої реакції.
37. Класифікація бойових отруйних речовин (ОР).
38. Клінічна картина ураження ФОР.
39. Клінічна картина ураження ОР шкірноаривної дії.
40. Клінічна картина ураження ОР загальноотруйної дії.
41. Клінічна картина ураження ОР задушливої дії.

42. Перша медична допомога при ураженнях ФОР.
43. Перша медична допомога при ураженнях ОР шкірно-наривної дії.
44. Перша медична допомога при ураженнях ОР загальнотоксичної дії.
45. Перша медична допомога при ураженнях ОР задушливої дії.
46. Організація і завдання Державної служби медицини катастроф (ДСМК).
47. Заклади і формування ДСМК.
48. Принципи лікувально-евакуаційного забезпеченні в системі ДСМК.
49. Основна мета й організаційні основи лікувально-евакуаційного забезпечення населення в системі ДСМК.
50. Медичне сортування потерпілих, види, мета.
51. Медична евакуація потерпілих.
52. Основні визначення та поняття надзвичайної ситуації.
53. Класифікація надзвичайних ситуацій.
54. Основні уражувальні чинники катастроф.
55. Транспортні катастрофи, їхня медико-тактична характеристика.
56. Катастрофи на морському та річковому транспорті, причини, прогнозування санітарних втрат, можливі види уражень.
57. Авіаційні катастрофи, причини, прогнозування санітарних втрат, можливі види уражень.
58. Катастрофи на залізничному транспорті, причини, прогнозування санітарних втрат, можливі види уражень.
59. Дорожньо-транспортні випадки, причини, можливі види уражень.
60. Види медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях.
61. Зміст і обсяг першої медичної допомоги.
62. Зміст і обсяг долікарської медичної допомоги.
63. Характеристика радіаційних аварій.
64. Фізичні основи радіації.
65. Одиниці вимірювання йонізуючого випромінювання.
66. Біологічна дія йонізуючого випромінювання.
67. Колективні засоби захисту населення від дії чинників радіаційного, хімічного та бактеріологічного ураження.
68. Засоби індивідуального захисту органів дихання.
69. Види протигазів, правила надягання.
70. Засоби індивідуального захисту шкіри.
71. Класифікація сильнодіючих отруйних речовин (СДОР), симптоми отруєння.
72. Санітарно-хімічна розвідка.
73. Прилади хімічної розвідки, правила користування.
74. СДОР, що найчастіше трапляються, симптоми отруєння, перша медична допомога.
75. Медичні засоби захисту при радіаційному, хімічному та бактеріологічному ураженні.
76. Причини виникнення і класифікація стихійних лих.
77. Медико-тактична характеристика атмосферних стихійних лих.
78. Медико-тактична характеристика гідросферних стихійних лих.
79. Медико-тактична характеристика літосферних стихійних лих.
80. Правила поведінки населення під час землетрусів.
81. Правила поведінки населення під час повені.
82. Правила поведінки населення під час атмосферних стихійних лих.
83. Кровотеча, види, способи її зупинки.
84. Перша медична допомога при переломах, забитті.
85. Перша медична допомога при опіках.

86. Перша медична допомога при обмороженнях.
87. Надання медичної допомоги при втопленні.
88. Перша медична допомога при ураженні електричним струмом.
89. Особливо небезпечні інфекції (ОНІ), особливості епідемічного процесу.
90. Санітарно-гігієнічні та протиепідемічні заходи при ОНІ.
91. Санітарно-епідемічна розвідка, мета, оцінювання результатів.
92. Організація харчування, водопостачання і комунального обслуговування при епідемічних небезпеках.
93. Санітарно-гігієнічні заходи та протиепідемічні заходи в епідемічних осередках.
94. Дезінфекція, види, засоби.
95. Організація загальної і спеціальної екстреної профілактики.
96. Режимно-обмежувальні заходи в епідемічних осередках (карантин, обсервація).

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Способи тимчасової зупинки зовнішньої кровотечі на полі бою. Контроль за накладеним джгутом.
2. Способи накладання асептичної пов'язки при пораненнях кінцівок, живота, грудної клітки.
3. Способи накладання оклюзійної пов'язки при відкритому пневмотораксі.
4. Перелік заходів долікарської (фельдшерської) допомоги.
5. Транспортна іммобілізація за допомогою шини Дітерікса.
6. Транспортна іммобілізація за допомогою шини Крамера.
7. Транспортна іммобілізація за допомогою підборідної праці з головною пов'язкою.
8. Зміст заходів першої медичної допомоги при травматичному шоку на полі бою.
9. Зміст заходів долікарської (фельдшерської) допомоги при СТРТ.
10. Перша медична допомога при термічних опіках.
11. Долікарська (фельдшерська) допомога при термічних опіках.
12. Перша медична допомога при первинній променевої реакції.
13. Долікарська (фельдшерська) допомога при первинній променевої реакції.
14. Клінічна картина ураження ФОР.
15. Перша медична допомога при ураженнях ФОР.
16. Заклади і формування ДСМК.
17. Медичне сортування потерпілих, види, мета.
18. Медична евакуація потерпілих.
19. Класифікація надзвичайних ситуацій.
20. Транспортні катастрофи, їхня медико-тактична характеристика.
21. Дорожньо-транспортні випадки, причини, можливі види уражень.
22. Види медичної допомоги постраждалим у надзвичайних ситуаціях.
23. Зміст і обсяг першої медичної допомоги.
24. Зміст і обсяг долікарської медичної допомоги.
25. Колективні засоби захисту населення від дії чинників радіаційного, хімічного та бактеріологічного ураження.
26. Засоби індивідуального захисту органів дихання.
27. СДОР, що найчастіше трапляються, симптоми отруєння, перша медична допомога.
28. Медичні засоби захисту при радіаційному, хімічному та бактеріологічному ураженні.
29. Кровотечі, види, способи зупинки.
30. Санітарно-гігієнічні та протиепідемічні заходи при ОНІ.
31. Санітарно-епідемічна розвідка, мета, оцінювання результатів.
32. Дезінфекція, види, засоби.
33. Режимно-обмежувальні заходи в епідемічних осередках (карантин, обсервація).

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Безпека життєдіяльності: Навч. посібник / Я.І. Бедрій, В.С. Джигирей та ін. — Львів, 1997. — 275 с.

Вандышев А.Р. Медицина катастроф. — Ростов н/Д: Феникс, 2002. — 384 с.

Військова токсикологія, радіологія і медичний захист: Підручник / За ред. Скалецького Ю.М., Мисули І.Р. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2003. — 362 с.

Військово-медична підготовка / П.І. Сидоренко та ін. — К.: Медицина, 2008. — 432 с.

Військово-медична підготовка / Т.М. Гут. — К.: Медицина, 2010. — 304 с.

Кочін І.В. Медицина катастроф. — К.: Здоров'я, 2002. — 348 с.

Закон України “Про захист населення і територій у надзвичайних ситуаціях техногенного і природного характеру”, 2006 р.

Військова токсикологія, радіологія та медичний захист / М.І. Барасій, І.Ю. Худецький, Ю.С. Балабан та ін. / За ред. Ю.М. Скалецького, І.Р. Мисули. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2003. — 362 с.

Медична служба механізованої (танкової) бригади: Навч. посібник / В.В. Вороненко, М.І. Бадюк, В.М. Гулько та ін. — К.: УВМА, 2004. — 107 с.

Організація медичного забезпечення військ / М.І. Бадюк, Ф.М. Левченко, В.П. Токарчук та ін. / За ред. В.В. Паська. — К.: МП “Леся”, 2005. — 430 с.

Пашко К.О., Герасимів І.М. Військово-медична підготовка. — Тернопіль: Укрмедкнига, 1999. — 324 с.

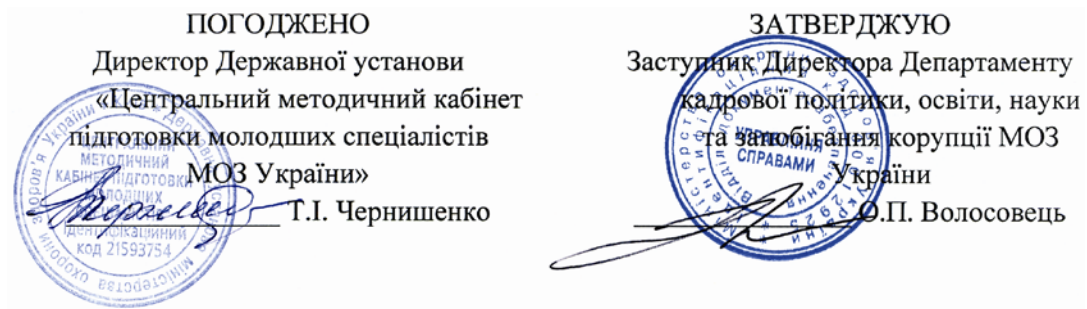
Додаткова

Буянов В.М., Нестеренко Ю.А. Хирургия. — М.: Медицина, 1990.

Кочин И.В., Черняков Г.А., Сидоренко П.И. Научные основы эпидемиологии катастроф. — Запорожье, 2004.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа «Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів» МОЗ України

ЕПІДЕМІОЛОГІЯ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 «Лікувальна справа»

Київ
2011

ЕПІДЕМІОЛОГІЯ

Укладач

Н.П. Куцаєва — викладач-методист, викладач вищої категорії Вінницького базового медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії санітарно-гігієнічних дисциплін Вінницького базового медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного 07 квітня 2011 р., протокол № 8.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні опорної циклової комісії терапії Івано-Франківського базового медичного коледжу 31 жовтня 2011 р., протокол № 1.

Рецензенти:

Л.В. Мороз — професор, доктор мед. наук, завідувач кафедри інфекційних хвороб Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова;

С.І. Дабіжа — заступник Головного державного санітарного лікаря Вінницької області, лікар вищої категорії;

Ф.В. Кузик — канд. мед. наук, заступник директора з навчальної роботи Чернівецького базового медичного коледжу БДМУ.

© МОЗ України, 2011

© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальну програму з дисципліни “Епідеміологія” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

Відповідно до “Концепції розвитку охорони здоров’я населення України”, одним з пріоритетних напрямів реформування галузі є створення та подальший розвиток належної системи і технологій первинної медико-санітарної допомоги. Реалізація цього завдання потребує підготовки кваліфікованих фельдшерів для задоволення потреб міського і сільського населення в різних видах медичної допомоги, надання цієї допомоги на засадах сімейної медицини (загальної практики) з широким впровадженням нових технологій профілактичної діяльності.

У підготовці фахівця зі спеціальності “Лікувальна справа” дисципліна “Епідеміологія” має забезпечити майбутнім спеціалістам необхідні теоретичні знання, оволодіння методикою практичної роботи щодо зниження захворюваності на інфекційні хвороби та запобігання їх поширенню, тобто з організації та проведення профілактичних і протиепідемічних заходів.

Для вивчення епідеміології відводиться 81 год, з них 15 — лекцій, 30 — навчальна практика під керівництвом викладача, 36 — самостійна позааудиторна робота. Контроль кінцевого рівня знань проводиться на диференційованому заліку та комплексному кваліфікаційному екзамені. Викладання необхідно здійснювати на засадах інтеграції з предметами циклу природничо-наукових дисциплін і дисциплін циклу професійно-практичної підготовки.

Дисципліна поділяється на загальну та спеціальну епідеміологію. Під час вивчення матеріалу із загальної епідеміології викладач звертає увагу на закономірності перебігу епідемічного процесу, умови, які сприяють або перешкоджають поширенню інфекційних хвороб, методи епідеміології. Наголос у викладанні основ загальної епідеміології як у лекціях, так і в навчальній практиці зроблено на виборі провідної ланки епідемічного процесу, конкретних профілактичних та протиепідемічних заходах щодо припинення поширення інфекційних хвороб.

Під час вивчення спеціальної епідеміології акцент робиться на засвоєнні студентами вмінь і навичок проведення епідеміологічного обстеження в осередках інфекційних захворювань з розробленням комплексу конкретних заходів впливу на всі ланки епідемічного процесу з метою локалізації та ліквідації осередку.

Циклові комісії медичних училищ і коледжів можуть вносити зміни (до 15 %) щодо змісту програмного матеріалу, розподілу годин за темами, розподілу програмного матеріалу для аудиторного вивчення і самостійної роботи з метою забезпечення адаптації навчальної програми до можливих змін епідемічної ситуації, введення нових нормативних документів тощо.

Під час вивчення питань, винесених для позааудиторної роботи, студентам надається консультативна допомога та необхідна методична література.

Після вивчення дисципліни *студенти повинні знати:*

- визначення епідеміології як науки та галузі практичної медицини;
- епідеміологічну класифікацію інфекційних хвороб;

- ланки епідемічного процесу, чинники, які впливають на його інтенсивність;
- джерела збудників інфекції, епідеміологічну роль різних форм перебігу інфекційних хвороб;
- механізм передачі збудників інфекції, шляхи й чинники передачі збудників інфекції;
- сприйнятливність до інфекційних хвороб, їх контагіозність. Шляхи формування імунного перевірку серед населення та значення його в розвитку епідемічного процесу;
- визначення епідемічного осередку та його меж, значення цієї роботи в ефективності протиепідемічних заходів;
- принципи профілактики інфекційних захворювань;
- протиепідемічні заходи щодо джерел збудників інфекції, шляхів передачі, осіб, які були в контакті з джерелом збудника інфекції;
- заходи щодо підвищення імунітету населення;
- визначення дезінфекції, стерилізації, дезінсекції, дератизації;
- роль фельдшера в проведенні протиепідемічних заходів;
- чинні накази та інші інструктивно-нормативні документи МОЗ України;
- правила техніки безпеки під час роботи в лікувально-профілактичних закладах.

Студенти повинні вміти:

- проводити епідеміологічне обстеження у вогнищі інфекційної хвороби, гельмінтозу;
- скласти план протиепідемічних заходів у вогнищах інфекції, гельмінтозів;
- виявляти, реєструвати, оповіщати та брати на облік хворих на інфекційні захворювання та гельмінтози на дільниці, заповнювати відповідну документацію;
- визначати строки спостереження та ізоляції осіб, які були в контакті з хворими на інфекційне захворювання;
- планувати проведення профілактичних щеплень на дільниці;
- заповнювати журнал обліку профілактичних щеплень, вести картотеку щеплень;
- проводити облік та бракераж бактерійних препаратів;
- проводити поточну і заключну дезінфекцію, використовуючи необхідні методи і засоби дезінфекції;
- проводити статистичне оброблення випадків інфекційних захворювань.

Студенти мають бути поінформовані про:

- зміни епідеміологічного стану в Україні;
- зміни імунологічної структури дітей унаслідок погіршення екологічної ситуації в Україні і світі, моніторинг імунопрофілактики;
- методи й засоби санітарної освіти населення з питань профілактики інфекційних хвороб.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Вступ. Предмет і методи епідеміології. Історія розвитку епідеміології. Поняття про епідеміологічний нагляд	3	1		2
2	Вчення про епідемічний процес. Вплив соціальних і природних умов на епідемічний процес	2	1	1	
3	Класифікація інфекційних хвороб. Санітарно-епідеміологічна служба в Україні. Загальні напрями профілактики інфекційних хвороб	6	1	3	2
4	Організація та проведення дезінфекційних заходів. Поняття про дезінсекцію та дератизацію	7	1	4	2
5	Організація та проведення імунопрофілактики	6	2	4	
6	Охорона праці в галузі	2			2
7	Сальмонельоз. Ботулізм	6	2	2	2
8	Вірусний гепатит А, Е. Шигельоз	4		2	2
9	Холера. Поліомієліт	4			4
10	Лептоспіроз	2			2
11	Гельмінтози	8	2	4	2
12	Туберкульоз. Грип	6	2	2	2
13	Дифтерія. Кір	4		2	2
14	Скарлатина. Менінгококова інфекція	2			2
15	Вітряна віспа. Коклюш	2			2
16	Висипний тиф, хвороба Бриля. Чума	2			2
17	Малярія	2			2
18	Вірусні гепатити В, С. ВІЛ-інфекція. Внутрішньолікарняна інфекція	6	2	2	2
19	Сказ, правець, сибірка.	7	1	4	2
	Усього	81	15	30	36

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Історія розвитку епідеміологічної науки. Досягнення вітчизняної епідеміології (Д.С. Самойлович, Д.К. Заболотний, А.В. Громашевський, Л.А. Тарасевич, М.Ф. Гамалея, Е.П. Павловський, П.А. Петрищева, В.Д. Белякова, К.І. Скрябін та ін.).
2. Вимоги техніки безпеки під час роботи в лікувально-профілактичних закладах. Дотримання правил охорони праці та техніки безпеки під час роботи зі шкідливими та небезпечними речовинами.
3. Охорона праці під час використання хімічних засобів дезінфекції, дезінсекції, дератизації.
4. Охорона праці та техніка безпеки під час роботи з інфікованим матеріалом та його знезаражування. Використання засобів індивідуального захисту.
5. Дезінфекційні заклади, зміст роботи. Основні дезінфекційні засоби. Санітарні пропускники: призначення, улаштування, порядок роботи.
6. Роль фельдшера в організації і проведенні осередкової дезінфекції в умовах ФАП, здоров'я пункту.
7. Основні принципи роботи дезінфекційних камер. Основні вимоги до парових і пароформалінових камер, їх використання, гарячеповітряні, газові камери, їх функціонування. Контроль за роботою камер.
8. Дезінсекція, дератизація. Методи, засоби.
9. Санітарно-епідеміологічні станції, їхня структура, функції. Інші спеціалізовані протиепідемічні заклади.
10. Епідеміологічна характеристика збудників ботулізму.
11. Особливості джерел збудників ботулізму. Механізм, чинники і шляхи передавання збудників.
12. Основні заходи профілактики ботулізму. Епідеміологічний нагляд.
13. Епідеміологічна характеристика збудників вірусу гепатиту Е. Джерело збудника інфекції, механізм передавання, шляхи поширення.
14. Особливості епідемічного процесу вірусного гепатиту Е. Профілактичні заходи.
15. Епідеміологічна характеристика збудників дизентерії: шигели Зонне, Флекснера, Григор'єва—Шиги.
16. Джерело збудників шигельозів, механізм передавання, чинники та шляхи, сприйнятливість, імунітет.
17. Особливості епідемічного процесу при дизентерії. Роль підприємств громадського харчування. Вплив соціально-побутових умов на епідемічний процес.
18. Профілактика дизентерії.
19. Епідеміологічна характеристика збудників холери. Джерела збудників холери.
20. Механізм передавання, чинники, шляхи поширення збудників холери.
21. Епідеміологічні особливості холери в сучасних умовах.
22. Профілактичні заходи при холері. Правила санітарної охорони території України.
23. Епідеміологічна характеристика збудників поліомієліту. Джерела збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, сприйнятливість, імунітет. Роль вірусоносіїв.
24. Особливості епідемічного процесу поліомієліту. Специфічна профілактика.
25. Епідеміологічна характеристика збудників лептоспірозу. Джерело

- збудників інфекції, механізм передавання, шляхи поширення.
26. Особливості епідемічного процесу лептоспірозу. Специфічна профілактика. Профілактичні та протиепідемічні заходи.
 27. Морфологічна характеристика збудників: аскаридозу, трихоцефальозу, стронгілоїдозу, трихінельозу, теніозу, теніаринхозу, дифілоботріозу, ехінококозу, опісторхозу, ентеробіозу, гіменолепідозу.
 28. Епідеміологічна характеристика збудників грипу. Джерело збудника інфекції, механізм передавання. Сприйнятливість та імунітет.
 29. Профілактика грипу.
 30. Епідеміологічна характеристика збудника дифтерії. Джерело збудника інфекції, епідеміологічне значення хворих на стерті форми дифтерії та носіїв токсигенних штамів.
 31. Механізм і шляхи передавання дифтерії. Сприйнятливість та імунітет.
 32. Особливості епідемічного процесу дифтерії в сучасних умовах. Методи лабораторної діагностики. Загальна та специфічна профілактика дифтерії.
 33. Епідеміологічна характеристика збудників кору. Джерело збудника інфекції.
 34. Механізм і шляхи передавання кору, сприйнятливість та імунітет.
 35. Особливості епідемічного процесу кору. Епідеміологічна роль хворих у різні періоди хвороби. Терміни ізоляції хворих та осіб, які контактували з ними. Загальна та специфічна профілактика.
 36. Епідеміологічна характеристика збудника скарлатини. Особливості епідемічного процесу. Терміни ізоляції хворих і осіб, які спілкувалися з ними. Профілактика.
 37. Епідеміологічна характеристика збудника менінгококової інфекції, розгляд особливостей епідемічного процесу. Епідеміологічне значення різних форм менінгококової інфекції. Профілактика.
 38. Епідеміологічна характеристика збудника вітряної віспи. Особливості епідемічного процесу. Терміни ізоляції хворих та осіб, які спілкувалися з ними. Профілактика.
 39. Епідеміологічна характеристика збудника коклюшу. Особливості епідемічного процесу. Роль хворих зі стертою формою хвороби. Терміни ізоляції хворих та осіб, які спілкувалися з ними.
 40. Профілактика коклюшу.
 41. Епідеміологічна характеристика збудників висипного тифу, хвороби Бриля. Джерело збудників інфекції. Методи активного виявлення хворих та носіїв. Механізм, шляхи передавання збудника.
 42. Роль та біологічні особливості переносника висипного тифу. Сучасні особливості епідеміології захворювань. Специфічна профілактика висипного тифу. Профілактичні заходи. Організація та проведення протипедиккульозних заходів.
 43. Етіологія чуми. Джерело збудників інфекції, шляхи поширення. Природна осередковість. Загальна та специфічна профілактика. Тактика фельдшера у разі виявлення хворого на чуму. Захисний робочий одяг. Заходи в осередку інфекції.
 44. Види збудників малярії. Характеристика переносника. Особливості епідемічного процесу. Методи активного виявлення хворих та носіїв.
 45. Основні принципи профілактики малярії.
 46. ВІЛ-інфекція — правові аспекти в рамках Закону України “Про запобігання захворюванню на СНІД та соціальний захист населення”.
 47. Визначення поняття про внутрішньолікарняну інфекцію (ВЛІ).

Етіологія та найпоширеніші нозологічні форми внутрішньолікарняної інфекції. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання збудників, чинники передавання збудників.

48. Роль медичного працівника в профілактиці внутрішньолікарняної інфекції. Епідеміологічний нагляд. Заходи профілактики внутрішньолікарняної інфекції, протиепідемічні заходи.
49. Епідеміологічна характеристика збудника сибірки. Характеристика епідемічного процесу.
50. Профілактика сибірки.

ЗМІСТ

Тема 1. Вступ. Предмет і метод епідеміології. Історія розвитку епідеміології. Поняття про епідеміологічний нагляд

ЛЕКЦІЯ

Предмет епідеміології. Визначення епідеміології як науки. Роль і місце епідеміології в охороні здоров'я, господарстві, обороні країни. Основні завдання щодо профілактики інфекційних хвороб у сучасних умовах. Методи епідеміології. Епідеміологічний нагляд — сучасна і найефективніша форма проведення профілактичної та протиепідемічної роботи: визначення поняття, загальна мета та завдання. Епідеміологічний метод дослідження, епідеміологічна діагностика, епідеміологічний аналіз.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Історія розвитку епідеміологічної науки. Досягнення вітчизняної епідеміології (Д.С. Самойлович, Д.К. Заболотний, А.В. Громашевський, Л.А. Тарасевич, М.Ф. Гамалея, Е.П. Павловський, П.А. Петрищева, В.Д. Белякова, К.І. Скрябін та ін.).

Тема 2. Вчення про епідемічний процес. Вплив соціальних і природних умов на епідемічний процес

ЛЕКЦІЯ

Епідемічний процес як процес виникнення і поширення інфекційних хвороб серед населення. Кількісні прояви епідемічного процесу: захворюваність спорадична та епідемічна (спалах, епідемія, пандемія). Ланки епідемічного процесу. Хвора людина як джерело збудника інфекції. Заразність хворого в окремі періоди хвороби. Носії збудника як джерело збудника інфекції. Категорії носійства. Тварини як джерело збудників інфекції (дикі, промислові, свійські). Сапронози.

Механізм передавання збудників інфекції: фекально-оральний, краплинний (аерозольний), трансмісивний, контактний, вертикальний. Чинники передавання збудника інфекції. Шляхи поширення збудника інфекції.

Значення окремих видів комах і членистоногих як переносників збудників інфекційних хвороб. Біологічна та епідеміологічна характеристика вошей, комарів, бліх, москітів, мух, кліщів.

Вплив соціальних і природних чинників на епідемічний процес. Природна осередковість інфекційних хвороб. Роль екологічних чинників у формуванні епідемічного процесу. Основні положення теорії саморегуляції паразитарних систем В.Д. Белякова. Епідемічний осередок.

Сприйнятливість до інфекційних хвороб. Значення імунного перевірку серед населення в розвитку епідемічного процесу.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Вивчення схеми епідемічного процесу і встановлення трьох обов'язкових його ланок: джерела збудника інфекції, механізму передавання збудників, сприйнятливості населення.

Вивчення епідемічного осередку, визначення його меж, значення цієї роботи в ефективності протиепідемічних заходів.

Практичні навички:

- визначати складові епідемічного процесу;
- визначити межі вогнища.

Тема 3. Класифікація інфекційних хвороб. Санітарно-епідеміологічна служба в Україні. Загальні напрями профілактики інфекційних хвороб

ЛЕКЦІЯ

Основи епідеміологічної класифікації інфекційних хвороб. Епідеміологічна характеристика основних груп хвороб. Основні напрями профілактики інфекційних хвороб. Система обліку і звітності щодо інфекційної захворюваності. Заходи щодо джерела збудників інфекції. Забезпечення населення амбулаторною та стаціонарною допомогою (інфекційні лікарні), значення ізоляції інфекційних хворих на ФАПі. Роль санітарного активу. Санітарна освіта населення. Робота з бактеріоносіями. Заходи щодо шляхів передавання збудників інфекції. Оздоровлення навколишнього середовища. Загально-санітарні заходи та їх значення. Заходи щодо підвищення імунітету населення. Протиепідемічна робота на лікарняній дільниці та ФАПі. Система заходів запобігання занесенню і поширенню на території України особливо небезпечних для людей інфекційних хвороб. Законодавство щодо санітарної охорони території. Міжнародна інформація про екзотичні інфекції. Санітарно-епідеміологічна служба в Україні.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Організація протиепідемічної роботи на дільниці обслуговування ФАПу, здоровпункті: організатори, відповідальні виконавці, зв'язок із санітарно-епідеміологічною службою. Вивчення методики проведення епідеміологічного обстеження.

Вивчення схеми протиепідемічних заходів в епідемічному осередку. Виявлення, облік, реєстрація інфекційних хвороб і повідомлення про них. Заповнення статистичного талона для реєстрації уточнених (остаточних) діагнозів (форма 025-2/о), журналу реєстрації інфекційних хвороб (форма 060/о), термінового повідомлення про інфекційну хворобу, харчове, гостре професійне отруєння (форма 058/о). Порядок ізоляції та евакуації інфекційних хворих.

Практичні навички:

- проводити епідеміологічне обстеження осередку;
- складати план протиепідемічних заходів в осередку інфекції;
- заповнювати форми обліку № 025-2/о, № 058/о, № 060/о.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Санітарно-епідеміологічні станції, їхня структура, функції. Інші спеціалізовані протиепідемічні заклади.

Тема 4. Організація та проведення дезінфекційних заходів. Поняття

про дезінсекцію та дератизацію

ЛЕКЦІЯ

Дезінфекція та стерилізація. Завдання та місце серед протиепідемічних і санітарно-профілактичних заходів. Види дезінфекції: профілактична, осередкова (поточна, заключна). Методи дезінфекції та засоби її виконання. Дезінфекційні заклади, зміст роботи їх. Основні дезінфекційні засоби.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Основні методи і засоби дезінфекції, дезінсекції, дератизації. Фізичний метод дезінфекції. Хімічні дезінфекційні засоби, застосування їх при різних інфекційних хворобах відповідно до різних об'єктів.

Техніка приготування робочих розчинів дезінфекційних засобів, правила роботи з ними. Апаратура для дезінфекції та дезінсекції. Методи стерилізації. Контроль якості достерилізаційного очищення та стерилізації виробів медичного призначення.

Практичні навички:

- приготувати робочі концентрації дезінфекційних засобів;
- користуватися апаратурою для проведення дезінфекції, дезінсекції;
- організовувати і проводити осередкову дезінфекцію в умовах ФАПу, здоров'я пункту;
- проводити контроль якості достерилізаційного очищення та стерилізації виробів медичного призначення.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Дезінфекційні заклади, зміст роботи їх. Санітарні пропуски: призначення, улаштування, порядок роботи.
2. Роль фельдшера в організації і проведенні осередкової дезінфекції в умовах ФАПу, здоров'я пункту.
3. Основні принципи роботи дезінфекційних камер. Основні вимоги до парових і пароформалінових камер, їх використання, гарячеповітряні, газові камери, їх функціонування. Контроль за роботою камер.
4. Дезінсекція, дератизація. Методи, засоби.

Тема 5. Організація та проведення імунопрофілактики

ЛЕКЦІЯ

Заходи щодо підвищення імунітету населення. Місце імунопрофілактики в системі профілактичних і протиепідемічних заходів. Активна і пасивна імунізація, її особливості. Типи препаратів для щеплення, їх особливості. Способи введення імунобіологічних препаратів. Поняття про холододійний ланцюг. Показання і протипоказання до імунопрофілактики. Порядок проведення профілактичних щеплень в Україні. Календар профілактичних щеплень. Імунізація планова та за епідемічними показаннями. Післявакцинальні реакції та ускладнення.

Вплив екологічних факторів на формування природної резистентності та штучного імунітету. Поняття про колективний імунітет. Поняття про

моніторинг імунопрофілактики. Роль фельдшера в організації та проведенні специфічної профілактики інфекційних хвороб.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Організація проведення щеплень в умовах ФАПу, здоров'я пункту. Обладнання кабінетів щеплення. Картотека щеплень. Планування проведення щеплень. Вивчення препаратів для щеплення: зовнішній вигляд, правила транспортування, умови зберігання. Показання і протипоказання до вакцинації, способи введення вакцин, випадки вираженої реакції на введення вакцин. Терміни проведення щеплень (відповідно до чинних наказів МОЗ України).

Практичні навички:

- організувати і проводити щеплення в умовах ФАПу, здоров'я пункту;
- визначати показання і протипоказання щодо вакцинації;
- запобігати виникненню ускладнень внаслідок щеплення;
- складати річний і помісячний плани щеплень;
- проводити облік та бракераж бактерійних препаратів;
- проводити реєстрацію проведених щеплень, заповнювати облікові форми № 064/о, № 063/о, № 063-1/о, № 112/о, № 026/о.
- складати звіт про проведення щеплення.

Тема 6. Охорона праці в галузі

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Вимоги техніки безпеки під час роботи в лікувально-профілактичних закладах. Дотримання правил техніки безпеки під час роботи зі шкідливими та небезпечними речовинами.
2. Охорона праці при використанні хімічних засобів дезінфекції, дезінсекції, дератизації.
3. Техніка безпеки під час роботи з інфікованим матеріалом та його знезаражування. Використання засобів індивідуального захисту.

Тема 7. Сальмонельоз. Ботулізм

ЛЕКЦІЯ

Епідеміологічна характеристика збудників сальмонельозу. Особливості джерел збудників інфекції. Методи активного виявлення хворих і носіїв. Механізм, чинники та шляхи передавання збудників. Сприйнятливість та імунітет. Основні заходи профілактики. Епідеміологічний нагляд.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Основні напрями епідеміологічного обстеження та протиепідемічні заходи в осередках сальмонельозу, ботулізму (згідно з чинними наказами, інструкціями, методичними вказівками МОЗ України).

Практичні навички:

- проводити епідеміологічне обстеження осередків: сальмонельозу,

- ботулізму;
- збирати і транспортувати до лабораторії матеріал від хворих та харчові продукти;
- складати плани протиепідемічних заходів в осередках сальмонельозу, ботулізму.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Епідеміологічна характеристика збудників ботулізму. Особливості джерел збудників інфекції.
2. Механізм, чинники і шляхи передавання збудників. Основні заходи профілактики. Епідеміологічний нагляд.

Тема 8. Вірусний гепатит А, Е. Шигельоз

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Основні напрями епідеміологічного обстеження в осередках гепатиту А, Е, шигельозу. Протиепідемічні заходи в осередках (згідно з чинними наказами, інструкціями, методичними вказівками МОЗ України).

Практичні навички:

- проводити епідеміологічне обстеження осередку вірусного гепатиту, дизентерії;
- складати план протиепідемічних заходів;
- визначати об'єкти навколишнього середовища (воду, харчові продукти), які підлягають лабораторному дослідженню; взяття проб і доставлення їх до лабораторії.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Епідеміологічна характеристика збудників вірусу гепатиту А. Джерело збудника інфекції, механізм передавання, шляхи поширення. Особливості епідемічного процесу. Імунопрофілактика гепатиту А. Профілактичні заходи. Епідеміологічний нагляд.
2. Епідеміологічна характеристика збудників вірусу гепатиту Е. Джерело збудника інфекції, механізм передавання, шляхи поширення. Особливості епідемічного процесу. Профілактичні заходи.
3. Епідеміологічна характеристика збудників дизентерії: шигели Зонне, Флекснера, Григор'єва—Шиги. Джерело збудників інфекції, механізм передавання, чинники та шляхи, сприйнятливість, імунітет. Особливості епідемічного процесу. Роль підприємств громадського харчування. Вплив соціально-побутових умов на епідемічний процес. Профілактика дизентерії.

Тема 9. Холера. Поліомієліт

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Епідеміологічна характеристика збудників холери. Джерела збудників інфекції. Механізм передавання, чинники, шляхи поширення збудників. Епідеміологічні особливості холери в сучасних умовах. Профілактичні

- заходи. Правила санітарної охорони території України.
2. Епідеміологічна характеристика збудників поліомієліту. Джерела збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, сприйнятливість, імунітет. Роль вірусоносіїв. Особливості епідемічного процесу. Специфічна профілактика поліомієліту.

Тема 10. Лептоспіроз

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Епідеміологічна характеристика збудників лептоспірозу. Джерело збудників інфекції, механізм передавання, шляхи поширення. Особливості епідемічного процесу. Специфічна профілактика. Профілактичні та протиепідемічні заходи.

Тема 11. Гельмінтози

ЛЕКЦІЯ

К.І. Скрыбін — засновник гельмінтології. Гельмінти та їх значення в патології. Епідеміологія, класифікація, поширення гельмінтозів. Загальні принципи профілактики гельмінтозів: оздоровлення джерела збудника інвазії, вплив на чинники передавання, ветеринарно-санітарні заходи, санітарно-освітня робота, заходи щодо охорони навколишнього середовища від забруднення яйцями гельмінтів.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Розгляд особливостей епідемічного процесу гельмінтозів (аскаридозу, трихоцефальозу, стронгілоїдозу, трихінельозу, теніозу, теніаринхозу, дифілоботріозу, ехінококозу, опісторхозу, ентеробіозу, гіменолепідозу). Методи лабораторної діагностики гельмінтозів. Організація збирання і доправлення до лабораторії матеріалу для дослідження. Основні напрями епідеміологічного обстеження та протиепідемічні заходи в осередках гельмінтозів.

Практичні навички:

- проводити епідеміологічне обстеження осередків гельмінтозів;
- збирати і доправляти до лабораторії матеріал для дослідження;
- проводити санацію мікрочастинок гельмінтозів;
- скласти план заходів щодо профілактики гельмінтозів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Морфологічна характеристика збудників: аскаридозу, трихоцефальозу, стронгілоїдозу, трихінельозу, теніозу, теніаринхозу, дифілоботріозу, ехінококозу, опісторхозу, ентеробіозу, гіменолепідозу.

Тема 12. Туберкульоз. Грип

ЛЕКЦІЯ

Епідеміологічна характеристика збудника туберкульозу. Джерело збудника інфекції, роль тварин як джерела збудника інфекції. Епідеміологічна роль бактеріоносіїв. Методи виявлення початкових форм туберкульозу. Значення реакції на пробу Манту. Механізм та шляхи передавання. Сприйнятливність та імунітет. Особливості епідеміології туберкульозу на сучасному етапі, залежність від соціальних умов життя населення. Специфічна профілактика туберкульозу. Профілактичні заходи.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Основні напрями епідеміологічного обстеження та протиепідемічні заходи в осередку туберкульозу (згідно з чинними наказами, інструкціями, методичними вказівками МОЗ України). Основні напрями епідеміологічного обстеження осередку грипу. Протиепідемічні заходи.

Практичні навички:

- проводити епідеміологічне обстеження осередків туберкульозу, грипу;
- збирати матеріал для лабораторного дослідження на туберкульоз;
- планувати та проводити протиепідемічні заходи в осередках туберкульозу, грипу;
- проводити диспансерне спостереження за хворими в осередках туберкульозу.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Епідеміологічна характеристика збудників грипу. Джерело збудника інфекції, механізм передавання. Сприйнятливність та імунітет. Специфічна профілактика грипу. Профілактичні заходи.

Тема 13. Дифтерія. Кір

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Основні напрями епідеміологічного обстеження та протиепідемічні заходи в осередку дифтерії (згідно з наказами, інструкціями, методичними вказівками МОЗ України). Протиепідемічні заходи.

Основні напрями епідеміологічного обстеження та протиепідемічні заходи в осередках кору. Протиепідемічні заходи.

Практичні навички:

- проводити епідеміологічне обстеження осередків дифтерії, кору;
- збирати матеріал для бактеріологічного дослідження;
- складати план протиепідемічних заходів в осередку інфекції;
- проводити термінову та планову специфічну профілактику.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Епідеміологічна характеристика збудника дифтерії. Джерело збудника інфекції, епідеміологічне значення хворих на стерті форми дифтерії та носіїв токсигенних штамів. Механізм і шляхи передавання. Сприйнятливність та імунітет. Особливості епідемічного процесу дифтерії в сучасних умовах. Методи лабораторної діагностики.

- Загальна та специфічна профілактика дифтерії.
2. Епідеміологічна характеристика збудників кору. Джерело збудника інфекції. Механізм і шляхи передавання, сприйнятливість та імунітет. Особливості епідемічного процесу. Епідеміологічна роль хворих у різні періоди хвороби. Терміни ізоляції хворих та осіб, які контактували з ними. Загальна та специфічна профілактика.

Тема 14. Скарлатина. Менінгококова інфекція

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Епідеміологічна характеристика збудника скарлатини. Особливості епідемічного процесу.
2. Терміни ізоляції хворих та осіб, які спілкувалися з ними. Профілактика.
3. Епідеміологічна характеристика збудника менінгококової інфекції, розгляд особливостей епідемічного процесу. Епідеміологічне значення різних форм менінгококової інфекції. Профілактика.

Тема 15. Вітряна віспа. Коклюш

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Епідеміологічна характеристика збудника вітряної віспи. Особливості епідемічного процесу. Терміни ізоляції хворих та осіб, які спілкувалися з ними. Профілактика.
2. Епідеміологічна характеристика збудника коклюшу. Особливості епідемічного процесу. Роль хворих зі стертою формою хвороби. Терміни ізоляції хворих та осіб, які спілкувалися з ними. Профілактика.

Тема 16. Висипний тиф, хвороба Бриля. Чума

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Епідеміологічна характеристика збудників висипного тифу, хвороби Бриля. Джерело збудників інфекції. Методи активного виявлення хворих та носіїв. Механізм, шляхи передачі збудника. Роль та біологічні особливості переносника. Сучасні особливості епідеміології захворювань. Специфічна профілактика висипного тифу. Профілактичні заходи. Організація та проведення протипедиккульозних заходів.
2. Етіологія чуми. Джерело збудників інфекції, шляхи розповсюдження. Природна осередковість. Загальна та специфічна профілактика. Тактика фельдшера в разі виявлення хворого на чуму. Захисний робочий одяг. Заходи в осередку інфекції.

Тема 17. Малярія

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Види збудників малярії. Характеристика переносника. Особливості епідемічного процесу. Методи активного виявлення хворих та носіїв. Основні принципи профілактики малярії.

Тема 18. Вірусні гепатити В, С. ВІЛ-інфекція. Внутрішньолікарняна інфекція

ЛЕКЦІЯ

Епідеміологічна характеристика збудників гепатиту В, С. Джерела збудників інфекції, механізм і шляхи передавання. Особливості епідемічного процесу. Специфічна профілактика гепатиту В. Профілактичні та протиепідемічні заходи.

ВІЛ-інфекція. Епідеміологічна характеристика збудника. Джерело збудників інфекції, механізм, шляхи поширення. Сприйнятливість, групи ризику. Особиста та суспільна профілактика. Санітарна освіта населення.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Заходи запобігання поширенню вірусних гепатитів В, С, ВІЛ-інфекції в умовах ФАПу, здоров'я пункту, інших лікувальних установ згідно з чинними наказами і інструкціями МОЗ України. Індивідуальні засоби захисту від внутрішньолікарняної інфекції (ВЛІ).

Основні напрями епідеміологічного обстеження осередків вірусних гепатитів В, С, ВІЛ-інфекції. Протиепідемічні заходи.

Практичні навички:

- проводити епідеміологічне обстеження осередків вірусних гепатитів В, С;
- складати план та проводити протиепідемічні заходи в осередках вірусних гепатитів В, С, ВІЛ-інфекції;
- забезпечувати особисту безпеку під час роботи з хворими та інфікованим матеріалом в осередках вірусних гепатитів В, С, ВІЛ-інфекції;
- проводити санітарно-освітню роботу серед населення щодо шляхів поширення та засобів профілактики вірусних гепатитів В, С, ВІЛ-інфекції.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. ВІЛ-інфекція — правові аспекти згідно з правовими актами України.
2. Визначення поняття про внутрішньолікарняну інфекцію. Етіологія та найпоширеніші нозологічні форми внутрішньолікарняної інфекції. Джерело збудників інфекції, механізм та шляхи передавання збудників, чинники передавання збудників.
3. Роль медичного працівника в профілактиці внутрішньолікарняної інфекції. Епідеміологічний нагляд. Заходи профілактики внутрішньолікарняної інфекції, протиепідемічні заходи.

Тема 19. Сказ, правець, сибірка

ЛЕКЦІЯ

Характеристика збудника сказу. Особливості епідемічного процесу. Резервуар інфекції в природі. Організація ветеринарно-санітарних заходів.

Імунопрофілактика. Показання до щеплення.

Характеристика збудника правця. Джерела збудника інфекції і шляхи зараження. Загальна і специфічна профілактика. Відповідальність фельдшера за своєчасне проведення щеплення проти правця.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Основні напрями епідеміологічного обстеження в осередках сибірки, сказу, правця. Організація і проведення протиепідемічних заходів щодо сибірки, правця, сказу (згідно з чинними наказами МОЗ України, інструкціями та методичними вказівками). Специфічна профілактика правця: планова та екстрена.

Практичні навички:

- організувати протиепідемічні заходи;
- проводити епідеміологічне обстеження осередків;
- проводити щеплення.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Епідеміологічна характеристика збудника сибірки. Характеристика епідемічного процесу. Профілактичні та протиепідемічні заходи в сільському господарстві, на промислових підприємствах. Профілактика сибірки.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Визначення складових епідемічного процесу.
2. Проведення епідеміологічного обстеження осередку.
3. Складання плану та проведення первинних протиепідемічних заходів у разі виявлення хворих і носіїв.
4. Визначення об'єктів навколишнього середовища (води, харчових продуктів), які підлягають лабораторному дослідженню. Взяття проб і доправлення їх до лабораторії.
5. Взяття матеріалу від людей для бактеріологічного дослідження на виявлення збудників захворювання та доправлення їх до лабораторії.
6. Проведення дезінфекції в осередку.
7. Забезпечення особистої безпеки під час роботи з хворими та інфікованим матеріалом.
8. Диспансерне спостереження за особами, що перехворіли, контактними особами, носіями.
9. Проведення комплексу заходів під час епідемії грипу в дитячих колективах, лікарнях, поліклініках та інших закладах.
10. Проведення епідемічного обстеження осередків інфекційних захворювань.
11. Проведення активної імунізації вакциною БЦЖ.
12. Складання плану протиепідемічних заходів в осередку інфекції.
13. Заповнення форми обліку № 025-2/о, № 058/о, № 060/о, № 064/о, № 063/о, № 063-1/о, № 112/о, № 026/о.
14. Готування робочих концентрацій дезінфекційних засобів.
15. Використання апаратури для проведення дезінфекції, дезінсекції.
16. Організація та проведення осередкової дезінфекції в умовах ФАПу, здоров'я пункту.
17. Проведення контролю якості достерилізаційного очищення та стерилізації виробів медичного призначення.
18. Організація та проведення щеплення в умовах ФАПу, здоров'я пункту.
19. Визначення показань і протипоказань до вакцинації; запобігання виникненню ускладнень унаслідок щеплення.
20. Складання річного й помісячного планів щеплення.
21. Складання звіту про проведення щеплень за формами.
22. Здійснення бракеражу препаратів.
23. Проведення санітарно-освітньої роботи серед населення щодо шляхів поширення та засобів профілактики інфекційних захворювань.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ДИФЕРЕНЦІЙОВАНОГО ЗАЛІКУ

1. Предмет епідеміологія: завдання, методи, місце в системі практичної медицини.
2. Роль фельдшера у здійсненні профілактичних і протиепідемічних заходів на дільниці обслуговування ФАПу, здоров'я пункту.
3. Учення про епідемічний процес.
4. Профілактичні заходи впливу на епідемічний процес.
5. Санітарно-епідеміологічна служба в Україні.
6. Класифікація інфекційних захворювань.
7. Дезінфекція: види, методи, способи (показання до проведення профілактичної, осередкової: поточної та заключної; організація проведення).
8. Дезінсекція: профілактичні заходи, знищувальні.
9. Дератизація: профілактичні заходи, знищувальні.
10. Організація та проведення імунопрофілактики.
11. Епідеміологічна характеристика збудників дизентерії. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
12. Епідеміологічна характеристика збудників холери. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
13. Епідеміологічна характеристика збудників вірусних гепатитів А, Е. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
14. Епідеміологічна характеристика збудника ботулізму. Джерело збудника інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
15. Епідеміологічна характеристика збудника сальмонельозу. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
16. Епідеміологічна характеристика збудників лептоспірозу. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
17. Епідеміологічна характеристика збудників поліомієліту. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
18. Епідеміологічна характеристика збудників гельмінтозів. Джерело збудника інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку гельмінтозів (аскаридоз, ентеробіоз, трихоцефальоз, трихінельоз, опісторхоз, стронгілоїдоз, ехінококоз, дифілоботріоз, теніїдоз, гіменолипідоз).
19. Епідеміологічна характеристика збудника дифтерії. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
20. Епідеміологічна характеристика збудника кору. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
21. Епідеміологічна характеристика збудника менінгококової інфекції. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання,

- профілактика, заходи в осередку.
22. Епідеміологічна характеристика збудника скарлатини. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
 23. Епідеміологічна характеристика збудників грипу. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
 24. Епідеміологічна характеристика збудників туберкульозу. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
 25. Епідеміологічна характеристика збудників вітряної віспи. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
 26. Епідеміологічна характеристика збудників коклюшу. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
 27. Епідеміологічна характеристика збудника висипного тифу. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
 28. Епідеміологічна характеристика збудника висипного тифу. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
 29. Епідеміологічна характеристика збудників малярії. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
 30. Епідеміологічна характеристика збудника чуми. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
 31. Епідеміологічна характеристика збудника сибірки. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
 32. Епідеміологічна характеристика збудника сказу. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
 33. Епідеміологічна характеристика збудника правця. Джерело збудників інфекції, механізм та шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
 34. Епідеміологічна характеристика збудників гепатитів В, С. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
 35. Епідеміологічна характеристика збудника ВІЛ-інфекції. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
 36. Внутрішньолікарняна інфекція: епідеміологічна характеристика збудників, джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Дезінфекція: види, методи, способи (показання до проведення профілактичної, осередкової: поточної та заключної; організація проведення).
2. Дезінсекція: профілактичні заходи, знищувальні.
3. Дератизація: профілактичні заходи, знищувальні.
4. Організація і проведення імунопрофілактики.
5. Епідеміологічна характеристика збудників дизентерії. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
6. Епідеміологічна характеристика збудників вірусних гепатитів А, Е. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
7. Епідеміологічна характеристика збудника ботулізму. Джерело збудника інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
8. Епідеміологічна характеристика збудника сальмонельозу. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
9. Епідеміологічна характеристика збудника дифтерії. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
10. Епідеміологічна характеристика збудника кору. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
11. Епідеміологічна характеристика збудника менінгококової інфекції. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
12. Епідеміологічна характеристика збудника скарлатини. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
13. Епідеміологічна характеристика збудників грипу. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
14. Епідеміологічна характеристика збудників туберкульозу. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
15. Епідеміологічна характеристика збудників вітряної віспи. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
16. Епідеміологічна характеристика збудників коклюшу. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
17. Епідеміологічна характеристика збудника висипного тифу. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
18. Епідеміологічна характеристика збудників малярії. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
19. Епідеміологічна характеристика збудника чуми. Джерело збудників

- інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
20. Епідеміологічна характеристика збудника сибірки. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
 21. Епідеміологічна характеристика збудника сказу. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
 22. Епідеміологічна характеристика збудника правця. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
 23. Епідеміологічна характеристика збудників гепатитів В, С. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.
 24. Епідеміологічна характеристика збудника ВІЛ-інфекції. Джерело збудників інфекції, механізм і шляхи передавання, профілактика, заходи в осередку.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Андрейчин М.А., Копча В.С. Епідеміологія: — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000.

Синяк К.М., Гирін В.М. Епідеміологія з основами медичної паразитології. — К.: Здоров'я, 2001.

Чорновіл О.В. Клінічне медсестринство в інсектології: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 408 с.

Додаткова

Денисенко О.В. Інфекційні хвороби в модулях: навч. посіб. — К.: ВСВ “Медицина”, 2011. — 168 с.

Синяк К.М., Гирін В.М. Епідеміологія. — К.: Здоров'я, 1998.

Кас'яненко А.М., Павлов А.В., Синяк К.М. Довідник з епідеміології. — К.: Здоров'я, 1989.

Зарицький А.М. Дезінфектологія. — Житомир: Рута, 2001.

Чорновіл А.В., Грицко Р.Ю. Клінічне медсестринство в інсектології з елементами епідеміології. — К.: Здоров'я, 2002.

Возіанова Ж.І. Інфекційні і паразитарні хвороби. — К.: Здоров'я, 2001.

Андрейчин М.А., Івахів О.Л. Медсестринство при інфекційних хворобах. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2002.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа «Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів» МОЗ України

ПОГОДЖЕНО

Директор Державної установи
«Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів
МОЗ України»

Т.І. Чернишенко

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник Директора Департаменту
кадрової політики, освіти, науки
та запобігання корупції МОЗ
України

О.П. Волосовець

НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ У ВНУТРІШНІЙ МЕДИЦИНІ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 «Лікувальна справа»

Київ
2011

НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ У ВНУТРІШНІЙ МЕДИЦИНІ

Укладач

О.М. Кульчиговська — викладач вищої категорії Вінницького базового медичного коледжу ім. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії внутрішньої медицини Вінницького базового медичного коледжу ім. акад. Д. К. Заболотного 01 червня 2011 р., протокол № 10.

Програму розглянуто та схвалено опорною цикловою комісією дисциплін терапевтичного профілю та інфекційних хвороб на спільному засіданні 31 жовтня 2011 р., протокол № 1.

Рецензенти:

О.І. Дацюк — канд. мед. наук, завідувач відділення анестезіології Вінницької обласної клінічної лікарні ім. М.І. Пирогова;

Ю.М. Мостовий — доктор мед. наук, професор, завідувач кафедри пропедевтики внутрішньої медицини Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова;

Л.О. Піц — викладач-методист, викладач вищої категорії, голова предметної (циклової) комісії терапевтичних та сестринських дисциплін Чернівецького базового медичного коледжу БДМУ.

© МОЗ України, 2011
© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Підготовка фахівців за спеціальністю “Лікувальна справа” відрізняється від підготовки спеціалістів інших напрямів. Однією з особливостей діяльності фельдшера є надання невідкладної допомоги при гострих станах.

Навчальну програму з дисципліни “Невідкладні стани у внутрішній медицині” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПІ, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

Відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики фельдшер має право працювати в міських і районних фельдшерських, фельдшерсько-акушерських пунктах, пунктах охорони здоров'я, інших лікувально-профілактичних закладах, у тому числі і на станціях (відділеннях) швидкої медичної допомоги, курортних закладах, закладах соціального забезпечення.

Специфіка роботи фельдшера в разі надання швидкої медичної допомоги потребує від нього якісних знань внутрішньої медицини, здатності швидко й чітко орієнтуватися в ситуації, аналізувати об'єктивні дані, проводити диференціальну діагностику, бездоганно виконувати всі маніпуляції. Правильно встановлений діагноз визначає якість і обсяг медичної допомоги, подальшу тактику лікування, від чого залежить здоров'я й життя пацієнта. Тому фельдшер повинен мати ще й такі особисті риси, як швидкість реакції, певна твердість поведінки, співчуття, чуйність, почуття відповідальності за кожну свою дію.

Згідно з вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики, **фельдшер** ФАПУ, здоров'я пункту, в домашніх умовах, при непередбачених обставинах за допомогою предметів догляду, медичних інструментів, фармакологічних та підручних засобів повинен **виконувати такі виробничі функції:**

- **діагностичну** — за допомогою суб'єктивних і об'єктивних методів обстеження, спираючись на чинні інструкції та методичні рекомендації МОЗ України, встановлювати попередній діагноз невідкладних станів;
- **лікувальну** — надавати невідкладну допомогу при:
 - нападі бронхіальної астми;
 - астматичному статусі;
 - кровохарканні, легеневої кровотечі;
 - гіпертонічному кризі;
 - тромбоемолії легеневої артерії;
 - стенокардії;
 - інфаркті міокарда;
 - непритомності;
 - колапсі;
 - кардіогенному шоку;
 - нападі серцевої астми;
 - аритміях;
 - шлунково-кишковій кровотечі;
 - печінковій коліці;
 - печінковій комі;
 - гострій нирковій недостатності;
 - нирковій коліці;
 - гіперглікемічній комі;

- гіпоглікемічній комі;
 - гіперосмолярній комі;
 - кропив'янці;
 - набряку Квінке;
 - анафілактичному шоку;
- **догляд за хворими** — виконувати типову роботу фельдшера:
- забезпечувати санітарно-протиепідемічний режим;
 - проводити заходи особистої гігієни хворого;
 - турбуватися про харчування хворого;
 - визначати показання функціонального стану організму та заходи їх стабілізації;
 - застосовувати найпростіші методи фізіотерапії;
 - виписувати, зберігати та застосовувати фармакологічні засоби;
 - готувати пацієнта, збирати та направляти матеріал на лабораторне та інструментальне дослідження;
- **технічну** — оформляти технічну документацію, дотримуватися правил техніки безпеки та виробничої санітарії, застосовувати індивідуальний захист від нещасних випадків і професійних захворювань, надавати медичну та долікарську допомогу потерпілим в умовах надзвичайних ситуацій.

Для вивчення дисципліни “Невідкладні стани у внутрішній медицині” передбачено 81 год: з них 49 год — навчальна практика під керівництвом викладача, 32 — самостійна робота студентів. Предметні (циклові) комісії мають право вносити обґрунтовані зміни щодо змісту програми в межах 15 % з наступним затвердженням їх заступником директора з навчальної роботи.

Під час вивчення дисципліни “Невідкладні стани у внутрішній медицині” важливо адаптувати студентів до реальних умов їхньої майбутньої діяльності, тому більшість практичних занять бажано проводити в лікарнях швидкої медичної допомоги, профільних відділеннях інших лікувально-профілактичних закладів, де є блоки (палати) інтенсивної терапії та служба невідкладної допомоги.

Окремі заняття доцільно проводити на станціях (відділеннях) швидкої медичної допомоги з обов'язковим виїздом у складі фельдшерської, лінійної (загально профільної) або кардіологічної (спеціалізованої) бригади. Викладач повинен ознайомити студентів з організацією служби швидкої медичної допомоги (ШМД) — її структурами, головними вимогами до організації роботи станції (відділення) ШМД, видами бригад та їхнім складом, основними функціями лікарів, особливостями роботи та посадовими обов'язками фельдшерів, медичною документацією, правилами техніки безпеки та індивідуального захисту від нещасних випадків.

Деякі практичні заняття можна проводити в кабінетах доклінічної практики, де моделюються і розв'язуються типові (а іноді й нетипові) ситуації, формуються і удосконалюються вміння.

Викладач повинен постійно використовувати сучасні досягнення медичної науки, статистичні дані, своєчасно коригувати, доповнювати схеми (алгоритми) надання невідкладної допомоги згідно з чинними наказами, інструкціями, методичними рекомендаціями МОЗ України. Клінічну картину кожного гострого захворювання доцільно аналізувати за єдиною схемою, використовуючи різноманітний дидактичний матеріал. Постійно розвивати клінічне мислення, прагнення до саморозвитку, самовдосконалення, відповідальність під час вирішення професійного завдання.

Самостійну позааудиторну роботу, передбачену навчальним планом, викладачі планують та організують згідно з чинним законодавством.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- визначення кожного невідкладного стану;
- основні причини виникнення гострих захворювань;
- основні клінічні симптоми та синдроми, характерні для захворювання;
- діагностичні критерії гострих станів;
- додаткові методи дослідження, що використовуються для діагностики гострих захворювань;
- принципи надання невідкладної допомоги;
- фармакологічні засоби, які використовуються для надання медичної допомоги.

Студенти повинні вміти:

- проводити обстеження пацієнта за діючою схемою;
- аналізувати отримані дані;
- установлювати попередній діагноз;
- призначати додаткові дослідження;
- виконувати дослідження, що підтверджують діагноз невідкладного стану;
- оцінювати отримані дані досліджень;
- надавати невідкладну допомогу, обирати подальшу тактику;
- доглядати за хворим;
- заповнювати медичну документацію;
- забезпечити належну техніку безпеки та профілактику професійних захворювань під час роботи на ФАПі та СШД і лікувальних закладах;
- заповнювати паспортну частину медичної картки амбулаторного хворого;
- заповнювати журнал реєстрації амбулаторних хворих;
- заповнювати картки виклику;
- заповнювати форму екстреного повідомлення в СЕС;
- заповнювати направлення на лабораторні та інструментальні дослідження;
- дотримуватися техніки безпеки та правил індивідуального захисту від нещасних випадків та професійних захворювань;
- надавати першу медичну та долікарську допомогу потерпілим в умовах надзвичайних ситуацій.

Студенти повинні бути поінформовані про:

- моральну та правову відповідальність у разі:
 - ненадання допомоги хворому медичним працівником;
 - неналежного виконання професійних обов'язків узагалі та тих, що спричинили зараження вірусом імунодефіциту людини чи іншою невиліковною інфекційною хворобою;
 - розголошення відомостей про проведення медичного огляду на виявлення зараження ВІЛ чи іншої невиліковної інфекційної хвороби;
 - порушення прав пацієнта;
 - порушення права на безоплатну медичну допомогу;

- незаконної видачі рецепта на право придбання наркотичних засобів та порушення встановлених правил обігу наркотичних препаратів.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		Загальний обсяг	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Невідкладні стани при захворюваннях органів дихання: — напад бронхіальної астми; — астматичний статус; — кровохаркання; — легенева кровотеча	14	8	6
2	Охорона праці в галузі	2		2
3	Невідкладні стани при захворюваннях органів кровообігу: — гіпертонічний криз; — тромбоемболія легеневої артерії; — стенокардія, інфаркт міокарда, — гострий коронарний синдром; — непритомність; — колапс; — кардіогенний шок; — напад серцевої астми; — набряк легенів; — аритмії	28	20	8
4	Невідкладні стани при захворюваннях органів травлення: — шлунково-кишкові кровотечі; — печінкова коліка; — печінкова кома	8	4	4
5	Невідкладні стани при захворюваннях нирок і сечовивідних шляхів: — гостра ниркова недостатність; — ниркова коліка	8	4	4
6	Невідкладні стани при ендокринних захворюваннях: — гіперглікемічна кома; — гіперосмолярна кома; — гіпоглікемічна кома	12	8	4
7	Гострі алергійні захворювання: — кропив'янка; — набряк Квінке; — анафілактичний шок	9	5	4
	Усього	81	49	32

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Гостра дихальна недостатність
2. Інфаркт легені.
3. Охорона праці у внутрішній медицині: техніка безпеки під час роботи з інфікованим матеріалом та його знезараження, засоби знезараження, техніка безпеки і виробнича санітарія під час роботи в протитуберкульозних закладах.
4. Гостра судинна недостатність.
5. Миготлива аритмія.
6. Пароксизмальна тахікардія.
7. Гострий панкреатит.
8. Гострий цистит.
9. Тиреотоксична кома.
10. Медикаментозна алергія.

ЗМІСТ

Тема 1. Невідкладні стани при захворюваннях органів дихання: напад бронхіальної астми, астматичний статус, кровохаркання та легенева кровотеча

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження хворих на бронхіальну астму та пацієнтів із захворюваннями органів дихання, що супроводжуються кровохарканням із легеневою кровотечею (пневмонія, бронхоектатична хвороба, туберкульоз легенів, рак легенів). Визначення діагностичних критеріїв, характерних ознак, аналіз отриманих даних, оцінювання загального стану пацієнта. Встановлення причин виникнення цього стану та діагнозу. Вибір обсягу, надання або участь у наданні невідкладної допомоги в умовах ФАП, здоров'я, ШМД, стаціонару, в домашніх умовах, непередбачених обставинах з урахуванням тяжкості стану пацієнта. Засвоєння механізму дії лікарських засобів, що використовуються при наданні невідкладної допомоги під час нападу бронхіальної астми, при астматичному статусі, кровохарканні та легеневої кровотечі. Виписування рецептів. Оволодіння технікою використання спейсерів, небулайзерів. Навчання пацієнта щодо застосування цих приладів під час самопомоги. Визначення та обґрунтування подальшої тактики фельдшера згідно з умовами. Планування та проведення необхідного догляду за пацієнтом, спостереження за ним. Виконання призначень лікаря, заповнення медичної документації. Охорона праці під час роботи з кров'ю, мокротинням. Проведення дезінфекції крові, мокротиння, предметів догляду, медичних інструментів. Транспортування пацієнта в лікарняний заклад або з одного відділення в інше.

Практичні навички:

- підрахунок частоти дихання;
- надання хворому відповідного положення, перекладання пацієнта різними способами, транспортування його;
- вимірювання артеріального тиску;
- подавання кисню різними способами;
- накладання гірчичників та гірчичників-пакетів;
- застосовування міхура з льодом;
- проведення інгаляції лікарських засобів за допомогою кишенькових інгаляторів, спейсерів, небулайзерів;
- проведення внутрішньошкірних, підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій і внутрішньовенних струминних та краплинних уведень препаратів;
- здійснення догляду під час задишки;
- здійснення догляду під час кровохаркання та легеневої кровотечі;
- дотримання правил охорони праці та охорони праці під час роботи з інфікованим матеріалом та його знезараження, засоби знезараження;
- дотримання правил охорони праці та охорони праці і виробничих санітарії під час роботи в протитуберкульозних закладах.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Гостра дихальна недостатність.
2. Інфаркт легенів.

Тема 2. Охорона праці в галузі

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Охорона праці у внутрішній медицині: охорона праці під час роботи з інфікованим матеріалом та його знезараження, засоби знезараження.
2. Охорона праці і виробнича санітарія під час роботи в протитуберкульозних закладах.

Тема 3. Невідкладні стани при захворюваннях органів кровообігу: гіпертонічний криз, тромбоемболія легеневої артерії, стенокардія, інфаркт міокарда, гострий коронарний синдром, непритомність, колапс, кардіогенний шок, напад серцевої астми, набряк легенів, аритмії

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження пацієнтів із гіпертонічною хворобою, ішемічною хворобою серця, атеросклерозом, міокардитом, ревматизмом, набутими вадами серця. Визначення основних клінічних ознак щодо невідкладних станів при цих захворюваннях, аналіз отриманих даних. Вилучення із анамнезу чинників, які зумовлюють розвиток певного невідкладного стану. Огляд, об'єктивне обстеження пацієнтів з тромбоемболією легеневої артерії, стенокардією, інфарктом міокарда, гострим коронарним синдромом, непритомністю, колапсом, кардіогенним шоком, нападом серцевої астми, набряком легенів, аритміями. Вибір, обґрунтування та участь у проведенні додаткових обстежень:

- запис електрокардіограми та визначення значних патологічних змін, які супроводжують стенокардію, інфаркт міокарда, повну атріовентрикулярну блокаду, миготливу аритмію, екстрасистолію, шлуночкові тахікардії;
- оцінювання загального та біохімічного досліджень крові;
- техніка безпеки під час роботи з електроприладами: електрокардіографом, електрокардіостимулятором;
- надання невідкладної допомоги в разі ураження електрострумом.

Установлення діагнозу, визначення тяжкості стану пацієнта. Вибір обсягу невідкладної допомоги відповідно до гіпертонічного кризу (ускладнений чи неускладнений), поширеності інфаркту міокарда, наявності ускладнень при ньому, виду серцевої та судинної недостатності, порушення ритму серця. Засвоєння механізму дії лікарських препаратів, що використовуються під час надання медичної допомоги. Виписування рецептів. Участь або самостійне надання невідкладної допомоги, враховуючи місцеперебування пацієнта — в кардіологічному відділенні, на ФАПі, в машині швидкої допомоги, вдома. Визначення показників функціонального стану пацієнта, вжиття заходів щодо їхньої стабілізації, у тому числі в блоці (відділенні) інтенсивної терапії. Складання плану догляду за хворим. Навчання пацієнта контролювати свій стан, дотримуватися дієти, допомагати собі в разі підвищення артеріального тиску, появи болю за грудниною, порушення ритму,

правильному вживанню ліків. Спостереження та догляд за хворим після надання медичної допомоги. Виконання призначень лікаря. Визначення й обґрунтування подальшої тактики фельдшера з урахуванням різних умов. Транспортування пацієнта. Заповнення медичної документації. Проведення дезінфекції крові та медичного обладнання.

Практичні навички:

- проведення пальпації артеріальних судин кінцівок;
- дослідження властивостей пульсу;
- вимірювання артеріального тиску;
- підрахунок частоти дихання;
- надання хворому відповідного положення, перекладання пацієнта різними способами, транспортування його;
- доглядання тяжкохворого пацієнта, виконання засобів щодо особистої гігієни, харчування хворого;
- вимірювання температури тіла;
- подавання кисню різними способами;
- здійснення догляду під час задишки;
- накладання гірчичників та гірчичників-пакетів;
- проведення гірчичної ванни для рук і ніг;
- застосування мішура з льодом;
- проведення внутрішньошкірних, підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій та внутрішньовенних струминних і краплинних уведень препаратів;
- взяття крові з вени для лабораторного дослідження;
- проведення кровопускання;
- охорона праці під час роботи з електроприладами: електрокардіографом, електрокардіостимулятором;
- надання невідкладної допомоги в разі ураження електрострумом.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Гостра судинна недостатність.
2. Миготлива аритмія.
3. Пароксизмальна тахікардія.

Тема 4. Невідкладні стани при захворюваннях органів травлення: шлунково-кишкові кровотечі, печінкова коліка, печінкова кома

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження пацієнтів із виразковою хворобою, раком шлунка, жовчнокам'яною хворобою, холециститами, хронічними гепатитами та цирозом печінки за традиційною схемою. Визначення діагностичних клінічних ознак, причин та факторів, що сприяють виникненню невідкладних станів. Аналіз отриманих даних, оцінювання загального стану пацієнта. Вибір, обґрунтування, участь у підготовці та проведенні додаткових обстежень. Оцінювання отриманих результатів загального та біохімічного аналізів крові, дуодентального зондування, фіброгастроуденоскопії, ультразвукового дослідження печінки та жовчного мішура. Проведення диференційної діагностики шлунково-кишкових кровотеч від

легеневих; печінкової коліки від холециститів; печінкової коми від уремічної та діабетичної ком. Засвоєння їхніх відмітних ознак. Установлення діагнозу. Надання невідкладної медичної допомоги відповідно до обставин та тяжкості стану пацієнта. Проведення профілактики аспірації блювотних мас. Обґрунтування доцільності використання медичних препаратів. Виконання призначень лікаря. Визначення показників загального стану, обсягу догляду за пацієнтом та заходів щодо стабілізації його стану. Спостереження та догляд за хворими після надання медичної допомоги. Навчання пацієнта контролювати свій стан, дотримуватися дієти, правильно приймати ліки, визначати чинники, що можуть призвести до погіршення стану, та уникати їх. Планування подальшої тактики фельдшера відповідно до умов, у яких перебуває пацієнт (ФАП, стаціонар, підприємство, машина швидкої допомоги, вдома). Транспортування пацієнта. Заповнення медичної документації. Виконання правил інфекційної безпеки під час роботи з кров'ю, блювотними масами, дезінфекція їх та обладнання. Техніка безпеки під час роботи в фізіотерапевтичних, рентгенологічних кабінетах.

Практичні навички:

- проведення поверхневої та глибокої пальпації живота;
- надання хворому відповідного положення, перекладання пацієнта різними способами, транспортування його;
- підрахунок частоти дихання;
- підрахунок частоти пульсу;
- вимірювання артеріального тиску;
- вимірювання температури тіла;
- здійснення догляду під час блювання;
- догляд за тяжкохворим пацієнтом, виконання засобів щодо особистої гігієни, харчування хворого;
- застосування міхура з льодом;
- застосування грілки;
- проведення внутрішньошкірних, підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій та внутрішньовенних струминних і краплинних введень препаратів;
- взяття крові з вени для лабораторного дослідження;
- готування пацієнта до дуоденального зондування і фіброгастродуоденоскопії;
- взяття блювотних мас для дослідження;
- виписування направлень на лабораторні дослідження, екстрені повідомлення в СЕС;
- дотримання техніки безпеки під час роботи в фізіотерапевтичних, рентгенологічних кабінетах.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Гострий панкреатит.

Тема 5. Невідкладні стани при захворюваннях нирок і сечовивідних шляхів: гостра ниркова недостатність, ниркова коліка

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження пацієнтів із гострим гломерулонефритом, гострим пієлонефритом, нирковокам'яною хворобою. Визначення основних клінічних ознак. Інтерпретація отриманих даних. Встановлення з анамнезу чинників, що зумовили розвиток певного невідкладного стану. Вибір та обґрунтування додаткових обстежень (загальний і біохімічний аналізи крові, загальний аналіз сечі, аналіз сечі за методом Нечипоренка, аналіз сечі за методом Зимницького, добовий діурез, ультразвукове та рентгенологічне дослідження нирок). Участь у підготовці та проведенні цих обстежень з урахуванням умов, у яких перебуває пацієнт. Визначення тяжкості стану хворого, встановлення діагнозу. Надання самостійно або участь у наданні невідкладної допомоги відповідно до обставин. Засвоєння відмінностей у наданні невідкладної допомоги в разі правобічної ниркової коліки як на догоспітальному етапі, так і в стаціонарі. Засвоєння механізму дії лікарських засобів, які застосовуються під час надання медичної допомоги. Виконання призначень лікаря. Виписування рецептів. Складання плану догляду за хворим. Навчання пацієнта з нирковокам'яною хворобою, як запобігти нирковій коліці, допомогти собі під час нападу, скоригувати дієту. Спостереження за пацієнтами із гострою нирковою недостатністю. Планування подальшої тактики фельдшера з урахуванням обставин, у яких перебуває пацієнт, і тяжкості його стану. Транспортування хворого. Заповнення медичної документації. Проведення дезінфекції медичних інструментів, предметів догляду за хворим і обладнання. Техніка безпеки під час роботи з приладами зі скла.

Практичні навички:

- дослідження сечі на білок
- надання хворому відповідного положення, перекладання пацієнта різними способами, транспортування його;
- підрахунок частоти дихання;
- підрахунок частоти пульсу;
- вимірювання артеріального тиску;
- вимірювання температури тіла;
- здійснення догляду під час блювання;
- проведення катетеризації сечового міхура м'яким катетером;
- догляд за тяжкохворим пацієнтом, виконання засобів щодо особистої гігієни, харчування хворого;
- застосування грілки;
- проведення внутрішньошкірних, підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій та внутрішньовенних струминних і краплинних уведень препаратів;
- взяття крові з вени для лабораторного дослідження;
- готування пацієнта до рентгенологічного обстеження нирок;
- дотримання техніки безпеки під час роботи з приладами зі скла.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Гострий цистит.

Тема 6. Невідкладні стани при ендокринних захворюваннях: гіперглікемічна кома, гіперосмолярна кома, гіпоглікемічна кома

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження пацієнтів, хворих на цукровий діабет. Визначення основних клінічних ознак. Інтерпретація отриманих даних. Виявлення з анамнезу факторів, що є чинниками розвитку цього невідкладного стану. Вибір та обґрунтування додаткових обстежень (визначення рівня глюкози в крові). Проведення експрес-діагностики наявності глюкози та кетонів у сечі. Оцінювання результатів. Визначення тяжкості стану хворого, встановлення діагнозу. Обстеження пацієнтів, оцінювання отриманих даних, установлення діагнозу в пацієнтів з гіперглікемічною, гіперосмолярною, гіпоглікемічною комами. Надання самостійно або участь у наданні невідкладної медичної допомоги відповідно до обставин, тяжкості перебігу та стадії коми. Обґрунтування доцільності введення ліків. Виконання призначень лікаря. Відпрацювання техніки введення інсуліну. Засвоєння даних про різні види інсуліну. Складання плану догляду за хворим. Складання пам'яток для пацієнтів щодо використання інсуліну, перших ознак коми, самопомоги при ній, дієтичного харчування та способу життя. Спостереження за пацієнтами після надання невідкладної допомоги. Планування подальшої тактики фельдшера. Транспортування хворого. Заповнення медичної документації. Проведення дезінфекції медичних інструментів, предметів догляду за хворим та обладнання. Дотримання правил індивідуального захисту від нещасних випадків.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Тиреотоксична кома.

Тема 7. Гострі алергійні захворювання: кропив'янка, набряк Квінке, анафілактичний шок

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження пацієнтів, в анамнезі яких є чи були гострі алергійні захворювання. Визначення причин виникнення кропив'янки, набряку Квінке, анафілактичного шоку, основних клінічних ознак та симптомів, що свідчать про загрозу життю. Відпрацювання алгоритмів надання диференційної допомоги. Засвоєння складу протишокового набору. Засвоєння механізму дії лікарських засобів, які застосовуються під час надання медичної допомоги. Виконання призначень лікаря. Виписування рецептів. Складання переліку фармакологічних препаратів, які найчастіше спричиняють гострі алергійні реакції. Проведення проб на чутливість до фармакологічних засобів (під'язикова, внутрішньошкірна, внутрішньовенна). Оцінювання місцевих та загальних проявів алергійної реакції, визначення подальшої тактики фельдшера, якщо проба позитивна. Складання плану догляду та спостереження за хворим, визначення показників функціонального стану. Засвоєння та використання заходів, які запобігають алергізації організму медичних працівників та пацієнтів. Вибір обсягу медичної допомоги та подальшої тактики фельдшера залежно від діагнозу та умов, у яких перебуває хворий. Транспортування хворого. Заповнення медичної документації. Проведення дезінфекції медичних інструментів, предметів догляду за хворим та обладнання. Техніка безпеки та правила індивідуального захисту від нещасних випадків та професійних захворювань.

Практичні навички:

- дослідження властивостей пульсу;
- вимірювання артеріального тиску;
- підрахунок частоти дихання;
- надання хворому відповідного положення, перекладання пацієнта різними способами, транспортування його;
- здійснення догляду під час блювання;
- промивання шлунка;
- постановка очисної та сифонної клізми;
- застосування міхура з льодом;
- застосування грілки;
- догляд за тяжкохворим пацієнтом, виконання засобів щодо особистої гігієни, харчування хворого;
- проведення інгаляції лікарських засобів за допомогою кишенькових інгаляторів;
- проведення внутрішньошкірних, підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкції та внутрішньовенних струминних і краплинних уведень препаратів;
- подавання кисню різними способами;
- взяття крові з вени для лабораторного дослідження;
- проведення проби на чутливість до фармакологічних засобів;
- дотримання техніки безпеки та правил індивідуального захисту від нещасних випадків і професійних захворювань.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Медикаментозна алергія.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Підрахунок частоти дихання.
2. Надання хворому відповідного положення, перекладання пацієнта різними способами, транспортування його.
3. Вимірювання артеріального тиску.
4. Подавання кисню різними способами.
5. Накладання гірчичників та гірчичників-пакетів.
6. Застосування міхура з льодом.
7. Проведення інгаляції лікарських засобів за допомогою кишенькових інгаляторів, спейсерів, небулайзерів.
8. Проведення внутрішньошкірних, підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій і внутрішньовенних струминних і краплинних уведень препаратів.
9. Здійснення догляду під час задишки.
10. Здійснення догляду під час кровохаркання та легеневої кровотечі.
11. Техніка безпеки під час роботи з інфікованим матеріалом та його знезараження, засоби знезараження.
12. Техніка безпеки і виробнича санітарія під час роботи в протитуберкульозних закладах.
13. Проведення пальпації артеріальних судин кінцівок.
14. Дослідження властивостей пульсу.
15. Вимірювання артеріального тиску.
16. Підрахунок частоти дихання.
17. Надання хворому відповідного положення, перекладання пацієнта різними способами, транспортування його.
18. Догляд за тяжкохворим пацієнтом, виконання засобів щодо особистої гігієни, харчування хворого:
 - вимірювання температури тіла;
 - подавання кисню різними способами;
 - здійснення догляду під час задишки;
 - накладання гірчичників та гірчичників-пакетів;
 - проведення гірчичної ванни для рук і ніг;
 - застосування міхура з льодом;
 - проведення внутрішньошкірних, підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій та внутрішньовенних струминних і краплинних уведень препаратів;
 - взяття крові з вени для лабораторного дослідження;
 - проведення кровопускання.
19. Техніка безпеки під час роботи з електроприладами: електрокардіографом, електрокардіостимулятором.
20. Надання невідкладної медичної допомоги в разі ураження електрострумом.
21. Проведення поверхневої та глибокої пальпації живота.
22. Надання хворому відповідного положення, перекладання пацієнта різними способами, транспортування його.
23. Підрахунок частоти дихання.
24. Підрахунок частоти пульсу.
25. Вимірювання артеріального тиску.
26. Вимірювання температури тіла.

27. Здійснення догляду під час блювання.
28. Догляд за тяжкохворим пацієнтом, виконання засобів щодо особистої гігієни, харчування хворого.
29. Застосування міхура з льодом.
30. Застосування грілки.
31. Проведення внутрішньошкірних, підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій та внутрішньовенних струминних і краплинних уведень препаратів.
32. Взяття крові з вени для лабораторного дослідження.
33. Підготовка пацієнта до дуоденального зондування й фіброгастродуоденоскопії;
34. Взяття блювотних мас для дослідження.
35. Виписування направлень на лабораторні дослідження, екстрені повідомлення в СЕС.
36. Техніка безпеки під час роботи в фізіотерапевтичних, рентгенологічних кабінетах.
37. Дослідження сечі на білок.
38. Надання хворому відповідного положення, перекладання пацієнта різними способами, транспортування його.
39. Підрахунок частоти дихання.
40. Підрахунок частоти пульсу.
41. Вимірювання артеріального тиску.
42. Вимірювання температури тіла.
43. Здійснення догляду під час блювання.
44. Проведення катетеризації сечового міхура м'яким катетером.
45. Догляд за тяжкохворим пацієнтом, виконання засобів щодо особистої гігієни, харчування хворого.
46. Застосування грілки.
47. Проведення внутрішньошкірних, підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій та внутрішньовенних струминних і краплинних уведень препаратів.
48. Взяття крові з вени для лабораторного дослідження.
49. Підготовка пацієнта до рентгенологічного обстеження нирок.
50. Техніка безпеки при роботі з приладами зі скла.
51. Тиреотоксична кома:
 - дослідження властивостей пульсу;
 - вимірювання артеріального тиску;
 - підрахунок частоти дихання;
 - надання хворому відповідного положення, перекладання пацієнта різними способами, транспортування його;
 - здійснення догляду під час блювання;
 - промивання шлунка;
 - постановка очисної та сифонної клізми;
 - застосування міхура з льодом;
 - застосування грілки.
52. Догляд за тяжкохворим пацієнтом, виконання засобів щодо особистої гігієни, харчування хворого.
53. Проведення інгаляції лікарських засобів за допомогою кишенькових інгаляторів.
54. Проведення внутрішньошкірних, підшкірних, внутрішньом'язових ін'єкцій та внутрішньовенних струминних і краплинних уведень

- препаратів.
55. Подання кисню різними способами.
 56. Взяття крові з вени для лабораторного дослідження.
 57. Проведення проби на чутливість до фармакологічних засобів.
 58. Техніка безпеки та правила індивідуального захисту від нещасних випадків і професійних захворювань.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Бронхіальна астма, клінічна картина нападу, надання невідкладної допомоги.
2. Астматичний статус: стадії розвитку, надання невідкладної допомоги.
3. Причини та клінічні прояви легеневої кровотечі, надання невідкладної допомоги.
4. Типи гіпертонічних кризів, причини, клінічні прояви, надання невідкладної допомоги.
5. Тромбоемболія легеневої артерії, причини, клінічні прояви, надання невідкладної допомоги.
6. Стенокардія: причини та клінічна картина нападу, надання невідкладної допомоги.
7. Причини, форми інфаркту міокарда. Клінічна картина типової (ангінальної) форми інфаркту міокарда, надання невідкладної допомоги.
8. Причини та клінічні прояви гострої серцевої недостатності (серцевої астми, набряку легень), надання невідкладної допомоги.
9. Причини та клінічна картина аритмій (миготливої аритмії, пароксизмальної тахікардії, повної атріо-вентрикулярної блокади), надання невідкладної допомоги.
10. Диференційна діагностика стенокардії та інфаркту міокарда. Надання невідкладної медичної допомоги при інфаркті міокарда.
11. Причини та клінічні прояви печінкової коліки, надання невідкладної допомоги.
12. Причини та клінічні прояви ниркової коліки, надання невідкладної допомоги.
13. Причини та клінічна картина шлункової кровотечі, надання невідкладної допомоги.
14. Причини та клінічні прояви печінкової коми, надання невідкладної допомоги.
15. Причини та клінічна картина гострої ниркової недостатності, надання невідкладної допомоги.
16. Причини та клінічна картина гіперглікемічної коми, гіперосмолярної коми, гіпоглікемічної коми.
17. Причини та клінічні прояви гострих алергійних захворювань: кропив'янки, набряку Квінке, анафілактичного шоку.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Бронхіальна астма, клінічна картина нападу, надання невідкладної допомоги.
2. Астматичний статус: стадії розвитку, надання невідкладної допомоги.
3. Причини та клінічні прояви легеневої кровотечі, надання невідкладної допомоги.
4. Типи гіпертонічних кризів, причини, клінічні прояви, надання невідкладної допомоги.
5. Тромбоемболія легеневої артерії, причини, клінічні прояви, надання невідкладної допомоги.
6. Стенокардія: причини та клінічна картина нападу, надання невідкладної допомоги;
7. Причини, форми інфаркту міокарда. Клінічна картина типової (ангінальної) форми інфаркту міокарда, надання невідкладної допомоги.
8. Причини та клінічні прояви гострої серцевої недостатності (серцевої астми, набряку легень), надання невідкладної допомоги.
9. Причини та клінічна картина аритмій (миготливої аритмії, пароксизмальної тахікардії, повної атріовентрикулярної блокади), надання невідкладної допомоги.
10. Диференційна діагностика стенокардії та інфаркту міокарда. Надання невідкладної медичної допомоги при інфаркті міокарда.
11. Причини та клінічні прояви печінкової коліки, надання невідкладної допомоги.
12. Причини та клінічні прояви ниркової коліки, надання невідкладної допомоги.
13. Причини та клінічна картина шлункової кровотечі, надання невідкладної допомоги.
14. Причини та клінічні прояви печінкової коми, надання невідкладної допомоги.
15. Причини та клінічна картина гострої ниркової недостатності, надання невідкладної допомоги.
16. Причини та клінічна картина гіперглікемічної коми, гіперосмолярної коми, гіпоглікемічної коми.
17. Причини та клінічні прояви гострих алергійних захворювань: кропив'янки, набряку Квінке, анафілактичного шоку.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

- Антропова Т.О.* Невідкладні стани в терапії. — К.: Медицина, 2008.
- Баран С.В.* Невідкладні стани у внутрішній медицині: підручник. — К.: Медицина, 2011. — 136 с.
- Внутрішні хвороби* / За ред. А.В. Єпішина. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2005.
- Внутрішня медицина: Терапія* / За ред. Н.М. Середюка. — К.: Медицина, 2006.
- Догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка: навч. посіб.* / Савка Л.С., Разінкова Л.І. — К.: Медицина, 2009. — 480 с.
- Касевич Н.М.* Загальний догляд за хворими і медична маніпуляційна техніка. — К.: Медицина, 2009.
- Касевич Н.М., Шаповал К.І.* Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 248 с.
- Круглікова В.М., Шевцова Л.І.* Практикум з внутрішніх хвороб у модулях. — К.: Медицина, 2008.
- Пропедевтика внутрішніх хвороб та догляд за терапевтичними хворими* / За ред. А.В. Єпішина. — Тернопіль: Б. в., 2005.
- Тарасюк В.С., Кучанська Г.Б.* Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 488 с.
- Терапія* / За ред. проф. М.І Шведа, проф. Н.В. Пасечко. — Тернопіль: ТДМУ, 2007. — 648 с.

Додаткова

- Абрагамович О.О.* Посібник з внутрішніх хвороб. — К.: Здоров'я, 2004.
- Бондаренко А.Д.* Навчально-методичний посібник із терапії. — К.: Здоров'я, 2003.
- Довідник домашнього лікаря* / В.Д. Казьмін. — М.: Астрель, 2000.
- Петриченко Т.В.* Перша медична допомога. — К.: Медицина, 2008.
- Свищенко Е.П., Коваленко В.Н.* Артериальная гипертензия: практич. руководство. — К.: Морион, 2001.
- Сміян С.І.* Шпитальна терапія. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2003.
- Сучасні класифікації та стандарти лікування розповсюджених захворювань внутрішніх органів* / За ред. Ю.М. Мостового. — Вінниця: Нова книга, 2011.
- Факультетна терапія* / За ред. професора В.М. Хворостінки. — Харків: ФАКТ, 2003.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа «Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів» МОЗ України

ПОГОДЖЕНО

Директор Державної установи
«Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів
МОЗ України»

Т.І. Чернишенко

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник Директора Департаменту
кадрової політики, освіти, науки
та запобігання корупції МОЗ
України

О.П. Волосовець

НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ В ХІРУРГІЇ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 «Лікувальна справа»

Київ
2011

НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ В ХІРУРГІЇ

Укладачі:

С.В. Ілясов — викладач-методист, викладач вищої категорії Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного;

В.П. Корольок — викладач-методист, викладач вищої категорії Могилів-Подільського медичного коледжу.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії хірургічних дисциплін Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного 06 квітня 2011 р., протокол № 9.

Програму розглянуто та затверджено на засіданні головної опорної циклової комісії з дисциплін хірургічного профілю Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного 04 жовтня 2011 р., протокол № 1.

Рецензенти:

А.І. Годлевський — заслужений діяч науки і техніки України, доктор мед. наук, професор, завідувач кафедри хірургії № 2 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова;

В.В. Стойка — заступник головного лікаря з лікувальної роботи обласної клінічної лікарні ім. М.І. Пирогова, хірург вищої категорії.

© МОЗ України, 2011

© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Формування системи охорони здоров'я в Україні передбачає суттєві зміни в організації та структурі роботи медичних закладів, зміну звичайних стереотипів роботи медичних працівників. Ефективність діяльності системи охорони здоров'я неможлива без чіткої роботи усіх її ланок, у яких значне місце відведено молодшим медичним спеціалістам. У роботі фельдшера нерідко виникають ситуації, за яких необхідно не тільки швидко розпізнати особливості патології, надати необхідну невідкладну допомогу, а й організувати транспортування до профільного лікувального закладу. Це покладається на спеціалістів фельдшерсько-акушерського пункту, швидкої медичної допомоги, приймальних відділень, лікарень, сільських амбулаторій тощо. В умовах жорсткого дефіциту часу для запобігання помилкам у діях фельдшера вимагається високий рівень професіоналізму, розуміння патофізіологічних процесів, які відбуваються в організмі хворого, засвоєння алгоритмів дій з наданням невідкладної допомоги і схем лікування термінальних станів.

Навчальну програму з дисципліни “Невідкладні стани в хірургії” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

Навчальною програмою передбачено вивчення дисципліни “Невідкладні стани в хірургії” в обсязі 85 год, в тому числі — 49 год практичні заняття і 36 год самостійна робота.

Навчальна програма передбачає поглиблення та вдосконалення практичних вмінь і навичок з невідкладних станів, набутих у процесі вивчення хірургії та суміжних дисциплін — оториноларингології, анестезіології та реаніматології, нервових хвороб, стоматологічних захворювань тощо. Навчальна дисципліна має на меті сформувати у студентів вміння і навички самостійно приймати рішення у разі загрозливих для життя людини станів в умовах діяльності ФАПу, швидкої та невідкладної медичної допомоги, у непередбачених обставинах. На практичних заняттях слід приділяти особливу увагу сучасним методам діагностики невідкладних станів, реанімаційним заходам, раціональному застосуванню фармакологічних засобів, чинним наказам та інструкціям.

Цикл занять за програмою “Невідкладні стани в хірургії” доцільно проводити на базах профільних хірургічних відділень (абдомінальному, торакальному, нейрохірургічному, судинному тощо), станціях швидкої допомоги, а також у кабінетах доклінічної практики, обладнаних необхідною апаратурою, тренажерами, муляжами, медичним інструментарієм та сучасними технічними засобами навчання.

Після вивчення дисципліни *студенти повинні знати:*

- причини виникнення, патогенез, клінічну картину основних невідкладних станів у хірургії;
- мету і завдання медичного працівника на місці пригоди та принципи надання першої медичної допомоги у разі різних невідкладних станів у хірургії на догоспітальному етапі;
- особливості та принципи транспортування хворих і потерпілих з невідкладними станами в хірургії.

Студенти повинні вміти:

- провести обстеження пацієнтів з невідкладними станами в хірургії;
- оцінити тяжкість стану хворого або потерпілого та встановити попередній діагноз на місці події;
- провести екстрені реанімаційні та лікувальні заходи в разі гострих розладів життєво важливих функцій та невідкладних станів у хірургії;
- визначити лікувальний заклад, який за своїми можливостями відповідає до потреб хворого або потерпілого та здійснити транспортування останнього.

Студенти мають бути поінформовані про:

- організацію центрів екстреної медичної допомоги, медицини катастроф, спеціалізованих лікарень, відділень та служби швидкої медичної допомоги, знання правил безпеки життєдіяльності під час роботи з хворими;
- нові досягнення з надання першої медичної допомоги та лікування при невідкладних станах у хірургії.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		Загальний обсяг	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Невідкладні стани в хірургії, мета та завдання невідкладної медичної допомоги. Організація роботи ФАПУ та служби швидкої медичної допомоги з надання допомоги хворим з невідкладними станами в хірургії	6	4	2
2	Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах хірургічного профілю	2		2
3	Невідкладні стани при захворюваннях і ушкодженнях голови, обличчя та шиї	12	8	4
4	Невідкладні стани при захворюваннях та ушкодженнях грудної клітки та її органів	12	8	4
5	Невідкладні стани при захворюваннях і ушкодженнях органів черевної порожнини та прямої кишки	18	12	6
6	Невідкладні стани при захворюваннях і ушкодженнях сечової і статеві системи	8	4	4
7	Невідкладні стани в судинній хірургії	8	4	4
8	Невідкладні стани в травматології	15	9	6
	Усього	81	49	32

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами циклові (предметні) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Невідкладні стани в хірургії. Рівні надання першої медичної допомоги.
2. Загальні принципи, порядок надання медичної допомоги при невідкладних станах хірургічним хворим на догоспітальному етапі.
3. Поняття про стандарти якості надання медичної допомоги при невідкладних станах хірургічним хворим.
4. Організація роботи ФАПУ та обов'язки фельдшера з надання першої медичної допомоги хворим з невідкладними станами в хірургії.
5. Служба швидкої медичної допомоги, її мета і завдання.
6. Церебральна кома. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
7. Відкрита (проникна, непроникна) черепно-мозкова травма. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
8. Струс головного мозку. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
9. Забій головного мозку. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
10. Здавлювання головного мозку. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
11. Перелом основи черепа. Основні клінічні ознаки, діагностика, невідкладна медична допомога.
12. Перелом склепіння черепа. Основні клінічні ознаки, діагностика, невідкладна медична допомога.
13. Абсцес головного мозку. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
14. Особливості транспортування потерпілих з черепно-мозковою травмою.
15. Перелом кісток носа. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
16. Перелом верхньої і нижньої щелеп. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
17. Запальні захворювання обличчя. Клінічна картина, діагностика, особливості їх перебігу, невідкладна медична допомога.
18. Ушкодження судин шиї (артерій, вен). Клінічна картина, діагностика, особливості надання невідкладної медичної допомоги.
19. Ушкодження трахеї. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
20. Ушкодження стравоходу. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
21. Сторонні тіла в ротоглотці, стравоході. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
22. Опіки ротової порожнини, стравоходу (лугами, кислотами). Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
23. Запальні захворювання шиї (флегмона, карбункул). Клінічна картина, діагностика, особливості перебігу, невідкладна медична допомога.
24. Перелом ребер (множинні і подвійні) і груднини. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
25. Легенева кровотеча. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
26. Гемоторакс. Причини виникнення, клінічні ознаки, діагностика, невідкладна медична допомога.

27. Спонтанний пневмоторакс. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
28. Відкритий, закритий, клапанний пневмоторакс. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
29. Підшкірна емфізема. Причини виникнення, клінічні ознаки, діагностика, невідкладна медична допомога.
30. Емболія легеневої артерії. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
31. Ушкодження перикарда, серця. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
32. Вибір виду та способу транспортування потерпілих залежно від характеру захворювання та ушкодження грудної клітки, її органів.
33. “Гострий живіт”. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
34. Гострий перитоніт. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
35. Перфоративна виразка шлунка і дванадцятипалої кишки. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
36. Шлунково-кишкова кровотеча. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
37. Варикозне розширення вен стравоходу. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
38. Гострий апендицит. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
39. Печінкова (жовчна) коліка. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
40. Гострий холецистит. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
41. Гострий панкреатит. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
42. Гостра кишкова непрохідність. Її види, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
43. Емболія та тромбоз мезентеріальних судин. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
44. Защемлення грижі. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
45. Ушкодження порожнистих органів черевної порожнини. Особливості клінічного перебігу, діагностика, невідкладна медична допомога.
46. Ушкодження паренхіматозних органів черевної порожнини. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
47. Особливості транспортування хворих з невідкладними станами при гострій хірургічній патології органів черевної порожнини.
48. Ниркова коліка. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
49. Пієлонефрит. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
50. Піонефроз. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
51. Паранефрит. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
52. Гостра затримка сечі. Причини виникнення, клінічна картина,

- діагностика, невідкладна медична допомога.
53. Ушкодження нирок і сечоводів. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 54. Ушкодження сечового міхура, сечівника. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 55. Ушкодження статевого члена, яєчок і придатків. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 56. Парафімоз. Причини, механізм. Діагностика.
 57. Особливості транспортування хворих з невідкладними станами при гострих захворюваннях та ушкодженнях органів сечової системи. Невідкладна медична допомога.
 58. Синдром критичної ішемії нижніх кінцівок. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 59. Емболія біфуркації аорти і судин нижніх кінцівок. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 60. Гострий тромбоз артерій нижніх кінцівок. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 61. Гострий тромбофлебіт нижніх кінцівок. Причини виникнення, клінічні ознаки, перша медична допомога,
 62. Ушкодження судин (артерій, вен). Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 63. Геморагічний шок. Причини виникнення. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 64. ДВЗ-синдром. Клінічний перебіг, діагностика, невідкладна медична допомога.
 65. Ускладнення кровотеч (непритомність, колапс). Перша допомога.
 66. Травматичний шок. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 67. Переломи стегнової кістки. Клінічні ознаки, діагностика, невідкладна медична допомога.
 68. Перелом кісток гомілки. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 69. Перелом кісток ступні. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 70. Синдром тривалого здавлювання. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 71. Вогнепальні поранення. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 72. Опіки. Причини виникнення, визначення глибини і площі опіку, перша допомога.
 73. Опіковий шок. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 74. Відмороження. Причини виникнення. Визначення глибини ушкодження. Невідкладна медична допомога.
 75. Охорона праці та техніка безпеки під час роботи з апаратурою та обладнанням швидкої медичної допомоги та ФАПУ.
 76. Охорона праці та техніка безпеки під час роботи з колючими та ріжучими предметами, кров'ю.
 77. Особливості профілактики інфекційних захворювань, у тому числі СНІДу, під час надання невідкладної допомоги при травмах.

ЗМІСТ

Тема 1. Невідкладні стани в хірургії, мета та завдання невідкладної медичної допомоги. Організація роботи ФАПу та служби швидкої медичної допомоги з надання медичної допомоги хворим з невідкладними станами в хірургії

САМОСТІЙНА РОБОТА

Поняття про невідкладні стани в хірургії. Рівні надання першої медичної допомоги. Мета і завдання першої медичної допомоги. Організація роботи ФАПу та обов'язки фельдшера з надання першої медичної допомоги хворим з невідкладними станами в хірургії. Служба швидкої медичної допомоги, її мета і завдання. Виїзні бригади швидкої медичної допомоги (загальнопрофільна, спеціалізована — хірургічна, травматологічна). Основні завдання фельдшера виїзної бригади швидкої допомоги з надання невідкладної медичної допомоги хірургічним хворим:

- а) у штаті лікарської бригади;
- б) у штаті фельдшерської бригади.

Основні положення чинних наказів МОЗ України. Загальні принципи, порядок надання, стандарти якості медичної допомоги при невідкладних станах на догоспітальному етапі. Первинний огляд (АВС) хворого чи потерпілого з невідкладним станом у хірургії. Порядок госпіталізації хворих та потерпілих у лікувально-профілактичні установи.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Ознайомлення з організацією роботи, оснащенням, документацією ФАПу, фельдшерських бригад станції швидкої допомоги з надання першої медичної допомоги хворим з невідкладними станами в хірургії. Ознайомлення з основними положеннями чинних наказів МОЗ України. Участь студентів у огляді хворих, потерпілих з невідкладними станами в хірургії. Ознайомлення з правилами техніки безпеки та охорони безпеки життєдіяльності під час роботи на підрозділах надання медичної допомоги.

Практичні навички:

- робота фельдшера в умовах ФАПу, в штаті лікарської та фельдшерської виїзної бригади швидкої допомоги з надання невідкладної медичної допомоги хірургічним хворим;
- вивчення чинних наказів МОЗ України стандартів якості надання медичної допомоги при невідкладних станах на догоспітальному етапі;
- засвоєння правил техніки безпеки на ФАПі та в складі бригади швидкої медичної допомоги.

Тема 2. Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах хірургічного профілю

САМОСТІЙНА РОБОТА

Охорона праці під час роботи з апаратурою та обладнанням швидкої медичної допомоги та ФАПу. Охорона праці під час роботи з колючими та ріжучими предметами, кров'ю. Особливості профілактики інфекційних захворювань, у тому числі СНІДу, під час надання невідкладної допомоги при

травмах.

Тема 3. Невідкладні стани при захворюваннях і ушкодженнях голови, обличчя та шиї

САМОСТІЙНА РОБОТА

Черепно-мозкова травма — закрита, відкрита (проникна, непроникна). Ушкодження мозку; струс, забій, здавлювання мозку, церебральна кома. Переломи склепіння і основи черепа, абсцес головного мозку. Травми обличчя — перелом кісток носа, верхньої і нижньої щелеп, вивих нижньої щелепи. Запальні захворювання обличчя та шиї (фурункул, карбункул, бешихове запалення, флегмона). Сторонні тіла верхніх дихальних шляхів, стравоходу. Опіки стравоходу. Основні клінічні ознаки та діагностика ушкоджень та гострих захворювань голови та шиї, обсяг першої медичної допомоги, транспортування.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження та вивчення клінічних симптомів у хворих з церебральною комою, відкритими та закритими черепно-мозковими травмами, переломами кісток носа, щелеп; запальними захворюваннями обличчя ушкодженнями та запальними захворюваннями шиї; сторонніми тілами верхніх дихальних шляхів, стравоходу, опіками стравоходу. Відпрацювання студентами навичок з надання першої медичної допомоги при ушкодженнях і гострих захворюваннях голови, обличчя, шиї (зупинка кровотечі із судин шиї, носа, вуха, з асфіксією). Участь у діагностичних (ларинго-, бронхо-, езофагоскопії) та лікувальних маніпуляціях (видалення сторонніх тіл з гортані, трахеї, стравоходу тощо), операціях, перев'язках. Підбір інструментів для трахеостомії, ознайомлення з технікою її виконання.

Практичні навички:

- обстеження хворих з захворюваннями і ушкодженнями голови, обличчя та шиї, надання першої медичної допомоги;
- звільнення верхніх дихальних шляхів від сторонніх тіл і рідини (методика черевних та грудних поштовхів) і проведення закритого масажу серця, ШВЛ методом “рот до рота”, “рот до носа”, за допомогою S-подібної трубки; мішка АМБу;
- надання невідкладної медичної допомоги хворим з гострими розладами мозкового кровообігу, при черепно-мозковій травмі; методика їх транспортування;
- зупинка кровотечі із судин шиї, носа, вуха, ямки зуба;
- надання першої медичної допомоги у разі переломів кісток черепа, носа, верхньої і нижньої щелеп, шийного відділу хребта, вивиху нижньої щелепи;
- надання першої медичної допомоги хворим із запальними захворюваннями обличчя, шиї;
- надання першої медичної допомоги в разі опіків ротової порожнини, стравоходу (кислотами, лугами), потрапляння сторонніх тіл у носоглотку;
- транспортування хворих із невідкладними станами при захворюваннях і ушкодженнях голови, обличчя, шиї.

Тема 4. Невідкладні стани при захворюваннях та ушкодженнях грудної клітки та її органів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Невідкладні стани, що виникають у хворих з легеневою кровотечею, гемотораксом, спонтанним і посттравматичними пневмотораксами, підшкірною емфіземою; пошкодженнями перикарда, серця і великих судин, переломами ребер і груднини. Гострі і запальні захворювання грудної клітки і легень. Гнійні плеврити, абсцес легень, мастити. Основні причини виникнення, клінічні ознаки, діагностика, обсяг першої медичної допомоги, вибір виду та способу транспортування потерпілих залежно від характеру захворювання та ушкодження грудної клітки та її органів.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження та вивчення клінічних симптомів у хворих із легеневою кровотечею, гемотораксом, спонтанним і посттравматичним пневмотораксом, підшкірною емфіземою; пошкодженнями перикарда, серця і великих судин, переломами ребер і груднини, гострими і запальні захворюваннями грудної клітки та її органів. Засвоєння студентами навичок з розпізнавання ушкоджень і гострих хірургічних захворювань грудної клітки та її органів та відпрацювання навичок з надання першої медичної допомоги. Участь студентів у виконанні діагностичних (плевральна пункція, рентгенографія) і лікувальних маніпуляцій (знеболювання місця перелому ребер, накладання лейкопластирної пов'язки, дренивання плевральної порожнини) операціях, перев'язках. Підбір інструментів для проведення плевральної пункції та її дренивання, ознайомлення з технікою їх виконання.

Практичні навички:

- методика надання невідкладної медичної допомоги при легеневій кровотечі та гемотораксі;
- надання першої медичної допомоги при пневмотораксах, підшкірній емфіземі;
- надання першої медичної допомоги в разі переломів ребер і груднини (знеболювання місця перелому, накладання лейкопластирної пов'язки);
- підбір інструментів для проведення плевральної пункції та її дренивання;
- транспортування хворих з невідкладними станами в разі гострих захворювань і ушкоджень грудної клітки та її органів.

Тема 5. Невідкладні стани при захворюваннях і ушкодженнях органів черевної порожнини та прямої кишки

САМОСТІЙНА РОБОТА

Невідкладні стани, що виникають у хворих із гострим животом, перитонітом, шлунково-кишковою кровотечею, проривною виразкою шлунка і дванадцятипалої кишки, защемленням грижі, печінковою (жовчною) колікою, гострим холециститом, гострим апендицитом, гострим панкреатитом, гострою кишковою непрохідністю, емболією та тромбозом мезентеріальних судин. Закрита та відкрита травма живота (ушкодження порожнистих і

паренхіматозних органів черевної порожнини). Травми прямої кишки, гострі захворювання прямої кишки; аноректальний тромбоз, кровотеча з гемораїдального вузла. Паропракити. Основні причини виникнення, клінічна картина, діагностика, обсяг невідкладної медичної допомоги. Особливості транспортування хворих з невідкладними станами при гострій хірургічній патології органів черевної порожнини та прямої кишки.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження та вивчення клінічних симптомів у хворих із клінічною картиною “гострого живота”, перитонітом, шлунково-кишковими кровотечами, перфоративною виразкою шлунка і дванадцятипалої кишки, защемленням грижі, гострим холециститом, гострим апендицитом, гострим панкреатитом, гострою кишковою непрохідністю, емболією та тромбозом мезентеріальних судин; з ушкодженнями порожнистих та паренхіматозних органів черевної порожнини, захворюваннями та травмами прямої кишки. Участь студентів у виконанні діагностичних (езофагогастродуоденоскопія, лапароскопія, УЗД тощо) і лікувальних маніпуляцій (ректороманоскопія, застосування зонда Блекмора, промивання шлунка, постановка очисної, сифонної клізми), перев’язок і операцій.

Практичні навички:

- установлення діагнозу та надання першої медичної допомоги хворим в разі гострих хірургічних захворювань та травм живота, прямої кишки;
- методика надання невідкладної допомоги в разі кровотечі із стравоходу, шлунково-кишкових кровотеч, гемороїдальних вузлів;
- методика надання невідкладної допомоги при евентраціях внутрішніх органів;
- транспортування хворих з невідкладними станами в разі гострих захворювань та ушкоджень органів живота.

Тема 6. Невідкладні стани при захворюваннях і ушкодженнях сечової і статеві систем

САМОСТІЙНА РОБОТА

Невідкладні стани, що виникають у хворих з нирковою колікою, пієлонефритом, пієнефрозом, паранефритом, гострою затримкою сечі, парафімозом, травмами органів сечової системи. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, обсяг невідкладної медичної допомоги, лікування. Особливості транспортування хворих з невідкладними станами при гострих захворюваннях та ушкодженнях органів сечової системи.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження та вивчення клінічних симптомів у хворих з клінічною картиною ниркової коліки, пієлонефритом, пієнефрозом, паранефритом, гострою затримкою сечі, ушкодженнями органів сечовидільної системи, парафімозом. Участь студентів у виконанні діагностичних (хромоцистоскопія, екскреторна урографія, ретроградна пієлографія, УЗД тощо) і лікувальних маніпуляцій (катетеризація сечового міхура), перев’язок та операцій.

Практичні навички:

- установлення діагнозу та надання першої медичної допомоги хворим з невідкладними станами в разі гострих захворювань та травм сечової системи;
- катетеризація сечового міхура еластичним катетером;
- транспортування хворих з невідкладними станами в разі гострих захворювань та ушкоджень органів сечової системи.

Тема 7. Невідкладні стани в судинній хірургії

САМОСТІЙНА РОБОТА

Синдром критичної ішемії нижніх кінцівок; емболія біфуркації аорти і судин кінцівок; гострий тромбоз артерій і вен, тромбоемболія легеневої артерії, ушкодження судин, геморагічний шок, синдром ДВЗ — синдром десемінованого внутрішньосудинного згортання. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, перша медична допомога, лікування.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження та вивчення клінічних симптомів у хворих із синдромом критичної ішемії нижніх кінцівок, емболією біфуркації аорти, судин кінцівок; гострим артеріальним, венозним тромбозом; тромбоемболією легеневої артерії, ушкодженнями судин, геморагічним шоком, синдромом ДВЗ. Засвоєння алгоритму надання невідкладної медичної допомоги хворим із судинною патологією. Участь студентів у виконанні діагностичних (артеріографія, ультрасонографія та ін.) та лікувальних маніпуляцій, перев'язок та операцій у хворих з гострими захворюваннями і ушкодженнями судин.

Практичні навички:

- установлення діагнозу та надання невідкладної медичної допомоги хворим з синдромом критичної ішемії нижніх кінцівок, емболією біфуркації аорти, легневих артерій, судин нижніх кінцівок; гострим артеріальним, венозним тромбозом; ушкодженнями судин, зовнішньою кровотечею, геморагічним шоком, синдромом ДВЗ;
- методи й техніка зупинки артеріальної і венозної кровотечі (пальцеве притискання артеріальних судин у типових місцях, накладання кровоспинного джгута, стисної пов'язки, кровоспинного затискача);
- транспортування хворих з гострими захворюваннями та ушкодженнями судин.

Тема 8. Невідкладні стани в травматології

САМОСТІЙНА РОБОТА

Травматична хвороба, травматичний, шок; вивихи суглобів, відкриті і закриті переломи кісток; розтягнення, розриви зв'язок; синдром тривалого здавлювання; травми хребта, спинного мозку та тазу; вогнепальні поранення; опіки та опіковий шок; відмороження. Причини, профілактичні заходи.

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Обстеження та вивчення клінічних симптомів у хворих з травматичною хворобою, травматичним шоком; вивихами суглобів, відкритими і закритими переломами кісток; розтягненнями, розривами зв'язок; синдромом тривалого здавлювання; травмами хребта, спинного мозку та тазу; вогнепальними пораненнями; опіками, відмороженнями. Засвоєння навичок з надання невідкладної медичної допомоги травмованим хворим, правила транспортної іммобілізації при ушкодженнях верхніх та нижніх кінцівок. Участь студентів у виконанні діагностичних, лікувальних маніпуляцій, перев'язок та операцій травмованих хворих.

Практичні навички:

- установлення діагнозу та надання невідкладної медичної допомоги хворим з травматичною хворобою, травматичним шоком; вивихами суглобів і переломами кісток; розтягненням, розривами зв'язок; синдромом тривалого здавлювання; вогнепальними пораненнями;
- визначення глибини і площі опіків, надання першої медичної допомоги хворим з опіками;
- транспортування травмованих хворих з ушкодженнями кісток, хребта, таза, м'яких тканин, опіками, відмороженнями.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Робота фельдшера на ФАПі, в штаті лікарської та фельдшерської виїзної бригади швидкої допомоги з надання невідкладної медичної допомоги хірургічним хворим.
2. Методика обстеження та надання медичної допомоги при невідкладних станах хірургічним хворим на догоспітальному етапі.
3. Звільнення верхніх дихальних шляхів від сторонніх тіл і рідини (методика черевних та грудних поштовхів).
4. Прийоми відновлення дихання (ШВЛ методом “рот до рота”, “рот до носа”, за допомогою S-подібної трубки, мішком АМБу).
5. Методика проведення закритого масажу серця.
6. Обсяг надання першої медичної допомоги хворим у разі закритої черепно-мозкової травми.
7. Обсяг надання першої медичної допомоги хворим у разі відкритої черепно-мозкової травми.
8. Зупинка кровотечі із судин носа, вуха, ямки зуба.
9. Зупинка кровотечі при пораненнях шиї (трахеї, сонної артерії, яремної вени).
10. Перша медична допомога при переломах кісток носа.
11. Перша медична допомога при переломах верхньої і нижньої щелепи.
12. Методика вправлення вивиху нижньої щелепи.
13. Надання першої медичної допомоги при опіках стравоходу (кислотами і лугами).
14. Методика надання невідкладної медичної допомоги при легеневій кровотечі.
15. Перша медична допомога при гемотораксі.
16. Методика надання невідкладної медичної допомоги при пневмотораксах.
17. Перша медична допомога при емболії легеневої артерії.
18. Перша медична допомога при переломах хребта.
19. Перша медична допомога при переломах ребер і груднини (знеболювання місця перелому, накладання лейкопластирної пов'язки).
20. Підбір інструментів для проведення плевральної пункції та її дренивання.
21. Транспортування хворих з невідкладними станами при гострих захворюваннях і ушкодженнях грудної клітки та її органів.
22. Перша медична допомога при ушкодженнях органів сечової і статевій систем.
23. Перша медична допомога при парафіміозі.
24. Перша медична допомога при нирковій коліці.
25. Перша допомога при гострій затримці сечі.
26. Перша медична допомога хворим з невідкладними станами при гострих хірургічних захворюваннях живота.
27. Перша медична допомога хворим з невідкладними станами при ушкодженнях порожнистих органів живота.
28. Перша медична допомога хворим з невідкладними станами при ушкодженнях паренхіматозних органів живота.
29. Перша медична допомога при евентерації внутрішніх органів.
30. Перша медична допомога при кровотечі зі стравоходу та шлунково-кишкових кровотечах.
31. Перша медична допомога хворим з кишковою непрохідністю.

32. Транспортування хворих з невідкладними станами, при гострих захворюваннях і ушкодженнях органів живота.
33. Накладання транспортної шини Крамера при переломах кісток верхньої кінцівки.
34. Накладання транспортної шини Дітеріхса при переломах кісток нижньої кінцівки.
35. Перша медична допомога хворим із синдромом критичної ішемії нижніх кінцівок (емболією і тромбозом біфуркації аорти, судин кінцівок).
36. Перша медична допомога хворим з гострим венозним тромбозом глибоких вен нижніх кінцівок, тромбофлебітом поверхневих вен.
37. Невідкладна допомога хворим із ушкодженнями судин (пальцеве притискання судин, накладання кровоспинного джгута та стисної пов'язки, кровоспинного затискача).
38. Методика вправлення вивиху плечової кістки (за методом Кохера, Джанелідзе, Гіппократа—Купера).
39. Методика вправлення вивиху стегнової кістки (за методом Коллена—Джанелідзе, Кохера).
40. Перша медична допомога хворим з розтягненням, розривами зв'язок надп'яtkового-гомiлкового суглоба.
41. Невідкладна допомога хворим із синдромом тривалого здавлювання.
42. Методики визначення глибини і площі опіків, перша медична допомога опіковим хворим.
43. Перша медична допомога хворим з відмороженнями.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Невідкладні стани в хірургії. Рівні надання першої медичної допомоги.
2. Загальні принципи, порядок надання медичної допомоги при невідкладних станах хірургічним хворим на догоспітальному етапі.
3. Стандарти якості надання медичної допомоги хірургічним хворим при невідкладних станах.
4. Організація роботи ФАПУ та обов'язки фельдшера з надання першої медичної допомоги хворим з невідкладними станами в хірургії.
5. Служба швидкої медичної допомоги, її мета і завдання.
6. Завдання фельдшера в штаті лікарської та фельдшерської виїзних бригад швидкої допомоги з надання невідкладної медичної допомоги хірургічним хворим.
7. Звільнення верхніх дихальних шляхів від сторонніх тіл і рідини (методика черевних та грудних поштовхів), проведення закритого масажу серця.
8. Проведення ШВЛ методом “рот до рога”, “рот до носа”, за допомогою S-подібної трубки, мішком АМБу.
9. Церебральна кома. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
10. Відкрита (проникна, непроникна) черепно-мозкова травма. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
11. Струс головного мозку. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
12. Забій головного мозку. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
13. Здавлювання головного мозку. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
14. Перелом основи черепа. Основні клінічні ознаки, діагностика, невідкладна медична допомога.
15. Перелом склепіння черепа. Основні клінічні ознаки, діагностика, невідкладна медична допомога.
16. Абсцес головного мозку. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
17. Особливості транспортування потерпілих з черепно-мозковою травмою.
18. Перелом кісток носа. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
19. Перелом верхньої і нижньої щелеп. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
20. Вивих нижньої щелепи. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога (методика вправлення).
21. Запальні захворювання обличчя. Клінічна картина, діагностика, особливості їх перебігу, невідкладна медична допомога.
22. Ушкодження судин шиї (артерій, вен). Клінічна картина, діагностика, особливості надання невідкладної медичної допомоги.
23. Ушкодження трахеї. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
24. Ушкодження стравоходу. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
25. Стороні тіла в ротоглотці, стравоході. Клінічна картина, діагностика,

- невідкладна медична допомога.
26. Опіки ротової порожнини, стравоходу (лугами, кислотами). Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 27. Запальні захворювання шиї (флегмона, карбункул). Клінічна картина, діагностика, особливості перебігу, невідкладна медична допомога.
 28. Перелом ребер (множинні і подвійні) і груднини. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 29. Легенева кровотеча. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 30. Гемоторакс. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 31. Спонтанний пневмоторакс. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 32. Відкритий, закритий, клапанний пневмоторакс. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 33. Підшкірна емфізема. Причини виникнення, клініка, діагностика, невідкладна медична допомога.
 34. Емболія легеневої артерії. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 35. Ушкодження перикарда, серця. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 36. Вибір виду та способу транспортування потерпілих залежно від характеру захворювання та ушкодження грудної клітки, її органів.
 37. “Гострий живіт”. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 38. Гострий перитоніт. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 39. Перфоративна виразка шлунка і дванадцятипалої кишки. Причини виникнення, клініка, діагностика, невідкладна медична допомога.
 40. Шлунково-кишкова кровотеча. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 41. Варикозне розширення вен стравоходу. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 42. Гострий апендицит. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 43. Печінкова (жовчна) коліка. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 44. Гострий холецистит. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 45. Гострий панкреатит. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 46. Гостра кишкова непрохідність. Її види, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 47. Емболія та тромбоз мезентеріальних судин. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 48. Защемлення грижі. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 49. Ушкодження порожнистих органів черевної порожнини. Особливості клінічного перебігу, діагностика, невідкладна медична допомога.
 50. Ушкодження паренхіматозних органів черевної порожнини. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 51. Особливості транспортування хворих з невідкладними станами при

- гострій хірургічній патології органів черевної порожнини.
52. Ниркова коліка. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 53. Пієлонефрит. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 54. Піонефроз. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 55. Паранефрит. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 56. Гостра затримка сечі. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 57. Ушкодження нирок і сечоводів. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 58. Ушкодження сечового міхура, сечівника. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 59. Ушкодження статевого члена, яєчка і придатків. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 60. Парафімоз. Причини, механізм. Діагностика.
 61. Особливості транспортування хворих з невідкладними станами при гострих захворюваннях та ушкодженнях органів сечової системи. Невідкладна медична допомога.
 62. Синдром критичної ішемії нижніх кінцівок. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 63. Емболія біфуркації аорти і судин нижніх кінцівок. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 64. Гострий тромбоз артерій нижніх кінцівок. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 65. Гострий тромбофлебіт нижніх кінцівок. Причини виникнення, клінічні ознаки, перша медична допомога.
 66. Ушкодження судин (артерій, вен). Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 67. Геморагічний шок. Причини виникнення. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 68. Синдром ДВЗ. Клінічний перебіг, діагностика, невідкладна медична допомога.
 69. Ускладнення кровотеч (непритомність, колапс, перша допомога).
 70. Принципи й техніка транспортування хворих із кровотечею та крововтратою.
 71. Травматичний шок. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 72. Вивихи плеча. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога (методика вправлення плеча за методами Кохера, Джанелідзе).
 73. Вивихи передпліччя. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 74. Вивихи кисті, пальців кисті. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 75. Вивихи стегна. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога (вправлення за методом Коллена—Джанелідзе, Кохера).
 76. Вивихи надколінка, гомілки, ступні. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 77. Перелом плечової кістки. Клінічна картина, діагностика, невідкладна

- медична допомога.
78. Перелам кісток передпліччя. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 79. Переломи стегнової кістки. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 80. Перелом кісток гомілки. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 81. Перелом кісток ступні. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 82. Розтягнення, розриви суглобових зв'язок. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 83. Синдром тривалого здавлювання. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 84. Вогнепальні поранення. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 85. Опіки. Причини виникнення, визначення глибини і площі опіку, перша допомога.
 86. Опіковий шок. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 87. Відмороження. Причини виникнення. Визначення глибини ушкодження. Невідкладна медична допомога.
 88. Перша допомога при пораненнях м'яких тканин. Первинне хірургічне оброблення ран, показання та протипоказання.
 89. Техніка безпеки під час роботи з апаратурою та обладнанням швидкої допомоги та ФАПУ.
 90. Техніка безпеки під час роботи з колючими та ріжучими предметами, кров'ю.
 91. Особливості профілактики інфекційних захворювань, у тому числі СНІДу, під час надання невідкладної допомоги при травмах.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Звільнення верхніх дихальних шляхів від сторонніх тіл і рідини (методика черевних та грудних поштовхів), проведення закритого масажу серця.
2. Проведення ШВЛ методом “рот до рога”, “рот до носа”, за допомогою S-подібної трубки, мішком АМБу.
3. Церебральна кома. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
4. Відкрита (проникна, непроникна) черепно-мозкова травма. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
5. Струс головного мозку. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
6. Забій головного мозку. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
7. Стиснення головного мозку. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
8. Перелом основи черепа. Основні клінічні ознаки, діагностика, невідкладна медична допомога.
9. Перелом склепіння черепа. Основні клінічні ознаки, діагностика, невідкладна медична допомога.
10. Абсцес головного мозку. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
11. Особливості транспортування потерпілих з черепно-мозковою травмою.
12. Перелом кісток носа. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
13. Перелом верхньої і нижньої щелепи. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
14. Вивих нижньої щелепи. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога (методика вправлення).
15. Запальні захворювання обличчя. Клінічна картина, діагностика, особливості їх перебігу, невідкладна медична допомога.
16. Ушкодження судин шиї (артерій, вен). Клінічна картина, діагностика, особливості надання невідкладної медичної допомоги.
17. Опіки ротової порожнини, стравоходу (лугами, кислотами). Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
18. Запальні захворювання шиї (флегмона, карбункул). Клінічна картина, діагностика, особливості перебігу, невідкладна медична допомога.
19. Перелом ребер (множинні і подвійні) і груднини. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
20. Легенева кровотеча. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
21. Гемоторакс. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
22. Спонтанний пневмоторакс. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
23. Відкритий, закритий, клапанний пневмоторакс. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
24. Підшкірна емфізема. Причини виникнення, клінічна картина,

- діагностика, невідкладна медична допомога.
25. Емболія легеневої артерії. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 26. Ушкодження перикарда, серця. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 27. Вибір виду та способу транспортування потерпілих залежно від характеру захворювання та ушкодження грудної клітки, її органів.
 28. “Гострий живіт”. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 29. Гострий перитоніт. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 30. Проривна виразка шлунка і дванадцятипалої кишки. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 31. Шлунково-кишкова кровотеча. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 32. Гострий апендицит. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 33. Гострий холецистит. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 34. Гострий панкреатит. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 35. Гостра кишкова непрохідність. Її види, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 36. Поняття про емболію та тромбоз мезентеріальних судин. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 37. Защемлена грижа. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 38. Ушкодження порожнистих органів черевної порожнини. Особливості клінічного перебігу, діагностика, невідкладна медична допомога.
 39. Ушкодження паренхіматозних органів черевної порожнини. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 40. Особливості транспортування хворих з невідкладними станами при гострій хірургічній патології органів черевної порожнини.
 41. Ниркова коліка. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 42. Паранефрит. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 43. Гостра затримка сечі. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 44. Ушкодження нирок і сечоводів. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 45. Ушкодження сечового міхура, сечівника. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
 46. Парафімоз. Причини, механізм. Діагностика.
 47. Особливості транспортування хворих з невідкладними станами при гострих захворюваннях та ушкодженнях органів сечовидільної системи. Невідкладна медична допомога.
 48. Поняття про синдром критичної ішемії нижніх кінцівок. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.

49. Гострий тромбоз артерій нижніх кінцівок. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
50. Гострий тромбофлебіт нижніх кінцівок. Причини виникнення, клінічні ознаки, перша медична допомога.
51. Ушкодження судин (артерій, вен). Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
52. Геморагічний шок. Причини виникнення. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
53. Ускладнення кровотеч (непритомність, колапс, перша допомога).
54. Принципи й техніка транспортування хворих із кровотечею та крововтратою.
55. Травматичний шок. Причини виникнення, клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
56. Вивихи плеча. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога (методика вправлення плеча за методами Кохера, Джанелідзе).
57. Перелом плечової кістки. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
58. Перелам кісток передпліччя. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога,
59. Переломи стегнової кістки. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
60. Перелом кісток гомілки. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
61. Синдром тривалого стиснення. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
62. Вогнепальні поранення. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
63. Опіки. Причини виникнення, визначення глибини і площі опіку, перша допомога.
64. Опіковий шок. Клінічна картина, діагностика, невідкладна медична допомога.
65. Відмороження. Причини виникнення. Визначення глибини ушкодження. Невідкладна медична допомога.
66. Перша допомога при пораненнях м'яких тканин. Первинне хірургічне оброблення ран, показання та протипоказання допомоги при травмах.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

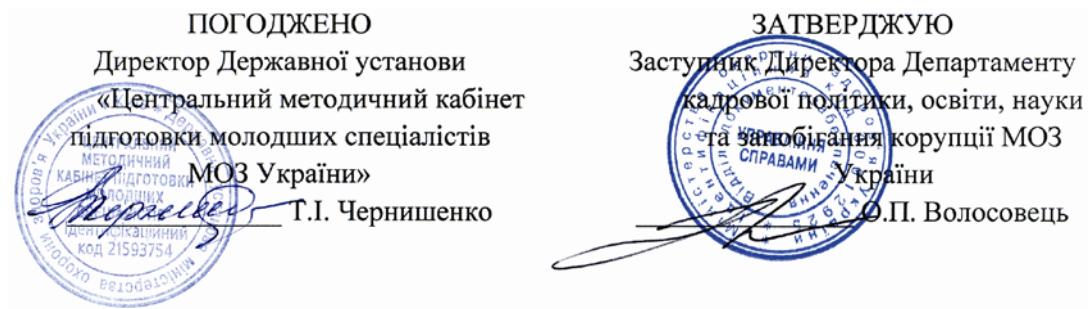
- Боженков Ю.Г., Стороженко И.Н.* Интенсивная терапия в неотложной хирургии живота. — М.: Медкнига, 2001. — 228 с.
- Ковальчук Л.Я.* Невідкладна хірургія. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. — 270 с.
- Навчальний посібник з хірургії в модулях: навч. посіб. / За ред. Л.М. Ковальчука.* — К.: Медицина, 2011. — 480 с.
- Палій Л.В.* Анестезіологія та інтенсивна терапія: підручник. — К.: Медицина, 2008. — 223 с.
- Палій Л.В.* Основи реаніматології: навч. посіб. — К.: Медицина, 2008. — 164 с.
- Раздольський І.В.* Невідкладні стани в хірургії: підручник. — К.: Медицина, 2007. — 141 с.
- Регіда М.С., Кресюк В.І.* Невідкладні стани в хірургії. — Львів, 2006. — 512 с.
- Хімич С.Д.* Хірургія. — К.: Здоров'я, 2004.
- Хірургія / О.М. Кіт, О.Л. Ковальчук, І.С. Вардинець та ін.* — Тернопіль: Укрмедкнига, 2004. — 643 с.
- Хірургія: підручник / О.Ю. Усенко, Г.В. Білоус, Г.Й. Путінцева.* — К.: Медицина, 2010. — 400 с.

Додаткова

- Касевич Н.М.* Медична етика і деонтологія: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 200 с.
- Касевич Н.М., Шаповал К.І.* Охорона праці та безпека життєдіяльності працівників: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 248 с.
- Тарасюк В.С., Кучанська Г.Б.* Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 488 с.
- Хірургія (факультетська): підручник / М.П. Захараш, О.І. Пойда, М.Д. Кучер та ін.; за ред. М.П. Захараша.* — К., 2006. — 656 с.
- Хірургія дитячого віку: підручник / За ред. В.І. Сушка, Д.Ю. Кравчені.* — К.: Медицина, 2009. — 800 с.
- Чепкий Л.П., Ткаченко Р.О.* Анестезіологія, реаніматологія та інтенсивна терапія. — К.: Вища школа, 2004 — 326 с.
- Черенько М.П., Ваврик Ж.М.* Загальна хірургія. — К.: Здоров'я. — 2004. — 612 с.
- Шидловський В.О., Захараш М.П.* Факультетська хірургія. — Тернопіль: Медкнига, 2002. — 378 с.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа «Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів» МОЗ України

НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ В ПЕДІАТРІЇ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 «Лікувальна справа»

Київ
2011

НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ В ПЕДІАТРІЇ

Укладачі:

Г.Г. Титаренко — викладач-методист, викладач вищої категорії Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного;

Т.І. Летута — викладач-методист, викладач вищої категорії Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії педіатрії Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного 7 квітня 2011 р., протокол № 8.

Програму розглянуто і затверджено опорною цикловою комісією з дисциплін педіатричного профілю на спільному засіданні 04 листопада 2011 р., протокол № 1.

Рецензенти:

О.С. Яблонь — доцент, доктор мед. наук, завідувач кафедри педіатрії № 1 Вінницького Національного медичного університету ім. М.І. Пирогова;

Т.І. Антоненць — головний лікар обласної дитячої клінічної лікарні м. Вінниці, кандидат медичних наук;

Т.О. Сауленко — завідувач діагностичного відділення обласної дитячої клінічної лікарні м. Вінниці, лікар-педіатр вищої категорії.

© МОЗ України, 2011

© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

З метою вдосконалення системи надання первинної медико-санітарної допомоги, особливо населенню сільської місцевості, значна увага приділяється підвищенню рівня підготовки фельдшерів. У діяльності фельдшера невідкладні стани в педіатрії відіграють важливу роль. Вони є однією з основних причин летальності у випадку надання несвоєчасної і некваліфікованої медичної допомоги. Успіх у наданні невідкладної допомоги в багатьох випадках залежить від правильної діагностики і вибору необхідних лікувальних заходів. Для підвищення професійної майстерності і доведення виконання маніпуляцій до досконалого рівня студенти мають засвоїти алгоритми дій з надання невідкладної допомоги і схем лікування термінальних станів. Серед дитячої смертності одне з провідних місць посідає смертність від нещасних випадків, які виникають внаслідок екзогенних хімічних і фізичних уражень. Отже, необхідно оволодіти навичками надання невідкладної допомоги в разі нещасних випадків у дітей.

Навчальну програму з дисципліни “Невідкладні стани в педіатрії” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПП, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

Навчальною програмою передбачено вивчення дисципліни в обсязі 81 год, у тому числі 49 год навчальної практики під керівництвом викладача і 32 год самостійної роботи. Навчальну програму складено на основі стандартів вищої освіти (освітньо-кваліфікаційної характеристики і освітньо-професійної програми) відповідно до нових навчальних планів.

Навчальна програма передбачає поглиблення та вдосконалення практичних умінь та навичок з невідкладних станів, набутих у процесі вивчення педіатрії. Навчальна дисципліна має на меті сформувати у студентів вміння і навички самостійного прийняття рішення у випадку загрозливих для життя дитини станів в умовах діяльності ФАПу, у відділеннях інтенсивної терапії, реанімаційних відділеннях, у разі непередбачених обставин. У своїй роботі фельдшер повинен володіти основами охорони праці та безпеки життєдіяльності медичного працівника.

На практичних заняттях слід приділяти особливу увагу сучасним методам діагностики невідкладних станів, чинним наказам, інструкціям, методичним вказівкам МОЗ України.

Програма враховує міжпредметні зв'язки з іншими клінічними дисциплінами з питань надання долікарської медичної допомоги пацієнту.

Практичні заняття рекомендується проводити в спеціалізованих реанімаційних відділеннях і кабінетах доклінічної практики, обладнаних необхідною апаратурою, тренажерними муляжами та медичними інструментами.

Значна увага приділяється самостійній роботі студентів з пацієнтами в лікувально-профілактичних закладах, практичному тренінгу і вдосконаленню професійних умінь у тренажерних кабінетах.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні вміти:**

- надати невідкладну медичну допомогу у випадку:
 - асфіксії новонароджених;
 - гострої дихальної недостатності;
 - нападу бронхіальної астми, астматичного стану;

- стенозувального ларинготрахеобронхіту;
 - гострої судинної недостатності;
 - гострої серцевої недостатності;
 - гострих алергійних реакцій загального типу;
 - коматозних станів;
 - геморагічного синдрому;
 - гострої ниркової недостатності;
 - гіпертермічного синдрому;
 - судомного синдрому;
 - інфекційно-токсичного шоку;
 - харчових токсикоінфекцій;
 - гострих отруєнь;
 - екзогенних фізичних уражень;
 - укусів отруйних тварин і комах;
- закріпити навички, набуті під час вивчення педіатрії та інших навчальних дисциплін:
- оцінювання стану дитини;
 - відсмоктування слизу з верхніх дихальних шляхів;
 - проведення штучної вентиляції легень;
 - проведення непрямого масажу серця;
 - проведення ін'єкцій — внутрішньошкірних, підшкірних, внутрішньовенних, внутрішньом'язових;
 - підрахунок частоти пульсу;
 - вимірювання артеріального тиску;
 - підрахунок частоти дихання;
 - проведення оксигенотерапії;
 - проведення інгаляцій;
 - користування аерозольним інгалятором;
 - промивання шлунка дитини раннього віку;
 - розрахунок доз інсуліну;
 - правила та техніка введення інсуліну;
 - внутрішньовенне струминне і краплинне введення фармакологічних засобів;
 - застосування гірчичників;
 - експрес-діагностика глюкози та кетонів у сечі;
 - визначення водного балансу;
 - визначення добового діурезу;
 - застосування очисної клізми;
 - взяття мазків з горла і носа на мікрофлору;
 - взяття блювотних мас і промивних вод шлунка для дослідження.

Студенти мають бути поінформовані про:

- нові методи діагностики і сучасні рекомендації щодо надання невідкладної медичної допомоги дітям.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		Загальний обсяг	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Принципи надання невідкладної медичної допомоги дітям. Первинна серцево-легенева реанімація	6	4	2
2	Асфіксія новонароджених. Внутрішньочерепна пологова травма	6	4	2
3	Невідкладні стани в разі патології дихальної системи. Гостра дихальна недостатність	8	4	4
4	Напад бронхіальної астми. Астматичний стан	4	2	2
5	Стенозувальний ларинготрахеобронхіт	4	2	2
6	Гостра судинна недостатність	4	2	2
7	Гостра серцева недостатність	4	2	2
8	Гострі алергійні реакції негайного типу. Анафілактичний шок. Кропивниця. Ангіоневротичний набряк. Поліморфна еритема	8	4	4
9	Коматозні стани. Гіперглікемічна кома. Гіпоглікемічна кома. Ацетонемічна (недіабетична) кома	6	4	2
10	Порушення електролітного обміну. Кишковий токсикоз з ексикозом	6	4	2
11	Геморагічний синдром	3	2	1
12	Гостра ниркова недостатність	3	2	1
13	Гіпертермічний синдром	3	2	1
14	Судомний синдром	3	2	1
15	Інфекційно-токсичний шок	4	3	1
16	Харчові токсикоінфекції	3	2	1
17	Гострі отруєння	2	1	1
18	Екзогенні фізичні ураження. Укуси отруйних тварин і комах	2	1	1
19	Охорона праці в педіатрії	2	2	
	Усього	81	49	32

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами циклові (предметні) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Особливості роботи медичних працівників у реанімаційному відділенні.
2. Діагностика і терапія невідкладних станів у новонароджених.
3. Надання невідкладної допомоги в разі асфіксії новонароджених.
4. Реабілітація дітей з наслідками пологових травм.
5. Надання допомоги у випадку зупинки дихання.
6. Сторонні тіла дихальних шляхів. Діагностика. Невідкладна допомога. Лікування.
7. Догляд за дітьми з бронхіальною астмою.
8. Диференційна діагностика стенозувального ларинготрахеобронхіту.
9. Кардіогенний шок.
10. Порушення серцевого ритму.
11. Гіпоалергенна дієта і ведення харчового щоденника.
12. Рання діагностика предіабету. Диференційна діагностика гіпо- і гіперглікемічної коми.
13. Ротавірусна інфекція у дітей.
14. Синдром дисемінованого внутрішньосудинного згортання крові.
15. Гемолітико-уремічний синдром.
16. Нейротоксикоз.
17. Етіологія і патогенез судомного синдрому.
18. Менінгококова інфекція.
19. Використання головних антидотів під час різних отруєнь у дітей.
20. Допомога дітям у випадку електротравм.

ЗМІСТ

Тема 1. Принципи надання невідкладної медичної допомоги дітям. Первинна серцево-легенева реанімація

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Ознайомлення з організацією роботи відділення реанімації та інтенсивної терапії дитячої лікарні, функціонально-діагностичною апаратурою і лабораторним контролем за тяжкохворими.

Особливості обстеження стану дитини в екстремальній ситуації з метою виявлення ознак декомпенсації дихання (його відсутність, брадипное, патологічні типи дихання), кровообігу (характеристика пульсу: його відсутність, тахікардія, брадикардія, аритмія; шоківий індекс, ціаноз, мармуровість шкіри, гіпостази) і ступеня пригнічення центральної нервової системи. Аналіз основних помилок, яких припускаються під час надання невідкладної допомоги дітям (на прикладі клінічних завдань). Деонтологічні помилки як одна з причин претензій до якості надання медичної допомоги.

Первинна серцево-легенева реанімація, особливості проведення її в дітей різного віку. Показання і протипоказання до проведення реанімації. Оволодіння методикою проведення первинної серцево-легеневої реанімації (на фантомі) у відповідній послідовності і ритмі, користуючись встановленими методиками.

Практичні навички:

- провести серцево-легеневу реанімацію у дітей різного віку;
- відновити прохідність верхніх дихальних шляхів;
- провести штучну вентиляцію легень;
- провести непрямий масаж серця;
- провести оксигенотерапію;
- підрахувати частоту дихання та пульсу;
- виміряти артеріальний тиск дітям різного віку.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Особливості роботи медичних працівників у реанімаційному відділенні.
2. Діагностика і терапія невідкладних станів у новонароджених.

Тема 2. Асфіксія новонароджених. Внутрішньочерепна пологова травма

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Клінічний аналіз історій новонароджених, які народилися у стані асфіксії. Оцінювання стану новонародженої дитини відповідно до загальноприйнятих стандартів. Показання до проведення і визначення обсягу заходів первинної реанімації новонародженого на догоспітальному етапі

згідно з чинними наказами та інструкціями МОЗ України. Удосконалення методики відновлення прохідності дихальних шляхів, оксигенотерапії, штучної вентиляції легень та непрямого масажу серця (на фантомі).

Обстеження новонароджених з внутрішньочерепною пологовою травмою. Виявлення симптомів ушкодження центральної нервової системи: синдрому підвищеної нервово-рефлекторної збудливості, гідроцефального синдрому, судомного синдрому, синдрому рухових порушень, синдрому вегетативних дисфункцій. Засвоєння схем надання невідкладної медичної допомоги під час судом.

Забезпечення режиму кувезу, годування дітей через зонд. Застосування міхура з льодом. Оксигенотерапія.

Практичні навички:

- провести серцево-легеневу реанімацію новонародженої дитини;
- відновити прохідність верхніх дихальних шляхів;
- провести непрямий масаж серця;
- провести оксигенотерапію;
- підрахувати частоту дихання та пульсу;
- застосовувати міхур з льодом.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Надання невідкладної допомоги у разі асфіксії новонароджених.
2. Реабілітація дітей з наслідками пологових травм.

**Тема 3. Невідкладні стани в разі патології дихальної системи.
Гостра дихальна недостатність**

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ хворих та клінічний аналіз історій хвороб дітей, в основі захворювань яких лежить синдром гострої дихальної недостатності. Оцінювання стану дитини, ступеня дихальної недостатності. Спостереження за життєво важливими функціями організму. Засвоєння схем надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі.

Практичні навички:

- надати невідкладну медичну допомогу у випадку гострої дихальної недостатності на догоспітальному етапі;
- підрахувати частоту дихання та пульсу;
- провести оксигенотерапію;
- провести штучну вентиляцію легень;
- провести непрямий масаж серця;
- відновити прохідність верхніх дихальних шляхів;
- виконувати внутрішньом'язові, внутрішньовенні ін'єкції.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Надання допомоги в разі зупинки дихання.

Тема 4. Напад бронхіальної астми. Астматичний стан

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ хворих та клінічний аналіз історій хвороб дітей з нападом ядухи та астматичним станом. Виявлення факторів ризику розвитку астматичного стану. Оцінювання стану хворого на підставі даних суб'єктивного та об'єктивного обстеження. Спостереження в динаміці за перебігом клінічних симптомів у процесі терапії. Засвоєння схем надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі. Догляд за дитиною під час кашлю та задишки. Правила користування дозуючим аерозольним інгалятором.

Напад бронхіальної астми у дітей раннього віку: особливості симптоматики та невідкладної допомоги.

Практичні навички:

- надати невідкладну медичну допомогу під час нападу бронхіальної астми та астматичного стану на догоспітальному етапі;
- підрахувати частоту дихання;
- провести оксигенотерапію;
- вміти користуватись дозуючим аерозольним інгалятором;
- відновити прохідність верхніх дихальних шляхів;
- виконувати внутрішньом'язові, внутрішньовенні, підшкірні ін'єкції.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Сторонні тіла дихальних шляхів. Діагностика. Невідкладна допомога. Лікування.
2. Догляд за дітьми з бронхіальною астмою.

Тема 5. Стенозувальний ларинготрахеобронхіт

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ хворих та клінічний аналіз історій хвороб дітей зі стенозувальним ларинготрахеобронхітом. Визначення ступеня стенозу гортані на підставі скарг і даних об'єктивного обстеження пацієнта. Проведення диференційної діагностики вірусного та бактеріального (дифтерійного) крупів. Засвоєння схем надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі відповідно до ступеня стенозу гортані. Відпрацювання методик конікотомії та трахеостомії з урахуванням анатомо-фізіологічних особливостей органів дихання дитини. Догляд за дітьми під час кашлю та задишки.

Практичні навички:

- надати невідкладну медичну допомогу дитині зі стенозувальну ларинготрахеобронхітом на догоспітальному етапі;
- підрахувати частоту дихання;
- провести оксигенотерапію;
- відновити прохідність верхніх дихальних шляхів;
- вміти брати мазки із задньої стінки глотки і носа на мікрофлору;
- застосувати гірчичники.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Диференційна діагностика стенозувального ларинготрахеобронхіту.

Тема 6. Гостра судинна недостатність

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ хворих та клінічний аналіз історій хвороб дітей з гострою судинною недостатністю: непритомністю (синкопальний стан, зомління), колапсом. Визначення провідного патологічного синдрому та ступеня його тяжкості на підставі аналізу даних суб'єктивного, об'єктивного, лабораторного та інструментального методів обстеження і врахування анатомо-фізіологічних особливостей дитячого організму. Спостереження за життєво важливими функціями організму, заповнення медичної документації (листка основних показників).

Удосконалення елементів догляду за тяжкохворою дитиною: підрахування частоти пульсу, вимірювання артеріального тиску, подання кисню різними методами, здійснення догляду за носовими ходами, ротовою порожниною, шкірою, очима. Засвоєння схем надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі.

Практичні навички:

- надати невідкладну медичну допомогу дитині з гострою судинною недостатністю на догоспітальному етапі;
- підрахувати частоту пульсу і дихання;
- виміряти артеріальний тиск;
- застосувати грілку;
- виконувати внутрішньом'язові, внутрішньовенні, підшкірні ін'єкції;
- провести оксигенотерапію.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Кардіогенний шок.

Тема 7. Гостра серцева недостатність

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ хворих та клінічний аналіз історій хвороб дітей, в основі захворювань яких лежить синдром гострої серцевої недостатності (лівошлуночкова, правошлуночкова, тотальна). Визначення механізму розвитку окремих видів серцевої недостатності, зокрема задухо-ціанотичного нападу як типового ускладнення вад Фалло. Оцінювання стану хворого на підставі даних суб'єктивного та об'єктивного обстеження. Спостереження за життєво важливими функціями організму.

Засвоєння схем надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі.

Практичні навички:

- надати невідкладну медичну допомогу дитині з гострою серцевою недостатністю на догоспітальному етапі;

- визначати частоту пульсу і дихання;
- вимірювати артеріальний тиск;
- виконувати внутрішньом'язові, внутрішньовенні, підшкірні ін'єкції;
- провести оксигенотерапію;
- провести взяття крові на біохімічний аналіз.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Порушення серцевого ритму.

Тема 8. Гострі алергійні реакції негайного типу. Анафілактичний шок. Кропивниця. Ангіоневротичний набряк. Поліморфна еритема

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ хворих та клінічний аналіз історій хвороб дітей з анафілактичним шоком (в анамнезі). Виявлення на підставі суб'єктивного обстеження пацієнта чинників, які спричинили даний стан. Засвоєння схем надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі. Розрахунок доз медикаментозних засобів відповідно до перебігу захворювання, маси тіла, віку дитини. Особливості догляду та дієтотерапії.

Ознайомлення з методами профілактики анафілактичного шоку та інших гострих алергійних реакцій.

Практичні навички:

- надати невідкладну медичну допомогу в разі гострих алергійних реакцій загального типу на догоспітальному етапі;
- накладати трубчастий гумовий джгут;
- застосувати міхур з льодом;
- розрахувати дози фармакологічних засобів;
- виконувати внутрішньом'язові, внутрішньовенні, підшкірні ін'єкції.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Гіпоалергенна дієта і ведення харчового щоденника.

Тема 9. Коматозні стани. Гіперглікемічна кома. Гіпоглікемічна кома. Ацетонемічна (недіабетична) кома

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ хворих та клінічний аналіз історій хвороб дітей, що перебувають у коматозних станах. Оцінювання тяжкості перебігу коми за шкалою Глазго. Збирання скарг та анамнезу у хворої дитини з метою встановлення чинників, які спричинили даний стан. Оцінювання стану пацієнта на підставі даних суб'єктивного, об'єктивного та лабораторного методів обстежень. Засвоєння схем надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі. Удосконалення методики експрес-діагностики глюкози та кетонових тіл у сечі. Особливості вибору препаратів інсуліну, розрахунок доз, шляхів введення під час коматозних станів. Транспортування хворих до реанімаційного відділення дитячої лікарні.

Практичні навички:

- надати невідкладну медичну допомогу під час коматозних станів на догоспітальному етапі;
- розрахувати дози інсуліну;
- провести експрес-діагностику глюкози та кетонових тіл у сечі;
- виконувати внутрішньовенні, підшкірні ін'єкції.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Рання діагностика предіабету. Диференційна діагностика гіпо- і гіперглікемічної коми.

Тема 10. Порушення електролітного обміну. Кишковий токсикоз з ексикозом

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ дітей та клінічний аналіз історій хвороб з кишковим токсикозом. Збирання анамнезу у матері хворої дитини. Оцінювання стану хворої дитини. Виявлення ознак кишкового токсикозу, симптомів гіповолемічного шоку. Визначення ступеня ексикозу (легкий, середній, тяжкий) і його типу (ізотонічний, гіпертонічний, гіпотонічний). Спостереження за життєво важливими функціями організму. Засвоєння схем надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі. Проведення оральної і парантеральної регідраційної та дезінтоксикаційної терапії. Догляд за хворим під час блювання.

Практичні навички:

- надати невідкладну медичну допомогу дитині з кишковим токсикозом,
- провести розрахунок рідини на добу дитині з кишковим токсикозом;
- промити шлунок дітям різного віку;
- застосувати газовивідну трубку;
- застосувати очисну клізму;
- визначити добовий діурез;
- виконувати внутрішньовенні, підшкірні ін'єкції;
- провести оральну регідрацію;
- доглядати за дитиною під час блювання;
- збирати кал для копрологічного дослідження;
- збирати кал для бактеріологічного дослідження.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Ротавірусна інфекція у дітей.

Тема 11. Геморагічний синдром

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ хворих та клінічний аналіз історій хвороб дітей з геморагічним синдромом. Виявлення симптомів, що вказують на джерело кровотечі, симптомів геморагічного шоку. Встановлення причин кровотечі. Засвоєння

схем надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі залежно від характеру кровотечі (носової, шлунково-кишкової, легеневої), геморагічного синдрому при гемофілії, тромбоцитопенічній пурпурі, геморагічному васкуліті. Особливості транспортування хворих до лікувального закладу.

Практичні навички:

- надати невідкладну медичну допомогу при геморагічному синдромі на догоспітальному етапі;
- провести передню тампонаду носа;
- підрахувати частоту пульсу;
- виміряти артеріальний тиск;
- виконувати внутрішньом'язові, внутрішньовенні, підшкірні ін'єкції;
- застосувати міхур з льодом для гемостазу.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Синдром дисемінованого внутрішньосудинного згортання крові (ДВЗ-синдром).

Тема 12. Гостра ниркова недостатність

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ хворих та клінічний аналіз історій хвороб дітей із синдромом гострої ниркової недостатності. Аналіз причин розвитку загрозливого для життя дитини стану за даними анамнезу захворювання (преренальні, ренальні, постренальні). Визначення стадії гострої ниркової недостатності на підставі даних об'єктивного обстеження та лабораторних методів дослідження. Засвоєння схем надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі. Спостереження за життєво важливими функціями організму дитини, заповнення медичної документації. Поняття про гемодіаліз, плазмаферез.

Практичні навички:

- надати невідкладну медичну допомогу при гострій нирковій недостатності на догоспітальному етапі;
- визначити водний баланс;
- визначити добовий і погодинний діурез;
- виконувати внутрішньом'язові, внутрішньовенні, підшкірні ін'єкції;
- зібрати сечу у дітей різних вікових груп для лабораторних аналізів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Гемолітико-уремічний синдром

Тема 13. Гіпертермічний синдром

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ хворих та клінічний аналіз історій хвороб (навчальних) з гіпертермічним синдромом. З'ясування причин виникнення гарячки, стадії та клінічної форми (червоної, білої). Визначення групи ризику дітей за розвитком

ускладнень при гарячці. Засвоєння схем надання невідкладної медичної допомоги дитині з гіпертермічним синдромом. Особливості невідкладної допомоги при білій формі гарячки. Догляд за хворими з гарячкою.

Практичні навички:

- надати невідкладну медичну допомогу дитині з гіпертермічним синдромом на догоспітальному етапі;
- вимірювати температуру тіла та реєструвати її;
- розрахувати дози фармакологічних засобів;
- виконувати внутрішньом'язові, внутрішньовенні, підшкірні ін'єкції,
- застосувати міхур з льодом для гемостазу.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Нейротоксикоз.

Тема 14. Судомний синдром

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ дітей із судомним синдромом або дітей, в анамнезі яких спостерігався даний стан. Виявлення на підставі суб'єктивного обстеження пацієнта етіотропних чинників. Визначення характеру судом (тонічні, клонічні, клоніко-тонічні), з'ясування стану свідомості хворого, показників життєво важливих функцій організму. Засвоєння схем надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі. Особливості надання невідкладної медичної допомоги при судамах на тлі спазмофілії, гіпертермічних (фебрильних), афективно-респіраторних судом. Догляд за хворими із судамами.

Практичні навички:

- надати невідкладну медичну допомогу хворому із судомним синдромом на догоспітальному етапі;
- відновити прохідність дихальних шляхів;
- провести оксигенотерапію;
- застосувати лікувальну клізму;
- розрахувати дози фармакологічних засобів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Етіологія і патогенез судомного синдрому.

Тема 15. Інфекційно-токсичний шок

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Ознайомлення з організацією роботи відділення реанімації та інтенсивної терапії дитячої інфекційної лікарні. Особливості госпіталізації хворих у відділення.

Показ та клінічний аналіз історій хвороб дітей із симптомами інфекційно-токсичного шоку. Визначення ступеня його тяжкості. Виявлення

характерної клінічної симптоматики інфекційно-токсичного шоку при менінгококцемії, ознак ДВЗ-синдрому. Оцінювання стану хворого на підставі даних суб'єктивного, об'єктивного та лабораторних методів обстежень. Спостереження за життєво важливими функціями організму, заповнення медичної документації. Засвоєння схем надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі. Особливості невідкладної допомоги при менінгококцемії.

Практичні навички:

- надати невідкладну медичну допомогу у разі інфекційно-токсичного шоку на догоспітальному етапі;
- підрахувати частоту дихання і пульсу;
- провести оксигенотерапію;
- підготувати набір інструментів для спинномозкової пункції;
- розрахувати дози фармакологічних засобів;
- виконувати внутрішньом'язові, внутрішньовенні, підшкірні ін'єкції.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Менінгококова інфекція у дітей.

Тема 16. Харчові токсикоінфекції

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ дітей та клінічний аналіз історій хвороб з харчовими токсикоінфекціями. На підставі суб'єктивного обстеження пацієнта з'ясування чинників, які спричинили даний стан. Оцінювання стану хворої дитини. Виявлення ознак кишкового токсикозу з ексикозом, парезу кишок, симптомів гіповолемічного шоку. Визначення ступеня ексикозу (легкий, середній, тяжкий) і його типу (ізотонічний, гіпертонічний, гіпотонічний). Спостереження за життєво важливими функціями організму. Засвоєння схем надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі. Проведення оральної і парантеральної регідраційної та дезінтоксикаційної терапії. Догляд за хворим під час блювання.

Практичні навички:

- надати невідкладну медичну допомогу у випадку харчових токсикоінфекцій на догоспітальному етапі;
- промити шлунок дітям різного віку;
- застосувати газовивідну трубку;
- застосувати очисну клізму;
- взяти блювотні маси і промивні води шлунка для дослідження;
- виконувати внутрішньом'язові, внутрішньовенні, підшкірні ін'єкції;
- визначити добовий діурез.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Особливості інфузійної терапії у дітей.

Тема 17. Гострі отруєння

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Показ та клінічний аналіз історій хвороб дітей, які перебувають на лікуванні у токсикологічному центрі (відділенні реанімації та інтенсивної терапії) з гострими отруєннями. Збирання анамнезу в потерпілої дитини на предмет виявлення отруйної речовини, дози, шляхів проникнення її в організм. Визначення періоду розвитку гострого отруєння, ступеня порушення функцій життєво важливих органів. Загальні принципи надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі (видалення отруйної речовини, антидотна та симптоматична терапія). Проведення форсованого діурезу. Засвоєння основних антидотів та фармакологічних антагоністів, які застосовують під час отруєнь, показання і способи їх застосування. Вимоги до оформлення медичної документації (юридичний аспект проблеми).

Практичні навички:

- надати невідкладну медичну допомогу під час гострих отруєнь на догоспітальному етапі;
- промити шлунок;
- застосувати газовивідну трубку;
- застосувати очисну клізму;
- виконувати внутрішньом'язові, внутрішньовенні, підшкірні ін'єкції;
- підрахувати частоту пульсу, дихання;
- виміряти артеріальний тиск;
- взяти блювотні маси і промивні води шлунка для дослідження.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Використання головних антидотів при різних отруєннях у дітей.

Тема 18. Екзогенні фізичні ураження. Укуси отруйних тварин і комах

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Аналіз клінічних ситуацій нещасних випадків: утоплення, електротравма, термічний та хімічний опіки, тепловий удар, відмороження; укуси отруйних тварин і комах.

Оцінювання стану життєво важливих функцій та визначення обсягу реанімаційних заходів на догоспітальному етапі.

Особливості проведення серцево-легеневої реанімації у разі утоплення, електротравми. Ознайомлення з показаннями, протипоказаннями. Транспортування потерпілих у лікувальні заклади. Вимоги до оформлення медичної документації.

Практичні навички:

- надати невідкладну медичну допомогу в разі екзогенних фізичних уражень на догоспітальному етапі;
- надати невідкладну медичну допомогу в разі укусів отруйними тваринами та комахами;
- провести первинну серцево-легеневу реанімацію;
- накласти асептичну пов'язку;

- провести оксигенотерапію;
- виконувати внутрішньом'язові, внутрішньовенні, підшкірні ін'єкції.

САМОСТІЙНА РОБОТА

Допомога дітям при електротравмах.

Тема 19. Охорона праці в педіатрії

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Охорона праці під час роботи медпрацівника в інфекційному відділенні. Робота фельдшера з серологічними препаратами. Робота в маніпуляційному кабінеті. Законодавство МОЗ України щодо профілактики внутрішньолікарняних інфекцій та профілактики внутрішньолікарняного та професійного зараження ВІЛ-інфекцією, вірусним гепатитом.

Практичні навички:

- виконувати внутрішньом'язові, внутрішньовенні, підшкірні ін'єкції.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Проведення серцево-легеневої реанімації дітей різного віку.
2. Відновлення прохідності верхніх дихальних шляхів.
3. Проведення штучної вентиляції легень, непрямого масажу серця, оксигенотерапії
4. Підрахування частоти дихання та пульсу, визначення артеріального тиску в дітей різного віку.
5. Проведення первинної реанімації новонародженої дитини.
6. Надання невідкладної медичної допомоги під час гострої дихальної недостатності на догоспітальному етапі.
7. Надання невідкладної медичної допомоги у разі нападу бронхіальної астми та астматичного стану на догоспітальному етапі.
8. Користування дозуючим аерозольним інгалятором.
9. Надання невідкладної медичної допомоги в разі стенозуючого ларинготрахеїту на догоспітальному етапі.
10. Взяття слизу із зів та носа для бактеріологічного дослідження.
11. Надання невідкладної медичної допомоги у разі гострої серцевої недостатності на догоспітальному етапі.
12. Надання невідкладної медичної допомоги при гострих алергійних реакціях загального типу на догоспітальному етапі.
13. Накладання трубчастого гумового джгута; застосування мішура з льодом; виконання ін'єкцій.
14. Розрахування доз фармакологічних засобів.
15. Надання невідкладної медичної допомоги під час коматозних станів на догоспітальному етапі.
16. Проведення експрес-діагностики глюкози та кетонів у сечі.
17. Надання невідкладної медичної допомоги дитині з геморагічним синдромом на догоспітальному етапі.
18. Надання невідкладної медичної допомоги хворому з гострою нирковою недостатністю на догоспітальному етапі.
19. Визначення водного балансу, добового і погодинного діурезу.
20. Збирання сечі в дітей різних вікових груп для лабораторних аналізів.
21. Надання невідкладної медичної допомоги дитині з гіпертермічним синдромом на догоспітальному етапі.
22. Надання невідкладної медичної допомоги у випадку судомного синдрому на догоспітальному етапі.
23. Надання невідкладної медичної допомоги у разі інфекційно-токсичного шоку на догоспітальному етапі.
24. Надання невідкладної медичної допомоги у разі харчових токсикоінфекцій на догоспітальному етапі.
25. Промивання шлунка дітям різного віку, застосування газовивідної трубки, очисної клізми.
26. Взяття блювотних мас і промивних вод шлунка для дослідження.
27. Надання невідкладної медичної допомоги в разі гострих отруень на догоспітальному етапі.
28. Надання невідкладної медичної допомоги в разі екзогенних фізичних ураженнях на догоспітальному етапі.
29. Надання невідкладної медичної допомоги в разі укусів отруйними тваринами та комахами.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Гостра дихальна недостатність. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
2. Напад бронхіальної астми. Астматичний стан. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
3. Стенозуювальний ларинготрахеїт. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
4. Гостра судинна недостатність. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
5. Гостра серцева недостатність. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
6. Гострі алергійні реакції. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
7. Коматозні стани. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
8. Геморагічний синдром. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
9. Гостра ниркова недостатність. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
10. Гіпертермічний синдром. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
11. Судомний синдром. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
12. Інфекційно-токсичний шок. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
13. Харчові токсикоінфекції. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
14. Гострі отруєння. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
15. Екзогенні фізичні ураження. Укуси отруйних тварин та комах. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Гостра дихальна недостатність. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
2. Напад бронхіальної астми. Астматичний стан. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
3. Стенозуювальний ларинготрахеїт. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
4. Гостра судинна недостатність. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
5. Гостра серцева недостатність. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
6. Гострі алергійні реакції. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
7. Коматозні стани. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
8. Геморагічний синдром. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
9. Гостра ниркова недостатність. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
10. Гіпертермічний синдром. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
11. Судомний синдром. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
12. Інфекційно-токсичний шок. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
13. Харчові токсикоінфекції. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
14. Гострі отруєння. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.
15. Екзогенні фізичні ураження. Укуси отруйних тварин та комах. Невідкладна медична допомога на догоспітальному етапі.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Педіатрія з курсом інфекційних хвороб та основами імунпрофілактики: підручник / За ред. С.К. Ткаченко, Р.І. Поцюрко. — К.: Медицина, 2011. — 552 с.

Адрієвський І.Ю. Педіатрія в модулях: навч. посіб. — К.: Медицина, 2007. — 336 с.

Невідкладні стани в педіатрії: навч. посіб. / За ред. Р.І. Поцюрко. — К.: Медицина, 2010. — 176 с.

Тарасюк В.С. Клінічне медсестринство в педіатрії: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 200 с.

Капітан Т.В. Пропедевтика дитячих хвороб з доглядом за дітьми: підручник. — Вінниця — Київ, 2002. — 719 с.

Курдюмова Н.О., Поліщук Т.Г. Практикум з педіатрії в модулях: навч. посіб. — К.: Медицина, 2011. — 160 с.

Інтенсивна терапія в педіатрії: навч. посіб. / За ред. Г.І. Белебезьєва. — К.: Медицина, 2008. — 520 с.

Касевич Н.М. Медсестринська етика і деонтологія: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 200 с.

Касевич Н.М., Шаповал К.І. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 248 с.

Тарасюк В.С., Кучанська Г.Б. Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 488 с.

Додаткова

Гнатюк О.І. Клінічна гематологія дитячого віку. — Вінниця: Глобус-преса, 2009. — 160 с.

Гнатюк О.І., Попов В.П. Кардіологія дитячого віку. — Вінниця: Глобус-преса, 2009. — 180 с.

Денисенко О.В. Інфекційні хвороби в модулях: навч. посіб. — К.: Медицина, 2009. — 166 с.

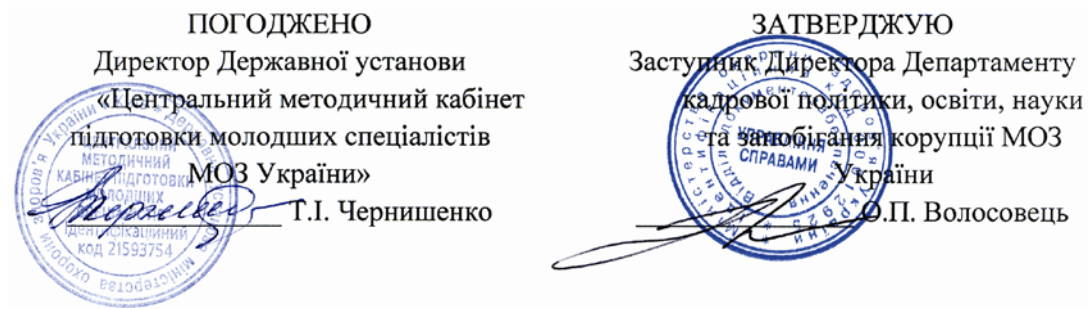
Энциклопедический справочник современных лекарственных препаратов / Под ред. А.И. Ловяшина. — Донецк, 2009. — 862 с.

Педиатрия: учеб. пособие / Под ред. А.В. Тяжкой. — К.: Медицина, 2008. — 164 с.

Палій Л.В. Основи реаніматології: навч. посіб. — К.: Медицина, 2008. — 164 с.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Державна установа «Центральний методичний кабінет
підготовки молодших спеціалістів» МОЗ України

НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ В АКУШЕРСТВІ ТА ГІНЕКОЛОГІЇ

ПРОГРАМА

для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів
I—III рівнів акредитації за спеціальністю
5.12010101 «Лікувальна справа»

Київ
2011

НЕВІДКЛАДНІ СТАНИ В АКУШЕРСТВІ ТА ГІНЕКОЛОГІЇ

Укладачі:

Л.В. Сікержинська — викладач вищої категорії Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного;

О.А. Куцмай — викладач акушерства та гінекології Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні циклової комісії акушерства та гінекології Вінницького медичного коледжу ім. акад. Д.К. Заболотного 30 серпня 2011 р., протокол № 1.

Програму розглянуто і схвалено на засіданні опорної циклової комісії з акушерства та гінекології Кримського вищого навчального закладу “Кримський медичний коледж” 13 жовтня 2011 р., протокол № 3.

Рецензенти:

О.В. Булашенко — завідувач кафедри акушерства та гінекології № 2 Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова, доктор мед. наук, доцент;

А.Г. Фесун — головний лікар Вінницького клінічного пологового будинку № 2;

І.Б. Назарова — викладач-методист, викладач вищої категорії, голова опорної циклової комісії з акушерства Кримського вищого навчального закладу “Кримський медичного коледжу”, заслужений працівник освіти АРК.

© МОЗ України, 2011

© ВСВ “Медицина”, 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Національна програма реформування охорони здоров'я в Україні передбачає підвищення ролі первинної ланки медичної допомоги, наближення її до населення.

Це зумовлює підвищення ролі фельдшера, на якого покладається здійснення зазначеної програми.

Навчальну програму з дисципліни “Невідкладні стани в акушерстві та гінекології” складено для вищих медичних (фармацевтичних) навчальних закладів I—III рівнів акредитації за спеціальністю 5.12010101 “Лікувальна справа” відповідно до складових галузевих стандартів вищої освіти — ОКХ і ОПІ, затверджених МОН України і МОЗ України в 2011 р., та навчальних планів 2011 р.

Навчальним планом передбачено вивчення невідкладних станів в акушерстві та гінекології, адже в сільській місцевості, бригадах швидкої та невідкладної медичної допомоги саме фельдшерам доведеться надавати долікарську допомогу вагітним, роділлям, породіллям, жінкам із гострою гінекологічною патологією.

Для вивчення дисципліни “Невідкладні стани в акушерстві та гінекології” передбачено 81 год, з них лекції — 49, навчальна практика під керівництвом викладача — 32, самостійна робота — 32 год.

Програмою передбачено практичні заняття та самостійна робота студентів з додатковою літературою та в тренажерних кабінетах. Навчальну практику рекомендується проводити в кабінетах доклінічної практики, тренажерних кабінетах і на клінічних базах, що створює оптимальні умови для закріплення студентами теоретичних знань і відпрацювання ними практичних навичок.

Фельдшери повинні вміти надавати кваліфіковану долікарську медичну допомогу, виконувати складні медичні маніпуляції з метою надання невідкладної допомоги.

Перед викладачем стоїть відповідальне завдання виховувати у студентів дисциплінованість, спостережливість, співчуття, чуйність, милосердя і, головне, високу відповідальність за кожен свою дію як медичного працівника. У програму включено питання охорона праці в галузі.

Після вивчення дисципліни **студенти повинні знати:**

- медичну деонтологію, роль фельдшера в охороні здоров'я матері і дитини;
- методи обстеження вагітних, роділь, породіль, гінекологічних хворих;
- ускладнення вагітності і пологів, які можуть призвести до екстремальних станів в акушерстві;
- основні форми гінекологічних захворювань, які можуть бути причиною синдрому гострого живота в гінекології.

Студенти повинні вміти:

- провести обстеження вагітних, роділь, породіль і гінекологічних хворих;
- оцінити стан хворих;
- проводити необхідні реанімаційні заходи під час і після пологів;
- надавати невідкладну допомогу гінекологічним хворим, вагітним і роділлям.

Студенти мають бути поінформовані про:

- основні принципи організації акушерської та гінекологічної допомоги на сучасному етапі;
- досягнення медицини, що втілюються в практику охорони здоров'я;
- нові методи діагностики з виявлення акушерської та гінекологічної патології;
- наказ МОЗ України “Про затвердження клінічних протоколів з акушерської та гінекологічної допомоги”;
- питання охорони праці та охорони праці в галузі невідкладної допомоги в акушерстві та гінекології.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин			
		Загальний обсяг	Лекції	Навчальна практика під керівництвом викладача	Самостійна робота
1	Невідкладна допомога під час пологів поза лікувальним закладом	4	—	4	—
2	Невідкладна допомога при патологічних пологах	9	—	5	4
3	Невідкладна допомога при тяжких формах пізніх гестозів	8	—	4	4
4	Невідкладна допомога при кровотечах під час вагітності	8	—	4	4
5	Невідкладна допомога при кровотечах під час пологів	8	—	4	4
6	Невідкладна допомога при кровотечах у післяпологовий період	8	—	4	4
7	Невідкладна допомога в разі пологового травматизму	6	—	4	2
8	Невідкладна допомога при дистрес-синдромі у плода	4	—	4	—
9	Невідкладна допомога при позаматковій вагітності	4	—	4	—
10	Невідкладна допомога у випадку гострого живота в гінекології	6	—	4	2
11	Невідкладна допомога при профузних маткових кровотечах і травмах статевих органів	8	—	4	4
12	Невідкладна допомога при перитоніті та пельвіоперитоніті	6	—	4	2
13	Охорона праці в галузі	2	—	—	2
Усього		81	—	49	32

Примітка. Години для самостійної роботи студентів розподіляють за темами предметні (циклові) методичні комісії навчальних закладів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Невідкладна допомога при патологічних пологах	4
2	Невідкладна допомога при тяжких формах пізніх гестозів	4
3	Невідкладна допомога при кровотечах під час вагітності	4
4	Невідкладна допомога при кровотечах під час пологів	4
5	Невідкладна допомога при кровотечах у післяпологовий період	4
6	Невідкладна допомога в разі пологового травматизму	2
7	Невідкладна допомога при клініці гострого живота в гінекології	2
8	Невідкладна допомога при профузних маткових кровотечах і травмах статевих органів	4
9	Невідкладна допомога при перитоніті та пельвіоперитоніті	2
10	Охорона праці в галузі	2
	Усього	32

ЗМІСТ

Тема 1. Невідкладна медична допомога під час пологів поза лікувальним закладом

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Практичне заняття проводиться в кабінеті доклінічної практики та в пологовому будинку.

Обстеження роділь, визначення терміну вагітності й дати пологів.

Оцінювання стану роділлі, визначення й оцінювання характеру пологової діяльності, визначення членорозміщення плода та просування голівки плода, вислуховування та оцінювання серцебиття плода.

Застосування алгоритму під час проведення пологів поза лікувальним закладом. Відпрацьовування приймання пологів на фантомі, активне ведення третього періоду пологів, оцінювання ознак відокремлення плаценти, огляд посліду на цілість.

Практичні навички:

- підрахунок та оцінювання переймів;
- зовнішнє акушерське обстеження;
- вислуховування серцебиття плода;
- ознаки відокремлення посліду;
- приймання пологів на фантомі;
- оцінювання крововтрати під час пологів;
- активне ведення третього періоду пологів;
- огляд посліду на цілість.

Тема 2. Невідкладна медична допомога при патологічних пологах

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Практичне заняття проводиться в кабінеті доклінічної практики та в пологовому будинку.

Участь в обстеженні вагітних і роділь з вузьким тазом, тазовим передлежанням плода, поперечним і косим положенням плода, багатоплідною вагітністю.

Відпрацьовування на фантомі діагностики тазового передлежання, прийомів розгинального вставлення голівки плода, відпрацьовування приймання пологів на фантомі в разі неправильних передлежань та вставлень плода.

Практичні навички:

- зовнішнє акушерське обстеження;
- вислуховування серцебиття плода;
- діагностика неправильних положень плода;
- складання планів ведення вагітності з поперечним положенням плода, розгинальним вставленням голівки;
- вимірювання розмірів таза;
- визначення ознак Вастена, Цангенмейстера;
- проведення класичної ручної допомоги (на фантомі);
- проведення ручної допомоги в разі сідничного передлежання (на

фантомі).

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Вимоги до проведення патологічних пологів і пологів поза лікувальним закладом.
2. Підготовка до приймання пологів.
3. Оцінювання стану новонародженого за шкалою Апгар (згідно з наказом МОЗ України № 582 від 15.12.2003 р. “Про затвердження клінічних протоколів з акушерської і гінекологічної допомоги”).

Тема 3. Невідкладна медична допомога при тяжких формах пізніх гестозів

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Практичне заняття проводиться в кабінеті доклінічної практики та в пологовому будинку.

Участь у проведенні огляду вагітних з прееклампсією, еклампсією.

Диференціювання різних клінічних форм пізніх гестозів.

Вивчення інтенсивної терапії за тяжких форм гестозу.

Особливості надання першої допомоги в умовах ФАПУ, швидкої медичної допомоги.

Практичні навички:

- уведення роторозширювача;
- застосування язикотримача;
- подавання рауш-наркозу;
- схема надання невідкладної медичної допомоги при тяжких формах пізніх гестозів.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Визначення білка в сечі експрес-методом (згідно з наказом МОЗ України № 676 від 31.12.2004 р. “Про затвердження клінічних протоколів з акушерської і гінекологічної допомоги”).

Тема 4. Невідкладна медична допомога при кровотечах під час вагітності

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Практичне заняття проводиться в кабінеті доклінічної практики, у відділенні патології вагітності.

Участь в обстеженні вагітних з передлежанням плаценти, вагітних з перериванням вагітності, з трофобластичними захворюваннями, передчасним відшаруванням нормально розташованої плаценти.

Практичні навички:

- складання набору інструментів для вишкрібання порожнини матки;
- складання схем надання допомоги при масивній кровотечі;
- визначення фактичної крововтрати;

- проведення амніотомії (на фантомі).

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Клінічні симптоми та алгоритм обстеження вагітних з кровотечами під час вагітності (згідно з наказом МОЗ України № 676 від 31.12.2004 р. “Про затвердження клінічних протоколів з акушерської і гінекологічної допомоги”).

Тема 5. Невідкладна медична допомога при кровотечах під час пологів

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Практичне заняття проводиться в кабінеті доклінічної практики та пологовому будинку.

Спостереження за веденням III періоду патологічних пологів при порушенні відділення та виділення посліду.

Складання плану послідовної невідкладної медичної допомоги при кровотечах.

Практичні навички:

- ознаки відділення плаценти;
- активне ведення III періоду пологів;
- надання невідкладної допомоги при кровотечах в III період пологів;
- ручне відшарування плаценти;
- ручна ревізія порожнини матки.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Оцінювання ознак відшарування плаценти.
2. Алгоритм надання медичної допомоги при кровотечах під час пологів (згідно з наказом МОЗ України № 676 від 31.12.2004 р. “Про затвердження клінічних протоколів з акушерської і гінекологічної допомоги”).

Тема 6. Невідкладна медична допомога при кровотечах у післяпологовий період

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Практичне заняття проводиться в кабінеті доклінічної практики та в пологовому будинку.

Спостереження за веденням післяпологового періоду при порушенні скоротливої діяльності матки та механізму тромбоутворення.

Розрахунок фізіологічної та патологічної крововтрати під час пологів та правила відновлення об'єму крові.

Наданням невідкладної медичної допомоги.

Практичні навички:

- зовнішній масаж матки;
- перетискання черевної аорти;
- ручне обстеження порожнини матки;

— масаж матки на кулаці.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Методика проведення зовнішнього масажу матки та огляд пологових шляхів у дзеркалах.
2. Алгоритм надання невідкладної медичної допомоги в разі залишення частки плаценти.
3. Алгоритм надання невідкладної медичної допомоги при гіпотонії й атонії матки (згідно з наказом МОЗ України № 676 від 31.12.2004 р. “Про затвердження клінічних протоколів з акушерської і гінекологічної допомоги”).

Тема 7. Невідкладна допомога в разі пологового травматизму

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Практичне заняття проводиться в кабінеті доклінічної практики та в пологовому будинку.

З'ясування причин, які можуть призвести до травм пологових шляхів, розриву матки. Розпізнавання ступенів тяжкості пологової травми. Визначення ролі фельдшера в різних випадках.

Надання невідкладної медичної допомоги в разі пологового травматизму.

Практичні навички:

- проведення епізіотомії, перинеотомії (на фантомі);
- огляд шийки матки за допомогою дзеркал (на фантомі);
- проведення тампонади піхви;
- зашивання розривів шийки матки (на фантомі);
- зашивання розривів промежини (на фантомі);
- схема невідкладної медичної допомоги в разі загрози розриву матки.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Групи вагітних з ризиком виникнення розриву матки.
2. Клінічні симптоми ризику розриву матки при диспропорції між плодом і тазом матері та при морфологічних змінах міометрію (згідно з наказом МОЗ України № 582 від 15.12.2003 р. “Про затвердження клінічних протоколів з акушерської і гінекологічної допомоги”).

Тема 8. Невідкладна медична допомога при дистрес-синдромі у плода

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Практичне заняття проводиться в кабінеті доклінічної практики та в пологовому будинку.

Вивчення методів діагностики та невідкладної медичної допомоги при дистрес-синдромі у плода.

Практичні навички:

- оцінювання новонародженого за шкалою Апгар;
- оцінювання новонародженого за шкалою Сільвермана.

Тема 9. Невідкладна медична допомога при позаматковій вагітності

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Практичне заняття проводиться в кабінеті доклінічної практики та в гінекологічному відділенні.

Участь в огляді та обстеженні хворих з позаматковою вагітністю в гінекологічному відділенні.

Вивчення тактики фельдшера в разі підозри на позаматкову вагітність.

Практичні навички:

- підготовка інструментів для пункції черевної порожнини через задне склепіння піхви;
- схема невідкладної медичної допомоги при порушеній позаматковій вагітності.

Тема 10. Невідкладна медична допомога у випадку гострого живота в гінекології

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Практичне заняття проводиться в кабінеті доклінічної практики та в гінекологічному відділенні.

Участь в огляді та обстеженні хворих з апоплексією яєчника, перекрутом ніжки кістоми яєчника.

Присутність під час оперативного втручання при екстремальних ситуаціях у гінекології.

Спостереження за наданням невідкладної допомоги у випадку гострого живота в гінекології.

Практичні навички:

- складання схема невідкладної допомоги у випадку гострого живота в гінекології;
- підготовка інструментів для пункції черевної порожнини через задне склепіння піхви.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Апоплексія яєчника.
2. Оцінювання стану пацієнтки при внутрішніх кровотечах у гінекології.

Тема 11. Невідкладна медична допомога при профузних маткових кровотечах і травмах статевих органів

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Практичне заняття проводиться в кабінеті доклінічної практики та в гінекологічному відділенні.

Вивчення клінічної картини та методів невідкладної медичної допомоги

при профузних маткових кровотечах унаслідок міоми, раку тіла та шийки матки, порушеннях оваріо-менструального циклу, надання долікарської допомоги.

Вивчення методів невідкладної медичної допомоги при травмах статевих органів.

Практичні навички:

- підготовка інструментів для вишкрібання порожнини матки;
- проведення тампонади піхви.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Міома матки.
2. Злоякісні новоутворення матки.
3. Порушення оваріо-менструального циклу.
4. Оцінка стану пацієнтки при профузній матковій кровотечі.

Тема 12. Невідкладна медична допомога при перитоніті та пельвіоперитоніті

НАВЧАЛЬНА ПРАКТИКА ПІД КЕРІВНИЦТВОМ ВИКЛАДАЧА

Практичне заняття проводиться в кабінеті доклінічної практики та в гінекологічному відділенні.

Вивчення клінічної картини та методів лікування перитоніту, надання невідкладної медичної допомоги хворим.

Практичні навички:

- підготовка інструментів для пункції черевної порожнини через задне склепіння піхви.

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Алгоритм надання невідкладної медичної допомоги при перитоніті та пельвіоперитоніті.

Тема 13. Охорона праці в галузі

САМОСТІЙНА РОБОТА

1. Індивідуальні засоби захисту медичних працівників.
2. Інфекційна безпека та інфекційний контроль.
3. Види відповідальності за порушення трудової дисципліни.

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК

1. Підрахунок та оцінювання переймів.
2. Зовнішнє акушерське обстеження.
3. Вислуховування серцебиття плода.
4. Ознаки відокремлення посліду.
5. Приймання пологів на фантомі.
6. Оцінювання крововтрати під час пологів.
7. Активне ведення третього періоду пологів.
8. Огляд посліду на цілість.
9. Діагностика неправильних положень плода.
10. Складання планів ведення вагітності з поперечним положенням плода, розгинальним вставленням голівки.
11. Вимірювання розмірів таза.
12. Визначення ознаки Вастена, Цангенмейстера.
13. Проведення класичної ручної допомоги (на фантомі).
14. Проведення ручної допомоги в разі сідничного передлежання (на фантомі).
15. Введення роторозширювача.
16. Застосування язикотримача.
17. Подача рауш-наркозу.
18. Схема надання невідкладної медичної допомоги при тяжких формах пізніх гестозів.
19. Підготовка інструментів для вишкрібання порожнини матки.
20. Складання схем надання допомоги при масивній кровотечі.
21. Визначення фактичної крововтрати.
22. Проведення амніотомії (на фантомі).
23. Надання невідкладної медичної допомоги при кровотечах під час третього періоду пологів.
24. Ручне відшарування плаценти.
25. Ручна ревізія порожнини матки.
26. Зовнішній масаж матки.
27. Перетискання черевної аорти.
28. Масаж матки на кулаці.
29. Проведення епізіотомії, перинеотомії (на фантомі).
30. Огляд шийки матки за допомогою дзеркал (на фантомі).
31. Проведення тампонади піхви.
32. Зашивання розривів шийки матки (на фантомі).
33. Зашивання розривів промежини (на фантомі).
34. Схема невідкладної медичної допомоги в разі загрози розриву матки.
35. Підготовка інструментів для пункції черевної порожнини через заднє склепіння піхви.
36. Схема невідкладної медичної допомоги при порушеній позаматковій вагітності.
37. Схема невідкладної медичної допомоги у випадку гострого живота в гінекології.
38. Оцінювання стану новонародженого за шкалою Апгар.
39. Оцінювання стану новонародженого за шкалою Сільвермана.
40. Підготовка інструментів для пункції черевної порожнини через заднє склепіння піхви.
41. Підготовка інструментів для вишкрібання порожнини матки.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Надання невідкладної медичної допомоги під час пологів поза лікувальним закладом.
2. Надання невідкладної медичної допомоги при патологічних пологах.
3. Надання невідкладної медичної допомоги при тяжких формах пізніх гестозів.
4. Причини, клінічна картина та невідкладна медична допомога при передлежанні плаценти.
5. Причини, клінічна картина та невідкладна медична допомога при передчасному відшаруванні нормально розташованої плаценти.
6. Надання невідкладної медичної допомоги при кровотечах під час пологів.
7. Надання невідкладної медичної допомоги при кровотечах у післяпологовий період.
8. Надання невідкладної медичної допомоги в разі загрози розриву матки.
9. Надання невідкладної медичної допомоги при дистрес-синдромі плода.
10. Надання невідкладної медичної допомоги при позаматковій вагітності.
11. Надання невідкладної медичної допомоги при апоплексії яєчника.
12. Надання невідкладної медичної допомоги при перекуті ніжки кістоми.
13. Надання невідкладної медичної допомоги при профузних маткових кровотечах.
14. Надання невідкладної медичної допомоги при пельвіоперитоніті та розлитому перитоніті.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО КОМПЛЕКСНОГО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ЕКЗАМЕНУ

1. Надання невідкладної медичної допомоги під час пологів поза лікувальним закладом.
2. Надання невідкладної медичної допомоги при патологічних пологах.
3. Надання невідкладної медичної допомоги при тяжких формах пізніх гестозів.
4. Причини, клінічна картина та невідкладна допомога при передлежанні плаценти.
5. Причини, клінічна картина та невідкладна допомога при передчасному відшаруванні нормально розташованої плаценти.
6. Надання невідкладної медичної допомоги при кровотечах під час пологів.
7. Надання невідкладної медичної допомоги при кровотечах у післяпологовий період.
8. Надання невідкладної медичної допомоги в разі загрози розриву матки.
9. Надання невідкладної медичної допомоги при дистрес-синдромі плода.
10. Надання невідкладної медичної допомоги при позаматковій вагітності.
11. Надання невідкладної медичної допомоги при апоплексії яєчника.
12. Надання невідкладної медичної допомоги при перекруті ніжки кістоми.
13. Надання невідкладної медичної допомоги при профузних маткових кровотечах.
14. Надання невідкладної медичної допомоги при пельвіоперитоніті та розлитому перитоніті.

ЛІТЕРАТУРА

Основна

Грищенко В.І., Щербина М.О. Акушерство: підручник. — К.: Медицина, 2009. — 408 с.

Касевич Н.М., Шаповал К.І. Охорона праці та безпека життєдіяльності медичних працівників: підручник. — К.: Медицина, 2007. — 224 с.

Мороз Л.О. Гінекологія. — К.: Здоров'я, 2002. — 328 с.

Назарова І.Б. Невідкладні стани в акушерстві. — К.: Медицина, 2006.

Назарова І.Б. Медсестринство в акушерстві. — К.: Медицина, 2008. — 224 с.

Назарова І.Б., Пісарєв А.А., Михайлов О.В. Медсестринство в гінекології: навч. посіб. — К.: Медицина, 2010. — 248.

Тарасюк В.С., Кучанська Г.Б. Охорона праці в лікувально-профілактичних закладах. Безпека життєдіяльності: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 488 с.

Усенко О.Б., Білоус Г.В., Путинцева Г.Й. Хірургія: підручник. — К.: Медицина, 2010. — 400 с.

Хміль С.В. Гінекологія. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2006.

Хохліч Т.І. Практикум з гінекології. — К.: Здоров'я, 2000. — 200 с.

Хміль С.В. Акушерство. — Тернопіль: Укрмедкнига, 2008.